

**Stichting Bedrijfspensioenfonds
voor de Koopvaardij**

Jaarverslag 2020

Ten geleide

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij bieden wij u het jaarverslag 2020 aan van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij.

Het jaarverslag bestaat uit het bestuursverslag, de jaarrekening en de overige gegevens. In het bestuursverslag informeren wij u over de karakteristieken van het pensioenfonds, waaronder de missie, visie en strategie, het profiel van de organisatie en de kenmerken van de pensioenregeling, de gerealiseerde doelstellingen en de belangrijkste bestuursbesluiten die in het jaar 2020 zijn genomen. Tevens treft u in het verslag het oordeel en de bevindingen van de pensioenraad aan alsmede de rapportage van de raad van toezicht.

In de jaarrekening presenteren wij het pensioenfondsvermogen bestaande uit de reserves en technische voorzieningen en de mutaties daarin gedurende 2020. In de toelichting vindt u onder meer de grondslagen voor de waardering en de mutaties in de beleggingsportefeuille.

Onder de overige gegevens zijn de actuariële verklaring van de waarmerkend actuaris en de controleverklaring van de onafhankelijk accountant opgenomen.

De uitbraak van corona heeft in 2020 naast het menselijk leed ook gevolgen gehad voor de financiële markten in het eerste kwartaal. Dit heeft onder meer invloed gehad op de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Het verval van de financiële markten in 2020 was tijdelijk van aard. Het herstel heeft zich vanaf het tweede kwartaal doorgezet. Het bestuur heeft door de terugval van de dekkingsgraad, beschermende maatregelen moeten nemen. Het gevolg hiervan is dat de renteaftdekking conform het beleid tijdelijk is verhoogd. Dit heeft geholpen tegen een verdere terugval van de dekkingsgraad. Ondanks deze ontwikkelingen is de beleidsdekkingsgraad (12 maands gemiddelde van de UFR dekkingsgraad) per 30 september 2020 niet zodanig dat de aanspraken en uitkeringen kunnen worden geïndexeerd. Ook de zeevarenden werden direct getroffen in de uitoefening van hun beroep door de coronacrisis. Door de wereldwijde lock downs was het zeer lastig om zeevarenden af te lossen waardoor zij geconfronteerd werden met lange uitzendtermijnen. Voor de sector leverde het de nodige uitdaging op om mensen afgelost te krijgen. Daarnaast had de crises ook zijn impact op de economische activiteiten in de sector. Met name de ferrydiensten en passagiersvaart werden zwaar getroffen waardoor tientallen zeevarenden hun baan verloren.

Het bestuur dankt allen die zich in 2020 voor het pensioenfonds hebben ingezet.

*Het bestuur van de
Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij*

R. Kloos, voorzitter

H.J.A.H. Hijlkema, plaatsvervangend voorzitter

Jaarverslag

Karakteristieken

Profiel	3
Organisatie	5
Kerncijfers	14

Bestuursverslag

Hoofdpijnen	16
Code Pensioenfondsen	19
Communicatie	28
Pensioenregeling	31

Algemene ontwikkelingen	37
--------------------------------	----

Beleggingen	39
--------------------	----

Risicoparagraaf	49
------------------------	----

Transparantie van de kosten	66
------------------------------------	----

Toekomstparagraaf	75
--------------------------	----

Pensioenraad: verslag, bevindingen en oordeel	81
--	----

Reactie van het bestuur	84
-------------------------	----

Rapportage raad van toezicht 2020	85
--	----

Reactie van het bestuur	93
-------------------------	----

Bijlage 1: Nevenactiviteiten	94
-------------------------------------	----

Jaarrekening

Balans per 31 december 2020	97
Staat van baten en lasten over 2020	99
Kasstroomoverzicht	100
Algemene toelichting	101
Grondslagen voor de waardering	103
Grondslagen voor de resultaatbepaling	109
Grondslagen voor het kasstroomoverzicht	110
Toelichting op de balans per 31 december 2020	111
Niet in de balans opgenomen activa & verplichtingen	123
Risicoparagraaf	124
Toelichting op de staat van baten en lasten	134
Gebeurtenissen na balansdatum	139
Actuariële analyse	140

Overige gegevens

Actuariële verklaring	141
Controle verklaring van de onafhankelijke accountant	143

Karakteristieken

Profiel

De Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij, statutair gevestigd te Hoofddorp, (hierna: Bpf Koopvaardij of het pensioenfonds) is opgericht op 1 februari 1954. De laatste statutenwijziging was op 3 maart 2021. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41195579. Het pensioenfonds is een bedrijfstakpensioenfonds en is aangesloten bij de Pensioenfederatie.

Missie

Het pensioenfonds wil nu en in de toekomst voor zeevarenden en oud-zeevarenden in de bedrijfstak koopvaardij op betrouwbare, maatschappelijk verantwoorde, transparante en kostenefficiënte wijze de pensioenregeling uitvoeren.

Visie

Het pensioenfonds streeft naar een evenwichtige risicodeling tussen alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden in het pensioenfonds. Het pensioenfonds belegt en beheert het vermogen tegen verantwoorde risico's en doet dit op een maatschappelijk verantwoorde wijze. Een uitdaging voor het pensioenfonds hierbij is de balans te vinden tussen het nakomen van de toegezegde uitkeringen en het nastreven van zoveel mogelijk koopkrachtbehoud waarbij transparantie, verantwoording en effectieve communicatie een hoge prioriteit hebben.

Strategie

Het pensioenfonds heeft in 2017 strategische ambities vastgesteld voor de periode 2017-2021 en evalueert die jaarlijks. Op 29 januari 2020 heeft het bestuur de laatste jaarlijkse evaluatie gehouden. Hieronder staan de strategische ambities en de realisatie tot dusverre:

- *Verlagen van de kosten en verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening:*
 - *Pensioenbeheer:* Het pensioenfonds ambieert structurele verlaging van de kosten van pensioenbeheer bij de (pensioenuitvoeringsorganisatie) PUO met minimaal 15% ten opzichte van het kostenniveau van 2016 en een hogere kwaliteit die tot uitdrukking komt in een klanttevredenheidsscore van minimaal een 8. De verlaging van de structurele pensioenbeheerkosten met 15% is tot op heden slechts gedeeltelijk gerealiseerd. De klanttevredenheid lag tijdens het in 2018 uitgevoerde onderzoek rond de 8. In 2021 zal een nieuw klanttevredenheidsonderzoek worden uitgevoerd.
 - *Vermogensbeheer:* Het pensioenfonds ambieert het behalen van een overrendement van minimaal 110 basispunten ten opzichte van de verplichtingen door middel van een strategische beleggingsmix van 60% matchingportefeuille en 40% returnportefeuille. Tevens streeft het pensioenfonds voor de beleggingsportefeuille naar een kostenniveau dat (in relatie tot de beleggingsmix) lager is dan de benchmark van vergelijkbare pensioenfondsen. Het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid (MVB) wordt integraal toegepast op de gehele beleggingsportefeuille en meegenomen in elke investeringsbeslissing. Het overrendement van minimaal 110 basispunten is nog niet gerealiseerd. In 2020 zijn de beleggingen met 8,6% gestegen terwijl de verplichtingen op basis van de marktrente zijn gestegen met 12,7% wat een resultaat is van -4,0%. Het maatschappelijk verantwoord beleggen wordt waar mogelijk op de gehele portefeuille toegepast.

- *Samenwerking met andere maritieme pensioenfondsen:* Samenwerking met andere maritieme pensioenfondsen komt maar langzaam van de grond. Vanaf 1 januari 2019 vindt samenwerking plaats tussen de bestuursbureau 's van het Bpf Koopvaardij en het Beroepspensioenfonds Loodsen (BPL). Het bestuur van het pensioenfonds blijft open staan voor samenwerking met andere maritieme pensioenfondsen.
- *Anticiperen op externe ontwikkelingen:* Het wachten is met name op de verdere uitwerking van het pensioenakkoord in wet- en regelgeving. Door het pensioenfonds is eind 2020 een bestuurlijke werkgroep ingesteld om de sociale partners van dienst te kunnen zijn bij de keuze voor het nieuwe pensioencontract en om te zorgen dat de gemaakte keuzes kunnen worden uitgevoerd. Naast de sociale partners worden ook de pensioenraad en de raad van toezicht betrokken bij de uitwerking.
- *Informatie Technologie (IT):* Het aanhoudend uitblijven van de IT-vernieuwing bij onze uitvoerder heeft geleid tot een herbezinning in het bestuur in 2020. Het bestuur heeft nadere criteria gesteld waaraan de IT-vernieuwing moet voldoen, dit mede gelet op het tijdig klaar zijn om het nieuwe pensioenakkoord te kunnen uitvoeren. Het bestuur zal op verschillende momenten in 2021 de voortgang op dit dossier bespreken. Waarbij alle opties zullen worden overwogen, tegen vooraf vastgestelde criteria.

Organisatie

Samenstelling bestuur

Het pensioenfonds heeft de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden uitbesteed aan MN Services N.V. en MN Services Vermogensbeheer B.V. (MN). Deze werkzaamheden betreffen de pensioenadministratie en het fiduciair beheer van het vermogen alsmede bestuursondersteuning. De bestuursondersteuning is ondergebracht bij het bestuursbureau van het pensioenfonds. Uitgangspunt is dat het bestuur, conform de eisen van de Pensioenwet, verantwoordelijk is en blijft voor de uitvoering van de uitbestede taken.

Het pensioenfonds wordt bestuurd door een paritair bestuur van negen leden. Het bestuur bestaat uit vier personen die voorgedragen worden door werkgeversorganisaties in de geleding werkgevers, twee personen die voorgedragen worden door werknemersorganisatie in de geleding werknemers, twee personen die gekozen worden door de pensioengerechtigden in de geleding pensioengerechtigden en één extern bestuurslid. Het bestuur wordt bijgestaan door externe adviseurs.

Het bestuur benoemt:

- twee leden voorgedragen door het Sociaal Maritiem Werkgeversverbond, gevestigd te Rotterdam;
- twee leden voorgedragen door de Vereniging van Werkgevers in de Handelsvaart, gevestigd te Rotterdam;
- twee leden voorgedragen door Nautilus International, gevestigd te Rotterdam;
- twee leden namens pensioengerechtigden na verkiezing door de pensioengerechtigden;
- één extern lid, dat geen deel uitmaakt van de eerdergenoemde geledingen.

Voor zover de benoeming op basis van voordracht geschiedt, is de desbetreffende organisatie bevoegd de voordracht van een bestuurslid te herroepen.

Het bestuur legt aan de hand van een functieprofiel de benoeming van een kandidaat-bestuurslid voor aan de raad van toezicht. De raad van toezicht kan de benoeming van het kandidaat-bestuurslid beletten indien deze niet voldoet aan het profiel. In geval benoeming plaatsvindt na verkiezingen, legt het bestuur de voorlopige kieslijst voor aan de raad van toezicht. De raad van toezicht kan het opnemen van een kandidaat-bestuurslid op de definitieve kieslijst beletten indien deze niet voldoet aan het profiel.

Een bestuurslid kan, na het horen van de raad van toezicht, door het bestuur worden geschorst of ontslagen indien het desbetreffende bestuurslid:

- naar het oordeel van het bestuur niet (naar behoren) functioneert;
- in gebreke blijft te voldoen aan de aan het bestuurslidmaatschap verbonden verplichtingen of handelt in strijd met de statuten of de (pensioen)reglementen van het pensioenfonds;
- naar het oordeel van het bestuur zodanig gedrag vertoont dat de goede naam of de belangen van het pensioenfonds worden geschaad;
- een taak of functie uitvoert die, naar het oordeel van het bestuur, niet verenigbaar is met het bestuurslidmaatschap.

Een besluit tot schorsing of ontslag wordt schriftelijk door het bestuur aan betrokkene en voordragende organisatie meegedeeld met opgave van redenen en is onmiddellijk van kracht. Het bestuur kent reglementair geen ontslagvergoeding toe.

De raad van toezicht heeft de bevoegdheid om het bestuur te schorsen of tussentijds te ontslaan.

In 2020 was het bestuur¹ als volgt samengesteld:

<i>Leden werknemers:</i>		<i>Leden werkgevers:</i>	
De heer H.J.A.H. Hijlkema (1949), plv. voorzitter	(1)	De heer R. Kloos (1972) voorzitter	(2)
De heer M.H.W. van Dam (1962)	(1)	De heer A.W.P.M. Zimmerman (1954)	(3)
		De heer R.M. Eltingh (1964)	(3)
<i>Aspirant lid werknemers:</i>		<i>Aspirant lid werkgevers:</i>	
De heer L. Mese (1981)	(1)	De heer G.X. Hollaar (1963)	(2)
		Mevrouw L.M. Verbove-Kuijntjes (1960)	(3)
<i>Leden pensioengerechtigden</i>		<i>Extern lid</i>	
De heer C.C. van der Sluis (1948)	(4)	Mevrouw M.M. Verheul (1969)	
De heer P.G. van der Horst (1947)	(5)		

Voorgedragen door:

<i>Werknemersorganisaties:</i>		<i>Werkgeversorganisaties:</i>	
(1) Nautilus International		(2) Vereniging van Werkgevers in de Handelsvaart	
Postbus 8575, 3009 AN Rotterdam		Boompjes 40, 3011 XB Rotterdam	
		(3) Sociaal Maritiem Werkgeversverbond	
<i>Pensioengerechtigden organisaties:</i>		Boompjes 40, 3011 XB Rotterdam	
(4) Maritiem Platform Gepensioneerden			
Postbus 8575, 3009 AN Rotterdam			
(5) Vereniging van Nederlandse oud-Loodsen			
Noorddijk 57H 3142 EB Maassluis			

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van het pensioenfonds wordt gevormd door de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter. In april 2020 heeft de heer Kloos het voorzitterschap van de heer Hijlkema overgenomen en is de heer Hijlkema vanaf dat moment plaatsvervangend voorzitter. Het dagelijks bestuur is het aanspreekpunt voor het bestuursbureau voor de dagelijkse zaken. Alle operationele besluiten worden voorgelegd aan het bestuur. Het bestuur kan besluiten tot het verlenen van een mandaat aan het dagelijks bestuur voor het nemen van bepaalde besluiten tenzij MN daarvoor is gemandateerd. Het mandaat voor het dagelijks bestuur wordt door het bestuur in een bestuursvergadering en/of overleg besloten. Het bestuur heeft een lijst vastgesteld voor welke onderwerpen MN een mandaat heeft gekregen.

Per 31 december 2020 was het dagelijks bestuur als volgt samengesteld en waren de portefeuilles als volgt verdeeld:

Dagelijks bestuur:

De heer R. Kloos, voorzitter

De heer H.J.A.H. Hijlkema, plaatsvervangend voorzitter

¹ De nevenactiviteiten van de bestuursleden staan vermeld in Bijlage 1: Nevenactiviteiten

Verdeling portefeuilles binnen het bestuur:

Beleggingsbeleid:

De heer A.W.P.M. Zimmerman

Mevrouw M.M. Verheul

Risicobeheer

De heer R.M. Eltingh (sleutelfunctiehouder risicobeheer)

De heer L. Mese (aspirant bestuurder)

Audit & IT

De heer C.C. van der Sluis (sleutelfunctiehouder interne audit)

Pensioenzaken en communicatie

De heer M.H.W. van Dam

De heer P.G. van der Horst

De heer G.X. Hollaar

Mevrouw L.M. Verbove-Kuijntjes (aspirant bestuurder)

Aspirant bestuurders

Het bestuur biedt talenten (aspirant-bestuursleden) stageplaatsen aan om in de toekomst verzekerd te zijn van voldoende geschikte bestuurders vanuit de sector. Het pensioenfonds ontwikkelt samen met werknemers- en werkgeversorganisaties een traineeprogramma voor aspirant-bestuursleden om hun geschiktheid zodanig te ontwikkelen dat zij tot het bestuur kunnen toetreden. Het bestuur faciliteert een constructie van meeloopstages (en eventueel trainingen en opleidingen). Een aspirant-bestuurslid heeft geen bestuurlijke verantwoordelijkheid en dus ook geen stemrecht. Een aspirant-bestuurslid ontvangt een vergoeding. De ontwikkeling van het aspirant-bestuurslid wordt periodiek geëvalueerd.

Rooster van aftreden van het bestuur

De leden van het bestuur worden benoemd voor een termijn van vier jaar. Na afloop van deze termijn zijn zij maximaal twee keer herbenoembaar en hebben aldus een zittingsduur van maximaal twaalf jaar. Indien de periode van een verkozen bestuurslid afloopt, worden er nieuwe verkiezingen gehouden. Tevens heeft het bestuur een successieplanning opgesteld om de continuïteit van het bestuur te waarborgen. Mede met het oog op de opvolging, heeft het bestuur aspirant leden aangetrokken zodat adequaat in de opvolging voorzien kan worden. Rekening houdend met deze termijn treden zij volgens het hieronder staande rooster af.

Bestuur:		Datum benoeming	Herbenoeming	Datum aftreden
De heer H.J.A.H. Hijlkema		1 april 2012	1 april 2020	31 maart 2024 ²
De heer A.W.P.M. Zimmerman		1 april 2012	1 april 2020	31 maart 2024
De heer M.H.W. van Dam		1 april 2012	1 april 2020	31 maart 2024
De heer C.C. van der Sluis		1 april 2012	1 juli 2018	30 juni 2022
De heer P.G. van der Horst		1 juli 2014	1 juli 2018	30 juni 2022
De heer G.X. Hollaar		1 juni 2016	1 juni 2020	31 mei 2024
Mevrouw M.M. Verheul		1 juni 2016	1 juni 2020	31 mei 2024
De heer R. Kloos		1 april 2016	1 april 2020	31 maart 2024
De heer R.M. Eltingh		1 juli 2018		30 juni 2022

Voor een aspirant lid is geen termijn bepaald.

Aspirant lid:	Datum benoeming
Mevrouw L.M. Verbove-Kuijntjes	1 september 2018
De heer L. Mese	15 januari 2020

Vergoedingsregeling bestuur

Conform Artikel 21a van het Besluit financieel toetsingskader en norm 41 van de (wettelijke verankerde) Code Pensioenfondsen voert het pensioenfonds een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Dit komt tot uitdrukking doordat er rekening wordt gehouden met de huidige maatschappelijke opvattingen en met de gemiddelde hoogte van de beloning van de werknemers/deelnemers in de bedrijfstak, voor wie het pensioenfonds de pensioenregeling uitvoert. De vergoedingsregeling van het bestuur is afgestemd met de pensioenraad en de raad van toezicht en is vanaf 1 januari 2015 van kracht. In 2019 is de vergoedingsregeling voor alle organen geëvalueerd. Er is besloten dat er met ingang van 1 januari 2020 een indexatie plaatsvindt met de prijsindex die het pensioenfonds hanteert, op het normbedrag zoals vastgesteld in 2012.

Voor de invulling van het beloningsbeleid zijn de volgende lijnen gevolgd:

- Er is een keuze gemaakt voor een normbedrag. Voor het vaststellen van het normbedrag wordt aangesloten bij de methode van vervangingswaarde zoals opgenomen in de Aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie van april 2011. Om aan te sluiten op het beloningsbeleid in de bedrijfstak wordt uitgegaan van het vergoedingsniveau van een middelgroot bedrijfstakpensioenfonds;
- Dat normbedrag bedraagt bij een fulltime bestuurslidmaatschap (1 fte) € 125.000. De beloningen van de bestuursleden, voorzitter, plaatsvervangend voorzitter en aspirant bestuurder zijn afgeleid van dit normbedrag;
- De honorering van alle bestuursleden is gebaseerd op hetzelfde normbedrag. De argumentatie hiervoor is dat alle bestuursleden op basis van gelijkwaardigheid discussiëren en ieder bestuurslid ook één stem uitbrengt. Een uitzondering geldt voor een aspirant-bestuurslid, die in een leertraject zit en formeel geen stem heeft in de besluitvorming. Voor deze functie wordt 2/3 van het normbedrag aangehouden;

² De heer Hijlkema heeft aangegeven per 30 juni 2022 af te zullen treden.

- De tweede factor die van invloed is op de hoogte van de beloning is de factor tijdsbesteding. Bij de tijdsbesteding wordt een onderscheid gemaakt naar de rol van bestuurder, (plaatsvervangend) voorzitter en aspirant bestuurslid.

Het beloningsbeleid ziet er in 2020 als volgt uit:

Functie	Bruto vergoeding op jaarbasis (excl. Reiskosten)	Tijdsbesteding (fte)
Voorzitter en plv voorzitter	€ 49.530,-	0,35
Bestuurslid	€ 35.378,-	0,25
Aspirant bestuurslid	€ 18.869,-	0,20

Samenstelling pensioenraad (Verantwoordingsorgaan)

De pensioenraad is belast met het beoordelen van het door het bestuur uitgevoerde beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd. Ook heeft de pensioenraad onder andere de bevoegdheid om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie waaronder de bevindingen van de raad van toezicht.

De pensioenraad adviseert het bestuur gevraagd of ongevraagd over aangelegenheden die het pensioenfonds betreffen. Tevens adviseert de pensioenraad het bestuur bij de benoeming van leden van de raad van toezicht.

Voordat (her)benoeming tot lid of plaatsvervangend lid van de pensioenraad plaatsvindt, onderzoekt het bestuur of de kandidaten voldoende geschikt zijn dan wel de intentie hebben om de vereiste geschiktheid te verkrijgen. Een lid van de pensioenraad dient één jaar na zijn benoeming tenminste geschikt te zijn op niveau A.

De pensioenraad is als volgt samengesteld:

	datum benoeming	herbenoeming	datum aftreden
<i>Nautilus International:</i>			
<i>Leden</i>			
Dhr. R.W. Vlietman (1949), voorzitter	1 april 2012	1 april 2016	31 maart 2020
Dhr. J.M. de Boer (1961), <i>plv. voorzitter</i>	1 augustus 2013	1 augustus 2017	31 juli 2021
Dhr. D.J. Lakerveld (1954), <i>plv. secretaris</i>	1 april 2012	1 april 2020	31 maart 2024
Dhr. F. Vons (1948), secretaris	1 april 2012	1 april 2016	31 maart 2020
Dhr. W. Kwak (1936)	1 april 2012	1 april 2020	31 maart 2024
Dhr. J. Kooij (1945)	1 augustus 2013	1 augustus 2017	31 juli 2021
Dhr. C. Zuidweg (1962)	1 april 2019		31 maart 2023
Dhr. J. van Vuuren (1972)	1 april 2012	1 april 2020	31 maart 2024
Dhr. L.J.A. Gabriels (1953)	1 april 2020		31 maart 2024
<i>Plv. lid</i>			
Dhr. J.M. Verest (1960)	1 april 2020		31 maart 2024
<i>Van de Nederlandse Vereniging van Kapiteins ter Koopvaardij</i>			
<i>Leden</i>			
Dhr. H. van der Laan (1952)	1 april 2012	1 april 2020	31 maart 2024
Dhr. B. Kollen (1955)	1 november 2012	1 november 2016	31 oktober 2020
<i>Plv. lid</i>			
Dhr. C.J.W. Herfst (1960) ³	1 januari 2019		31 december 2022
Dhr. W.T. Bos (1965)	1 november 2020		31 oktober 2024
<i>Namens de werkgevers:</i>			
Dhr. M.S. Mobach (1969), voorzitter ⁴	1 mei 2019		30 april 2023
Dhr. R.H. Holwerda (1956)	1 april 2020		31 maart 2024

De leden en plaatsvervangende leden van de pensioenraad worden benoemd voor een termijn van vier jaar. Na afloop van deze termijn zijn zij maximaal twee keer herbenoembaar en hebben aldus een zittingsduur van maximaal twaalf jaar.

De pensioenraad heeft ook de mogelijkheid om een lid te ontslaan. Ontslag door de pensioenraad is alleen mogelijk wanneer de betrokkene, naar de mening van ten minste zeven leden van de pensioenraad, ernstig in gebreke blijft in de uitoefening van zijn functie. Ook het bestuur heeft op basis van de code pensioenfondsen de mogelijkheid een lid van de pensioenraad te ontslaan, na het horen van de raad van toezicht. Dit kan alleen in uitzonderlijke situaties. Er wordt geen ontslagvergoeding toegekend.

³ Vanaf 1 november 2020 is de heer Herfst geen plaatsvervangend lid meer i.v.m. opvolging van de heer Kollen.

⁴ Per 1 april 2020 heeft de heer Mobach het voorzitterschap van de heer Vlietman overgenomen.

Vergoedingsregeling pensioenraad

De vergoedingen voor de pensioenraad zijn gebaseerd op de richtlijnen van de SER omtrent vacatievergoedingen en vergoedingen voor reis- en verblijfskosten. De vacatievergoeding bedroeg in 2020 € 464,16 per vergadering exclusief reis- en verblijfskosten. De vergoeding wordt jaarlijks met de prijsindex die het pensioenfonds hanteert geïndexeerd.

Samenstelling raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit ten minste drie onafhankelijke, deskundige en gezaghebbende personen. De leden zijn op geen enkele wijze, anders dan uit hoofde van het lidmaatschap van de raad van toezicht, betrokken bij het functioneren van het pensioenfonds. De leden van de raad van toezicht worden, aan de hand van een functieprofiel, benoemd door het bestuur nadat de pensioenraad over het voornemen hiertoe bindend advies heeft uitgebracht. De raad van toezicht houdt intern toezicht.

De leden⁵ zijn:

Raad van toezicht:	Datum benoeming	Herbenoeming	Datum aftreden
Mevrouw M.J. Hoekstra (1963), voorzitter	1 april 2016	1 juli 2019	30 juni 2023
De heer E.E. Hagen (1970)	1 april 2015	1 april 2018	30 juni 2022
De heer J.A. Kuijsten (1958)	1 juli 2018		30 juni 2022

Benoemingstermijn raad van toezicht

De benoemingstermijn van een lid van de raad van toezicht is in 2020 aangepast van drie naar maximaal vier jaar. Een lid van de raad van toezicht kan maximaal één keer worden herbenoemd.

Het bestuur heeft de mogelijkheid om een lid van de raad van toezicht te ontslaan. Ontslag van een lid van de raad van toezicht is alleen mogelijk wanneer de betrokkene, naar de unanieme mening van het bestuur ernstig in gebreke blijft in de uitoefening van zijn/haar functie en nadat de pensioenraad het betreffende lid gesproken heeft en over dit functioneren een bindend advies heeft uitgebracht. Er wordt geen ontslagvergoeding toegekend.

Vergoedingsregeling voor de leden van de raad van toezicht

De raad van toezicht kent een door het bestuur vastgestelde vaste vergoeding die gebaseerd is op de tijdsbesteding. De jaarlijkse vergoeding voor de leden van de raad van toezicht bedraagt in 2020 € 13.817,-, dit is exclusief reis- en verblijfskosten. De vergoeding voor de voorzitter van de raad van toezicht bedraagt € 16.580,- eveneens exclusief reis- en verblijfskosten. Ook de vergoedingen van de raad van toezicht worden vanaf 1 januari 2020, met de prijsindex die het pensioenfonds hanteert jaarlijks geïndexeerd.

Bestuursbureau

Het bestuursbureau ondersteunt op dagelijkse basis het bestuur, de pensioenraad en de raad van toezicht. Het bestuursbureau is, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, belast met de beleidsvoorbereiding, regievoering, het advies, de controle en monitoring van de (uitbestede) werkzaamheden van het pensioenfonds. Daarnaast onderhoudt het bestuursbureau, namens het bestuur, externe contacten met onder andere De Nederlandsche Bank, de Autoriteit Financiële Markten, de Pensioenfederatie en collega bestuursbureau's. Het bestuursbureau heeft het bestuur evenals in voorgaande jaren in projectgroepen vertegenwoordigd.

⁵ De nevenactiviteiten van de leden van de raad van toezicht staan vermeld in Bijlage 1: Nevenactiviteiten.

In het verslagjaar werkten de volgende personen voor het bestuursbureau:

De heer E.G.M. Cramer, directeur

Mevrouw D. Oppelaar-Doncker, manager pensioenzaken

Mevrouw H. Kuiper, manager communicatie

Mevrouw F. Kurt, managementassistente

De heer H.G. van Elburg, manager finance, risk & investments, tevens privacy officer

De heer W. Schaap, notulist

Geschillencommissie

Dit is een intern orgaan dat wordt bemand door externe deskundigen. De leden zijn:

De heer R. Degenhardt

De heer G. Heeres

De heer L.L. Lennaerts

Secretaris: Mevrouw D. Oppelaar-Doncker

Externe partijen

Actuaris

Adviserend actuaris:

De heer M.W. Heemskerk

Mercer (Nederland) B.V.

Startbaan 6

1185 XR Amstelveen

Waarmerkend actuaris:

Mevrouw K. Kusters-van Meurs (sleutelfunctiehouder actuarieel)

Mercer (Nederland) B.V.

Startbaan 6

1185 XR Amstelveen

Pensioenbeheer

MN Services N.V.

Postbus 30025

2500 GA Den Haag

Vermogensbeheer

MN Services Vermogensbeheer B.V.

Postbus 30025

2500 GA Den Haag

Adviseur vermogensbeheer

De heer M. Euverman

Sprenkels & Verschuren

Haaksbergweg 13

1101 BP Amsterdam

Accountant

De heer J. Niewold
De heer S. Spiessens⁶
Ernst & Young Accountants LLP
Wassenaarseweg 80
2596 CZ Den Haag

Compliance Officer

De heer P.R.F. de Koning
TriVu
Akkerwindestraat 7
4761 ZG Zevenbergen

Vervuller risicobeheer

De heer R.F. Grobbe
O = O
Waldeck Pyrmontstraat 2
2013 SE Haarlem

⁶ De heer Spiessens heeft de werkzaamheden per 1 juli 2020 overgenomen van de heer Niewold.

Kerncijfers 2016 - 2020

(x 1 duizend Euro)	2020	2019	2018	2017	2016
Werkgevers en deelnemers (aantallen)					
Aangesloten werkgevers met personeel	183	193	207	204	211
Actieve deelnemers	4.932	5.232	5.394	5.429	5.454
Pensioengerechtigden	28.828	29.505	30.258	30.921	31.132
Gewezen deelnemers ¹⁾	19.282	19.046	18.575	18.249	17.787
Totaal deelnemers	53.042	53.783	54.227	54.599	54.373
Pensioenverplichtingen en pensioenvermogen					
<i>Technische voorzieningen</i>					
Voorziening pensioenverplichtingen	4.092.137	3.792.977	3.411.883	3.418.532	3.539.842
Voorziening prepensioenverplichtingen	37.198	36.273	34.756	35.253	36.748
Voorziening AIP verplichtingen	652	784	915	1.196	1.153
Overige technische voorzieningen	227	225	225	198	186
Totaal technische voorzieningen (a)	4.130.214	3.830.259	3.447.779	3.455.179	3.577.929
Marktrente verplichtingen ²⁾	0,19%	0,72%	1,35%	1,48%	1,31%
Verplichting in verband met VPL	19.565	19.804	19.812	27.136	28.418
Verplichting in verband met AIP	9.101	8.340	13.036	12.686	12.621
<i>Reserves</i>					
Algemene reserve	42.407	49.151	- 15.368	52.263	- 71.684
Algemene reserve prepensioen	1.531	2.496	4.056	3.679	1.915
Solvabiliteitsreserve	470.879	471.163	442.884	394.697	408.416
Solvabiliteitsreserve prepensioen	4.278	4.498	4.484	4.089	4.226
Bestemmingsreserve premie egalisatiedepot	-	7.850	2.500	-	-
Totaal reserves (b)	519.095	535.158	438.556	454.728	342.873
Totaal vermogen (c = a + b)	4.649.309	4.365.417	3.886.335	3.909.907	3.920.802
Af: bestemmingsreserves (d)	-	7.850	2.500	-	-
Vermogen t.b.v. dekkingsgraad (e = c - d) ³⁾	4.649.309	4.357.567	3.883.835	3.909.907	3.920.802
Dekkingsgraad (f = e / a)	112,6%	113,8%	112,6%	113,2%	109,6%
Vereiste dekkingsgraad	111,5%	112,4%	113,0%	111,5%	111,5%
Beleidsdekkingsgraad ⁴⁾	109,2%	112,2%	113,7%	112,5%	107,4%
Reële dekkingsgraad ⁵⁾	90,3%	91,4%	92,8%	92,2%	88,9%

1) Inclusief ambtshalve uitkeringen.

2) Voor de marktrente van de verplichtingen wordt uitgegaan van de actuele rentetermijnstructuur (RTS) zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank (DNB).

3) Het totale vermogen bestaat uit het belegd vermogen en de overige activa en passiva op de balans. Deze overige activa en passiva zijn niet gerelateerd aan het vermogensbeheer en betreffen bijvoorbeeld de te vorderen premiebijdragen op werkgevers en de VPL- en AIP-verplichting. Daarnaast is het totale vermogen gelijk aan het totaal van stichtingskapitaal, reserves en de technische voorzieningen.

Het totale vermogen ten behoeve van de dekkingsgraad is gelijk aan het totale vermogen exclusief de bestemmingsreserves. Deze bestemmingsreserve betreft het premie egalisatiedepot dat eind 2018 is gevormd op grond van een besluit van de sociale partners. Deze post is in de jaarrekening nader toegelicht.

4) De beleidsdekkingsgraad wordt vanaf 2015 gebruikt voor de toets of een pensioenfonds voldoet aan de eisen inzake het (minimaal) vereist eigen vermogen. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als het gemiddelde van de aan DNB per ultimo maand gerapporteerde dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

5) Naast de nominale pensioenverplichtingen wordt ook rekening gehouden met de toekomstige indexatie. De reële dekkingsgraad geeft de verhouding van de beleidsdekkingsgraad ten op zichte van de "indexatiedekkingsgraad" weer. De indexatiedekkingsgraad is daarbij de dekkingsgraad waarbij volledige toeslagverlening van prijsinflatie mogelijk is, onafhankelijk van de eigen toeslagambitie. Zie art. 133b van de Pensioenwet (PW). Om invulling te geven aan het voorwaardelijk karakter van de indexatie wordt deze gekwantificeerd met een (voor alle fondsen gelijk) verwacht rendement. De berekening van de reële dekkingsgraad sluit aan op de indexatieregel in het herziene financieel toetsingskader, met ingangsdatum 1 januari 2015, die op dezelfde wijze onderscheid maakt tussen de nominale toezegging en de voorwaardelijke indexatietoezegging. De reële dekkingsgraad ultimo 2020 komt uit op 90,3%, (ultimo 2019: 91,4%) waarbij conform art. 23a Besluit FTK het maximaal te hanteren aandelenrendement van 5,6% is toegepast. Bij de vermelde reële dekkingsgraad ultimo 2016 is het gehanteerde aandelenrendement gelijk aan het desbetreffende (lagere) ALM-rendement.

(x 1 duizend Euro)	2020	2019	2018	2017	2016
Financiële gegevens					
Feitelijke premie	53.674	55.687	54.867	54.424	53.363
Mutatie premie egalisatiedepot	7.850	1.316	- 2.500	-	-
Premie ter dekking pensioenopbouw	61.524	57.003	52.367	54.424	53.363
Premie ter dekking pensioenopbouw (ex-ante) ⁶⁾	61.476	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kostendeekkende premie ⁶⁾	67.523	59.695	51.791	53.236	53.579
Gedempte kostendeekkende premie ⁶⁾	61.469	57.003	52.092	53.864	52.531
Uitkeringen	133.267	133.947	133.960	138.866	136.755
Actuele waarde belegd vermogen ⁷⁾	4.567.957	4.214.219	3.733.394	3.763.293	3.802.799
Beleggingsresultaat ⁸⁾	372.489	561.439	56.652	80.663	291.821
Rendement	8,7%	14,4%	1,5%	2,1%	7,9%
Z-score ⁹⁾	0,36	0,23	0,27	0,51	- 0,30
Beoordeling performance toets ¹⁰⁾	1,76	1,55	1,39	1,40	1,25
Resultaat boekjaar ¹¹⁾	- 16.063	96.602	- 16.172	111.855	- 4.000

6) De kostendeekkende premie wordt vastgesteld op basis van de inkoop van nieuwe pensioenopbouw in het boekjaar, is gebaseerd op marktwaarde en bevat opslagen voor administratiekosten en het Vereist Eigen Vermogen. Vanaf 2020 is de ex-ante bepaalde gedempte kostendeekkende premie de toetspremie, tot en met 2019 was dat de ex-post bepaalde gedempte kostendeekkende premie. Ter vergelijking is vanaf 2020 de ex-ante premie ter dekking pensioenopbouw getoond, die 7 duizend Euro hoger is dan de toetspremie (gedempte kostendeekkende premie).

7) Inclusief vorderingen en schulden uit hoofde van beleggingen.

8) Het beleggingsresultaat is inclusief indirecte beleggingsopbrengsten en beleggingskosten, maar exclusief de toerekening van beleggingsresultaat aan de verplichting in verband met VPL en AIP, en exclusief toerekening van algemene kosten aan het beleggingsresultaat.

9) De z-score geeft de afwijking weer van het feitelijke rendement ten opzichte van het normrendement.

10) De performancetoets geeft aan in hoeverre het feitelijk behaalde beleggingsrendement over een periode van vijf jaar afwijkt van het beleggingsrendement van de normportefeuille (benchmark) over dezelfde periode. Als beoordeling van de performancetoets is de uitkomst van deze toets (zoals die is beschreven in bijlage 1 bij het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000) vermeld inclusief optelling van correctiefactor 1,28. Daardoor is de performancetoets gehaald als de vermelde uitkomst groter of gelijk is aan nul.

11) Op deze cijfers zijn (indien van toepassing) de kosten van de indexeringen per 1 januari van het volgende boekjaar reeds in mindering gebracht.

Bestuursverslag

Hoofdpijnen

Verrichte activiteiten in het verslagjaar

Onderstaand zijn de verrichte activiteiten beschreven conform de lijn van de verschillende portefeuilles:

Algemeen

- Net als in voorgaande jaren zijn er ook in 2020 functioneringsgesprekken gehouden tussen de voorzitter, de directeur van het bestuursbureau en de afzonderlijke bestuurders en heeft het bestuur een functioneringsgesprek gehad met de voorzitter;
- Ter bevordering van de deskundigheid van de bestuursleden zijn er kennissessies gehouden en heeft een aantal bestuursleden deelgenomen aan externe opleidingen gegeven door SPO, Business Universiteit Nyenrode en Erasmus School of Accounting & Assurance. Tevens zijn onder andere door De Nederlandsche Bank (DNB), de Pensioenfederatie en diverse kennisorganisaties georganiseerde seminars en webinars bijgewoond;
- Een bestuurslid heeft samen met het bestuursbureau zitting gehad in het afstemmingsoverleg betreffende het project Nieuwe Pensioenstroom (NPS) van MN. Dit ten behoeve van de procesvoortgang en kwaliteitsbewaking van het project Nieuwe Pensioenstroom dat een nieuw IT-platform voor de dienstverlening van MN moet realiseren;
- In 2020 is, net als in voorgaande jaren, verdere samenwerking tussen de pensioenfondsen in de maritieme sector gestimuleerd.

Beleggingsbeleid

- De economische ontwikkelingen in relatie tot de beleggingsportefeuille zijn gemonitord, als gevolg daarvan zijn de dekkinggraad beschermende maatregelen genomen in 2020;
- Verschillende aanpassingen in de beleggingsportefeuille zijn doorgevoerd, mede op basis van het beleggingsplan 2020;
- Er is een haalbaarheidstoets uitgevoerd om inzicht te behouden in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden;
- Er is opvolging gegeven aan diverse DNB-themaonderzoeken.

Risicobeheer

- Het risicomangementproces is nader uitgewerkt en ingeregeld;
- Er is opvolging gegeven aan enquêtes en nadere vragen die door DNB zijn gesteld.

Audit & IT

- Het Auditplan 2020 is gerealiseerd;
- Audit bevindingen zijn beoordeeld;
- Monitoren NPS;
- Monitoren implementatie bestuurlijke rapportage IV;
- De opvolging van de bevindingen uit de ISAE 3402 rapportage 2019 is gemonitord.

Pensioenzaken en communicatie

- De pensioenregeling is uitgevoerd conform de fiscale kaders;
- Het pensioenfonds heeft gegevensgerichte kwaliteitscontroles en themaonderzoeken uitgevoerd ten behoeve van de borging van de kwaliteit van de gegevens. Daarnaast heeft het pensioenfonds een verbeterplan opgesteld om de kwaliteit van de data en de werkprocessen te verbeteren. Hierbij wordt ingezet standaardisatie van werkprocessen (vereenvoudigen van data is hiervan onderdeel -clean sheet-) mede gericht op het nieuwe pensioensysteem;
- Het communicatie jaarplan 2020 is gerealiseerd;
- Het pensioenfonds heeft geparticipeerd in werkgroepen voor de verdere ontwikkeling van het deelnemersportaal en de pensioenplanner. Tevens is geparticipeerd in de werkgroep voor de ontwikkeling en realisatie van een nieuw werkgeversportaal;
- De UPO's en jaaropgaven zijn zowel per post als digitaal aangeboden via de berichtenbox van MijnOverheid.nl en Mijnkoopvaardij.nl aan deelnemers en pensioengerechtigden woonachtig in Nederland. Met ingang van januari 2021 zullen de UPO's en jaaropgaven niet meer worden aangeboden op Mijnoverheid.nl;
- Het deelnemersportaal en de pensioenplanner zijn tevens beschikbaar voor deelnemers en pensioengerechtigden in een aantal EU-landen, die inmiddels aangesloten zijn op een eIDAS inlogmiddel;
- Er zijn verschillende initiatieven genomen ter handhaving van de verplichtstelling.

Belangrijke bestuursbesluiten en gevoerde discussies

Het bestuur van het pensioenfonds kwam in 2020 41 maal (bijna steeds digitaal) bijeen voor diverse bestuursvergaderingen en kennissessies. Bij vrijwel alle vergaderingen is het voltallige bestuur aanwezig geweest. Het bestuur, raad van toezicht en de pensioenraad kwamen tweemaal gezamenlijk bijeen en wel op 13 mei en 11 november. De genomen bestuursbesluiten en gevoerde discussies hadden betrekking op:

- Benoeming van een aspirant bestuurslid namens de werknemersorganisaties;
- Het updaten en vaststellen van diverse reglementen en statuten;
- Gekozen voor de hybride methode van het Uniform Reken Methodiek (URM);
- Het evalueren van IORP II;
- Het vaststellen van het herstelplan;
- Het vaststellen van de scorecards Risicobeheer, Audit, Pensioenbeheer en Vermogensbeheer ten behoeve van de evaluatie van de uitvoering;
- Het vaststellen van het successieplan;
- Het vaststellen van de Z-score;
- Het vaststellen van het aangepaste MVB-beleid;
- De herbenoeming van diverse bestuursleden en de wisseling door de heren Kloos en Hijlkema van (plaatsvervangend) voorzitterschap;
- Het vaststellen van de onderbouwing Prudent Person over 2019;
- Het vaststellen van het jaarverslag 2019;
- Het verhogen van de renteafdekking als gevolg van het inwerking treden van het financieel crisisplan;
- Het updaten van diverse pensioenfonds documenten;
- Het uitvoeren en vaststellen van een risico self assesment specifiek gericht op corona. De uitkomsten zijn vastgelegd in een risico control matrix;
- Het instellen van een taskforce corona;

- Het vaststellen van de haalbaarheidstoets 2020;
- Het vaststellen van het terugvalplan met bestuurlijke criteria;
- Het vaststellen van diverse begrotingen;
- Het wijzigen van het rooster van aftreden van de raad van toezicht van drie naar vier jaar;
- Het vaststellen van de verwerkersovereenkomst pensioenbeheer;
- Het aanpassen van het premiebeleid. De inkoop geschiedt voortaan op basis van verwacht rendement;
- Het vaststellen van diverse documenten beleggingsbeleid (zoals evaluaties liquiditeiten en infrastructuur en vaststellen van het strategiedocument OG/NL en Aandelen ontwikkelde landen);
- Het vaststellen van het ERB-beleid;
- Het over stappen op de nieuwe prognosetafel AG2020;
- Een update van het beleidsdocument Geschiktheid;
- Het vaststellen van de SIRA 2020;
- Het evalueren van diverse externe factoren;
- Het vaststellen van het communicatiejaarplan 2021;
- Een tussentijdse evaluatie van de coronacrisis waaronder de werking van het financieel crisisplan;
- Het vaststellen van de kwetsbaarheidsanalyse 2020;
- Het vaststellen van de jaarplannen 2021 voor Risicobeheer, Audit, Pensioenzaken & Communicatie, Dagelijks Bestuur en Beleggingsbeleid;
- Het updaten en vaststellen van de ABTN 2021;
- Het vaststellen van de kerncijfers, premie, parameters en verhoging voor 2021;
- Het vaststellen van het beleggingsplan 2021;
- Het beoordelen van verzoeken van werkgevers om vrijstelling van de verplichte deelname voor hun werknemers die onder de verplichtstelling vallen.

Code Pensioenfondsen

Motivering bestuursmodel

Het bestuur hecht grote waarde aan de verbinding met de sector. Bij de keuze van het bestuursmodel is door het bestuur aangegeven dat het paritair model het model is dat het meest tegemoetkomt aan de wens om de betrokkenheid vanuit de sector te borgen. Het pensioenfonds acht het wenselijk om de sociale partners dichtbij te houden ten behoeve van het behoud van draagvlak in de sector. De binding en het onderhouden van deze binding met de sector wordt gezien als een belangrijke meerwaarde voor het pensioenfonds. Naast de betrokkenheid met de achterban is een goede mix van deskundige bestuurders uit de sector en van buiten de sector hierbij een vereiste. Het bestuur is van mening dat hier gelet op de huidige bezetting sprake van is. Tijdens de zelfevaluatie van het bestuur op 29 januari 2020 is door het bestuur aangegeven, dat zowel de werkwijze van het bestuur als de keuze van het bestuursmodel goed zijn, waarbij de opvatting is dat de wijzigingen in de bezetting van zetels ook een bijdrage hebben geleverd aan de verhoging van de kwaliteit en de continuïteit van het pensioenfondsbestuur. Zolang er in het bestuur voldoende deskundige bestuurders zitten die uit de sector komen en er ook geen andere ontwikkelingen zijn, is het bestuur van mening dat het paritair model het beste past bij het pensioenfonds en de sector Koopvaardij. Daarnaast zijn er op dit moment twee aspirant-bestuurders benoemd vanuit de sector. Mochten er ontwikkelingen van binnen dan wel buiten het bestuur zijn die rechtvaardigen dat het bestuur het gekozen model wederom tegen het licht houdt dan zal het bestuur niet schromen zijn verantwoordelijkheid te nemen.

Code Pensioenfondsen en integere bedrijfsvoering

Per 1 januari 2014 is de Code Pensioenfondsen (Code) in werking getreden die op basis van artikel 11 van het Besluit Uitvoering Pensioenwet geldt voor alle pensioenfondsen. In 2018 is een aantal wijzigingen in de Code aangebracht. Deze Code is opgesteld in samenspraak tussen de Stichting van de Arbeid en de Pensioenfederatie. Het doel van de Code is het verbeteren en het inzichtelijker maken van het functioneren van pensioenfondsen, zodanig dat het vertrouwen van belanghebbenden toeneemt dat het pensioengeld goed wordt beheerd en dat de belangen van alle belanghebbenden evenwichtig worden afgewogen.

De Code bestaat uit acht thema's waar goed pensioenfondsbestuur om draait:

1. Vertrouwen waarmaken
2. Verantwoordelijkheid nemen
3. Integer handelen
4. Kwaliteit nastreven
5. Zorgvuldig benoemen
6. Gepast belonen
7. Toezicht houden en inspraak waarborgen
8. Transparantie bevorderen

Het pensioenfonds voldoet aan de thema's als gesteld in de Code Pensioenfondsen. Onderstaande opgave betreft het aantal normen waarover verplicht gerapporteerd dient te worden in het jaarverslag. Het bestuur hanteert het 'pas toe of leg uit' beginsel. In dat kader is één uitzondering te vermelden ten aanzien van norm 33.

Rapportagenormen uit code pensioenfondsen

Norm	Beschrijving	Voldoet het pensioenfonds	Toelichting
5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	In de onderdelen pensioenregeling in verslagjaar, algemene ontwikkelingen en beleggingen wordt hierover verslag gedaan.
31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	In de onderdelen diversiteitsbeleid, geschiktheidsbevordering bestuur en pensioenraad wordt hierover verslag gedaan.
33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen	Nee	In het onderdeel diversiteitsbeleid wordt hierover een nadere toelichting gedaan,
47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak	Ja	In het verslag raad van toezicht wordt hierover verslag gedaan.
58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In het onderdeel Karakteristieken staan deze beschreven.
62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	In het onderdeel beleggingen wordt hierover verslag gedaan in het onderdeel maatschappelijk verantwoord beleggen.
64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	In het onderdeel gedragscode wordt hierover gerapporteerd.
65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	In het onderdeel klachten en geschillenregeling wordt hierover gerapporteerd.

Het beleid van het pensioenfonds is gericht op een beheerste en integere bedrijfsvoering. Deze verantwoordelijkheid is vastgelegd in artikel 143 van de Pensioenwet. Dit houdt onder meer in:

- het beheersen van bedrijfsprocessen en bedrijfsrisico's;
- integriteit;
- de soliditeit van het pensioenfonds, waaronder verstaan wordt:
 - het beheersen van financiële risico's; en
 - het beheersen van andere risico's die de soliditeit van het pensioenfonds kunnen aantasten;
- het beheersen van de financiële positie over de lange termijn door periodiek een haalbaarheidstoets uit te voeren.

Diversiteitsbeleid

De eerste prioriteit bij de samenstelling van de diverse organen van het pensioenfonds is de geschiktheid van personen. Kennis, vaardigheden en professioneel gedrag blijven daarbij leidend.

Daarnaast is het bestuur van mening dat het functioneren van de pensioenfondsorganen beter wordt door het inzetten van diverse vaardigheden, culturen en zienswijzen. Dit kan worden aangeduid met complementariteit en diversiteit.

Diversiteit geen doel op zich

Het pensioenfonds onderschrijft de Code Pensioenfondsen en streeft naar diversiteit binnen het bestuur. Voor het pensioenfonds is diversiteit echter geen op zichzelf staand doel. Diversiteit moet leiden tot de volgende doelen:

- a. minder risico's door meer genuanceerde besluitvorming binnen de pensioenfondsorganen;
- b. grotere betrokkenheid van de belanghebbenden in het pensioenfonds; en
- c. meer vertrouwen in het pensioenfonds door de belanghebbenden.

Als vertegenwoordigers van diverse groepen betrokken zijn bij het proces, ontstaat er een meervoudig perspectief, waardoor besluiten genuanceerder tot stand kunnen komen, wat een beperking van de risico's tot gevolg heeft. Diversiteit kan de besluitvorming derhalve ten goede komen. De belanghebbenden bij het pensioenfonds moeten zich vertegenwoordigd kunnen voelen in de verschillende pensioenfondsorganen. Wanneer zij zich in deze organen herkennen, zal dat leiden tot een toename van het vertrouwen in het pensioenfonds. Ook kan het een toenemende belangstelling voor het doen en laten van het pensioenfonds tot gevolg hebben en zal het draagvlak worden vergroot voor beslissingen die het bestuur moet nemen. De herkenbaarheid wordt vergroot door de samenstelling van de verschillende organen van het pensioenfonds een weerspiegeling te laten zijn van de samenstelling van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Analyse leeftijdsopbouw, demografie en geografische spreiding

De weerspiegeling van de leeftijdsopbouw en van de demografie van het pensioenfonds moet zo goed mogelijk gereflecteerd worden in de samenstelling van de organen.

Leeftijdsopbouw

Gelet op de leeftijdsopbouw van de populatie van het pensioenfonds (bijna 92% is 50 jaar of ouder; slechts 8% is jonger dan 40 jaar) is het bestuur van oordeel dat de 40-ers meegeteld kunnen worden bij de jongeren. Het pensioenfonds streeft er daarom naar om minimaal één 40-er als bestuurslid en één 40-er als lid van de pensioenraad te hebben.

Verhouding mannen/vrouwen

De Code Pensioenfondsen schrijft voor dat er minimaal één vrouw in het bestuur dient te zitten. Het totale deelnemersbestand (deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) bestaat voor 29% uit vrouwen. Het bestuur kiest er daarom voor om niet af te wijken van de Code Pensioenfondsen en heeft één vrouw als bestuurslid, een tweede in opleiding en streeft ernaar ook minimaal één vrouw als lid van de pensioenraad te hebben.

Geografische spreiding (gewezen) deelnemers & pensioengerechtigden

De populatie van het pensioenfonds laat zich kenmerken door een verscheidenheid aan nationaliteiten. Uit de geografische spreiding blijkt dat de verhouding tussen de in Nederland woonachtigen en in het buitenland woonachtigen 85% om 15% is. Aan deze percentages zit één kanttekening. Het percentage zegt niet alles over de nationaliteiten. De voertaal van het pensioenfonds is Nederlands. Er wordt echter ook in het Engels gecommuniceerd waar dit nodig is.

Diversiteit bestuur

Voor wat betreft het bestuur voldoet het pensioenfonds deels aan de geformuleerde diversiteitseisen (man/vrouw & leeftijd). Het bestuur voldoet namelijk niet aan de leeftijd eis van bestuurders onder de 40 jaar. Bij de vervulling van een vacature zal actief gezocht worden naar kandidaten die passen in de diversiteitdoelstellingen. Kennis, vaardigheden en professioneel gedrag blijven echter leidend.

Diversiteit pensioenraad

Voor wat betreft de pensioenraad voldoet het pensioenfonds niet aan de hierboven geformuleerde diversiteitseisen (man/vrouw & leeftijd). In de pensioenraad zit geen vrouw en geen persoon jonger dan 40 jaar. Bij vervulling van een vacature zal aan de sociale partners worden verzocht actief te zoeken naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen. Dit geldt temeer omdat de pensioenraad ook wordt gezien als "kweekvijver" voor potentiële bestuurders.

Diversiteit raad van toezicht

Voor wat betreft de raad van toezicht voldoet het pensioenfonds sinds de aanstelling van de huidige raad van toezicht aan de geformuleerde diversiteitseisen betreffende de verhouding tussen mannen en vrouwen.

Geschiktheidsbevordering bestuur

In 2020 is gewerkt met de volgende portefeuilles:

- Pensioenzaken en communicatie;
- Risicobeheer;
- Audit & IT;
- Beleggingsbeleid.

Het bestuur hecht grote waarde aan de verdere ontwikkeling van de geschiktheid van het bestuur en de pensioenraad. Onder geschiktheid wordt verstaan: kennis, vaardigheden en professioneel gedrag.

Om de algehele geschiktheid op niveau te bevorderen worden collectieve kennissessies voor de bestuurders gehouden. In 2020 hebben de volgende (digitale) kennissessies plaatsgevonden:

- Op 12 februari stond de kennissessie in het teken van informatiebeveiliging;
- Op 9 september stonden de thema's rentebenchmark, update €ster en van de matchingportefeuille helling en kromming op de agenda;
- Op 14 oktober is aandacht besteed aan maatschappelijk verantwoord beleggen, de carbon footprint en de Sustainable Development Investments (SDI) rapportage. Ook is gesproken over het wereldbeeld en portefeuillevoorkeuren. Tevens is een presentatie gegeven over Investment cases;
- 28 oktober stond in het teken van Cybersecurity en Corporate datamanagement en records management;
- Op 2 december stond het beleggingsplan 2021 op de agenda en is er gesproken over liquiditeiten en treasury protocol.

Daarnaast zijn er in 2020 door verschillende bestuursleden diverse opleidingen gevolgd zoals:

- Executive pension program, Nyenrode Business University;
- Integraal Risicomanagement voor Beleidsbepalers in de Pensioensector, Nyenrode Business University;
- Corporate Social Responsibility, Erasmus School of Accounting & Assurance.

In 2020 zijn bestuursleden bij (digitale) bijeenkomsten van de Pensioenfederatie en DNB aanwezig geweest. Tevens hebben verschillende bestuursleden themagerichte (digitale) seminars bijgewoond.

Pensioenraad (Het Verantwoordingsorgaan)

Het bestuur van het pensioenfonds besteedt conform de Pensioenwet en de Code Pensioenfonds veel aandacht aan de opzet en inrichting van de organisatie.

De pensioenraad bestaat uit leden afkomstig uit de groepen deelnemers, pensioengerechtigden en gewezen deelnemers, die door Nautilus International en de Nederlandse Vereniging van Kapiteins ter Koopvaardij worden voorgedragen. Tevens worden er twee leden benoemd door het Sociaal Maritiem Werkgeversverbond (SMW) en de Vereniging van Werkgevers in de Handelsvaart (VWH).

Het reglement van de pensioenraad benoemt de onderwerpen waarover het bestuur advies moet vragen aan de pensioenraad. Dit reglement is met inachtneming van de toepasselijke bepalingen van de Pensioenwet vastgesteld. Het bestuur formuleert een voorgenomen besluit. Het bestuur neemt in zijn definitieve besluitvorming het advies van de pensioenraad mee in de overwegingen.

Het bestuur legt jaarlijks verantwoording af aan de pensioenraad over het beleid en de wijze waarop het is uitgevoerd alsmede over de naleving van de Code Pensioenfondsen.

De pensioenraad heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur gevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst.

De pensioenraad baseert zijn oordeel mede op het bestuursverslag en de jaarrekening van het pensioenfonds, de bevindingen van het interne toezicht en overige informatie.

In 2020 kwam de pensioenraad acht keer bijeen. Tevens werd tweemaal gezamenlijk met het bestuur vergaderd en legde de raad van toezicht op 7 april 2020 verantwoording af aan de pensioenraad.

Geschiktheidsbevordering pensioenraad

In de Code Pensioenfondsen staat onder meer dat ook de pensioenraad de geschiktheid van zijn leden moet bevorderen. De taak van de pensioenraad vergt steeds meer kennis en ervaring om als gesprekspartner van het bestuur te fungeren. De pensioenraad heeft afgelopen jaar een aantal kennissessies gehouden. Zo zijn onderwerpen als oordeelsvorming, Strategisch Beleggingskader, verdieping op de kwartaalrapportages vermogensbeheer en de toekomst van het pensioenstelsel besproken.

Raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit drie externe, onafhankelijke, deskundige en gezaghebbende personen. De raad van toezicht vervult zijn toezichttaak zodanig dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering door het pensioenfonds. De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad van toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan de pensioenraad en daarmee aan de werkgevers en in het bestuursverslag. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde. Artikel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek is van overeenkomstige toepassing op de leden van de raad van toezicht.

De raad van toezicht legt zijn bevindingen ten minste eenmaal per jaar schriftelijk vast

Daarnaast heeft de raad van toezicht goedkeuringsrecht over de voorgenomen besluiten van het bestuur tot vaststelling van:

- het bestuursverslag en de jaarrekening;
- de profielschets voor bestuursleden;
- de gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het pensioenfonds;
- de liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds;
- het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek;
- het beleid inzake beloningen met uitzondering van de beloning van de leden van de raad van toezicht.

Daarbij heeft de raad van toezicht recht op:

- alle informatie die de raad nodig acht om de bovengenoemde taken goed te kunnen uitvoeren;
- overleg met het bestuur over alle bestuurstaken;
- overleg met de externe accountant en waarmerkend actuaaris.

Tevens toetst de RvT een kandidaat-bestuurslid op passendheid aan het profiel.

Ook kan de raad van toezicht op basis van het Besluit uitvoering Pensioenwet artikel 28c, lid 1 en lid 3, het bestuur schorsen of ontslaan wegens disfunctioneren. Daarnaast kan een bestuurslid en/of sleutelfunctiehouder door het bestuur worden geschorst of ontslagen na horen van de raad van toezicht. Tevens houdt de raad van toezicht, toezicht op de in het kader van de naleving van de gedragscode door de Compliance Officer uitgevoerde werkzaamheden.

De rapportage van de raad van toezicht vindt u op pagina 85 terug in dit bestuursverslag.

Gedragscode

Het pensioenfonds hanteert een gedragscode. Deze gedragscode geeft regels en richtlijnen voor alle bestuursleden en andere verbonden personen:

- ter voorkoming van verstrengeling van belangen;
- ter vermijding van verspreiding en misbruik van vertrouwelijke informatie;
- ter voorkoming van koersmanipulatie.

De Compliance Officer heeft over 2020 geen gedragingen gesignaleerd die strijdig zijn met de gedragscode van het pensioenfonds. Tevens heeft de Compliance Officer geconstateerd dat bij de jaarlijkse uitvraag over de naleving van de gedragscode aan alle verbonden personen de vragen correct en consequent zijn ingevuld.

Toezi chthouders

De Nederlandsche Bank (DNB) houdt toezicht op pensioenfondsen op basis van de Pensioenwet. DNB kijkt daarbij vooral naar de financiële opzet van het pensioenfonds en de deskundigheid en integriteit van de bestuurders. Ook de Autoriteit Financiële Markten (AFM) is toezichthouder. Deze bewaakt de wettelijke uitingen (UPO, Pensioen 1-2-3) in het kader van de Pensioenwet.

Ook afgelopen jaar heeft het pensioenfonds zich beziggehouden met de door DNB verzochte (thema) onderzoeken. In 2020 heeft DNB een uitvraag gedaan naar een mogelijk terugvalplan indien MN niet in staat is de IT-vernieuwing door te voeren. Het pensioenfonds heeft dit terugval plan opgesteld en bestuurlijke criteria opgesteld op grond waarvan het bestuur kan overwegen het terugvalplan te activeren. Daarnaast heeft het pensioenfonds de reguliere uitvragen zoals vragenlijst integriteitsrisico en uitvraag niet-financiële risico's van DNB behandeld en ingezonden.

Daarnaast is de Autoriteit persoonsgegevens (AP) toezichthouder. Het pensioenfonds heeft in het kader van de Algemene Verordening Gegevensverwerking (AVG) sinds 2018 een Privacy Officer aangesteld, die toezicht houdt op de naleving van de AVG-richtlijn. Per 1 juli 2019 heeft de Pensioenfederatie een gedragslijn Verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen vastgesteld. Bpf Koopvaardij onderschrijft deze gedragslijn en draagt zorg voor de naleving daarvan. Bij MN is een Functionaris Gegevensbescherming aangesteld en er vindt regulier afstemming en overleg plaats tussen het pensioenfonds en MN.

Houdbaarheid bedrijfsmodel

Het pensioenfonds heeft verslag gedaan van de uitkomsten van de kwetsbaarheidsanalyse. Uit de kwetsbaarheidsanalyse, zoals naar voren komt uit de volgende tabel, blijkt dat onder normale omstandigheden het pensioenfonds voldoet aan de zeven gestelde criteria van DNB. Indien de cijfers/percentages groen zijn gekleurd dan voldoet dit aan de door DNB opgestelde norm, bij rood wordt hier niet aan voldaan.

Indicator	Definitie	Score 2020	Score lange termijn
<i>Kosten per deelnemer</i>	Meer dan twee maal gemiddelde per pensioenfonds (> € 250,- per deelnemer)	118	151
<i>Vergrijzing</i>	Meer dan 60% technische voorziening betreft pensioengerechtigden	52%	56%
<i>Premiestuur</i>	Minder dan 1%	1,5%	2,1%
<i>Krimp</i>	Meer dan 20% in vijf jaar	-8,5%	-8,8%
<i>Kostenvoorziening</i>	Minder dan tien jaar	Voldoende	Voldoende
<i>Dekkingsgraad</i>	Glijdende schaal	110%	125%
<i>Omvang van het pensioenfonds</i>		€ 4,2 mld. & stijgend	€ 4,3 mld. & stijgend

In 2020 heeft het bestuur de kwetsbaarheidsanalyse getoetst aan de huidige ontwikkelingen. De volgende punten zijn hierbij behandeld:

1. **Kosten per deelnemer:**
Dit gaat over de kosten van het voeren van een deelnemersadministratie. De gemiddelde kosten per deelnemer per pensioenfonds zijn € 102. De gemiddelde kosten per deelnemer voor het pensioenfonds zijn momenteel € 118 en op lange termijn € 151.
2. **Vergrijzing:**
Op basis van de demografische veronderstellingen daalt het aandeel pensioengerechtigden t.o.v. overige deelnemers op de lange termijn. Dit heeft een positief effect op de dekkingsgraad.
3. **Premiestuur:**
De demografische veronderstellingen zorgen voor een stijgend premievolume a.g.v. de dalende verhouding tussen pensioengerechtigden en actieven.
4. **Krimp:**
De demografische veronderstellingen zorgen voor een sneller krimpende voorziening t.o.v. de vorige kwetsbaarheidsanalyse. Dit wordt o.a. veroorzaakt door de grotere leeftijdsspreiding van de intredende actieven. Een hogere leeftijd zorgt voor een minder lange periode van pensioenopbouw en daarmee een lagere voorziening.
5. **Kostenvoorziening:**
In de voorziening zit een opslag van 3% om toekomstige kosten te kunnen betalen voor een veel langer periode. Daarnaast is 3,1% van de doorsneepremie beschikbaar voor kosten.
6. **Dekkingsgraad:**
De veronderstelde demografische en economische ontwikkeling zorgt voor een stijgende trend van de dekkingsgraad zowel bij going concern als bij een slapersfonds.
7. **Omvang van het pensioenfonds:**
Als gevolg van het verwachte overrendement stijgt het belegd vermogen t.o.v. de voorziening, dit is in lijn met de stijgende dekkingsgraad bij going concern.

Klachten- en geschillenregeling

Er is sprake van een klacht als een belanghebbende⁷ zich niet kan verenigen met de wijze waarop hij of zij is behandeld of bejegend of waarop aan hem of haar diensten zijn verleend. Een klacht heeft betrekking op de uitvoering van de reglementen.

Een adequate klachten- en geschillenprocedure behelst naast een interne procedure ook de mogelijkheid om het genomen besluit voor te leggen aan de Ombudsman Pensioenen. Het pensioenfonds verwijst belanghebbenden, deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en hun nabestaanden naar de Ombudsman Pensioenen, als hun klachten en geschillen niet kunnen worden opgelost via de interne klachten- en geschillenprocedure. De Ombudsman Pensioenen kan een onafhankelijke bemiddelende rol spelen en brengt adviezen uit over klachten en geschillen die belanghebbenden inbrengen over de uitvoering van het pensioenreglement.

Er is sprake van een geschil als een belanghebbende zich niet kan verenigen met een inhoudelijk (uitsluitend) jegens hem of haar genomen besluit van het bestuur.

Met inachtneming van het pensioenreglement is de geschillencommissie uitsluitend bevoegd tot het beoordelen van geschillen tussen de belanghebbende en het pensioenfonds betreffende de uitvoering van de pensioenregeling en individuele beslissingen uit hoofde van die pensioenregeling die het bestuur betreffende deze belanghebbende heeft genomen. De beslissing van de geschillencommissie is voor beide partijen bindend. Als een belanghebbende in hoger beroep wil gaan tegen de beslissing van de geschillencommissie kan hij of zij naar de civiele rechter stappen. De civiele rechter kan echter geen inhoudelijk oordeel meer vellen over de kwestie. Wel kan deze rechter kijken of er al dan niet sprake is geweest van procedurefouten en dergelijke.

Geschillen	Aantallen
Geschillen in behandeling 1 januari 2020	0
Ingediende geschillen 2020	0
In behandeling 31 december 2020	0

Klachten	Aantallen
Klachten in behandeling 1 januari 2020	1
Ingediende klachten via Ombudsman Pensioenen	0
Overige ingediende klachten	14
Herhaalklachten	1
Afgehandeld in 2020	16
In behandeling per 31 december 2020	0

⁷ Dit betreft deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, pensioengerechtigden en werkgevers.

Communicatie

In het verslagjaar is aan de deelnemers het Uniform Pensioenoverzicht (UPO) verstuurd alsmede een prepensioenoverzicht voor de netto prepensioenregeling. Nieuw aangemelde deelnemers bij het pensioenfonds hebben de Pensioen 1-2-3 ontvangen; deelnemers die de bedrijfstak hebben verlaten hebben een eindbrief ontvangen.

Communicatiebeleidsplan 2019 - 2021

Het bestuur heeft een communicatiebeleidsplan voor 2019 - 2021 opgesteld.

Communicatie is één van de sturingsinstrumenten van het pensioenfonds. Het doel van het communicatiebeleidsplan is om het bestuur zo goed mogelijk in staat te stellen doelgericht en effectief te communiceren.

Op basis van het communicatiebeleidsplan 2019 - 2021 wordt jaarlijks een plan gemaakt.

Communicatiejaarplan 2020

Het communicatiejaarplan is onderdeel van het communicatiebeleid van het pensioenfonds en is gebaseerd op het communicatiebeleid dat is vastgesteld voor 2019 tot en met 2021.

In 2020 is gewerkt aan de communicatiedoelstellingen zoals die zijn geformuleerd in het communicatiebeleidsplan 2019 - 2021. Deze doelstellingen zijn gericht op:

- verhogen van het pensioenbewustzijn van deelnemers;
- aanzetten tot actie als het gaat om de eigen pensioenzaken;
- bieden van duidelijk inzicht in de persoonlijke pensioensituatie van de deelnemer en pensioengerechtigde;
- de betrokkenheid van werkgevers bij Bpf Koopvaardij verhogen.

PensioenPeiling

Er is in het verslagjaar één PensioenPeiling verzonden aan deelnemers. De PensioenPeiling is zowel in het Nederlands als in het Engels te vinden op de website van het pensioenfonds.

In de verzonden PensioenPeiling is aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- Kerncijfers 2020;
- Uw pensioen verhoogd in 2020;
- Reglementswijzigingen;
- Uw pensioen digitaal.

PensioenKompas is gewijzigd in Op Koers

Ons jaarlijkse magazine PensioenKompas is vernieuwd en heet vanaf nu Op Koers. Op Koers is aan alle deelnemers en pensioengerechtigden verstuurd, maar is ook, zowel in het Nederlands als in het Engels, te vinden op de website van het pensioenfonds. Tevens is een onlineversie van Op Koers ontwikkeld.

Nieuwsbrief voor werkgevers

In april, juni en september 2020 is een digitale nieuwsbrief voor werkgevers in de Koopvaardij verzonden. Het pensioenfonds brengt met deze nieuwsbrief werkgevers op de hoogte van de activiteiten van het pensioenfonds. Ook worden in het kort handige tips besproken om de pensioenuitvoering makkelijker te maken. In deze nieuwsbrieven is o.a. aandacht besteed aan onderstaande onderwerpen:

- Uw onderneming in zwaar weer door de coronacrisis?;
- Vernieuwd Koopvaardij Portaal bijna live;
- Brexit nog geen gevolgen voor uw Britse medewerkers;
- Update verdragslanden voor aanmelden werknemers;
- Medewerkers die doorwerken na pensionering meldt u ook aan;
- Betalingsonmacht premie door coronacrisis;
- Premiespecificatie vindt u voortaan op het portaal;
- Oude portaal sluit eind juni;
- Onze website is vernieuwd;
- Toegang Mijn Koopvaardij met eIDAS voor buitenlandse medewerkers;
- Nog niet kunnen inloggen met eHerkenning op het Koopvaardij Portaal?;
- Lever uw maandelijkse loongegevens tijdig aan;
- Premiespecificaties vindt u veilig en snel op het portaal;
- Bij aanvullend geboorteverlof werknemer geeft u € 0 op.

Welkomstfolder

Het pensioenfonds heeft voor nieuwe werkgevers een digitale welkomstfolder beschikbaar. Hierin wordt uitgebreid uitleg gegeven over de premie-inhoudingen, de communicatie-uitingen van het pensioenfonds, de organen van het pensioenfonds en de pensioenregelingen. Deze folder is zowel in het Nederlands als in het Engels te vinden op de website van het pensioenfonds.

Website

De website www.koopvaardij.nl is in 2020 vernieuwd en ook grotendeels in het Engels beschikbaar. Gedurende 2020 is de website 43.799 keer bezocht.

Engelstalige communicatie

Door de toenemende contacten met buitenlandse deelnemers heeft het bestuur in 2020 verdere invulling gegeven aan het streven om de communicatie tweetalig (Nederlands en Engels) te laten verlopen.

Deelnemersportaal, Pensioenplanner en het Koopvaardij Portaal

Veel zaken worden tegenwoordig online geregeld. Daarom ontwikkelde het pensioenfonds 'Mijn Koopvaardij'. Een eigen beveiligde omgeving met de persoonlijke pensioensituatie van deelnemers bij Bpf Koopvaardij. Ook is er een vernieuwde pensioenplanner ontwikkeld en kunnen deelnemers en pensioengerechtigden meteen een eerste stap naar digitale post zetten. Het Koopvaardij Portaal voor werkgevers is in 2020 vernieuwd. De werkgever kan veiliger inloggen met eHerkenning. Daarnaast is het portaal sneller, gebruikersvriendelijker en de werkgever kan altijd de factuurspecificatie online bekijken.

Klantpanel

Het klantpanel bestaat uit vijftien leden en is samengesteld uit pensioengerechtigden, werkgevers en (gewezen) deelnemers.

Het klantpanel houdt zich voornamelijk bezig met de beoordeling van de communicatie-uitingen op leesbaarheid. In 2020 zijn diverse communicatie-uitingen ter beoordeling aan het klantpanel voorgelegd.

Mijnpensioenoverzicht.nl

Het pensioenfonds is aangesloten bij www.mijnpensioenoverzicht.nl. Deze website maakt het voor elke Nederlandse burger die in het bezit is van een Burgerservicenummer mogelijk om een overzicht te krijgen van de door hem of haar opgebouwde en op te bouwen pensioenaanspraken bij pensioenfondsen en pensioenverzekeraars en zijn of haar opgebouwde AOW-rechten.

Pensioenchecker app

Via de pensioenchecker app kan elke deelnemer die in het bezit is van een DigiD op eenvoudige wijze inzage krijgen in de door hem of haar opgebouwde pensioenrechten gebaseerd op de gegevens van www.mijnpensioenoverzicht.nl. Het pensioenfonds heeft dit initiatief in 2020 ondersteund.

Pensioenregeling in het verslagjaar

Sinds 1 januari 2015 bestaat de pensioenregeling van het pensioenfonds uit twee regelingen.

- **Pensioenreglement 2015:**

Het Pensioenreglement 2015 is een ouderdomspensioenregeling vanaf 67 jaar. Deze regeling geldt voor deelnemers die geboren zijn op of na 1 januari 1950.

- **WGA-hiaatregeling:**

De WGA-hiaatregeling geldt voor zeevarenden die 21 jaar of ouder zijn en verplicht verzekerd zijn voor de WIA. Bij arbeidsongeschiktheid voorziet de regeling in een aanvulling op de vervolgitkering van de WGA.

Pensioenreglement 2015

De pensioenleeftijd

De pensioenleeftijd van het pensioenfonds is 67 jaar. De AOW-leeftijd loopt de komende jaren op tot 67 jaar en 3 maanden.

Opbouwpercentage vanaf 1 januari 2020

Ouderdomspensioen

Het opbouwpercentage (bij pensioenleeftijd 67 jaar) is in 2020 1,604% per jaar van de pensioengrondslag.

Partnerpensioen

Het opbouw partnerpensioen bedraagt 33% van het ouderdomspensioen. Daarnaast is 37% van het ouderdomspensioen verzekerd als partnerpensioen op risicobasis.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen bedraagt 14% van het op te bouwen ouderdomspensioen.

Franchise 2020

De franchise is afgeleid van de AOW-uitkering en is het gedeelte van het pensioengevend loon waarover geen pensioen kan worden opgebouwd.

De franchise voor het jaar 2020 voor de pensioenregeling bedraagt € 38,71 per dag, dit is voor het gehele jaar (366 dagen) € 14.167,86. Het maximum pensioengevend loon per 1 januari 2020 bedraagt € 91.071,78.

Pensioenpremie 2020

Er geldt vanaf 1 januari 2020 een premie van 25,9% van de pensioengrondslag (zijnde het pensioengevend dagloon minus de franchise van € 38,71). De premieverdeling tussen werkgever en werknemer is 50/50.

De premiebijdragen bestaan uit:

(x € 1.000)	2020			2019
	Werknemersdeel	Werkgeversdeel	Totaal	Totaal
Verplichte verzekering	26.781	26.781	53.562	55.474
Prepensioen	- 1	- 1	- 2	81
Voortgezette verzekering	57	57	114	133
Gemoedsbezwaren	-	-	-	- 1
Totaal feitelijke premie	26.837	26.837	53.674	55.687

Bestuursbesluit met betrekking tot premie 2021:

Het bestuur heeft besloten met ingang van 1 januari 2021 de methodiek voor vaststelling van de kostendekkende premie te wijzigen. Vanaf deze datum wordt de methodiek van “verwacht rendement” toegepast, zoals deze nu al gangbaar is bij veel bedrijfstakpensioenfondsen. De toepassing van deze methodiek leidt ertoe dat de verlaging voor de toekomstige pensioenopbouw beperkt kan blijven. Deelnemers kunnen zo een adequaat pensioen blijven opbouwen. De financiële impact van dit besluit voor het pensioenfonds is naar oordeel van het bestuur zeer beperkt en hiermee acceptabel bevonden. Het bestuur heeft de belangen van alle betrokkenen zeer uitgebreid en zorgvuldig gewogen om tot dit besluit te komen.

Kostendekkende premie

Het fonds hanteert in het beleid een gedempte kostendekkende premie. De toetspremie over 2020 wordt ex-ante bepaald en bedraagt 61.469 duizend euro.

Premie x € 1.000	Ex-ante gedempt Toetspremie	Ex-post gedempt		Ex-post zuiver	
DNB Rentetermijnstructuur per	30 september (gem.)	30 september (gem.)		31 december	
Jaar	2020	2020	2019	2020	2019
Kostendekkende premie					
Totale lasten pensioenopbouw	53.174	53.243	48.961	58.583	51.300
Kostenopslag	1.701	1.665	1.726	1.665	1.726
Solvabiliteitsopslag	6.594	6.602	6.316	7.275	6.669
Totaal	61.469	61.510	57.003	67.523	59.695
Feitelijke versus kostendekkende premie					
Feitelijke premie	53.626	53.674	55.687	53.674	55.687
Mutatie premie egalisatiedepot:	7.850	7.850	1.316	7.850	1.316
Verschuldigde premie	61.476	61.524	57.003	61.524	57.003
Kostendekkende premie	61.469	61.510	57.003	67.523	59.695
Overschot / tekort	7	14	-	-5.999	-2.692

De premie op basis van de actuele DNB RTS per 31 december is bepaald op basis van de grondslagen en de rentetermijnstructuur aan het begin van het boekjaar. De kostendekkendheid van de premie is gebaseerd op het twaalfmaands gemiddelde van de door DNB gepubliceerde RTS per 30 september van het voorafgaande boekjaar.

In de totale lasten pensioenopbouw zijn opgenomen de jaarinkoop en de risicopremies. De solvabiliteitsopslag zorgt ervoor dat door de inkoop van nieuwe aanspraken de dekkingsgraad niet verwatert, maar op het benodigde peil blijft.

De ex-ante feitelijke (verschuldigde) premie ter dekking van pensioenopbouw (61.476 duizend Euro) is hoger dan de kostendekkende toetspremie FTK van 61.469 duizend Euro. De ex-post feitelijke (verschuldigde) premie ter dekking van pensioenopbouw geeft eenzelfde beeld.

De zuivere kostendekkende premie op basis van de DNB RTS per 31 december (67.523 duizend Euro) is hoger dan de ex-post feitelijke (verschuldigde) premie.

De premiebijdragen van werkgevers en werknemers worden gebaseerd op de RTS per 30 september en hebben in 2020 geen bijdrage geleverd aan de vereiste solvabiliteitspositie van het fonds (2019: nihil).

Pensioengevend loon

Het pensioengevend loon bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Basissalaris;
2. Tankerverhoging;
3. Vakantietoeslag;
4. Overwerkforfait van 15% over component 1+2+3⁸;
5. Extra forfait van 5% over component 1+2+3 als volgens de cao of arbeidsovereenkomst – naast component 1 t/m 4 – sprake is van aanvullende toeslagen⁹.

Dit ziet er schematisch als volgt uit:

Vakantietoeslag					
Tankerverhoging					
Basisgage		15% van A		5% van A	
A. Basisgrondslag	+	B. Overwerkforfait	+	C. Toeslagenforfait	= Pensioengevend loon
		<i>Geldt alleen als het overwerk nog niet geheel of gedeeltelijk verwerkt is in de basisgage.</i>		<i>Geldt alleen als volgens de cao of arbeidsovereenkomst sprake is van aanvullende toeslagen. Wordt slechts eenmaal toegepast.</i>	

Premievrije deelname bij arbeidsongeschiktheid

Voor zowel degenen die nu in aanmerking komen voor premievrije deelname bij arbeidsongeschiktheid als voor toekomstige arbeidsongeschikten die onder de werking van de WAO c.q. WIA vallen is de opbouw bij premievrije deelname verhoogd tot de AOW-leeftijd. Tevens wordt bij zowel de huidige arbeidsongeschikten als bij toekomstige arbeidsongeschikten voor iemand die volledig arbeidsongeschikt is de premievrije opbouw verlaagd van 100% naar 80% van hetgeen hij op zou

⁸ Het overwerkforfait geldt niet als het overwerk (gedeeltelijk) in de basisgage is verwerkt.

⁹ Het extra forfait van 5% wordt slechts eenmaal bijgeteld, ook als er meerdere aanvullende toeslagen zijn zoals bijvoorbeeld een 13^e maand of een eindejaarsuitkering.

bouwen als hij niet arbeidsongeschikt zou zijn geworden. Voor de overige arbeidsongeschiktheidsklassen wordt de opbouw naar rato verlaagd.

Netto prepensioenregeling

De sociale partners hebben besloten om de prepensioenregeling met ingang van 1 januari 2015 te beëindigen omdat deze netto pensioenregeling vanaf 2015 niet meer kan worden uitgevoerd onder de verplichtstelling. De opgebouwde aanspraken blijven echter staan en de regeling loopt van 62 tot 67 jaar waarbij eventueel vervroegd kan worden tot 60 jaar.

Toeslagambitie

Al geruime tijd staat de financiële situatie van het pensioenfonds het niet toe om de pensioenen volledig te laten meegroeien met de stijging van de prijzen. De verwachting is dat dit in de komende jaren ook niet lukt. Dit was tot 2019 wel de ambitie, zoals vastgelegd in het financiële beleid. Om realistische verwachtingen te scheppen, heeft het bestuur die ambitie naar beneden bijgesteld. Vanaf 2019 streeft het bestuur naar een jaarlijkse verhoging van de pensioenen met 50% van de prijsinflatie.

Een eventuele toeslag wordt betaald uit het behaalde rendement van het pensioenfonds. Vanaf 2015 gelden nieuwe en strengere wettelijke financiële eisen, die de pensioenen toekomstbestendiger moeten maken. Eén van de eisen is dat er pas toeslagverlening plaatsvindt bij een beleidsdekkingsgraad vanaf minimaal 110% en alleen als pensioenfondsen dat langjarig kunnen volhouden. Het bestuur van het pensioenfonds beslist ieder jaar of het pensioen kan worden aangepast en met welk percentage. Dit hangt onder meer af van de financiële situatie van het pensioenfonds. Het pensioenfonds verwacht dat de beleidsdekkingsgraad in de komende periode niet heel snel fors zal stijgen. Daarom moet er rekening mee worden gehouden dat in de komende jaren geen of slechts een kleine verhoging van het pensioen kan plaatsvinden. Het pensioenfonds verwacht in de nabije toekomst geen verlaging van het pensioen te hoeven doorvoeren.

Toeslagverlening

De opgebouwde aanspraken en rechten zijn dit jaar (per 1 januari 2021, over 2020) niet verhoogd. De prijzen zijn het afgelopen jaar gestegen met 1,56%.

Bestuursbesluiten met betrekking tot toeslagen voor 2021

- De (pre)pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en de pensioenrechten van de pensioengerechtigden worden niet verhoogd per 1 januari 2021 omdat de beleidsdekkingsgraad lager dan 110% was. De verandering van de prijsindex alle huishoudens, afgeleid over de periode juli 2019 (105,37%) - juli 2020 (107,01%) is 1,56%. Met de huidige reserve verhogen wij per 1 januari 2021 de VPL-aanspraken met 4,49%;
- Voor 2021 wordt voor pensioengerechtigden, die voor 1 januari 2003 al een pensioen ontvingen, de "A-toeslag" van 5% met een maximum van € 2.105,88 voortgezet. Deze toeslag wordt beëindigd per de 1ste van de maand waarin de 65-jarige leeftijd wordt bereikt.

Hieronder staat een overzicht van de verhogingen in de afgelopen jaren en de hoogte van de achterstand in de verhogingen ten opzichte van de prijsinflatie.

Datum	Stijging van prijzen	Verhoging van uw pensioen (indexatie)	Opgelopen achterstand in jaar	Totale achterstand vanaf 2015
1-1-2021	1,56%	0,00%	1,56%	5,38%
1-1-2020	1,49%	0,41%	1,08%	3,82%
1-1-2019	1,73%	0,56%	1,17%	2,74%
1-1-2018	1,36%	0,13%	1,23%	1,55%
1-1-2017	-0,32%	0,00%	-0,32%	0,32%
1-1-2016	0,81%	0,17%	0,64%	0,64%

Mogelijkheid inhalen gemiste verhogingen (inhaalindexatie)

In de afgelopen jaren was de beleidsdekkingsgraad volgens de wettelijke normen te laag om uw pensioen volledig mee te laten groeien met de stijging van de prijzen. Inhalen van gemiste verhogingen kan bij een beleidsdekkingsgraad vanaf 122,5%. Dit is vastgelegd in het beleid van het pensioenfonds. Dit beleid geldt voor de jaren vanaf 1 januari 2015, waarin de pensioenen niet of niet volledig zijn verhoogd. De meest recente gemiste verhogingen worden dan als eerste gecompenseerd. Toeslagen die langer dan tien jaar geleden zijn gemist (maar niet eerder dan 2015), worden niet meer ingehaald. Wanneer inhaalindexatie in de toekomst mogelijk is, informeert het pensioenfondsde belanghebbenden hier over.

Premie WGA-hiaatregeling

De premie is voor 2020 voor werknemers vastgesteld op 0,04%. Vooralsnog wordt deze premie niet geheven, dit in verband met de aanwezige reserve. Werkgevers zijn voor de WGA-hiaatregeling geen premie verschuldigd.

Prepensioenregeling

Vanaf 1 januari 2015 vindt geen opbouw van prepensioenaanspraken meer plaats. De op 31 december 2014 bestaande prepensioenaanspraken zijn premievrij gemaakt.

De prepensioenregeling was een middelloonregeling met een opbouw van 0,37% van de prepensioengrondslag per deelnemingsjaar en is gestart per 1 januari 2006 en beëindigd per 31 december 2014. De regeling kent een voorwaardelijke jaarlijkse toeslagverlening. Het prepensioen gaat in op leeftijd 62, tenzij de gewezen deelnemer gebruikt maakt van de mogelijkheid om de pensioeningangsdatum uit te stellen. Het prepensioen gaat uiterlijk een maand voor het bereiken van de leeftijd 67 jaar in.

Reglementswijzigingen

In 2020 is het pensioenreglement 2015 op een aantal punten gewijzigd. Hieronder de belangrijkste wijzigingen:

Redactionele aanpassingen

Het Pensioenreglement 2015 is op een aantal punten redactioneel aangepast.

Kerncijfers 2020

Het maximum jaarloon bedraagt in 2020 € 91.071,78 (€ 248,83 per dag). Het jaarbedrag van de franchise is in 2020 € 14.167,86 (€ 38,71 per dag).

Extra aanspraken op ouderdomspensioen (VPL)

Het percentage van de groep geboren in 1959 staat in 2020 niet meer in het reglement omdat de aanspraken voor deze groep zijn ingekocht. Het percentage van de groep geboren in 1960 t/m 1972 is gewijzigd van 14,88% naar 13,23%.

Actualiseren jaartallen

In de tekst van het reglement is op een aantal plaatsen het jaartal (naar 2020) aangepast.

Actualiseren factoren

In de bijlagen bij Pensioenreglement 2015 zijn de diverse voor 2020 geldende factoren opgenomen. De flexibiliseringsfactoren worden jaarlijks door het bestuur vastgesteld na advies door Mercer.

Wijziging grondslag waarop premievrije deelneming is gebaseerd

Bij het bepalen van de grondslag waarop de premievrije deelneming is gebaseerd wordt uitgegaan van een gewogen gemiddelde salaris in het kalenderjaar vóór het ziektejaar waarbij 0-perioden niet meewegen.

Uitvoeringsreglement

Het deelnemen in het pensioenfonds is verplicht gesteld voor de zeevarenden die door scheepsbeheerders tewerk zijn gesteld aan boord van door hen beheerde zeeschepen onder Nederlandse vlag en naar omstandigheden beoordeeld wonen:

- hetzij binnen het Rijk;
- hetzij in een land dat lid is van de Europese Unie;
- hetzij in een land behorende tot de Europese Economische Ruimte (EER), met uitzondering van Zwitserland;
- hetzij in een ander land waarmee Nederland een Verdrag of Overeenkomst inzake Sociale Zekerheid heeft gesloten, met uitzondering van de Verenigde Staten van Noord Amerika.

Een en ander met dien verstande, dat de verplichtstelling aanvangt op de dag dat de zeevarende 21 jaar oud is en eindigt op de dag waarop de leeftijd van 67 jaar wordt bereikt.

Als een werkgever een premieachterstand heeft ter grootte van 5% van de door het pensioenfonds te ontvangen jaarpremie kan dit gevolgen hebben voor de pensioenopbouw van de werknemers. Als een werkgever een dwangbevel ontvangt en daar na zes weken nog niet op heeft gereageerd, informeert het pensioenfonds de werknemers over de betalingsachterstand.

Tevens zal het pensioenfonds elk kwartaal de ondernemingsraad van de onderneming die nog premie verschuldigd is aan het pensioenfonds over de ontwikkelingen informeren.

Algemene ontwikkelingen

Haalbaarheidstoets

In juni 2020 heeft het pensioenfonds de haalbaarheidstoets uitgevoerd. Deze haalbaarheidstoets is verplicht voor alle pensioenfondsen in Nederland. De haalbaarheidstoets geeft een indicatie hoe, over een zeer lange termijn gerekend, de pensioenuitkeringen en toekomstige opbouw naar verwachting de prijsinflatie zullen bijhouden. De uitkomsten van de toets geven aan wat het pensioenresultaat ten opzichte van een jaarlijks volledig geïndexeerde uitkering zal zijn op basis van het huidige beleggings- en risicobeleid van het pensioenfonds. Als bij de jaarlijkse toetsing zou blijken dat de verwachte resultaten aanzienlijk afwijken van de voorgaande jaren, dan zal het bestuur van het pensioenfonds hierover in overleg moeten treden met de belanghebbenden binnen en buiten het pensioenfonds.

De haalbaarheidstoets geeft aan dat het pensioenfonds de ambitie met betrekking tot het verlenen van toeslagen over een langere periode kan realiseren tegen acceptabele risico's. Het pensioenfonds hanteert sinds 2019 een beleggingsmix van 60% vastrentende waarden (voornamelijk obligaties) en 40% in onder andere aandelen en onroerend goed. Daarmee kan het pensioenfonds volgens de haalbaarheidstoets een groot deel van de verwachte toekomstige inflatie compenseren door toeslagen te verlenen ter compensatie van de inflatie. Gelet op het feit dat de haalbaarheidstoets over een zeer lange periode gaat is het onzeker of het pensioenfonds ook daadwerkelijk altijd toeslagen zal kunnen verlenen.

Nieuwe Pensioenstroom

De uitvoeringsorganisatie MN heeft in 2020 de eerste onderdelen van de Nieuwe Pensioenstroom (NPS) in productie geplaatst. Hiermee is een eerste stap geplaatst in de richting van het vernieuwde IT-systeem. De huidige voortgang heeft het bestuur genoodzaakt om een alternatief terugvalplan op te stellen inclusief bestuurlijke criteria. Het bestuur voert periodiek (ten minste eenmaal per jaar) een toetsing uit op de bestuurlijke criteria om te bepalen of het terugvalplan in werking dient te treden. Het gaat voor het bestuur om een moderne, flexibele pensioenadministratie die in staat is de wijzigingen van een nieuw pensioenstelsel uit te voeren waarbij de kwaliteit van de dienstverlening verbetert en waarbij een bijdrage wordt geleverd aan de realisatie van een lager kostenniveau. Het bestuur en het bestuursbureau monitoren de voortgang op basis van de door MN aangeleverde voortgangsrapportages en de daarbij geleverde toelichting door de directie van MN. Naar verwachting zal de uitrol van het programma nog enige jaren in beslag gaan nemen. MN onderzoekt mogelijkheden om de in productie name van de Nieuwe Pensioenstroom te versnellen.

Informatiebeveiliging Self Assessment

Het bestuur heeft kennisgenomen van het feit dat MN op het gebied van de Informatiebeveiliging te kort geschoten is. MN heeft hiervoor een actieplan opgesteld waarin de 38 openstaande controls zijn beschreven inclusief de verbetermaatregelen. In dit actieplan zijn tevens de diverse tijdslijnen beschreven. Het actieplan wordt periodiek door het pensioenfonds gemonitord.

Looncontroles

Het werkingssfeeronderzoek omvat de toetsing van de verplichte deelname aan de pensioenregeling en het op basis hiervan aanbieden en afhandelen van collectief verplichte of vrijwillige deelname. De aansluiting van de werkgever wordt getoetst door uitvoering van periodieke onderzoeken, bestaande uit werkingssfeeronderzoek (nieuwe werkgever) en afstemmingsonderzoek (bestaande uit periodieke looncontroles en tussentijdse bezoekopdrachten). Naast werkingssfeeronderzoeken worden ook relatiebeheerbezoeken uitgevoerd. Dit zijn kennismakingsgesprekken met daarbij de aankondiging dat in de toekomst looncontroles gaan plaatsvinden. In 2020 zijn er 39 werkingssfeeronderzoeken geweest, 73 reguliere looncontroles uitgevoerd, 67 telefoonrapporten opgemaakt en hebben er 67 tussentijdse bezoeken plaatsgevonden. De looncontroles hebben geleid tot verschillende mutaties in de administratie. Sinds 2019 is een medewerker aangetrokken die deskresearch uitvoert ter ondersteuning van de handhaving.

Beleggingen

Asset Liability Management (ALM)-studie

Met behulp van de in 2018 uitgevoerde ALM-studie zijn de uitgangspunten voor het strategisch beleggingsbeleid vastgelegd.

Het strategisch beleggingsbeleid vormt de basis voor de jaarlijkse beleggingsplannen voor de komende periode. Een conceptuele kadering van het strategisch beleggingsbeleid wordt vormgegeven door vier elementen:

1. De doelstelling: wat probeert het pensioenfonds met het beleggingsbeleid te bereiken?
2. De investment beliefs: waarmee probeert het pensioenfonds deze doelstelling te bereiken?
3. De policy beliefs: welke governance- en beleidsbeginselen heeft het pensioenfonds voor ogen?
4. Het risicoraamwerk: welke indicatoren en begrenzingen zijn van toepassing, oftewel hoe houdt het pensioenfonds controle op de ontwikkelingen binnen de beleggingsportefeuille?

De conclusies uit de ALM-studie zijn:

1. Het pensioenfonds heeft als strategische doelstelling een overrendement van 1,1% boven de waardeverandering van de verplichtingen opgenomen. Het bestuur heeft besloten een (geleidelijke) uitbreiding van de returnportefeuille van 30% naar 40% door te voeren en de matchingportefeuille af te bouwen van 70% naar 60%. Dit is in 2019 geëffectueerd;
2. Het pensioenfonds heeft een indexatieambitie op basis van de prijsindex. Het bestuur wenst een ambitie te hebben die haalbaar en realistisch is. De ambitie is vastgesteld op 50% van de prijsindex;
3. Het pensioenfonds heeft de mate van renteafdekking gekoppeld aan de hoogte van de rente. Op basis van die staffel is de strategische renteafdekking bepaald op 65%. Daarnaast heeft het pensioenfonds in 2019 bepalingen opgenomen in het beleggingsplan en het financieel crisisplan om de renteafdekking te verhogen indien de UFR-dekkingsgraad onder de 107,5% raakt.

Macro-economische terugblik

2020 gaat de geschiedenis in als het jaar van de coronacrisis. Het eerste geval van de corona infectie heeft waarschijnlijk in december 2019 plaatsgevonden in Wuhan, China. Op 7 januari werd voor het eerst in het nieuws gebracht dat de situatie ernstig was. Dit leidde snel tot een lockdown in Wuhan en de provincie Hubei. De ontwikkeling bleef in eerste instantie beperkt tot China, maar in februari werd bekend dat er besmettingen waren in andere landen. Japan, Iran, Zuid-Korea en Italië waren de belangrijkste besmettingshaarden. Gezien de incubatietijd van ongeveer twee weken werd duidelijk dat ook andere landen met het virus te maken zouden gaan krijgen. In Nederland was sprake van de eerst vastgestelde virusbesmetting op 27 februari, op 23 maart ging Nederland in een 'intelligente lockdown'. Afgezien van het menselijk leed, waren de gevolgen enorm en "ongekend voor landen in vreedstijd".

De coronapandemie heeft de grootste krimp van de wereldgroei sinds de Grote Depressie veroorzaakt. Daar waar de kredietcrisis van 2008 zich nog concentreerde in de Westerse wereld, heeft nu praktisch geen enkele economie, regio of sector zich kunnen onttrekken aan de gevolgen van het virus. Maatschappij, economie en financiële markten werden zwaar geraakt. Het diepe ingrijpen op maatschappelijke en menselijke basisbehoeften als gezondheid, voedselvoorziening en vrije mobiliteit heeft een ingrijpende invloed. Strenge indammingsmaatregelen legden (delen van) de economie lam, maar bleken wel effectief in het indammen van de golf van infecties. Het zogenaamde inflectiepunt (kantelpunt) kwam eind april/mei nabij van waaruit economieën geleidelijk konden heropenen. Vanuit

schier stilstand in het voorjaar vond hierdoor een scherp economisch herstel plaats. In Europa bleef een grote golf aan ontslagen en corona gerelateerde faillissementen vooralsnog uit, in de meer flexibele arbeidsmarkt in de VS steeg werkloosheid tot ongekennde hoogte om vervolgens ook weer snel terug te veren. Overheden lieten de touwtjes vieren door maatregelen te versoepelen. In het laatste kwartaal kwam er echter weer de klad in. Het aantal infecties nam weer toe, waardoor maatschappijen wederom op slot moesten. In deze situatie moesten de Amerikanen ook nog eens naar de stembus, waar ze na een heel spannende periode uiteindelijk kozen voor Joe Biden als nieuwe president van de Verenigde Staten. Ook sloten het VK en de EU te elfder ure een Brexit akkoord.

Financiële markten reageerden in eerste instantie niet op de ernst van het nieuws uit China. Pas toen er sprake was van brandhaarden elders kwam een verkoopgolf van return assets op gang. Deze verkoopgolf hield aan en accelereerde zelfs toen bleek dat geen enkel land immuun bleek voor het virus. De plotselinge uitval van vraag, door het instellen van lockdowns, maar ook doordat het virus de mensen raakte in hun bestaan, kwam als een totale verrassing. Doordat de omzet flink daalde, maar de kosten bleven, raakten sommige bedrijven in een acute financieringsnood en trokken hun kredietlijnen. Er ontstond een run op dollars, wat leidde tot een kortstondige liquiditeitscrisis. De 30-jaars swaprente bereikte 25 maart een historisch dieptepunt van -0,40%, 23 maart was het dieptepunt in aandelenmarkten. Kredietopslagen schoten omhoog naar Eurocrisis niveaus.

Deze ingrijpende gebeurtenissen lokten wereldwijd een ongekennde beleidsreactie uit van centrale banken en overheden. Met massale noodsteun, garanties, inkomensondersteuning en andersoortige geldinjecties werd getracht de economische klap op te vangen. Onconventionele middelen werden evenmin geschuwd, aankoopprogramma's van centrale banken werden ongelimiteerd en de Fed week zelfs uit naar risicovol kredietpapier. In Europa kwamen de handen op elkaar voor Eurobonds met wederzijdse schuldaanvaarding. Uiteindelijk bleek de dag waarop de Amerikaanse overheid met een stimuleringspakket kwam - 23 maart - ter waarde van 2.000 miljard dollar het keerpunt. Daarna herstelden vooral aandelenmarkten zeer sterk. Al met al, is de snelheid van het verloop opzienbarend en sneller dan ooit tevoren. Dit geldt voor zowel de snelheid van de rente- en koersdalingen, als ook de rente- en koersstijgingen. Markten herstelden, maar het was voornamelijk de IT en gezondheidszorg die het herstel leidden. Overige sectoren bleven achter, net als de rente, die sinds het 0% punt te hebben bereikt geen opwaartse trend heeft ingezet. Het herstel was opzienbarend ook in het licht van de onderliggende ontwikkelingen. Na het nieuws over de vaccins bleef de positieve trend aanwezig, al werd het herstel in markten breder gedragen dan alleen IT en gezondheidszorg.

Vooruitblik financiële markten 2021

De financiële markten anticipeerden in de tweede helft van 2020 – en zeker na de goedkeuring van diverse vaccins - toenemend op een economisch herstel in 2021. Vooralsnog lijkt 2021 evenwel, economisch gezien, een jaar met twee gezichten te worden. Toenemende infecties, hernieuwde lockdowns en daardoor weer sterk afnemende mobiliteit, zullen waarschijnlijk in de eerste fase van het jaar de economische activiteit in veel regio's nog sterk remmen. "Tweede dip" recessies zijn daarbij zeker niet uitgesloten. Dit geldt met name voor de EMU. Vervolgens echter - nadat met de vaccin-uitrol in het tweede of derde kwartaal bevolking brede groepsimmunitet is bereikt - voorziet een meerderheid van economen en beleidsmakers een (zeer) krachtig economisch herstel in de verdere loop van 2021. Per saldo is de consensus dat 2021 het jaar wordt van een gesynchroniseerd mondiaal economisch herstel. Ondanks opstartproblemen, wijst de vaccin-uitrol in ontwikkelde economieën vooralsnog op dit groeipad, hoewel diverse implementatierisico's nog tot vertraging kunnen leiden.

Een terugkeer naar het pre-corona niveau van economische activiteit lijkt langer op zich te laten wachten. Te meer daar de economische groei - na het 'inhaaljaar' 2021 - wordt verwacht te matigen in navolgende jaren, wanneer de met de coronasteun gegenereerde schulden waarschijnlijk zullen worden terugbetaald. Hoewel de Chinese economie inmiddels al op pre-corona omvang is teruggekeerd, lijkt de EMU-economie deze 'mijlpaal' pas in 2022 of zelfs 2023 te zullen bereiken. De laatste maanden is onder economen enige zorg ontstaan dat de zeer genereuze corona-steun van overheden en centrale banken en de hard gegroeide geldhoeveelheid tot sterk toenemende inflatie kan leiden. Echter, zolang de economische activiteit niet is teruggekeerd op het pre-corona niveau, zal sprake zijn van ruime arbeidsmarkten en overcapaciteit in productiefaciliteiten. Dit pleegt neerwaartse druk te houden op lonen en prijzen. Sterk oplopende inflatie is daarmee de eerstkomende jaren minder waarschijnlijk. Dit biedt centrale banken de ruimte om een ruim monetair beleid te blijven voeren. Temeer daar de sterk toegenomen schulden slechts houdbaar lijken, wanneer sprake is van lage rentes. Deze stand van zaken en (consensus)verwachtingen komen op hoofdlijn overeen met het MN basisscenario "Langzame revalidatie". Paden naar sterker dan verwacht herstel, hogere inflatie en/of deflatie blijven evenwel niet te verwaarlozen mogelijkheden, met een hogere kans dan in de pre-corona jaren.

Strategisch Beleggingsbeleid 2020

Het strategisch beleggingsbeleid van het pensioenfonds is enerzijds gericht op het inperken van het risico dat kortingen zich kunnen voordoen en anderzijds op het behalen van het maximaal reëel lange-termijn rendement ten behoeve van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden in het pensioenfonds. Het strategisch beleggingsbeleid is gebaseerd op twee onderdelen: het Strategisch Beleggingskader en de ALM-studie. Het pensioenfonds heeft in 2018 een ALM-studie uitgevoerd en een nieuw strategisch beleggingsbeleid vastgesteld.

Benodigd overrendement

In het Strategisch Beleggingskader is een concrete doelstelling vastgesteld in de vorm van een benodigd lange termijn overrendement van 1,1% per jaar ten opzichte van de waardeverandering van de verplichtingen. Op korte en middellange termijn kunnen hier (grote) fluctuaties in optreden, weergegeven door een balansrisico van gemiddeld 5,5%, bij een rente-afdekking van 65%. Deze percentages komen voort uit de afweging ambitie en risico en is kwantitatief onderbouwd in de ALM-studie van 2018.

Rendement

In 2020 bedroeg het rendement op de beleggingen 8,7%. De waardeontwikkeling van de verplichtingen was in 2020 12,7%. Het overrendement van de beleggingen ten opzichte van de verplichtingen (op basis van de marktrente) over 2020 komt afgerond op -4,0% uit en daarmee is de langjarige doelstelling van 1,1% overrendement per jaar niet gerealiseerd. Dit komt met name door de sterk gedaalde rente in 2020, waardoor de waardeontwikkeling van de verplichtingen van het pensioenfonds sterker was dan de waardeontwikkeling van de beleggingsportefeuille.

Naast de doelstelling om een overrendement ten opzichte van de verplichtingen te behalen wordt ook beoordeeld hoe het rendement van het pensioenfonds zich verhoudt tot de specifieke portefeuillebenchmark. In 2020 heeft deze beleggingsbenchmark 8,5% gerendeerd. Het rendement (na kosten) van 8,7% was afgerond dus 0,2% hoger dan de beleggingsbenchmark. In het resultaat van de benchmark worden de kosten niet meegenomen.

In onderstaande tabel zijn de resultaten over meerdere jaren weergegeven:

	Rendement Beleggingen	Waardeontwikkeling Verplichtingen (marktrente)	Beleggingen Benchmark	Overrendement t.o.v. verplichtingen	Overrendement t.o.v. benchmark
1 jaar	8,7%	12,7%	8,5%	-4,0%	0,2%
3 jaar*	8,0%	10,3%	7,9%	-2,3%	0,1%
5 jaar*	6,8%	7,0%	6,7%	-0,3%	0,1%

*betreft geannualiseerd rendement

Verhoudingen matching- en returnportefeuille

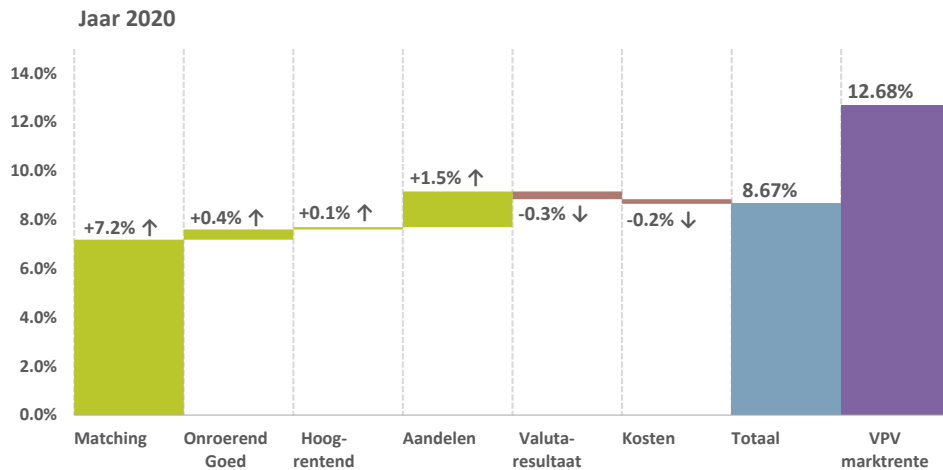
Bpf Koopvaardij deelt de portefeuille op in een matchingportefeuille en een returnportefeuille. Het doel van de matchingportefeuille is het repliceren van de waardeverandering van de verplichtingen. Het doel van de returnportefeuille is het genereren van overrendement ten opzichte van de waardeverandering van de verplichtingen, om op totaalniveau de overrendementsdoelstelling van 1,1% te kunnen behalen. In het strategisch beleggingskader is een verhouding tussen de matching- en returnportefeuille van 60% - 40% vastgesteld. Eind 2020 bedroeg de feitelijke verhouding van de portefeuille 60,5% - 39,5%. De portefeuille was daarmee binnen de bandbreedtes van het strategisch beleggingsbeleid gepositioneerd.

Bijdrage vermogensclusters

De matchingportefeuille heeft onder invloed van de gedaalde rente een rendement van 12,2% behaald in 2020. Binnen de returnportefeuille worden drie vermogensclusters onderscheiden die allemaal een andere rendementsdoelstelling en risicopremie als basis hebben. Het betreft Aandelen, Onroerend goed en Hoogrentende waarden. Alle clusters hebben dit jaar positief bijgedragen aan het totaal rendement van 8,7%. Ten opzichte van de beleggingsbenchmark heeft de returnportefeuille een overrendement van 0,7% behaald, met name veroorzaakt door het cluster Hoogrentende waarden. Elke vermogenscluster heeft een overrendementsdoelstelling ten opzichte van de waardeontwikkeling van de verplichtingen. In 2020 heeft geen van de clusters deze doelstelling behaald.

In onderstaande tabel en figuur wordt de bijdrage van de vermogenscluster weergegeven:

	Rendement	Bijdrage portefeuille aan totaal rendement	Overrendement t.o.v. benchmark	Overrendement t.o.v. verplichtingen (12,7%)	Cluster- doelstelling (overrendement t.o.v. verplichtingen)
Matchingportefeuille	12,2%	7,2%	0,0%	-0,5%	0,0%
Returnportefeuille	3,6%	1,7%	0,7%	-9,1%	2,7%
<i>Onroerend goed</i>	4,0%	0,4%	-0,1%	-8,7%	2,0%
<i>Hoogrentende waarden</i>	-0,4%	0,0%	1,5%	-12,3%	3,3%
<i>Aandelen</i>	8,1%	1,3%	0,8%	-4,6%	2,5%

Rente- en valuta-afdekking

Bpf Koopvaardij heeft in haar beleggingsbeginselen (investment beliefs) opgenomen dat renterisico op lange termijn niet beloond wordt. Het pensioenfonds heeft een strategische renteafdekking van 65%. Daarbij hanteert het pensioenfonds een rentestafel in haar (dynamisch) renteafdeckingsbeleid. Zodra de rente stijgt, zal de strategische afdekking ook stijgen. Daarnaast dekt het pensioenfonds een deel van haar valutarisico af. In 2020 was de Amerikaanse Dollar 100% afgedekt in de matchingportefeuille en 75% afgedekt in de returnportefeuille. Het afdeckingspercentage over het Britse Pond en de Japanse Yen was 90% in 2020. De overige valuta worden niet afgedekt.

Ontwikkelingen binnen de portefeuille

Onrustig jaar voor de portefeuille

2020 was een jaar waarin er veel onrust op de financiële markten heerste. Deze hadden als voornaamste oorzaak de effecten van de maatregelen die zijn genomen om de coronapandemie het hoofd te bieden. Onderliggend en een effect dat al langere tijd gevoeld wordt is het zeer ruime monetaire beleid dat centrale banken voeren.

Door de ontwikkelingen op de markten (daling aandelenmarkten en verdere daling van de rente) en als gevolg daarvan een sterk gedaalde dekkingsgraad zijn de dekkingsgraad beschermende maatregelen (zie volgende paragraaf) in werking getreden. Ook is het financiële crisisplan in maart 2020 in werking getreden en is de frequentie van afstemming binnen het portefeuillehoudersoverleg en de vanuit het financieel crisisplan opgestelde task force van het pensioenfonds vanaf dat moment tijdelijk verhoogd naar wekelijks.

Deze situatie heeft niet geleid tot aanpassingen in het strategisch beleggingsbeleid en in het eerste kwartaal slechts tot beperkte bijsturing van de beleggingsportefeuille. Zo zijn ook tijdelijk de liquiditeitsbuffers verhoogd om te kunnen blijven voldoen aan de verplichtingen van het pensioenfonds. Ook zijn binnen een aantal obligatieportefeuilles ratingvereisten tijdelijk beperkt bijgesteld om op korte termijn gedwongen transacties als gevolg van mogelijke verlaging van ratings (downgrades) te voorkomen. Verder is besloten om in de matchingportefeuille de langlopende staatsobligaties van België in te wisselen voor Eurolanden met een betere financiële positie.

In de tweede helft van het jaar keerde de rust weer grotendeels terug op de financiële markten en herstelde de portefeuille zich, maar onvoldoende om de achteruitgang van eerder in het jaar volledig te compenseren en de overrendementsdoelstelling te behalen. In de tweede helft van 2020 is de task force ontbonden en wordt binnen de portefeuille en het bestuur weer op reguliere wijze de ontwikkelingen van de financiële markten gevolgd.

Dekkingsgraad beschermende maatregelen

In het Strategisch Beleggingskader is opgenomen dat in het geval de UFR-dekkingsgraad daalt onder de 107,5%, Bpf Koopvaardij het risico van verder wegzakken wil verminderen. In het Beleggingsplan is opgenomen hoe op dat moment het risico verminderd wordt: de renteafdekking wordt verhoogd van 65% naar 75% en de aandelenexposure wordt teruggebracht naar de onderkant van de bandbreedte (10% - 15%). Door de hierboven geschetste marktontwikkelingen daalde in maart 2020 de UFR-dekkingsgraad naar 104,5%. Bpf Koopvaardij heeft daarom conform beleid in korte tijd de renteafdekking in kleine stappen opgehoogd naar 75%. Door de dalende koersen op de aandelenmarkt bevond de aandelenexposure zich al aan de onderkant van de bandbreedte. Gedurende de tweede helft van het jaar is de UFR-dekkingsgraad van Bpf Koopvaardij weer hersteld. Daarom wordt conform het beleid de renteafdekking weer geleidelijk verlaagd naar 65%. Bij de verlaging is naast het niveau van de UFR-dekkingsgraad het niveau van het balansrisico van belang om tot verlaging van de renteafdekking over te gaan.

Eerste verkenningen nieuwe pensioencontract

Het pensioenfonds heeft zich laten informeren over de inhoud en de gevolgen van het nieuwe pensioencontract, ook op het vlak van de beleggingen. Omdat nog veel zaken niet bekend zijn en op nadere invulling/uitwerking wachten is het op dit moment nog niet mogelijk al conclusies te trekken en keuzes te maken. Daarom zal dit onderwerp ook het komende jaar veel aandacht krijgen.

Z-score en performance toets

In het Vrijstellings- en Boetebesluit Wet Bpf 2000 is een aantal gronden opgenomen voor vrijstelling van de verplichte deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds. Eén van deze gronden betreft de vrijstelling op basis van de beleggingsperformance. De z-score wordt elk jaar vastgesteld en laat zien of een pensioenfonds de normportefeuille (benchmark) al dan niet heeft verslagen. Voor de performancetoets worden de z-scores over een periode van vijf jaar opgeteld en gedeeld door de wortel van vijf. Vervolgens wordt bij dit getal 1,28 opgeteld (vastgesteld in het Besluit). Vrijstelling kan worden verleend aan een werkgever indien de performancetoets van het pensioenfonds lager is dan 0.

De Z-score van Bpf Koopvaardij in 2020 bedraagt 0,36. De score voor de performancetoets was in 2020 1,76.

Jaar	2016	2017	2018	2019	2020
Z-score	-0,30	0,51	0,27	0,23	0,36
Performancetoets	1,25	1,40	1,39	1,55	1,76

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Bpf Koopvaardij wil rekening houden met de invloed van haar beleggingen op de maatschappij. Tevens is het pensioenfonds ervan overtuigd dat mens, milieu en ondernemingsbestuur op de lange termijn de risico rendementsverhouding van beleggingen beïnvloeden. Vanuit deze visie is het pensioenfonds ondertekenaar van de Principles for Responsible Investment (Principes voor Verantwoord Beleggen), een organisatie ondersteund door de Verenigde Naties en ontwikkelaar van een wereldwijde standaard voor verantwoord beleggen. Het verantwoord beleggingsbeleid van het pensioenfonds is op deze principes gebaseerd en komt tot uitdrukking in de instrumenten Uitsluiting, ESG-integratie en Actief Aandeelhouderschap.

Uitsluiting

Het uitsluitingsbeleid bepaalt welke ondernemingen en landen van mogelijke investeringen worden uitgesloten wegens betrokkenheid bij respectievelijk controversiële producten óf naar aanleiding van sancties uitgevaardigd door de Verenigde Naties óf de Europese Unie. Bpf Koopvaardij sluit ondernemingen uit als hun activiteiten of een deel daarvan in strijd zijn met internationale verdragen. Ook wordt een onderneming uitgesloten, wanneer een dialoog met een onderneming over een significant ESG-risico niet het vooraf beoogde resultaat heeft bereikt. Dit was in 2020 bijvoorbeeld het geval met olie- en gasbedrijf ExxonMobil. ExxonMobil is daarom per 1 januari 2021 op de uitsluitingslijst geplaatst en dus belegt Bpf Koopvaardij niet meer in dat bedrijf. Daarnaast belegt het pensioenfonds ook niet in staatsobligaties van een land onderhevig aan internationale sancties. In 2020 zijn er twaalf landen en 38 bedrijven uitgesloten.

ESG-integratie

Bpf Koopvaardij houdt bij de keuze voor beleggingen rekening met sociale- (mensenrechten) en milieufactoren en goed ondernemingsbestuur. ESG-integratie betekent het systematisch meewegen van de mogelijke invloeden van mens, milieu en ondernemingsbestuur in beleggingsbeslissingen. Op deze manier is het mogelijk om bedrijven en landen op basis van hun ESG-prestaties een score te geven. Een zwakke score kan leiden tot uitsluiting (ook wel “negatieve screening” genoemd), sterke scores leiden tot insluiting (“positive screening”). In het geval van actieve beleggingen worden ESG-factoren in de bedrijfsanalyses meegewogen.

Zo heeft het pensioenfonds sinds 2016 een negatieve screening op basis van ESG-factoren in de aandelenportefeuilles. Per regio (Europa, Verenigde Staten, Azië en Opkomende Landen) worden de 10% slechtst scorende bedrijven op criteria voor milieu, mensenrechten en goed ondernemingsbestuur uit de portefeuille gehaald. Deze ESG-screening is geëvalueerd over de periode van 2016 tot eind 2020. Hieruit bleek dat de ESG-screening een positief effect heeft gehad op alle aandelenportefeuilles. In de aandelenportefeuille Opkomende Landen was het resultaat het meest positief: de screening heeft hier gemiddeld per jaar tot 0,4% extra rendement geleid. In Europa en Noord-Amerika was het extra rendement gemiddeld 0,2% per jaar. De positieve bijdrage in het Verre Oosten was 0,1%.

In 2020 heeft het pensioenfonds gekeken hoe ESG verder kon worden geïntegreerd in de aandelenportefeuilles. Hierbij is de strategie “Bewuste Selectie” in de aandelenportefeuille geïmplementeerd. Het uitgangspunt van Bewuste Selectie is dat Bpf Koopvaardij een bewuste keuze maakt waarin belegd wordt en waarom. In de strategie zijn daarom randvoorwaarden opgesteld waaraan alle aandelen moeten voldoen voordat er in wordt belegd. Deze uitgangspunten houden rekening met zowel ESG als financiële factoren. Zo wil ons pensioenfonds niet investeren in schadelijke

producten: Bpf Koopvaardij sluit nu de sectoren tabak, bont, adult entertainment en nucleaire wapens uit. Ook vinden wij dat alleen bedrijven die een goede bedrijfsvoering hebben (en daarin rekening houden met milieu, maatschappij en mensen) op lange termijn goed presteren. Het doel is om dit gedachtengoed de komende jaren ook op andere beleggingscategorieën, zoals aandelen uit opkomende landen, toe te passen. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat het rendements- en risicoprofiel onveranderd blijft en dat alle keuzes uitlegbaar zijn.

Medio 2020 heeft Bpf Koopvaardij haar beleid Maatschappelijk Verantwoord Beleggen opnieuw verwoord in een apart beleidsdocument. Dit document is via de website beschikbaar. Zie ook de toelichting onder Maatschappelijk Verantwoord Beleggen in dit verslag.

Bij andere beleggingscategorieën worden ESG-factoren nu ook al meegewogen in beleggingsbeslissingen. Zo wordt bij staatsobligaties uit opkomende landen (onder andere) gekeken van welk niveau de democratische instituties van landen zijn en of daar verbetering of verslechtering in is te zien. Ook wil Bpf Koopvaardij dat (externe) vermogensbeheerders dezelfde waarde hechten aan verantwoord beleggen als ons pensioenfonds. Daarom monitort Bpf Koopvaardij deze vermogensbeheerders op basis van de zogenaamde Planet-score. Hierbij kent het pensioenfonds punten toe aan het niveau van beleid, de ESG-integratie en ESG-rapportage. Bpf Koopvaardij verwacht van (externe) managers dat zij –waar dat kan– ESG-factoren in het beleggingsbeleid meenemen.

Actief aandeelhouderschap

Het pensioenfonds stelt zich namens zijn deelnemers op als een actief aandeelhouder. Dit bestaat uit het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en het uitvoeren van een constructieve dialoog met bedrijven waarin belegd wordt. MN voert conform het mandaat het actief aandeelhouderschap namens het pensioenfonds uit.

Stemmen

Het stembeleid van het pensioenfonds wordt uitgevoerd voor de ondernemingen waarin wordt belegd. Door middel van het uitoefenen van stemrechten op aandeelhoudersvergaderingen beïnvloedt het pensioenfonds het bestuursbeleid van ondernemingen. Hiermee voldoet het pensioenfonds aan de eisen die de wetgever stelt aan institutionele beleggers zoals pensioenfondsen. MN stemde namens het pensioenfonds in 2020 wereldwijd op 41.418 onderwerpen van de aandeelhoudersvergaderingen van ondernemingen waar het pensioenfonds in heeft belegd. Het stembeleid wordt jaarlijks geëvalueerd en zo nodig aangepast.

Dialoogprogramma

Bij het dialoogprogramma gaat MN namens Bpf Koopvaardij in gesprek met bedrijven waar de ESG-factoren kunnen worden verbeterd. De dialoog wordt aangegaan met ondernemingen die betrokken zijn bij controverses of in overtreding zijn van internationale standaarden op het gebied van verantwoord ondernemen. Het doel van deze dialoog is om de verbeteringen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen te bespreken en zo lange termijn waardecreatie te bewerkstelligen. Tijdens het dialoogprogramma worden de vorderingen gemeten en beoordeeld. De mate waarin een bedrijf wil meewerken en de openheid van zaken die zij geeft, zijn belangrijke graadmeters. Bpf Koopvaardij sluit een onderneming uit wanneer de dialoog met de onderneming onvoldoende resultaat heeft bereikt. Daarbij zal ook een zorgvuldige afweging gemaakt worden over de mogelijke impact op betrokken belanghebbenden.

Voor Environment (milieu) heeft MN namens Bpf Koopvaardij met negen olie- en gasbedrijven en nutsbedrijven gesprekken gevoerd over de energietransitie. Op het gebied van Social zijn er gesprekken gevoerd met bedrijven over onder andere een leefbaar loon in de textielsector en arbeidsomstandigheden in de agrarische sector. Binnen het thema Governance (goed bestuur) hebben we met ondernemingen gesproken over beloningsbeleid, de diversiteit in samenstelling van het bestuur en de mate waarin bedrijven rapporteren over hun langetermijnstrategie.

Klimaat

In aansluiting op maatschappelijke ontwikkelingen zoals het Klimaatakkoord van Parijs in 2015 heeft het pensioenfonds het volgende klimaatbeleid opgesteld:

- Het jaarlijks meten en publiceren van de CO₂-voetafdruk van de aandelenportefeuilles;
- Binnen deze aandelenportefeuilles negen bedrijven die een groot aandeel in de CO₂-uitstoot hebben aanspreken op hun verantwoordelijk en hen motiveren deze uitstoot terug te brengen. De dialoog aangaan over klimaatrisico's en hen motiveren klimaatdoelstellingen op te nemen die in lijn zijn met het Klimaatakkoord van Parijs;
- Meedenken met en het adviseren van overheden en andere wet- en regelgevers over het naleven van effectieve klimaatregulering;
- Het Bewustzijn over het klimaat bij externe managers vergroten door onder andere hen verantwoordelijk te stellen voor het inzichtelijk en meetbaar maken van de CO₂-uitstoot in hun portefeuilles.

Jaarlijks meet het pensioenfonds de CO₂-voetafdruk van de aandelenportefeuilles. Dat doet het pensioenfonds door te kijken wat ons aandeel in een bepaald bedrijf is en de uitstoot van een bedrijf aan ons toe te rekenen voor het gedeelte waarvoor we aandelen hebben in een bedrijf. Het bepalen van de uitstoot bestaat dus uit twee stappen. Ten eerste moet bepaald worden wat de uitstoot is van de bedrijven waarin belegd is. Ten tweede moet gedefinieerd worden welk deel van deze uitstoot Bpf Koopvaardij zich als investeerder kan toerekenen. Op die manier hebben we gezien dat de uitstoot van Bpf Koopvaardij lager is dan vorig jaar. De totale uitstoot van de aandelenportefeuille van Bpf Koopvaardij is ongeveer 116,000 ton CO₂e¹⁰, ten opzichte van ongeveer 121,000 ton CO₂e in het voorgaande jaar.

Bpf Koopvaardij heeft het Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen-convenant ondertekend

Bpf Koopvaardij heeft in 2018 het convenant voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) ondertekend. Binnen dit convenant werken pensioenfonds, NGO's, vakbonden en de overheid samen om de risico's van bedrijven waarin zij geïnvesteerd hebben te verkleinen. De afspraken gaan over risico's die niet alleen mogelijk negatieve impact hebben op de bedrijfsresultaten van een onderneming – en daarmee mogelijk op het rendement voor de aandeelhouder of investeerder – maar in beginsel een negatieve impact kunnen hebben op de omgeving en betrokken belanghebbenden, bijvoorbeeld werknemers en omwonenden. Deze afspraken zijn gebaseerd op internationale standaarden en richtlijnen. Zoals de standaarden van de Verenigde Naties over bedrijfsleven en mensenrechten (United Nations Guiding Principles for Business and Human Rights) en de OESO-richtlijnen voor Multinationale ondernemingen. Hierin wordt weergegeven op welke wijze

¹⁰ CO₂e staat voor CO₂ en equivalenten. In de berekeningen wordt rekening gehouden met broeikasgassen Koolstofdioxide, Methaan, Stikstofdioxide, Fluorkoolwaterstoffen, Perfluorkoolwaterstoffen en Zwavelhexafluoride.

internationale bedrijven mensenrechtenrisico's in hun bedrijfsvoering identificeren, prioriteit moeten geven en hier ook gevolg aan dienen te geven.

Benchmark onderzoeken op het vlak van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

Bpf Koopvaardij neemt elk jaar deel aan twee benchmarkonderzoeken die een oordeel vormen over de mate waarin en de wijze waarop Bpf Koopvaardij duurzaamheid meeneemt in haar investeringen. Het betreft UN PRI, waar Bpf Koopvaardij ondertekenaar van is, en de VBDO.

UN PRI is de meest toonaangevende organisatie op het gebied van verantwoord beleggen, en heeft als doel de implicaties van ESG-factoren voor investeringen te begrijpen en een internationaal netwerk van investeerders te ondersteunen bij het opnemen van deze factoren in hun investeringsbeslissingen. De UN PRI rapportage past in principes van de UN PRI waarin onder andere wordt gesteld "We will each report on our activities and progress towards implementing the Principles". De PRI-survey kent drie belangrijke doelstellingen:

- Vergemakkelijking van leren en ontwikkeling, omdat de implementatie van verantwoord beleggen door de ondertekenaars jaarlijks wordt uiteengezet in verschillende activa-klassen en met branchegenoten op lokaal en mondiaal niveau wordt vergeleken;
- Het identificeren van hoe ondertekenaars hun verantwoorde beleggingspraktijken kunnen verbeteren;
- Beoordeling biedt ondertekenaars een vertrouwelijk rapport dat kan worden gebruikt voor intern leren en ontwikkelen.

De uitkomsten van de survey geven een heel positief beeld met voor alle modules een A en A+ uitkomst. Dit is beter dan de benchmark (mediaan score). Bpf Koopvaardij scoort al jarenlang op dit hoge niveau.

De VBDO is de Nederlandse Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling. Sinds de oprichting in 1995 werkt de vereniging aan het creëren van een duurzame kapitaalmarkt. De visie van VBDO is dat duurzaam beleggen mainstream is. De VBDO stimuleert financiële instellingen en beursgenoteerde ondernemingen om beter te presteren op het gebied van duurzaam beleggen als ook om hun eigen bedrijfsvoering te verduurzamen. De VBDO doet dit door onderzoeken uit te voeren en benchmarks te maken. In 2020 is Bpf Koopvaardij op positie 27 van de 50 uitgekomen.

Vooruitblik Beleggingsbeleid 2021

Bpf Koopvaardij zal in 2021 een ALM-studie uitvoeren om het huidige strategische beleggingsbeleid te toetsen en zo nodig aan te passen. Ook zal in 2021 verder onderzocht worden wat de impact is van het pensioenakkoord op het beleggingsbeleid.

Risicoparagraaf

Risicomanagement is een integraal onderdeel geworden van het besluitvormingsproces van het pensioenfonds. Integraal risicomanagement (IRM) is één van de kerntaken van het bestuur. IRM is een onderdeel dat een zekere gelaagdheid kent. Het pensioenfonds heeft per 1 januari 2018 het Three Lines of Defence (3LoD) model ingericht, dit ter versterking van de governance rondom het IRM. Middels de inrichting van het 3LoD model wordt de onafhankelijkheid van het tweedelijns risicomanagement ten opzichte van de eerste lijn gewaarborgd. De 3LoD gedachte daarbij is meer dan alleen een organisatiestructuur en het vastleggen van de rol- en taakverdeling: het is een wijze van (samen)werken en denken en draagt zodoende bij aan een versterking van de risicocultuur binnen het pensioenfonds en het nemen van verantwoordelijkheid voor risico's.

Onderstaand wordt de inrichting van het 3LoD model schematisch weergegeven:

raad van toezicht		
Bestuur		
1 ^e lijn	2 ^e lijn	3 ^e lijn
<ul style="list-style-type: none"> - Portefeuillehouders beleggingsbeleid - Portefeuillehouders pensioenzaken & communicatie - Bestuursbureau 	<ul style="list-style-type: none"> - Externe compliance officer - Portefeuillehouder en Sleutelfunctiehouder Risicobeheer - Externe vervuller risicobeheer - Sleutelfunctiehouder Actuarieel 	<ul style="list-style-type: none"> - Externe validatie - Portefeuillehouder en Sleutelfunctiehouder Interne Audit & IT - Externe vervuller Sleutelfunctie Interne Audit

De werking van het 3LoD model leidt tot een meer complete besluitvorming, waarin risico's aantoonbaar worden meegenomen in de besluitvorming. In het besluitvormingsproces is de eerste lijn verantwoordelijk voor het voorbereiden van beleidsvoorstellen voor het bestuur. De eerste lijn kan hierbij, indien gewenst, MN om advies en/of input vragen. MN stelt een advies op, waarin het oordeel van de tweede lijn van MN zichtbaar is. De eerste lijn van het pensioenfonds is vervolgens verantwoordelijk voor het inhoudelijk beoordelen van het advies, inclusief het oordeel van de tweede lijn van MN. Op basis hiervan stelt de eerste lijn van het pensioenfonds een beleidsvoorstel, inclusief risicoparagraaf, op. Het voorstel wordt vervolgens gedeeld met de sleutelfunctiehouder risicobeheer die zitting heeft in de tweede lijn van het pensioenfonds, die het voorstel toetst aan de uitgangspunten en het risicobeleid / kaders van het pensioenfonds. Hierbij is de sleutelfunctiehouder risicobeheer tevens verantwoordelijk voor het beoordelen van de impact op andere risico's en daarmee het bewaken van het overall risicoprofiel van het pensioenfonds. Het voorstel inclusief de risicoparagraaf en risico opinie worden door het bestuur besproken. De waarmede actuaris vormt een oordeel over de werking van het risicomanagement als onderdeel van de zogenaamde 'prudent person toets'.

In 2019 is IORP II geïmplementeerd. Het bestuur heeft ervoor gekozen het 3LoD model in stand te houden en zowel risicobeheer als audit te beleggen in aparte portefeuilles. De tweede lijn wordt na invoering van IORP II gevormd door zowel de portefeuillehouder als de sleutelfunctiehouder risicobeheer alsmede door zelf de sleutelfunctiehouder actuarieel als (de waarmede actuaris). De derde lijn wordt gevormd door de portefeuillehouder en sleutelfunctiehouder interne audit. De

portefeuille Audit & IT en de portefeuille risicobeheer richten zich zowel op de processen van de uitvoering als de bestuurlijke processen en acteren conform IORP II richtlijnen. Beide functies worden ondersteund door een vervuller. Daarnaast huurt het pensioenfonds een externe compliance officer in. Het bestuur heeft de invulling en werking van de sleutelfunctiehouder in 2020 geëvalueerd. Uit deze evaluatie zijn geen bijzonderheden gekomen.

IRM-Beleid

Het pensioenfonds heeft een IRM-beleid dat één van de pijlers van het pensioenfonds vormt. Dit IRM-beleid beschrijft de integrale benadering en samenhang tussen de risico's en risicobeheersing in de verschillende beleidsdocumenten. De samenhang van de verschillende beleidsdocumenten kan als volgt worden weergegeven:

IRM-beleidsdocument			
↓	↓	↓	↓
Strategische risico's	Financiële risico's	Reputatie risico's	Operationele risico's
↓	↓	↓	↓
Strategieplan	Beleggingsbeleid / -plan Premiebeleid Indexatiebeleid	Integriteitsbeleid Communicatiebeleid	Uitbestedingsbeleid IT-beleid

Risicobeheersing & monitoring

Het bestuur monitort voortdurend de risico's van het pensioenfonds. Deze risico's zijn vastgelegd in de door het bestuur vastgestelde risico control matrix. De belangrijkste risico's betreffen de continuïteit van de pensioenuitvoering met hierbij in het bijzonder de IT risico's van het pensioensysteem. De bruto risico's zijn ingeschat als hoog waarop mitigerende maatregelen zijn vastgesteld (onder meer Plan C met bestuurlijke criteria). Deze worden voortdurend gemonitord in de kwartaalrapportage risicobeheer van de sleutelfunctiehouder risicobeheer. Indien de risico's zich op het gebied van IT vernieuwing voordoen dan heeft het pensioenfonds Plan C beschikbaar. De restrisico's dan wel de netto risico's die zijn ingeschat als midden acht het bestuur aanvaardbaar.

In onderstaande tabel staat de hoofdcategorie, het risk appetite statement (de risicobereidheid), de criteria en de status daarvan weergegeven.

Hoofdcategorie	Risk appetite statement	Criteria (tolerantiegrenzen)	Status
Strategisch	Bpf Koopvaardij is bereid beperkt risico's te nemen ingeval van gebeurtenissen die betrekking hebben op de strategie van het pensioenfonds. Het pensioenfonds streeft naar procesinnovatie en heeft daarom een gemiddelde risico-bereidheid met betrekking tot het realiseren van operationele verbetering. Met betrekking tot	De IT-vernieuwing mede in relatie tot de invoering van het nieuwe pensioencontract (wendbaarheid pensioenadministratie systeem)	Binnen tolerantie

Hoofdcategorie	Risk appetite statement	Criteria (tolerantiegrenzen)	Status
	productinnovatie is de risicobereidheid daarentegen gering: Bpf Koopvaardij is een volger op het gebied van producten en diensten. Overall is de risicobereidheid met betrekking tot strategische risico's derhalve gering.	Verandervermogen PUO	Buiten tolerantie
Financieel	Bpf Koopvaardij streeft enerzijds naar het inperken van het risico dat kortingen zich kunnen voordoen en anderzijds naar het behalen van een maximaal reëel lange-termijn rendement: indien beide doelstellingen naar verwachting niet tegelijkertijd kunnen worden gehaald, heeft het inperken van het risico dat kortingen zich voordoen voorrang boven het behalen van een maximaal reëel lange-termijn rendement. Hierbij wordt te allen tijde geborgd dat tot een evenwichtige afweging van belangen wordt gekomen. Daarnaast heeft het voorkomen van grote eenmalige kortingen prioriteit boven het voorkomen van meerdere kleinere kortingen. Voor het realiseren van de doelstelling van een maximaal reëel lange-termijn rendement is het nemen van beleggingsrisico's noodzakelijk. Bpf Koopvaardij accepteert beleggingsrisico's waarvan wordt verwacht dat hier een structurele vergoeding tegenover staat in de vorm van een adequaat rendement.	Balansrisico vastgesteld 6,4%	Binnen tolerantie
		Beleidsdekkingsgraad 109,2%	Buiten tolerantie
		Overrendement (drie jaar geannualiseerd) vastgesteld 0,9%	Buiten tolerantie
		Vermogensbeheerkosten t.o.v. pensioenfondsen met een vergelijkbaar risicoprofiel (VEV) Vastgesteld 39 bp	Binnen tolerantie
		Kosten per deelnemer t.o.v. overige T2 pensioenfondsen Vastgesteld op € 181,33	Binnen tolerantie
Reputatie	Bpf Koopvaardij accepteert risico's met betrekking tot gebeurtenissen die buiten de invloedssfeer van het pensioenfonds liggen. Daarentegen accepteert Bpf Koopvaardij niet dat de reputatie van het pensioenfonds als gevolg van eigen handelen negatief wordt beïnvloed. Dit betekent dat Bpf Koopvaardij zeer beperkt risico's accepteert met betrekking tot het bewust niet naleven van interne en externe eisen met betrekking tot integriteit, deskundigheid en professionaliteit.	Aantal klachten van deelnemers / werkgevers Vastgesteld op 15 klachten	Binnen tolerantie
		Frequentie van negatieve berichtgeving in de media Vastgesteld op 0	Binnen tolerantie

Hoofdcategorie	Risk appetite statement	Criteria (tolerantiegrenzen)	Status
Operationeel	<p>Bpf Koopvaardij richt zich op een betrouwbare uitvoering van de pensioenregeling en streeft ernaar de risico's die hiermee samenhangen zoveel mogelijk te beperken. Bpf Koopvaardij heeft hierbij een geringe bereidheid als het aankomt op complexiteit en afwijkingen van de standaard. Daarbij realiseert Bpf Koopvaardij zich dat voor het verhogen van de effectiviteit en/of efficiëntie van de uitvoering investeringen benodigd zijn: het pensioenfonds accepteert de hiermee samenhangende risico's en kosten, mits de investeringen hier aantoonbaar aan bijdragen.</p> <p>Bpf Koopvaardij accepteert echter geen risico's ten aanzien van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het willens en wetens niet voldoen aan wet- en regelgeving tenzij gemotiveerd wordt afgeweken; • Het niet kunnen voldoen aan de verwachtingen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden met betrekking tot de dienstverlening; • Significante uitval van kritieke systemen of processen waarmee het behalen van doelstellingen in gevaar komt; • Materiële fouten in de communicatie naar (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en toezichthouders; • Informatiebeveiligingsincidenten resulterend in het niet-beschikbaar zijn van informatie, onjuiste en/of onvolledige informatie, diefstal of misbruik van vertrouwelijke informatie door onbevoegden; • Operationele fouten resulterend in een stijging van de kosten per deelnemer. <p>Bpf Koopvaardij is van mening dat het voorkomen van fouten in de uitvoering op termijn ook bijdraagt aan het verlagen van de kosten en aan de</p>	<p>% SLA-normen dat wordt gehaald Vastgesteld op 82%</p>	Buiten tolerantie norm
		<p>Aantal incidenten dat kwalificeert als "Midden" of "Hoog" Vastgesteld op twee incidenten</p>	Buiten tolerantie
		<p>Uitval (downtime) van bedrijf kritische servers en applicaties (incl. website en portals). Vastgesteld binnen serviceniveau (24 uur) opgelost.</p>	Binnen tolerantie
		<p>Aantal IT beveiligingsincidenten dat kwalificeert als "Midden" of "Hoog" Vastgesteld op 0 incidenten</p>	Binnen tolerantie

Hoofdcategorie	Risk appetite statement	Criteria (tolerantiegrenzen)	Status
	deelnemerstevredenheid. Dit betekent dat Bpf Koopvaardij in beperkte mate bereid is risico's te accepteren die kunnen resulteren in tijdelijk hogere kosten of een lagere deelnemerstevredenheid, mits de fouten in de uitvoering hiermee worden teruggebracht.		

Bovenstaande wordt continu door het bestuur gemonitord. Het hiervoor beschreven risk appetite komt voort uit de door het bestuur vastgesteld IRM-beleid waarin de risico's van het pensioenfonds beschreven zijn inclusief mitigerende maatregelen. De portefeuille risicobeheer bewaakt de risico's van het pensioenfonds. De sleutelfunctiehouder risicobeheer besteedt in zijn kwartaalrapportage aan het bestuur specifiek aandacht aan de risico's van het pensioenfonds. De sleutelfunctiehouder heeft een escalatielijndie reikt tot DNB. In 2020 waren er geen materiële tekortkomingen waardoor er voor de sleutelfunctiehouder geen reden tot escalatie was.

Ten aanzien van de buiten tolerantie gemelde zaken kan worden aangegeven dat:

- Verandercapaciteit uitvoerder: Dit onderwerp is onder de aandacht van het bestuur en wordt periodiek met de uitvoerder besproken.
- Beleidsdekkingsgraad: Het herstelplan is van kracht en is ingediend bij DNB. Corona heeft in 2020 effect gehad op de beleggingen. In de tweede helft van 2020 is de UFR-dekkingsgraad weer op het niveau gekomen van voor corona. Aangezien de beleidsdekkingsgraad het 12-maandsgemiddelde is van de UFR-dekkingsgraad zal enige tijd passeren voordat de beleidsdekkingsgraad weer op het niveau van voor de corona crisis is.
- Overrendement: Het overrendement van minimaal 110 basispunten is nog niet gerealiseerd. In 2020 zijn de beleggingen met 8,6% gestegen terwijl de verplichtingen op basis van de marktrente zijn gestegen met 12,7% wat een resultaat is van -4,0%.
- SLA norm: Door een hogere instroom van telefoon en e-mail dan verwacht bij Klanteninformatie in het vierde kwartaal is de SLA voor telefonie niet gehaald. Dit kwam door verzendingen, berichten in de medio en herhaalverkeer door de langere doorlooptijd. Ziekteverzuim en technische verstroringen zorgden voor een bijkomend negatief effect en toename van de werkdruk en werkvoorraad.

Strategische Risico's door DNB geïnitieerd

DNB heeft een normenkader ontwikkeld dat de pensioenfondsen periodiek moeten invullen en op basis waarvan DNB gesprekken houdt met de pensioenfondsen. De punten genoemd in het normenkader komen voor een groot deel overeen met de strategische actiepunten die het bestuur zelf heeft geformuleerd. Het normenkader van DNB is besproken in de strategische bijeenkomst van het bestuur Dit heeft geleid tot een gedragen score op de tien genoemde onderdelen.

Nr.	Strategisch Risico	Toelichting	Inschaling risico Laag/Midden/Hoog
1.	Risicobeheersing en Financiële opzet	Integraal risicomanagement is op orde. Toepassing van risicoparagrafen en -opinie heeft een plek gekregen en er vindt periodieke evaluatie plaats.	Laag

Nr.	Strategisch Risico	Toelichting	Inschaling risico Laag/Midden/Hoog
		<p>IORP II is in 2019 ingevoerd waarbij sleutelfunctiehouders een belangrijke rol vervullen. De financiële opzet is in orde en leidt tot een stabiele dekkingsgraad.</p>	<p>IORP II is op alle onderdelen geïmplementeerd. De evaluatie heeft in maart 2020 plaatsgevonden. Alle sleutelfunctiehouders zijn bij DNB aangemeld en goedgekeurd. De werking van risicoparagrafen- en opinies is geëvalueerd en gestandaardiseerd (formats) en verder ontwikkeld in 2020.</p>
2.	Financiële afhankelijkheid van de sponsor	<p>In principe niet van toepassing voor Bpf Koopvaardij. Geen sponsor en bijstortingsverplichtingen. Wel een beperkt aantal werkgevers (laag risico) en een hoge premiedekkingsgraad (laag risico).</p>	n.v.t.
3.	Budget voor verandering	<p>Bpf Koopvaardij heeft afspraken met MN waarbij vernieuwing uit de tarieven wordt gefinancierd. Het pensioenfonds monitort via Verandering Run Change (VRC) de activiteiten in het kader van de vernieuwing (NPS) nieuwe pensioenstroom alsmede alle andere business changes.</p>	<p>Laag</p> <p>Financiering is geregeld, Bpf Koopvaardij wordt geïnformeerd door MN over de vorderingen.</p>
4.	Opvatting of houding t.o.v. anderen	<p>Bpf Koopvaardij loopt voor een deel mee in de veranderingen en anticipeert op de ontwikkelingen en zorgt dat het ook bij vernieuwingen compliant is aan wet- en regelgeving. Het pensioenfonds zoekt samenwerking met andere partijen.</p>	<p>Laag/Midden</p> <p>Bpf Koopvaardij is compliant aan wet- en regelgeving. Samenwerking met andere maritieme pensioenfondsen staat nog steeds op de agenda. Het restrisico ten aanzien van schaalgrootte wordt geaccepteerd.</p>

Nr.	Strategisch Risico	Toelichting	Inschaling risico Laag/Midden/Hoog
5.	Kennis en kunde om veranderingen effectief te initiëren en te realiseren	De bestuurders beschikken over verschillende expertises en competenties die nodig zijn om een juiste bemensing te hebben op de verschillende portefeuilles. Deze zijn complementair aan elkaar. Er is aan de hand van eerder opgedane ervaringen bij meerdere pensioenfondsen expertise aanwezig ten aanzien van transitie. De strategie is een periodiek aandachtspunt en komt tijdens zelfevaluaties en aparte strategiesessies terug. De periodieke beoordeling van de realisatie van de strategische doelstellingen en risico's maakt onderdeel uit van de bestuursagenda.	Laag/Midden De portefeuilles zijn in 2019 aangepast a.g.v. de IORP II wetgeving Er is een aparte portefeuille voor risicobeheer en een voor Interne Audit & IT ingericht. Het restrisico is nihil.
6.	Toekomstvastheid van de huidige regeling	Bpf Koopvaardij heeft in samenspraak tussen sociale partners en bestuur de pensioenregeling per 1-1-2015 "platgeslagen"/vereenvoudigd. Daarnaast wordt in het kader van NPS rekening gehouden met het voeren van meerdere regelingen. Dit wordt versneld mogelijk gemaakt indien helderheid bestaat over het nieuwe pensioenstelsel en de regeling die sociale partners op basis hiervan afspreken.	Laag/Midden Bpf Koopvaardij heeft in navolging op de besluiten ten aanzien van het Pensioenakkoord een werkgroep ingericht die actief bezig is met het onderwerp Pensioenakkoord. De uitvoerder heeft aangegeven in de bestaande systemen aanpassingen a.g.v. het pensioenakkoord te kunnen doorvoeren. Het restrisico van een mogelijke desinvestering ¹¹ wordt geaccepteerd.
7.	Strategische kracht MN en het vermogen om	Hier ziet het pensioenfonds risico's. Het verleden heeft aangetoond dat MN problemen heeft met grootschalige IT-projecten (MN 3.0). Via een meer	Midden/hoog

¹¹ De desinvestering betreft het investeren in een oud systeem waarvoor een vernieuwingstraject (NPS) is gestart. De mogelijkheid bestaat dat het pensioenakkoord eerder gereed is dan het nieuwe systeem bij de uitvoerder in productie wordt genomen.

Nr.	Strategisch Risico	Toelichting	Inschaling risico Laag/Midden/Hoog
	veranderingen te realiseren	gefaseerde aanpak via NPS worden de veranderingen doorgevoerd. Met een nieuwe leiding bij MN heeft het bestuur vertrouwen dat de nieuwe ICT tot stand komt (voorbeelden als deelnemersportaal en planner).	Dit risico is in 2020 gelijk gebleven t.o.v. 2019. NPS heeft de eerste onderdelen geleverd medio 2020. Het bestuur heeft in de eerste helft 2020 NPS geëvalueerd. Hieruit is een terugvalplan inclusief bestuurlijke criteria voortgekomen die periodiek getoetst worden. Het rest risico wordt onverminderd geaccepteerd.
8.	Rolopvatting en houding sociale partners inzake pensioen	Met het akkoord om de regeling per 1-1-2015 te vereenvoudigen hebben sociale partners aangetoond dat pensioen als een asset gezien wordt. Er is regelmatig overleg met de sociale partners over de ontwikkelingen op dit gebied. Dit geldt ook voor het vaststellen van de premies.	Laag/Midden Het restrisico wordt geaccepteerd.
9.	Draagvlak bij werkgever (voor de huidige regeling)	Er is geen sprake van een sponsor. Het aantal deelnemers is al jaren stabiel. Hetzelfde geldt voor het aantal werkgevers. De gemiddelde leeftijd van alle pensioenfondsdeelnemers is de laatste jaren iets gedaald (m.a.w. het pensioenfonds wordt langzaam iets jonger).	Midden Er is geen aanleiding om aan te nemen dat het draagvlak is veranderd. Het restrisico wordt geaccepteerd.
10.	Draagvlak deelnemer	De (ex) zeevarenden zijn zeer gebonden aan de sector. Ondanks dat de deelnemers minder vertrouwen hebben in het pensioenstelsel als geheel zijn ze zeer tevreden over de uitvoering van de pensioenregeling. In het klanttevredenheidsonderzoek in 2018 werd door alle deelnemers gemiddeld een 8 als score ingevuld. Het klanttevredenheidsonderzoek wordt in 2021 herhaald.	Laag Het restrisico wordt geaccepteerd.

Jaarlijks wordt bovenstaand DNB-format gemonitord en ingediend bij DNB.

Lange en korte termijn risicohouding

Voorafgaand aan het nieuwe pensioencontract 2015 heeft het pensioenfonds een risicobereidheidsonderzoek uitgevoerd. Het is belangrijk dat de risicobereidheid van deelnemers en pensioengerechtigden periodiek in kaart wordt gebracht. Uit dit onderzoek is gebleken dat de achterban van het pensioenfonds bereid is om iets meer risico te lopen ten behoeve van koopkrachtbehoud. De risicobereidheid is voor het pensioenfonds het vertrekpunt voor de verdere invulling van het IRM. De risicohouding is afgestemd met sociale partners.

In kwantitatieve zin is de risicohouding als volgt geconcretiseerd:

- Voor de korte termijn: via het Vereist Eigen Vermogen. Op basis van het beleggingsbeleid en de strategisch dynamische renteafdekkingsbeleid bedraagt het (strategisch) Vereist Eigen Vermogen 12,4% met een bandbreedte van +/- 3%.
- Voor de lange termijn: via het verwacht pensioenresultaat.
Het pensioenfonds heeft naar aanleiding van de haalbaarheidstoets de volgende grenzen gedefinieerd:
 - Het verwachte pensioenresultaat dient ten minste gelijk te zijn aan 90%, bij een uitgangspositie waarbij het Vereist Vermogen aanwezig is;
 - Het verwachte pensioenresultaat dient ten minste gelijk te zijn aan 90%, bij een uitgangspositie op basis van de feitelijke financiële positie;
 - Het pensioenresultaat in het slechtweerscenario (te weten het 75^e percentiel van de waarnemingen) mag ten hoogste 20% lager zijn dan de ondergrens van het verwachte pensioenresultaat.

In 2021 zal de risicobereidheid in het kader van het nieuwe pensioenakkoord wederom onder deelnemers en pensioengerechtigden worden getoetst. De uitkomsten zullen worden afgestemd met de sociale partners en dienen als input voor de te nemen besluiten ten aanzien van onder andere de toekomstige contractvariant.

Operationele risico's

Uitbestedingsrisico's

Het uitbestedingsrisico is een risico dat samenhangt met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting of procesuitvoering. Voorbeelden van operationele risico's zijn: verwerking, uitkering/betaling/settlement, informatie, productontwikkeling, kosten, personeel, fraudegevoeligheid, cyberrisico en preacceptatie/transactie.

In tegenstelling tot sommige risico's die het pensioenfonds bewust wil lopen (zoals marktrisico) hebben operationele risico's alleen een negatieve impact op het bereiken van de doelstellingen. Vandaar dat operationele risico's zo veel mogelijk beperkt worden, tenzij een verdergaande reductie onevenredig veel inspanning en kosten met zich meebrengt.

In de beleidsregels uitbesteding pensioenfonds staan voorwaarden omschreven waar een pensioenfonds aan moet voldoen bij de uitbesteding van zijn bedrijfsprocessen. Voor het pensioenfonds is de beleidsregel van toepassing omdat zowel het pensioenbeheer en de pensioenadministratie als het vermogensbeheer en de vermogensbeheeradministratie (de laatste twee in een fiduciair beheer overeenkomst) zijn uitbesteed. De beleidsregel schrijft onder meer voor dat het pensioenfonds het

beleid vaststelt met betrekking tot de beheersing van risico's van uitbesteding. Hiertoe moeten uiteraard de afspraken met de uitvoerder goed worden vastgelegd.

Het bestuur houdt toezicht op de tijdigheid en de kwaliteit van de dienstverlening, onder andere door verkregen (kwartaal)rapportages, de afspraken zoals vastgelegd in de productcatalogus (vermogensbeheer) en de uniforme dienstencatalogus (pensioenbeheer). MN heeft zowel voor pensioenbeheer als voor vermogensbeheer een ISAE 3402-type 2 verklaring afgegeven gecontroleerd door een externe accountant.

De ISAE3402-type2 verklaring ten aanzien van pensioenbeheer van MN (als pensioenbeheerder van meerdere pensioenfondsen) bevat over 2020 een oordeel met beperking. Het betreft een bevinding op de beheersmaatregel 'review aansluiten rapportages'. Er is een inspectie uitgevoerd op een selectie van rapportages en de accountant heeft beoordeeld of de beschreven controles door een tweede medewerker zijn uitgevoerd. Er is bij één steekproef geconstateerd dat een rekenkundige fout in de kerncijfers niet is onderkend. Deze review is uitgevoerd op de kwartaalrapportage Q3 van een ander pensioenfonds dat MN bedient en heeft geen effect gehad op de betreffende rapportage aan Bpf Koopvaardij. Na constatering van de bevinding is de rapportage gecorrigeerd. Daarna is de rapportage voor Bpf Koopvaardij geproduceerd en aan ons pensioenfonds verzonden. Extra controlemaatregelen zijn ingevoerd door MN. Daarnaast is MN bezig dit proces verder te automatiseren zodat de handmatige controles niet meer gaan voorkomen. De bevinding heeft geen betrekking op Bpf Koopvaardij.

Naast de sturing en controle op de uitbestedingsovereenkomst en de fiduciair beheer overeenkomst heeft het pensioenfonds nog aanvullende inspanningen verricht:

- Deelnemers dienen een pensioen te krijgen waar zij op grond van hun deelname en het pensioenreglement recht op hebben. Om inzichtelijk te krijgen of aan deze voorwaarde wordt voldaan worden er over het verleden controles uitgevoerd, mede gebaseerd op de methodiek van DNB (Quinto-P). In samenspraak met MN voert het pensioenfonds gegevensgerichte kwaliteitscontroles uit. Dit om op objectieve en professionele wijze inzicht te krijgen in de kwaliteit van de uitvoering;
- De realisatie van het eigen auditplan 2020;
- De voortgang van de aanvullende maatregelen en het monitoren van de resultaten worden besproken in het kwartaaloverleg risk;
- Daarnaast heeft het pensioenfonds een incidentenregister. Hierbij wordt de monitoring van de implementatie van eventuele "extra" beheersmaatregelen gevolgd.

Ten aanzien van het coronavirus heeft MN adequate operationele maatregelen doorgevoerd waarover gecommuniceerd is naar het pensioenfonds. Over de uitvoering wordt regulier gerapporteerd. De uitvoering van zowel pensioenbeheer als vermogensbeheer ondervindt tot het moment van schrijven van het jaarverslag geen hinder van de gevolgen van het coronavirus bij MN. De processen gaan onverminderd voort. Overige uitbestedingen van het pensioenfonds betreffen kleine uitbestedingen die niet van strategisch belang zijn voor het pensioenfonds.

Ten aanzien van de gevolgen van het coronavirus heeft het bestuur adequate maatregelen getroffen. Zo is in 2020 een taskforce geformeerd die de financiële omstandigheden heeft gemonitord en zijn dekkingsgraad beschermende maatregelen doorgevoerd in de zin van het verhogen van de renteafdekking, Medio 2020 is de verlaging van de renteafdekking ingezet. Naast de financiële kant zijn ook de niet financiële risico's in kaart gebracht en gemonitord binnen het bestuur, corona heeft binnen

het bestuur en het bestuursbureau niet geleid tot enige vorm van vertraging of verlet, Vergaderingen, kennissessies en overige bijeenkomsten hebben virtueel plaatsgevonden in een daarvoor bestemde digitale vergaderomgeving. In 2020 is de kantoorautomatiseringsomgeving van het bestuur en bestuursbureau voor de uitbraak van corona omgezet naar Office 365 waarin alle faciliteiten voor digitaal vergaderen aanwezig waren.

Nieuw pensioenakkoord

Naast alle bovengenoemde risico's kan de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel ook voor risico's en onzekerheden zorgen. In 2020 heeft minister Koolmees het pensioenakkoord gepresenteerd, Ten aanzien van het pensioenakkoord is nog veel onduidelijk echter één zaak is wel duidelijk en dat is de invoering per 1 januari 2026. Op dat moment zal het nieuwe pensioenakkoord in werking treden. In de aanloop tot dat tijdstip zullen wetswijzigingen in de Tweede en Eerste Kamer moeten passeren. In de aanloop tot 1 januari 2026 heeft het pensioenfonds een werkgroep ingesteld die de onderdelen van het pensioenakkoord voorbereidt en afstemt met het bestuur. Deze werkgroep is eind 2020 gestart, De werkgroep:

- heeft een -voorlopige- planning opgesteld;
- buigt zich over de kaders die het bestuur dient te stellen ten aanzien van de opdrachtaanvaarding;
- communiceert met MN over onder andere de uitvoerbaarheid van de pensioenregeling en de kwaliteit van de huidige data;
- werkt binnen de opdracht aan een communicatieplan richting stakeholders;
- onderzoekt aanpassingen in de regeling en het beleggingsbeleid;
- geeft aan het bestuur adviezen over de inhoudelijke discussies die gevoerd dienen te worden met stakeholders;
- Buigt over de mogelijk toepassing van het transitie FTK;
- bereidt het risicobereidheidsonderzoek dat in 2021 uitgevoerd moet worden onder (gewezen)deelnemers en pensioengerechtigden voor.

Binnen de werkgroep is in het plan van aanpak een eerste risicoanalyse opgesteld die gemonitord wordt binnen de werkgroep. De werkgroep komt maandelijks bijeen en rapporteert de voortgang aan het bestuur. Vanaf 2021 zullen de eerste producten van de werkgroep zichtbaar zijn. De werkgroep wordt ondersteund door de adviserend actuaris van het pensioenfonds. In de werkgroep nemen naast bestuur en bestuursbureau ook medewerkers van MN, de adviserend actuaris en de extern communicatieadviseur zitting

Financiële risico's

Beleggingsrisico's

Het pensioenfonds heeft een financieel beleid waarin de eisen opgenomen zijn inzake de kostendekkende premie, het toeslagenbeleid en het (minimaal) Vereiste Eigen Vermogen. In het beleggingsbeleid is er sprake van een grote spreiding over de verschillende beleggingscategorieën en regio's (diversificatie). Per beleggingscategorie is een strategische afweging gemaakt en is de ruimte die benut kan worden, middels bandbreedtes aangegeven. De portefeuille kent een relatief laag risicoprofiel. Dit risicoprofiel wordt ook inzichtelijk in de tracking error – de mate waarin de beleggingen afwijken van de benchmark die als ijkpunt voor de performance geldt – die aan de gehele portefeuille als doel is gesteld. De belangrijkste beleggingsrisico's zijn balans-, dekkingsgraad- en renterisico.

Risicobudget

Het balansrisico meet de verwachte beweeglijkheid van de waarde van de beleggingen ten opzichte van de waarde van de (nominale) voorziening pensioenverplichtingen. Deze maatstaf wordt gebruikt om te toetsen of het gevoerde beleid aansluit op het gewenste risicoprofiel. Het balansrisico wordt berekend op basis van de dagelijkse verschillen tussen de waardeontwikkeling van de portefeuille en de waardeontwikkeling van de verplichtingen gedurende de laatste vijf jaren. In theorie betekent een balansrisico van 0% dat de portefeuille volledig in samenhang met de verplichtingen beweegt. Naar mate het balansrisico hoger ligt, wordt het verwachte verschil tussen rendementen van de portefeuille en de rendementen van de verplichtingen groter.

Balansrisico

Het balansrisico ultimo 2019 en 2020 is als volgt uit te splitsen:

	2019	2020
Totaal balansrisico	5,00%	6,40%
-Matchingportefeuille	0,30%	0,30%
-Returnportefeuille	4,70%	6,10%

Renteafdekking

Het pensioenfonds voert een strategische renteafdekking die afhankelijk is van de 20-jaars swaprente zoals weergegeven is in de onderstaande staffel. De staffel werkt eenzijdig, dat wil zeggen dat de renteafdekking alleen wordt verhoogd in geval van het bereiken van de grenswaarde. Deze sluit aan bij de rentegevoeligheid van de verplichtingen. De hoogte van de norm van het balansrisico wordt afgeleid van de staffel voor de renteafdekking. De gehanteerde bandbreedte voor balansrisico zal echter voor elk renteniveau gelijk zijn.

Dit beleid staat samengevat in onderstaande tabel.

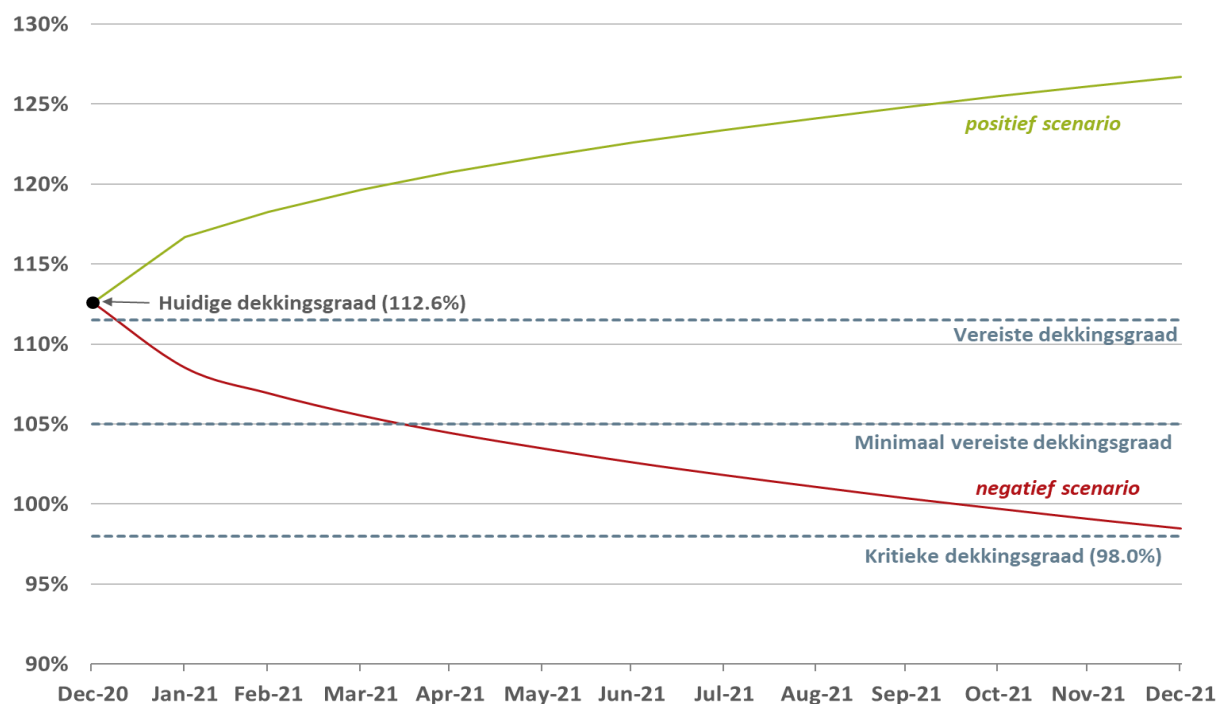
		Renteafdekking		Balansrisico	
20-jaars swaprente	Norm	Bandbreedte	Norm	Bandbreedte bij alle renteniveaus	
< 2,00%	65%	62,5% - 67,5%	5,5%		
≥ 2,00%	75%	70,0% - 80,0%	5,25%	4,3% - 6,7%	
≥ 2,50%	85%	75,0% - 90,0%	5,0%		

Om verschillende redenen kan ervoor worden gekozen om af te wijken van de in het beleggingsplan genoemde bandbreedte. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat het Vereist Eigen Vermogen aanleiding geeft om het beleid aan te passen. Ook kan worden besloten om af te wijken van de bandbreedte in anticipatie op verwachte veranderingen in het balansrisico. Het balansrisico kan wijzigen als gevolg van veranderingen in de volgende factoren:

- De portefeuillesamenstelling: deze kan wijzigen als gevolg van verschuivingen in de portefeuille door marktbevingen en aan- en verkopen;
- Verandering in marktrisico: ook wanneer de portefeuille gelijk blijft ten opzichte van de vorige maand kunnen de volatiliteit en de correlaties van de beleggingen veranderen. Dit omdat de periode op basis waarvan het balansrisico wordt gemeten iedere maand verschuift (volatiliteit) en de onderliggende samenhang van de portefeuille verandert (correlaties);
- Het renteniveau en rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen waaraan het balansrisico wordt gemeten.

Dekkingsgraad ontwikkeling (UFR)

Op basis van het balansrisico kan een interval berekend worden waarbinnen zich de nominale dekkingsgraad het komende jaar naar verwachting beweegt. De volgende figuur toont deze verwachting. De spreiding tussen de maximum en minimum dekkingsgraad wordt kleiner naarmate het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille dichter bij de verplichtingen ligt. De risicoberekening is gebaseerd op een 95% betrouwbaarheidsinterval; dat wil zeggen dat aan de bandbreedte een statistische kans is toegekend van 2,5% dat de feitelijke ontwikkeling slechter is dan de onderkant van de bandbreedte (en een kans van 2,5% dat de feitelijke ontwikkeling beter is dan de bovenkant van de bandbreedte). Omdat de twaalfmaands middeling langzaam uit de prognose loopt, beweegt de verwachte beleidsdekkingsgraad naar de dekkingsgraad op marktrente.

Ten behoeve van de monitoring van de ontwikkeling van de dekkingsgraad wordt wekelijks een gevoeligheidsanalyse gemaakt. In de analyse wordt de impact berekend van de renteverandering en de veranderingen van de returnportefeuille op de dekkingsgraad.

De gevoeligheidsanalyse ultimo 2020 is als volgt:

Gevoeligheidsanalyse dekkingsgraad (DNB rente)

		Rendement Returnportefeuille					
		-15,0%	-10,0%	-5,0%	0,0%	5,0%	10,0%
Rentewijziging (bp)	-100	103,9%	105,9%	107,9%	109,9%	112,0%	114,0%
	-50	104,7%	106,8%	109,0%	111,2%	113,3%	115,5%
	0	105,6%	107,9%	110,2%	112,6%	114,9%	117,2%
	50	107,3%	109,9%	112,4%	114,9%	117,5%	120,0%
	100	109,4%	112,2%	115,0%	117,8%	120,6%	123,3%
	150	112,0%	115,1%	118,1%	121,2%	124,3%	127,4%

Renterisico

Renterisico is het risico dat rentefluctuaties, als gevolg van ontoereikende afstemming tussen rentegevoelige pensioenverplichtingen en de beleggingsportefeuille op het gebied van rentelooptijden en rentevoet, leiden tot ongewenste effecten op balans en resultaat. Als de gemiddelde rentevoet daalt, stijgt de waarde van de verplichtingen en omgekeerd. De gemiddelde nominale rentevoet is het rentepercentage waartegen de pensioenverplichtingen worden verdisconteerd.

Veelal wordt de rentegevoeligheid uitgedrukt in duratie. Duratie is de gewogen gemiddelde looptijd van de kasstromen. De duratie van de beleggingen is 13,4 en de duratie van de verplichtingen is 16,2 op basis van de UFR (20,1 op basis van marktrente). Het renteafdekkingspercentage bedraagt ultimo 2020 \pm 94% op basis van de UFR (en 71% op basis van marktrente).

Een andere manier om het verschil in rentegevoeligheid zichtbaar te maken is door de invloed te meten die een renteschok op de dekkingsgraad heeft. Dit is weergegeven in de volgende tabel. Hier is een viertal renteschokken gedefinieerd. In de eerste twee kolommen wordt het effect van een rentestijging of daling van 1%-punt voor alle looptijden op de rentecurve (een parallelle renteschok) weergegeven. In de laatste twee kolommen wordt een stijging en daling van het verschil tussen de 10- en 30-jaars rente van 0,5%-punt (een niet parallelle renteschok) doorgerekend. Dit leidt tot een versteiling respectievelijk vervlakking van de curve.

Bedragen in mln EUR	Exclusief renteschok	Parallele renteschok: De gehele rentecurve...		Niet parallelle renteschok: Verschil tussen de 10 en 30 jaars rente...	
		...stijgt 1%-punt	...daalt 1%-punt	...stijgt 0.5%-punt	...daalt 0.5%-punt
Matching Portefeuille (incl Liquiditeiten)	2,811	2,267	3,543	2,631	3,012
Overige beleggingen	1,841	1,841	1,841	1,841	1,841
Overige balansposten	-3	-3	-3	-3	-3
Totaal Pensioenvermogen	4,649	4,106	5,382	4,470	4,851
Pensioenverplichtingen	4,130	3,532	4,880	3,981	4,286
Dekkingsgraad	112.6%	116.3%	110.3%	112.3%	113.2%
Verandering in dekkingsgraad		+3.7%	-2.3%	-0.3%	+0.6%

Solvabiliteitsrisico

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de verplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds en de deelnemers betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen alsook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslagverlening op opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Eind 2020 is het aanwezige vermogen 43,9 miljoen hoger dan het Vereist Eigen Vermogen. De beleidsdekkingsgraad was eind 2020 109,2% en daarmee lager dan de vereiste dekkingsgraad van 111,5%. De beleidsdekkingsgraad wordt gebruikt om te toetsen of het pensioenfonds voldoet aan de eisen inzake het (minimaal) Vereist Eigen Vermogen. Net als ultimo 2019 was de beleidsdekkingsgraad ultimo 2020 daadwerkelijk lager dan het vereist eigen vermogen. Een herstelplan is dientengevolge opgesteld en voor 1 april 2021 ingediend bij DNB. Het pensioenfonds zal in zijn uitingen melding maken van deze situatie zolang het herstelplan van kracht is (per 1 april 2021). Met het herstelplan toont het pensioenfonds aan dat de dekkingsgraad binnen 10 jaar op niveau zal zijn.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het algemene beleggingsbeleid. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel (inclusief de economische effecten van derivaten) dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden.

Het pensioenfonds gebruikt derivaten hoofdzakelijk om de hiervoor vermelde vormen van rente- en marktrisico zo veel mogelijk af te dekken. Een van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekende partijen

met een goede financiële stabiliteit. Bovendien geldt dat zoveel mogelijk wordt gewerkt met onderpand (cash en obligaties). Door middel van EMIR¹² is de derivatenmarkt relatief veiliger en transparanter gemaakt.

Gebruik kan worden gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Futures: dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen worden gewijzigd. Deze worden in de praktijk niet vaak en daarmee beperkt ingezet. Zij zijn een instrument om bepaalde onderdelen binnen de beleggingsportefeuille onder bepaalde (markt)omstandigheden bij te sturen;
- Valutatermijncontracten: dit zijn contracten die met individuele banken zijn afgesloten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt;
- Swaps: dit zijn contracten die met individuele banken zijn afgesloten en waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille en verplichtingen beïnvloeden.

Financieel crisisplan

Het pensioenfonds beschikt over een financieel crisisplan. Het crisisplan bevat een beschrijving van maatregelen die het bestuur van het pensioenfonds op korte termijn effectief zou kunnen inzetten indien de dekkingsgraad zich bevindt op of zeer snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doestelling van het pensioenfonds in gevaar komt.

Het bestuur stelt vast dat er sprake is van een crisissituatie als de actuele dekkingsgraad lager is dan het Minimaal Vereist Vermogen (104,2%), als de beleidsdekkingsgraad lager is dan het Minimaal Vereist Vermogen (104,2%), als de beleidsdekkingsgraad lager is dan het Vereist Vermogen (het VM) en gevaar loopt om tot onder het Minimaal Vereist Vermogen te dalen of als er sprake is van reservetekort en het niet meer mogelijk is om binnen tien jaar het Vereist Vermogen te bereiken.

Het beleid van het pensioenfonds is steeds gericht op het beperken van de kans dat de beleidsdekkingsgraad zich richting de kritische beleidsdekkingsgraad beweegt. Middels een ALM-studie wordt dit beleid regelmatig getoetst en indien nodig herijkt. Indien het pensioenfonds toch in een crisissituatie terecht komt kan het de volgende maatregelen treffen, in volgorde van prioritering:

- 1) Gebruik maken van een eventueel toegestane adempauze voor wat betreft de eis tot voldoende premiedekking;
- 2) Toepassen gesplitste kortingsregeling voor zover de premie niet kostendekkend is;
- 3) Kortten van pensioenaanspraken en pensioenrechten.

Indien het bestuur over moet gaan tot het nemen van crisismaatregelen wordt voor wat betreft de inzet van de crisismaatregel onderscheid gemaakt naar de impact ervan op de verschillende groepen belanghebbenden. Hiermee draagt het bestuur zorg voor een evenwichtige verdeling van de lasten in een financiële crisissituatie.

¹² European Market Infrastructure Regulation (EMIR). EMIR bevat regels voor het afwickelen van derivaten door een centrale tegenpartij (CCP), een vergunningsplicht voor die CCP's en eisen aan het onderpand en de overdraagbaarheid van posities, ook als de afwikkeling van de OTC-derivaten contracten niet via een CCP gebeurt.

Eigen risicobeoordeling (ERB)

Bpf Koopvaardij zal conform de wettelijke eisen eens in de drie jaar een ERB opstellen, respectievelijk actualiseren. Daarnaast bestaat de verplichting om zo spoedig mogelijk een tussentijdse (of actualisatie van de) ERB uit te voeren in de volgende twee situaties:

- In geval van een 'significante wijziging in het risicoprofiel' (externe oorzaak);
 - Indien er sprake is van een strategisch besluit met een materiële impact op het risicoprofiel.
- In deze gevallen is er sprake van een zogeheten 'trigger'. Bpf Koopvaardij beschouwt tenminste de volgende gebeurtenissen aanleiding tot tussentijdse actualisatie van de ERB:
- Een voorgenomen strategisch besluit met materiële impact op het risicoprofiel:
 1. Besluit tot fusie met een ander pensioenfonds of tot liquidatie van Bpf Koopvaardij;
 2. Besluit tot voortzetting als gesloten pensioenfonds;
 3. Een significante wijziging van de missie, visie of strategie.
 - Een significante wijziging in het risicoprofiel van Bpf Koopvaardij:
 4. Een materiële wijziging in de risicohouding of financiële opzet;
 5. Een materiële wijziging in de uitbesteding van werkzaamheden;
 6. Een materiële wijziging van beleid of beleidsuitgangspunten.
 - Overige significante wijzigingen:
 7. Een materiële wijziging van de pensioenregeling of het pensioencontract;
 8. Een voorgenomen significante wijziging van het governance-model van Bpf Koopvaardij.

Bovenstaande lijst is niet limitatief. Het bestuur kan besluiten om andere redenen een ERB uit te voeren. In situaties dat een (of meerdere) trigger(s) zich manifesteert (manifesteren), zal het bestuur beoordelen of er noodzaak is tot het herzien van de ERB. Zodra een trigger als bovenbeschreven is geraakt, zal de ERB opgesteld/herzien worden.

In 2020 zijn geen triggers geraakt voor het opstarten van de ERB. Vanwege de wettelijke eisen is de eerste ERB ingepland in 2021.

Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

Het pensioenfonds verklaart gehandeld te hebben naar de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen. Het pensioenfonds gaat zorgvuldig om met de verwerking van persoonsgegevens. Dit laat onverlet dat in de verwerking een fout kan optreden die als datalek wordt gesignaleerd. In 2020 zijn er zeven datalekken geweest waarvan er vijf zijn gemeld aan de Autoriteit Persoonsgegevens. Per jaar worden meer dan 125.000 uitingen verzonden. De oorzaken zijn veelal incidenteel van aard. Het pensioenfonds is alert op de meldingen vanuit de administratie. De oorzaken van de datalekken worden onderzocht en waar mogelijk volgt een aanpassing in de administratieve processen. In enkele gevallen betreft het foutieve bezorging van poststukken. Dergelijke fouten liggen buiten de invloedssfeer van het pensioenfonds.

Transparantie van de kosten

Het pensioenfonds streeft naar een heldere en transparante weergave van de kosten op het gebied van pensioen- en vermogensbeheer. Het pensioenfonds volgt op dit vlak de belangrijkste aanbevelingen op van de Pensioenfederatie en de AFM.

Verdeling algemene kosten

Het pensioenfonds maakt algemene kosten, zoals de kosten van het bestuur, bestuursbureau, adviseurs en toezichthouders. Een deel van deze kosten is toe te rekenen aan pensioenbeheer en deel aan vermogensbeheer. Op grond van de aanbeveling van de Pensioenfederatie verdeelt het pensioenfonds de algemene kosten en dat gebeurt door een toerekening van pensioenuitvoeringskosten (waar de algemene kosten zijn verantwoord) aan kosten van vermogensbeheer. Een deel van de algemene kosten is op grond van de verleende dienst toe te rekenen. Maar een deel van de algemene kosten is moeilijk toe te rekenen aan pensioen- of vermogensbeheer. De aanbeveling van de Pensioenfederatie schrijft voor om de verdeelsleutel voor algemene kosten te bepalen op basis van de verhouding van de 'directe' pensioenbeheer- en vermogensbeheerkosten (exclusief algemene kosten). Voor het pensioenfonds komt deze verhouding uit op ongeveer 1:3 (2019: ongeveer 1:3). Van de 'indirecte' algemene kosten, die niet op grond van de verleende dienst zijn toe te rekenen, is daarom 25% naar rato toegerekend aan de kosten van pensioenbeheer en 75% aan de kosten van vermogensbeheer. Dat betekent dat € 1,50 miljoen (2019: € 1,42 miljoen) van de 'indirecte' algemene kosten is toegerekend aan de kosten vermogensbeheer.

Kosten per deelnemer (pensioenbeheer)

De kosten van het pensioenbeheer zijn mede afhankelijk van het type pensioenfonds, de omvang van de populatie, de complexiteit van de regeling en het serviceniveau dat het pensioenfonds nastreeft. Bij het pensioenfonds is sprake van een dalend aantal deelnemers (zie de volgende tabel). Dat heeft structureel een stijgend effect op de kosten per deelnemer.

De kosten van pensioenbeheer in 2020 bedragen € 181,33 per deelnemer (2019: 180,08). Dit betreft zowel de actieve deelnemers als de pensioengerechtigden. De kosten pensioenbeheer hebben zich sinds 2016 als volgt ontwikkeld:

Kosten pensioenbeheer	2020	2019	2018	2017	2016
Totale pensioenuitvoeringskosten (€) [1]	6.121.701	6.255.439	5.642.999	5.943.952	6.450.112
Totaal van actieve deelnemers en pensioengerechtigden	33.760	34.737	35.652	36.350	36.586
Kosten (€) per deelnemer [2]	181,33	180,08	158,28	163,52	176,30

[1] De pensioenuitvoeringskosten kunnen licht afwijken van de jaarrekening door aangepaste toerekening van de kosten naar jaren (bijvoorbeeld het btw pro rata effect in het nieuwe boekjaar).

[2] In 2019 waren de kosten per deelnemer vooral gestegen door incidentele kostenvoordelen in 2018, hogere kosten bestuursondersteuning (handhaving premiebeleid) en een lager aantal deelnemers. In 2016 waren de kosten per deelnemer fors gestegen door hoge projectkosten.

Aan het eind van 2020 bedraagt het aantal actieven 4.932 (2019: 5.232) en het aantal pensioengerechtigden 28.828 (2019: 29.505).

In 2020 zijn de kosten pensioenbeheer per deelnemer per saldo met € 1,09 gestegen (2019: stijging met € 22). Dat is als volgt uit te splitsen naar oorzaak:

Verloop kosten per deelnemer (€)	
Kosten per deelnemer 2019	180
Stijgend effect op kosten per deelnemer	
Hogere algemene kosten	6
Effect lager aantal deelnemers	5
Dalend effect op kosten per deelnemer	
Lagere uitvoeringskosten MN	- 8
Hoger bedrag algemene kosten toegerekend aan kosten van vermogensbeheer	- 2
Kosten per deelnemer 2020	181

De totale pensioenuitvoeringskosten in 2020 zijn ongeveer € 6,12 miljoen (2019: € 6,26 miljoen). Vanaf 2016 zijn de totale pensioenuitvoeringskosten elk jaar gedaald, met uitzondering van 2019. Per saldo zijn de totale pensioenuitvoeringskosten 6,3% lager dan in 2016. Dat de kosten per deelnemer ultimo 2020 toch licht hoger zijn dan ultimo 2016, komt door het dalende totaal van actieve deelnemers en pensioengerechtigden met bijna 7,7%.

Vermogensbeheerkosten

Het pensioenfonds streeft binnen de beleidskaders naar een beheersing van de vermogensbeheerkosten. De vermogensbeheerkosten kunnen niet op zichzelf worden gezien, maar zijn onlosmakelijke verbonden met het gevoerde beleggingsbeleid (bijvoorbeeld actief of passief beleggen) en de beleggingsmix. Daarom geeft een eenvoudige kostenratio onvoldoende basis voor de beoordeling van gemaakte kosten. Voor de beoordeling of de gemaakte kosten passend zijn, moet de relatie worden gelegd tussen kosten, risicoprofiel, rendementspotentieel en de beleggingsfilosofie van het pensioenfonds. Hierbij brengen beleggingen met een hoger risicoprofiel vaak hogere kosten met zich mee.

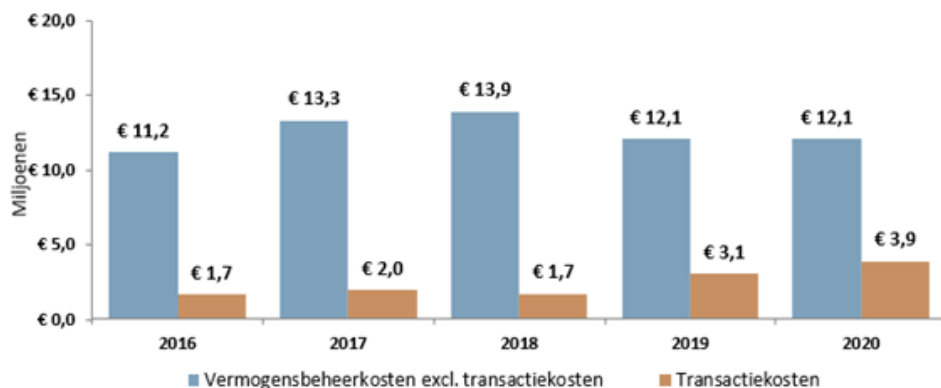
Het bruto rendement van de beleggingsportefeuille (inclusief toerekening van de algemene kosten) over 2020 bedroeg 9,06% en het netto rendement 8,67%. Het verschil tussen bruto en netto, zijnde 0,39% oftewel 39 basispunten, betreft de totale vermogensbeheerkosten.

In 2020 zijn de totale (absolute) vermogensbeheerkosten met € 1,0 miljoen gestegen naar € 17,5 miljoen (2019: € 16,5 miljoen). In beide jaren betreft het 39 basispunten van het gemiddeld belegd vermogen, zodat de relatieve kosten, na de daling in 2019 met 5 basispunten, op hetzelfde niveau zijn uitgekomen. De vermogensbeheerkosten hebben zich de laatste vijf jaar als volgt ontwikkeld:

Kosten vermogensbeheer	2020	2019	2018	2017	2016
Kosten van vermogensbeheer exclusief transactiekosten (x € 1 miljoen)	12,1	12,1	13,9	13,3	11,2
T.o.v. gemiddeld belegd vermogen	0,27%	0,28%	0,36%	0,34%	0,28%
Transactiekosten (x € 1 miljoen)	3,9	3,1	1,7	2,0	1,7
T.o.v. gemiddeld belegd vermogen	0,087%	0,072%	0,044%	0,050%	0,042%
Kosten van vermogensbeheer inclusief transactiekosten (x € 1 miljoen)	16,0	15,2	15,6	15,3	12,9
T.o.v. gemiddeld belegd vermogen	0,36%	0,36%	0,40%	0,39%	0,33%
Totale beleggingskosten (x € 1 miljoen) [1]	17,5	16,5	17,0	16,6	14,2
T.o.v. gemiddeld belegd vermogen	0,39%	0,39%	0,44%	0,42%	0,36%

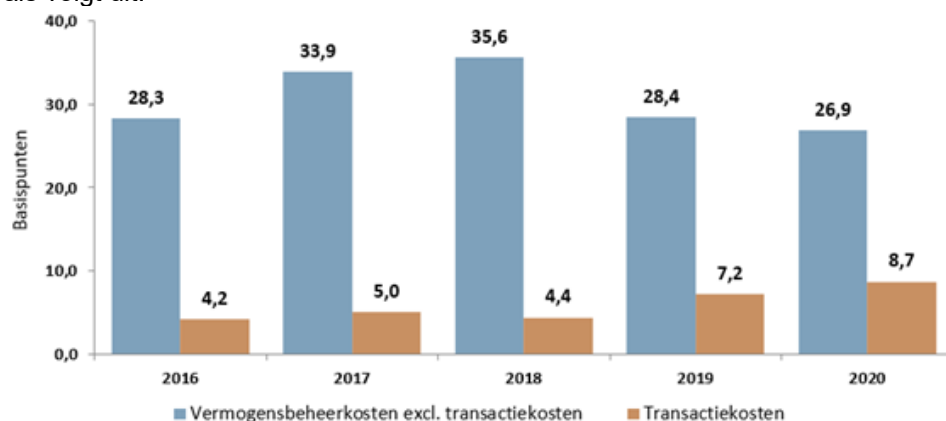
[1] Kosten van vermogensbeheer inclusief transactiekosten en toegerekende algemene kosten

De in de tabel gemarkeerde kosten van vermogensbeheer inclusief transactiekosten (maar **zonder toegerekende algemene kosten**) zijn als volgt grafisch weer te geven gesplitst in kosten van vermogensbeheer exclusief transactiekosten en transactiekosten:

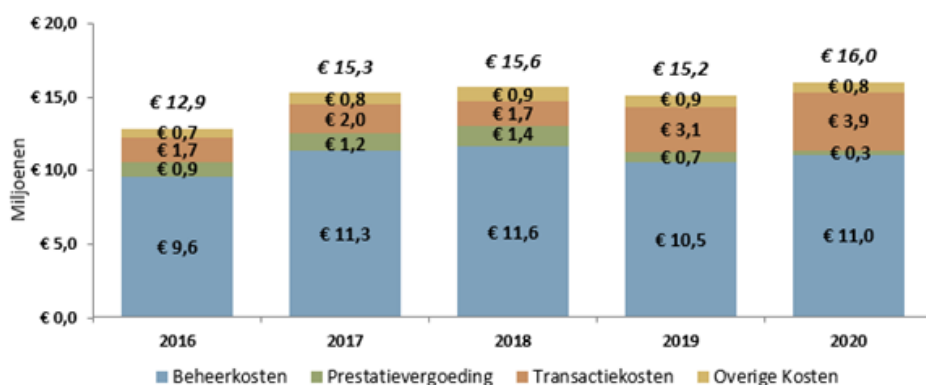
Kosten van vermogensbeheer 2016-2020 (exclusief toegerekende algemene kosten) - bedragen

In basispunten van het gemiddeld belegd vermogen (percentage keer 10.000) ziet deze ontwikkeling er als volgt uit:

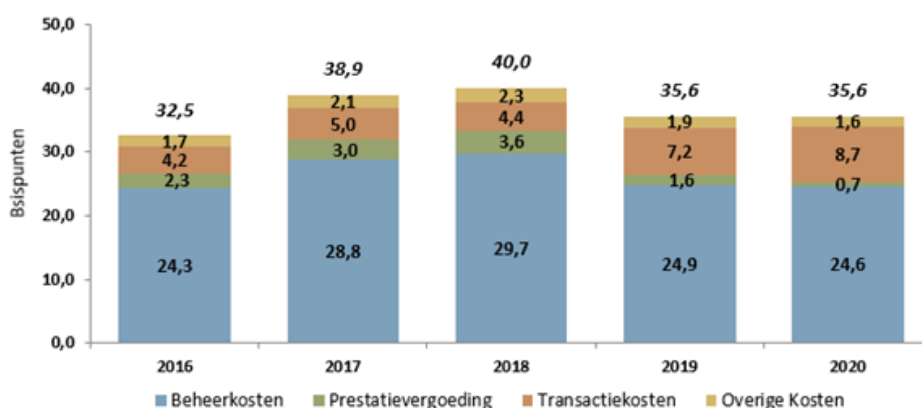
Kosten van vermogensbeheer 2016-2020 (exclusief toegerekende algemene kosten) – basispunten

Deze kosten van vermogensbeheer inclusief transactiekosten (maar **zonder toegerekende algemene kosten**) zijn als volgt verder uit te splitsen:

Kosten van vermogensbeheer 2016-2020 naar kostensoort (excl. toegerekende algemene kosten) - bedragen

In basispunten van het gemiddeld belegd vermogen (percentage keer 10.000) ziet deze ontwikkeling er als volgt uit:

Kosten van vermogensbeheer 2016-2020 naar kostensoort (excl. toegerekende algemene kosten) – basispunten

Ontwikkeling vermogensbeheerkosten – in bedragen

De beheerkosten (vooral de indirecte) zijn in 2020 met € 0,5 miljoen, de transactiekosten met € 0,8 miljoen en de (aan beleggingen toegerekende) algemene kosten met € 0,1 miljoen gestegen. Daar tegenover staat een daling van de prestatie afhankelijke beheerkosten met € 0,3 miljoen en de overige kosten (inclusief bewaarloon en securities lending) met € 0,1 miljoen.

De toename van de totale (absolute) vermogensbeheerkosten worden qua beleggingscategorie voor wat betreft de transactiekosten vooral veroorzaakt door een stijging met € 0,7 miljoen bij vastrentende waarden in de matchingportefeuille, een stijging met € 0,4 miljoen in verband met overlay en een daling met € 0,2 miljoen bij hoogrentende waarden. Voor de beheerkosten betreft het vooral een stijging bij hoogrentende waarden met € 0,4 miljoen en bij infrastructuur met € 0,2 miljoen.

Een deel van de beheerkosten, de prestatieafhankelijke vergoedingen en de overige kosten wordt via facturen afgerekend: € 4,3 miljoen (2019: € 3,9 miljoen). Dit deel van de totale kosten is zichtbaar als kosten verantwoord in de jaarrekening (bij de post Beleggingsresultaat), waarbij zo nodig kostenreserveringen zijn opgenomen als de desbetreffende facturen nog niet zijn ontvangen. Daarnaast is er in de jaarrekening € 1,5 miljoen (2019: € 1,4 miljoen) aan algemene kosten toegerekend aan de post Beleggingsresultaat. Deze algemene kosten zijn wel via facturen afgerekend maar betreffen niet expliciet vermogensbeheerkosten of kosten van het pensioenbeheer. De niet via facturen afgerekende (indirecte of benaderde) kosten bedragen € 11,7 miljoen (2019: € 11,2 miljoen). Dat is bij het pensioenfonds relatief hoog doordat het grootste deel van de beleggingsportefeuille indirect is belegd via beleggingsfondsen, die de kosten ten laste brengen van de net asset value van het beleggingsfonds.

Ontwikkeling vermogensbeheerkosten – percentage van gemiddeld belegd vermogen

De totale vermogensbeheerkosten bestaan uit reguliere beheerkosten (0,25% van het gemiddeld belegd vermogen), prestatie gerelateerde vergoedingen (0,01%), transactiekosten (regulier en eenmalig) (0,09%), overige kosten (0,01%) en toegerekende algemene kosten (0,03%). De beheerkosten omvatten de kosten voor het beheer van de beleggingsportefeuille van zowel de directe beleggingen als de indirecte beleggingen via beleggingsfondsen.

Directe en indirecte beheerkosten

De beheerkosten (regulier en prestatie gerelateerd) vormen het grootste deel van de totale vermogensbeheerkosten. In 2020 zijn deze totale beheerkosten 25,3 basispunten (2019: 26,5) van het totaal belegd vermogen. Daarmee zijn de beheerkosten qua basispunten onder het niveau van 2016.

De reguliere beheerkosten zijn in 2020 ten opzichte van 2019 met € 0,5 miljoen gestegen (in 2019: daling met € 1,1 miljoen). De enige oorzaak voor deze stijging is dat in 2020 het beheerde vermogen is toegenomen. Er zijn enkele allocaties gedaan aan hoogrentende waarden Europa, hoogrentende waarden Verenigde Staten en infrastructuur. Ondanks de toename van het gemiddeld belegd vermogen zijn deze kosten in 2020 met 0,003% gedaald.

Als gevolg van betere prijsafspraken in de loop van 2020 worden er aanzienlijk lagere beheervergoedingen betaald. Het effect zal in 2021 groter zijn.

De prestatieafhankelijke beheerkosten zijn in 2020 verder gedaald, met ruim € 0,3 miljoen tot € 0,3 miljoen. Dit zijn de kosten die het pensioenfonds betaalt aan externe managers en/of fondsbeheerders in het kader van prestatie gerelateerde afspraken met de desbetreffende managers en/of beleggingsfondsen. De hoogte van deze kosten is afhankelijk van de resultaten van de desbetreffende fondsen en daardoor moeilijk te voorspellen. Alleen voor de producten infrastructuur en hedge funds waren er in 2020 prestatie gerelateerde vergoedingen afgesproken. Het betreft indirecte beleggingen via beleggingsfondsen. De prestatievergoedingen fluctueren afgelopen jaren aanzienlijk, maar de impact van de fluctuaties op de totale vermogensbeheerkosten blijft in 2020 beperkt. Voor infrastructuur betreft het 0,007% van het gemiddeld belegd vermogen (2019: 0,0013%). De daling van de prestatie gerelateerde vergoeding van infrastructuur hangt samen met een lager rendement in 2020 dan in 2019. De portefeuille hedge funds is in 2020 afgebouwd waardoor er hierop geen prestatievergoeding meer van toepassing zijn (2019: 0,003%).

Transactiekosten

Transactiekosten zijn de kosten om een transactie tot stand te brengen en uit te voeren. Dit zijn kosten die bijvoorbeeld aan een beurs of aan een makelaar moeten worden betaald. Deze zijn niet altijd afzonderlijk te identificeren. Bij vastrentende waarden en aandelen zijn deze kosten opgenomen in de handelsprijs. Omdat transactiekosten deel uitmaken van de transactiepreizen, zijn deze kosten al ten laste gegaan van het beleggingsrendement. Een groot deel van de hier genoemde kosten is daarom gebaseerd op schattingen en aannames.

De transactiekosten voor 2020 zijn 0,087% van het gemiddeld belegde vermogen, ofwel € 3,9 miljoen (2019: € 3,1 miljoen; 0,072%). De stijging van de transactiekosten wordt vooral veroorzaakt door de hogere spreads, vooral in het eerste deel van 2020 (waaraan de transactiekosten zijn gerelateerd) en een hoger transactievolume in 2020 ten opzichte van voorgaande jaren, vooral binnen de matchingportefeuille en de aandelenportefeuille. In 2020 heeft er eveneens een aanzienlijke allocatie plaatsgevonden aan hoogrentende bedrijfsobligaties Europa en hoogrentende Verenigde Staten. Dit resulteerde in extra gemaakte transactiekosten boven op de reguliere transactiekosten.

Overige kosten

In de aanbevelingen van de Pensioenfederatie staat beschreven dat er waar mogelijk een verdere “doorkijk” gegeven dient te worden naar de overige kosten in onderliggende beleggingsfondsen. Het pensioenfonds maakt een indicatieve schatting van deze kosten. In 2020 bedroegen de overige kosten in de onderliggende beleggingsfondsen, exclusief bewaarloon en securities lending, ongeveer 1,4 basispunten (2019: 1,7 basispunten).

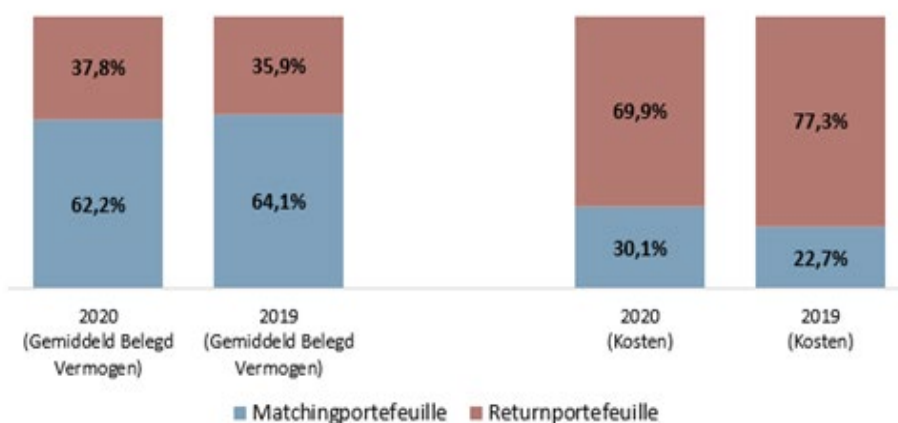
De absolute kosten voor hedge funds en infrastructuur waren lager, wat eveneens resulteerde in lagere relatieve overige kosten. De lagere overige kosten voor het infrastructuurfonds hadden betrekking op een belastingteruggave uit 2019.

De overige kosten gerelateerd aan securities lending (€ 0,1 miljoen) kwamen voor 2020 licht hoger uit dan 2019. De kosten voor securities lending worden berekend als een percentage van de totale opbrengsten. Tegenover de hogere kosten stonden ook hogere opbrengsten.

Vermogensbeheerkosten versus risico en asset mix

De kosten voor de matchingportefeuille zijn relatief lager dan die voor de returnportefeuille. In de returnportefeuille zitten meer actief beheerde beleggingscategorieën en in de matchingportefeuille meer passief beheerde beleggingscategorieën. De beleggingen in de returnportefeuille hebben in de regel een hoger risicoprofiel en worden actiever beheerd dan beleggingen in de matchingportefeuille. Daardoor is het grootste deel van de kosten gerelateerd aan beleggingen in de returnportefeuille. Daar tegenover staat wel een hoger verwacht lange termijn rendement. Bovendien dragen deze beleggingen bij aan de spreiding van de beleggingsportefeuille. De passief beheerde aandelenportefeuilles hebben het laagste kostenniveau.

De returnportefeuille bevat gemiddeld 37,8% van het belegd vermogen (2019: 35,9%), terwijl de kosten gerelateerd aan deze portefeuille 69,9% zijn (2019: 77,3%):

Grafiek 5 – Spreiding matching en return portefeuille

In 2020 is het aandeel van de matchingportefeuille afgenomen met 1,9%-punt. Het relatieve aandeel aan kosten voor deze beleggingscategorieën is daarentegen toegenomen als gevolg van hogere transactiekosten. De relatieve kosten voor aandelen stegen eveneens mee, maar werden gecompenseerd door lagere kosten binnen de hoogrentende waarden en vastgoedportefeuilles.

Aan de totale kosten draagt infrastructuur relatief het meeste bij en daarna aandelen opkomende landen. De volgende tabel zet de feitelijke weging per beleggingscategorie af tegen de verdeling van kosten per beleggingscategorie:

Categorie	2020		2019	
	Feitelijke weging (%)	Kosten weging (%)	Feitelijke weging (%)	Kosten weging (%)
Matching portefeuille	62,2	30,1	64,1	22,7
Staatsobligaties (langlopend)	38,5	8,6	37,9	6,5
Investment Grade Bedrijfsobligaties	15,2	10,7	15,7	8,1
Hypotheken	5,7	5,8	5,0	5,8
Onderhandse leningen	0,0	0,0	0,0	0,0
Overlay Beleggingen	8,3	4,1	4,4	1,2
Liquide Middelen	-5,5	0,9	1,1	1,1
Return portefeuille	37,8	69,9	35,9	77,3
Hoogrentende waarden	14,9	31,8	12,7	33,8
Aandelen	9,7	2,9	9,8	2,2
Aandelen - opkomende landen	3,4	8,9	3,5	8,6
Infrastructuur	2,5	14,9	2,2	16,1
Onroerend goed	7,3	11,3	7,1	12,0
Alternatieve investeringen (Hedge Funds)	0,0	0,0	0,6	4,4
Valuta afdekking	0,0	0,1	0,0	0,2
Totaal	100	100	100	100

De returnportefeuille bevat ook illiquide beleggingen. Het aandeel van illiquide beleggingen in de portefeuille is in 2020 gestegen van 14,2% naar 15,9% terwijl het aandeel van de kosten voor illiquide beleggingen is gedaald van 37,6% in 2019 naar 32,2% in 2020. Deze daling betreft vooral het wegvallen van de beheervergoeding en de prestatievergoeding van hedge funds en de lagere prestatievergoedingen van infrastructuur.

Bij de vergelijking van de kosten met vorig jaar is het van belang om ook het bijbehorende risicoprofiel in ogenschouw te nemen. Het balansrisico eind 2020 bedroeg ongeveer 6,4% (2019: 5,0%) en geeft een indicatie van de gevoeligheid van de ontwikkeling van de beleggingen versus de verplichtingen.

Netto rendement

Het netto rendement betreft het behaalde rendement waarbij alle kosten van het bruto rendement zijn afgehaald. De netto rendementen worden berekend in lijn met de daarvoor geldende richtlijnen. Het behaalde rendement in de laatste vijf jaar blijkt uit de volgende tabel:

Rendement	2020	2019	2018	2017	2016
Behaald netto rendement	8,67%	14,42%	1,45%	2,06%	7,85%

Vermogensbeheerkosten per kostensoort

De ontwikkeling van de kosten vermogensbeheer (ten opzichte van het gemiddelde belegd vermogen) naar kostensoort is als volgt:

Toelichting op de bovenstaande tabel:

- Directe beheerkosten

Kosten waarvoor facturen zijn ontvangen.

- Indirecte beheerkosten

Bij verschillende beleggingscategorieën (onroerend goed, bank loans, infrastructuur en hedge funds) geldt dat de beleggingen zijn ondergebracht bij externe beleggingsfondsen, waarvoor de kosten worden verrekend in de net asset value (NAV) van het desbetreffende fonds. De kosten worden middels schattingsmodellen bepaald; uitgaande van de contractuele afspraken met de betreffende fondsen, het belegd vermogen en de participaties van het pensioenfonds.

Binnen deze externe beleggingsfondsen kan sprake zijn van beleggingen in andere beleggingsfondsen, zogeheten Fund of Funds beleggingen. De kosten van de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds 'door belegd' zijn dan ook verwerkt in de NAV van het desbetreffende fonds. Een schatting van deze kosten is ook meegenomen bij de indirecte beheerkosten.

- Prestatieafhankelijke beheerkosten

Prestatieafhankelijke beheerkosten zijn kosten die het pensioenfonds heeft betaald aan managers en/of fondsbeheerders waarmee prestatie gerelateerde afspraken zijn gemaakt. Deze afspraken kunnen bestaan uit het betalen van een extra vergoeding (boven op de basis beheervergoeding) bij het beter presteren dan een vooraf gedefinieerde drempelwaarde of het rendement van een bepaalde benchmark. Dit betreft afspraken met MN (fiduciair beheerder) en externe managers en/of fondsbeheerders.

Ook hier geldt dat fondsmanagers in de beleggingscategorieën hun eventuele prestatievergoedingen verrekenen in de NAV van het desbetreffende beleggingsfonds. In dat geval is er een schatting gemaakt van de feitelijke betaalde prestatie gerelateerde kosten (indirecte kosten prestatievergoeding). Waar daadwerkelijke facturen zijn betaald zijn de kosten verantwoord onder de directe kosten prestatievergoeding.

- Bewaarloon

Het pensioenfonds betaalt een bewaarloon aan de bewaarder van de beursgenoteerde beleggingstitels. Als deze kosten niet direct toewijsbaar zijn aan een beleggingscategorie, dan worden deze kosten als separate post bewaarloon verantwoord.

- Overige kosten

Kosten die noodzakelijk zijn voor het vermogensbeheer van het pensioenfonds, maar die niet tot de beheerkosten behoren. Deze kosten zijn gebaseerd op een toedeling van alle kosten in het onderliggende beleggingsfonds naar rato van het aandeel van het pensioenfonds in de belegging. Dit

betreffen onder andere kosten van adviseurs, administrateurs, accountants, taxateurs en ook de kosten van securities lending.

- Transactiekosten

Onder de categorie transactiekosten vallen alle kosten die samenhangen met het verkrijgen en vervreemden van beleggingstitels. Het betreft kosten in verband met de in- of uitstap bij beleggingsfondsen, de direct aan derden betaalde kosten voor de totstandkoming van de transactie (bijvoorbeeld de brokercommissies of de op- dan wel afslag die in de transactieprijs is verdisconteerd), kosten voor adviseurs die een begeleidende rol spelen bij het verwerven van beleggingen en acquisitiekosten. De laatste kosten komen vooral voor bij vastgoedbeleggingen (bijvoorbeeld makelaarscourtage en taxatiekosten).

Vermogensbeheerkosten per beleggingscategorie

In het volgende overzicht zijn de totale vermogensbeheerkosten in euro per beleggingscategorie weergegeven.

Van de matchingportefeuille is 28% van de kosten gefactureerd en 72% geschat met behulp van een model. Bij de returnportefeuille is dat 16% respectievelijk 84%.

Beleggingskosten per beleggingscategorie	2020						2019	
	GBV	kosten vermogensbeheer exclusief transactiekosten	Relatieve kosten exclusief transactiekosten [1] (percentage)	Transactiekosten	Relatieve transactiekosten [1] (percentage)	Totaal kosten vermogensbeheer	Relatieve totale kosten [1] (percentage)	Relatieve totale kosten [1] (percentage)
	€	€		€		€		
<i>Matching portefeuille</i>								
Staatsobligaties	1.725.344.576	617.446	0,036	535.028	0,031	1.152.474	0,067	0,051
Investment Grade Bedrijfsobligaties	682.924.749	857.839	0,126	584.642	0,085	1.442.481	0,211	0,155
Hypotheken	253.797.017	787.701	0,310	-	0,000	787.701	0,310	0,347
Onderhandse leningen	326.835	1.380	0,422	-	0,000	1.380	0,422	0,421
Overlay Beleggingen	374.207.078	-	n.v.t.	549.750	n.v.t.	549.750	n.v.t.	n.v.t.
Liquide Middelen (246.431.203)	(246.431.203)	47.110	n.v.t.	67.715	n.v.t.	114.825	n.v.t.	n.v.t.
Totaal matching portefeuille	2.790.169.052	2.311.476	0,083	1.737.135	0,062	4.048.611	0,145	0,106
<i>Return portefeuille</i>								
Hoogrentende waarden	667.007.242	2.972.027	0,446	1.290.724	0,193	4.262.751	0,639	0,796
Aandelen	435.719.442	240.628	0,055	146.465	0,034	387.093	0,089	0,069
Aandelen - opkomende landen	154.036.356	839.755	0,545	352.499	0,229	1.192.254	0,774	0,731
Infrastructuur	111.878.635	1.710.500	1,529	296.179	0,265	2.006.679	1,794	2,219
Onroerend goed	325.527.862	1.457.311	0,448	60.627	0,018	1.517.938	0,466	0,506
Alternatieve investeringen (Hedge Funds)	530.367	1.400	0,264	6	0,001	1.406	0,265	2,188
Valuta afdekking (65.886)	(65.886)	-	0,000	11.669	-17,711	11.669	n.v.t.	n.v.t.
Totaal return portefeuille	1.694.634.018	7.221.621	0,426	2.158.169	0,127	9.379.790	0,553	0,643
Beheerkosten Beleggingscategorieën	4.484.803.070	9.533.097	0,213	3.895.304	0,087	13.428.401	0,300	0,299
Fiduciar Beheerkosten	4.484.803.070	2.013.440	0,045	-	0,000	2.013.440	0,045	0,047
Kosten bewaarloon, sec.lending, overig derde	4.484.803.070	513.361	0,011	-	0,000	513.361	0,011	0,010
Totaal kosten van vermogensbeheer	4.484.803.070	12.059.898	0,269	3.895.304	0,087	15.955.202	0,356	0,356
Toegerekende algemene kosten	4.484.803.070	1.502.000	0,033	-	0,000	1.502.000	0,033	0,034
Totaal beleggingskosten	4.484.803.070	13.561.898	0,302	3.895.304	0,087	17.457.202	0,389	0,390

[1] Relatieve kosten in percentage van het gemiddeld belegd vermogen (GBV) per beleggingscategorie.

Toekomstparagraaf

Toekomst

In 2021 zal de pensioensector opnieuw geen rustig jaar beleven. Door de coronapandemie beleven we in alle opzichten ongekende tijden en dat geeft wereldwijd veel onzekerheid over de toekomst. Dichter bij huis werken we aan vernieuwingen die het pensioenstelsel toekomstbestendig moeten maken. Alle ontwikkelingen, dichtbij en verder weg, vergen van de sector dat koers wordt gehouden in onrustig water. Als gevolg van de coronapandemie, de Brexit en geopolitieke spanningen zullen de onzekerheden over de economie, de werkgelegenheid en het internationaal handelsverkeer ook de komende jaren aanhouden. Vaccins tegen het coronavirus kunnen economisch en sociaal verlichting brengen, maar dat is vooralsnog geen gegeven. De aanhoudende historisch lage rente drukt behoorlijk op de prestaties met als gevolg dat in 2021 de pensioenen voor veel deelnemers duurder zullen worden. Deelnemers maken zich steeds meer zorgen over de waarde van hun (toekomstig) pensioen en pensioengerechtigden vragen zich af wanneer hun pensioen weer geïndexeerd kan worden. Het pensioenfonds is zich bewust van deze zorgen. In 2021 is er dan ook alles aan gedaan om vanuit een heldere koers duidelijkheid te kunnen geven aan (ex)deelnemers en pensioengerechtigden over wat met hun pensioen staat te gebeuren. De uitwerking van het pensioenakkoord en de transitie naar de nieuwe regeling zijn de komende jaren de aandachtspunten voor de sector. De vernieuwingen brengen grote veranderingen met zich mee. De urgentie om te komen tot een robuust en toekomstbestendig stelsel is groot. De uitwerking in de wetgeving luistert nauw. Zowel de uitvoering als de communicatie naar deelnemers en pensioengerechtigden vergen een goede en intensieve voorbereiding.

Ondertussen zien we in Europa eveneens spannende tijden voor de sector. Vanaf 2021 staan we er als Nederland met ons unieke pensioenstelsel alleen voor. De Britten die als enig ander EU-land ook een substantieel pensioenkapitaal hebben gespaard, hebben de EU definitief verlaten. Dat maakt het Nederlandse pensioenstelsel nu echt uitzonderlijk in Europa. Dat terwijl de Brusselse invloed op solvabiliteitseisen en compliance toeneemt. Daar ligt een grote urgentie om meer dan ooit de vinger aan de pols te houden en invloed uit te oefenen op regelgeving. Kortom, er is en blijft veel dynamiek in en rondom de pensioensector. Dat maakt het zo belangrijk dat we wendbaar zijn en met alle ontwikkelingen en veranderingen om kunnen gaan.

De veranderingen in het pensioenlandschap volgen elkaar snel op en de komende jaren staan grote vernieuwingen in het stelsel voor de deur. Alle ontwikkelingen en vernieuwingen vragen om verandervermogen en een grote mate van wendbaarheid van het pensioenfonds. Uiteraard is de ingangsdatum van het nieuwe contract in 2026 een belangrijk punt. De thema's zijn niet in beton gegoten want onderweg kan veel gebeuren, maar de koers is gezet en dat geeft ons de komende jaren houvast. Het nieuwe pensioencontract is een belangrijk onderdeel van het gesloten pensioenakkoord en moet resulteren in een robuust en toekomstbestendig pensioen voor deelnemers. Dat vergt een goede invulling van het premiebeleid, beleggingsbeleid, toerekening van beschermingsrendement en overrendement naar jong en oud en invulling van de solidariteitsreserve. Het nieuwe contract moet bovendien goed uitvoerbaar en uitlegbaar zijn. Geen eenvoudige opgaven, wel van groot belang voor een waardevol pensioen voor deelnemers. De overgang naar een premiereregeling en de verschuiving van beleggingsrisico's naar individuele deelnemers betekent een andere manier van zaken doen. De implementatie en transitie vragen dan ook om een tijdige en zorgvuldige voorbereiding en dat vergt de komende jaren een grote inspanning van het pensioenfonds. De implementatie van een nieuw contract, de transitie en de compensatie voor afschaffen van de doorsneesystematiek zijn bepalend voor het

slagen van de vernieuwingen. Daarbij is ook duidelijke communicatie naar deelnemers en pensioengerechtigden over wat de transitie voor hen betekent van groot belang.

We verwachten veel wetgeving waarin het nieuwe contract zijn beslag moet gaan krijgen. In het bijzonder gaat de aandacht naar de FTK- regels in 2021 tot en met 2025 en de regels voor invaren in het nieuwe pensioenstelsel. Die regels bepalen immers hoe de huidige collectieve pensioenpot wordt toebedeeld aan individuele deelnemers en in welke mate de verlagingen/verhogingen in de komende jaren dienen plaats te vinden.

We beleven roerige financiële tijden. Pensioenfondsen hebben weliswaar ruim € 1.500 miljard in kas. Maar de lage rente blijft aanhouden en de globale economie staat er door de coronapandemie niet al te best voor. Pensioen opbouwen wordt daardoor steeds duurder en indexatie is er niet of voor een klein gedeelte. Zowel in de vormgeving van de nieuwe pensioenregeling door sociale partners als in de uitvoering en communicatie door pensioenfondsen, speelt de deelnemer straks een grotere rol. Sociale partners kunnen de behoeften van deelnemers nadrukkelijk laten meewegen bij de keuze voor het nieuwe contract. Voor pensioenfondsen verandert de zorg voor de deelnemer. De deelnemer wordt in de premiereregelingen ook meer risicodragend en dat geeft een grotere verantwoordelijkheid in de opbouw van het eigen pensioenvermogen. Dat vraagt van pensioenfondsen dat zij zorgen voor aansluiting op persoonlijke behoeften en op het financiële levensloopplaatje. Met het pensioenakkoord is de mogelijkheid van een eenmalige uitkering (opname van een bedrag ineens) toegevoegd. Deelnemers krijgen zo steeds meer keuzes, maar dat maakt het voor hen ook belangrijker om alle gevolgen van keuzes goed te overzien. Dat raakt niet alleen aan pensioen, maar, zoals bij de opname van een bedrag ineens, ook aan belastingen en het recht op toeslagen. Pensioenfondsen voelen de urgentie om deelnemers in hun veranderende rol te begeleiden en adviseren over keuzemogelijkheden en risico's. Het is belangrijk om in kaart te brengen welke verantwoordelijkheden zijn neergelegd bij de deelnemer, de werkgevers, sociale partners en pensioenfondsen. Dat draagt bij aan heldere communicatie en verwachtingen

Wijziging UFR-systematiek

DNB heeft op 28 augustus 2020 bekend gemaakt dat de door de Commissie Parameters 2019 geadviseerde nieuwe UFR (Ultimate Forward Rate) parameters vanaf 1 januari 2021 over vier jaar stapsgewijs wordt ingevoerd. Deze UFR-parameters bepalen hoe het pensioenfonds haar verplichtingen met zeer lange looptijden moet waarderen. Samen met de swaprentes vormt de UFR-methode de rentetermijnstructuur. In de periode tot 1 januari 2024 baseert DNB de rentetermijnstructuur op een gewogen gemiddelde van de rentetermijnstructuur op basis van de huidige en nieuwe UFR-parameters. De gewichten worden jaarlijks op 1 januari met gelijke stappen aangepast. Op 1 januari 2024 zal de nieuwe systematiek volledig geïmplementeerd zijn.

De nieuwe UFR parameters leiden tot een rentetermijnstructuur die op termijn vergelijkbaar is met de marktcurve. Bpf Koopvaardij heeft in kaart gebracht wat de impact is op de dekkingsgraad. Het belegd vermogen wijzigt niet door de nieuwe UFR-systematiek, alleen de pensioenverplichtingen. De verwachting is dat de dekkingsgraad van Bpf Koopvaardij in de periode 2021-2024 ongeveer 5 procentpunt zal dalen door de nieuwe UFR.

Eenmalige uitkering

Naar verwachting krijgen deelnemers de mogelijkheid om op pensioendatum maximaal 10 procent van de waarde van het opgebouwde ouderdomspensioen op te nemen. Deze eenmalige uitkering bij pensionering kan in verschillende behoeften voorzien zoals de aflossing van een hypotheek, een schenking aan kinderen voor de aankoop van een eigen woning of aan woningaanpassingen. De wet die het opnemen van een bedrag ineens mogelijk maakt, treedt naar verwachting in 2023 in werking. Voor deelnemers is het dan van groot belang dat zij de financiële gevolgen van hun keuze inzichtelijk krijgen gemaakt. Dat vraagt niet alleen zorg van pensioenfondsen, maar ook van andere instanties zoals de Belastingdienst, SVB en gemeenten.

Communicatie

Duidelijke communicatie en beeldvorming over het tweede pijler pensioen is belangrijker dan ooit. Het is van belang dat deelnemers worden meegenomen in wat ze hebben opgebouwd en hoe waardevol een pensioenvoorziening is. De ontwikkelingen richting een nieuw contract brengen belangrijke veranderingen voor deelnemers. Bij de transitie van het oude naar het nieuwe stelsel zullen keuzes worden gemaakt. Voor deelnemers is van belang dat zij goed worden meegenomen in die veranderingen en wat die voor hen betekenen. Uitlegbaarheid van het nieuwe stelsel aan deelnemers is in de komende jaren dan ook een belangrijk onderdeel van pensioencommunicatie. In het nieuwe stelsel worden deelnemers meer risicodragend en zal de behoefte aan inzicht en overzicht in hun pensioensituatie toenemen. Daarvoor wordt nu al gewerkt aan deelnemerscommunicatie die nog meer bij de behoefte van deelnemers kan aansluiten. De bestaande wet- en regelgeving wordt aangepast zodat deelnemerscommunicatie niet meer uniform hoeft te zijn: one-size-does not fit-all. De toezichthouder is daar ook van overtuigd, blijkt uit een recente evaluatie.

Bevoegdheids- en verantwoordelijkheidsverdeling

Als gevolg van de implementatie van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen en de IORP-II richtlijn is de governance van pensioenfondsen flink veranderd. De implementatie van de verschillende (nieuwe) rollen en functies in het besluitvormingsproces is afgerond.

In 2021 volgt een periode waarin de verschillende rapportagelijnen en controlemechanismen in onderlinge samenhang gaan opereren. Deze fase zal zich kenmerken door afstemming van de verschillende bevoegd- en verantwoordelijkheden ten behoeve van efficiënte besluitvorming.

Handreiking geschiktheid

De geschiktheid van beleidsbepalers is essentieel. Waar in het verleden voornamelijk aandacht bestond voor de individuele beleidsbepaler, is gebleken dat voor een goede governance van een pensioenfonds juist het collectief essentieel is. Boardroom dynamics, diversiteit, toekomstvisie en permanente educatie en ontwikkeling maken dat kwaliteiten van een individuele beleidsbepaler maximaal kunnen worden benut. Ook de ontwikkelingen rond het nieuwe pensioencontract zijn hiervoor relevant.

Diversiteit

Een zorgvuldige en diverse samenstelling van pensioenfondsenorganen (bestuur, intern toezicht, pensioenraad) is belangrijk voor de kwaliteit van besluitvorming en maatschappelijke afspiegeling en zorgt voor draagvlak. Aandacht voor diversiteit is een voorgaand proces.

Compliance

Vanuit DNB is er steeds meer aandacht voor de niet-financiële risico's. Integriteit en compliance zijn hier een belangrijk onderdeel van. Ook binnen het pensioenfonds wordt hier veel aandacht aan besteed.

Herijken aan Europese ontwikkelingen

Een waardevol pensioen nu en in de toekomst is ook maatschappelijk verantwoord beleggen. Steeds meer deelnemers vinden het belangrijk dat hun pensioenopbouw geen schade toebrengt aan samenleving en milieu. Het pensioenfonds onderkent dat en draagt in haar beleggingsbeleid steeds meer op verantwoorde en duurzame wijze haar steentje bij. Bpf Koopvaardij doet dat op een wijze die past bij het pensioenfonds en bij de eigen deelnemers. Daarnaast vormen duurzaamheidsrisico's, zoals klimaatverandering, een steeds belangrijker onderdeel van risicomanagement. Zowel duurzaamheidsvoorkeuren van deelnemers als regelgeving worden doorlopend geëvalueerd en het MVB-beleid beweegt mee.

IMVB-convenant

In 2021 zal het IMVB-convenant inmiddels zijn derde levensjaar ingaan. Bpf Koopvaardij heeft het convenant ondertekend en committeert zich daarmee aan de richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en van de Verenigde Naties (UNGP's).

Dat geldt voor zowel het beleggingsbeleid, de uitbesteding aan externe dienstverleners, als ook voor de monitoring en de rapportage van de pensioenfondsen daarover. Zij willen daarmee negatieve effecten van een onderneming (of de keten erachter) op samenleving en milieu in kaart brengen, prioriteren en adresseren. Binnen het 'brede spoor' gold 2020 als het jaar waarin pensioenfondsen de OESO-richtlijnen en de UNGP's in hun beleid implementeren. In 2021 volgt de implementatie in de uitbesteding en de monitoring daarvan en halverwege 2022 ook de rapportage en transparantie door pensioenfondsen.

Klimaatcommitment

In 2019 heeft Bpf Koopvaardij met meer dan 50 andere financiële partijen het commitment van de financiële sector aan het Klimaatakkoord ondertekend. De pensioenfondsen worden door de Pensioenfederatie en een expert uit de sector vertegenwoordigd in de commissie Financiële Sector Klimaatcommitment en de daaronder vallende werkgroep. In 2020 werd dit commitment verder ingekleurd door middel van het opstellen van een raamwerk voor de eerste sectorrapportage en een overzicht van de huidige klimaat-meetmethodes.

Kwaliteit van de pensioenadministratie

Bpf Koopvaardij heeft als taak om de door sociale partners overeengekomen pensioenregeling goed en efficiënt uit te voeren. De uitvoerbaarheid van het tweede pijler pensioen is van wezenlijk belang. Het raakt aan vele aspecten zoals de kwaliteit van pensioenadministraties en de veiligheid van informatiestromen. Bpf Koopvaardij zorgt samen met werkgevers en overheidsinstanties voor een goede en efficiënte pensioendienstverlening. Dat vergt een goede pensioenadministratie, deze is door Bpf Koopvaardij uitbesteed aan MN. Het pensioenfonds is in belangrijke mate afhankelijk van de gegevens van onder andere werkgevers, Belastingdienst (fiscaliteit), UWV (arbeidsongeschiktheid), SVB (AOW) en de Rijksdienst voor de identiteitsgegevens (BRP). Ook de diensten van een partij als Logius (DigiD, Berichtenbox) zijn daarvoor belangrijk. Voor het pensioenfonds wordt al deze informatie samengebracht in de administratie zodat het (ex)deelnemers en pensioengerechtigden zo goed mogelijk van dienst kunnen zijn. Het bestuur ziet toe op de kwaliteit van de pensioenadministratie.

Technologische vernieuwingen bieden steeds meer mogelijkheden om de uitvoering te versterken, kosten te besparen en de kwaliteit van pensioenadministraties te vergroten. Daarvoor onderhouden we een breed netwerk met onder andere eerdergenoemde instellingen om verbeteringen en veranderingen gezamenlijk aan te pakken. De toekomstige pensioenadministratie is zodanig wendbaar dat het implementeren van het nieuwe pensioenstelsel mogelijk is en dat wijzigingen in de toekomst daarin eenvoudig kunnen worden doorgevoerd.

Informatieveiligheid

In het huidige informatietijdperk volgen de ontwikkelingen in computerkracht, datagebruik, digitalisering en innovatieve toepassingen zich in snel tempo op.

Pensioenfondsen kunnen van deze ontwikkelingen profiteren door de dienstverlening te verbeteren. Tegelijkertijd vormen pensioenfondsen met hun grote hoeveelheid data een aantrekkelijk doelwit voor zowel commerciële partijen als cybercriminelen. Mede hierdoor neemt ook de wet- en regelgeving op het gebied van informatieveiligheid toe.

Den Haag, 19 mei 2021

R. Kloos
Voorzitter

H.J.A.H. Hijlkema
Plaatsvervangend Voorzitter

M.H.W. van Dam

C.C. van der Sluis

R.M. Eltingh

M.M. Verheul

G.X. Hollaar

A.W.P.M. Zimmerman

P.G. van der Horst

Pensioenraad: Verslag, bevindingen en oordeel over 2020

Ook dit verslagjaar heeft de pensioenraad, mede door de beschikbaar gestelde informatie en faciliteiten door het bestuur en het bestuursbureau, zijn taken en bevoegdheden voor de belanghebbenden van Bpf Koopvaardij kunnen uitvoeren.

In 2020 is de pensioenraad acht keer voor overleg bijeengekomen. Door Covid-19 zijn dit bijna allemaal digitale bijeenkomsten geweest. Ook is er twee keer met het bestuur en de raad van toezicht (digitaal) vergaderd. De raad van toezicht heeft op 14 april 2021 verantwoording afgelegd aan de pensioenraad. De pensioenraad heeft afgelopen jaar een aantal kennissessies gehouden. Zo zijn onderwerpen als invulling oordeelsvorming, Strategisch Beleggingskader, verdieping op de kwartaalrapportages vermogensbeheer en toekomst pensioenstelsel besproken.

Oordeel en bevindingen

De pensioenraad geeft hieronder een samenvatting van zijn bevindingen, een oordeel over het beleid van het bestuur en waar van toepassing de aanbevelingen:

Governance

De pensioenraad is van mening dat de governance van het pensioenfonds op orde is en het bestuur de Code Pensioenfondsen toepast. Een van de normen uit de Code wordt niet nageleefd (diversiteit), hier wordt door het bestuur verklaard waarom deze nog niet wordt gehaald. De pensioenraad beveelt het bestuur aan om zich te blijven inspannen om de diversiteitsnormen te realiseren en om voldoende mensen uit de sector aan te trekken voor zowel het bestuur als de pensioenraad.

Openheid door bestuur

Het bestuur is transparant over zijn beleidskeuzes en activiteiten. Via onder meer presentaties krijgt de pensioenraad hierin inzicht. De pensioenraad zou graag willen beschikken over alle fondsdocumenten zodat zij deze kunnen raadplegen. Met de haalbaarheidstoets is inzichtelijk gemaakt dat het pensioenresultaat van het pensioenfonds binnen de gestelde korte- en lange termijn grenzen blijft. Het bestuur stelt zich bij de overleggen constructief op.

Risico's

De pensioenraad is van mening dat het bestuur tijdig en goed heeft ingegrepen in de crisissituatie die ontstaan was door COVID-19. Het inrichten van een taskforce en het nemen van dekkingstraag beschermende maatregelen heeft in de ogen van de pensioenraad goed gewerkt. De pensioenraad is verheugd dat de dekkingstraag aan het eind van 2020 in belangrijke mate hersteld is.

Het bestuur heeft het risicomanagement op een goede wijze ingericht en de pensioenraad neemt waar dat het bestuur hier goed mee omgaat. De pensioenraad heeft kennis genomen dat MN met betrekking tot het risicomanagement tot verbeteringen is gekomen en dat er een verbeterplan wordt uitgevoerd om het risicomanagement op een hoger volwassenheidsniveau te brengen (tenminste op niveau 3).

De pensioenraad heeft kennis genomen van het feit dat de IT vernieuwing van MN, ondanks kleine succesjes niet goed van de grond komt. Ondanks dat op korte termijn de dienstverlening niet in gevaar komt is het noodzakelijk dat de dienstverlening ook op lange termijn, mede gelet op de nieuwe pensioenregeling die uiterlijk per 1 januari 2026 moet zijn ingevoerd, wordt geborgd.

De pensioenraad oordeelt dat de wijze waarop door het bestuur invulling wordt gegeven aan het beheersen van de risico's goed is.

Beleggingsbeleid

Het beleggingsplan 2021 is gedeeld en nader toegelicht aan de pensioenraad. Er wordt goed ingespeeld op en gekeken naar de risico/rendement verhoudingen. De pensioenraad ziet dat de ontwikkelingen rondom het thema Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) naar de toekomst toe een steeds belangrijker rol spelen, en constateert dat het bestuur dit goed heeft opgepakt. De pensioenraad adviseert om deze ontwikkeling door te zetten.

Klachten

De pensioenraad wordt door het bestuur geïnformeerd over de klachten die door belanghebbenden worden ingediend. Uit het klachtenoverzicht over 2020 blijkt dat het aantal klachten net als eerdere jaren zeer beperkt was. De klachten zijn naar het oordeel van de pensioenraad op zorgvuldige wijze behandeld.

Oordeel

De pensioenraad heeft een positief oordeel over het beleid dat het bestuur over 2020 heeft gevoerd.

Aanbevelingen

- De pensioenraad beveelt het bestuur aan om zich te blijven inspannen om de diversiteitsnormen te realiseren en voldoende mensen uit de sector aan te trekken voor zowel het bestuur als de pensioenraad.
- De pensioenraad beveelt het bestuur aan om samen met de sociale partners blijvend en veelvuldig te communiceren over besluiten die genomen worden over de inhoud van de pensioenregeling.
- De pensioenraad adviseert het bestuur de vinger aan de pols te houden met betrekking tot de IT vernieuwing die in 2021 een cruciale fase in gaat. Het belang van een bestendige goede uitvoering staat hierbij voorop.
- De pensioenraad adviseert het bestuur de sociale partners zoveel als mogelijk te voorzien van informatie over het nieuwe pensioencontract en hun bij te staan bij de vragen die zij hebben. Tevens wenst de pensioenraad met het bestuur af te stemmen over de rol die de pensioenraad heeft in het kader van het nieuwe pensioencontract (invaren).
- De pensioenraad ziet maatschappelijk verantwoord beleggen in de toekomst steeds belangrijker worden en moedigt het bestuur aan de ingeslagen weg te vervolgen.
- De pensioenraad adviseert het bestuur voortdurend aandacht te hebben voor de achterban en om de deelnemers en pensioengerechtigden mee te nemen in de ontwikkelingen ten aanzien van de nieuwe pensioenregeling en wat dit voor de deelnemers en gepensioneerden betekent. Door de coronapandemie hebben er helaas geen deelnemersbijeenkomsten in het land plaatsgevonden. De pensioenraad adviseert het bestuur om de digitale communicatie mogelijkheden nog meer in te zetten omdat er veel veranderingen plaats vinden, zoals de positie van MN, nieuw pensioenstelsel, etc..

Den Haag, 19 mei 2021

Namens de pensioenraad van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij

Martijn Mobach,
Voorzitter Pensioenraad

Jelle de Boer,
Plaatsvervangend voorzitter Pensioenraad

Reactie van het bestuur op de bevindingen en het oordeel van de pensioenraad

Het bestuur bedankt de pensioenraad voor het positieve oordeel over 2020 en zal ook in 2021 op hetzelfde pad verder gaan rekening houdend met de aanbevelingen van de pensioenraad.

Rapportage raad van toezicht Bpf Koopvaardij over 2020

Bevindingen raad van toezicht Bpf Koopvaardij over 2020

Inleiding

Deze rapportage bevat de bevindingen van de raad van toezicht (hierna: RvT) naar aanleiding van haar onderzoek naar het functioneren van het bestuur van Bpf Koopvaardij over 2020. De RvT heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De RvT is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan de Pensioenraad (hierna: PR), via de PR aan de werkgevers, en in het bestuursverslag. De RvT staat het bestuur met raad ter zijde. Daarnaast heeft de RvT goedkeuringsrechten ten aanzien van een aantal bestuursbesluiten. De RvT volgt bij het uitvoeren van haar taak de toezichtcode van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector en de Code Pensioenfondsen.

De RvT heeft voor 2020 een aantal speerpunten opgesteld waarop de RvT zich specifiek heeft gericht.

De RvT heeft in dat kader in dit verslagjaar in het bijzonder aandacht geschonken aan:

- *Toekomstbestendigheid van het pensioenfonds*
met o.a. doel van het pensioenfonds, de bestuurlijke continuïteit, de evaluatie van het bestuursmodel en strategische risico's (o.a. nieuw pensioencontract, houdbaarheid van de financiële opzet, afhankelijkheid van MN);
- *Kwaliteit van de uitbesteding*,
met o.a. NPS, Risk, pensioenbeheer, aandeelhoudersbelang, bestuursbureau en fiduciair beheer;
- *Werking IORP II*,
met o.a. de implementatie, inclusief eigenrisicobeoordeling (ERB), toegevoegde waarde (materieel) en de governance.

De RvT heeft in 2020 vier keer in eigen kring vergadert. Daarnaast is er zeven keer met het DB overlegd, waarvan twee keer een benen op tafel sessie. Twee leden van de RvT hebben een bestuursvergadering bijgewoond, ook is er tweemaal een gezamenlijke vergadering geweest met het bestuur en de pensioenraad.

Daarnaast is er twee keer gezamenlijk vergadert met het bestuur. Ook hebben de (verschillende) leden van de RvT negen gesprekken gevoerd met diverse stakeholders.

Belangrijkste waarnemingen en aandachtspunten over 2020

1. De inrichting en het functioneren van de governance in de praktijk

Het jaar 2020 heeft qua governance in het teken gestaan de wisselingen in het bestuur en van het werken met de sleutelfuncties die in het kader van de implementatie van IORP II zijn ingericht.

Evenals vorig jaar was de bestuurlijke continuïteit een aandachtspunt. De raad van toezicht constateert dat herziening van het successieplan in 2020 heeft bijgedragen aan een goed verlopende vacaturevervulling. Er is sprake geweest van een voorzitterswissel, waarbij de plaatsvervangend voorzitter per 1 april het stokje van de voorzitter heeft overgenomen en vice versa. Deze wijziging is soepel verlopen. Daarnaast hebben enkele herbenoemingen plaatsgevonden en is ook een nieuw aspirant lid toegetreten tot het bestuur. De procedures voor de rol van de RvT bij functiewijzigingen en nieuwe leden zijn voor wat betreft de functieprofielen en de toetsing van kandidaten nader afgestemd.

De sleutelfunctiehouders Risicobeheer en Audit zijn ingevuld door twee bestuursleden, beiden zijn dit jaar ook formeel benoemd.

De sleutelfunctiehouder Actuarieel door de certificerend actuaris.

De RvT constateert dat er in maart 2020 een zorgvuldige en extern begeleide evaluatie van IORP II heeft plaatsgevonden. De RvT kan zich vinden in de conclusie van het bestuur dat de gekozen inrichting en werking naar tevredenheid functioneert. Het bestuur stelt vast dat de taken en bevoegdheden duidelijk zijn belegd ook in relatie tot de portefeuillehouders en de sleutelfunctievervullers. De sleutelfunctiehouders stellen zich onafhankelijk op.

De RvT neemt dit zelf waar in de bestuursvergaderingen alsook in de gesprekken met betrokkenen. De RvT heeft waardering voor de wijze waarop het bestuur en betrokkenen toegevoegde waarde aan deze rollen geven.

Het bestuur heeft het voorstel van de RvT overgenomen om de zittingsperiode voor alle leden van de RvT naar 1 juli te verleggen omdat op deze wijze de leden van de RvT die betrokken zijn geweest in het verslagjaar ook de rapportage in dezelfde samenstelling kan afronden. Tevens is de zittingstermijn verlengd van drie naar vier jaar met een maximale termijn van acht jaar.

2. Het functioneren van het bestuur, inclusief cultuur en gedrag

2020 is in alle opzichten een bijzonder en intensief jaar geweest. De komst van Corona heeft het functioneren van het bestuur onder druk gezet omdat o.a. het crisisplan in werking is getreden. Het werken met digitaal vergaderen is snel opgepakt door het bestuur. De RvT constateert dat door te kiezen voor kortere maar frequentere bestuursvergaderingen de kwaliteit hoog gebleven. De voorzitter heeft ook in deze setting veel aandacht besteed aan het betrekken van alle bestuursleden bij de discussies. De RvT stelt vast dat het bestuur ook nu structureel aan het einde van iedere bestuursvergadering aandacht besteed aan de board room dynamics via een reflectie op de vergadering.

De voortdurende Coronabeperkingen vergen van iedereen een extra inspanning. De RvT stelt vast dat de betrokkenheid van het bestuur onverminderd groot is.

Het bestuur heeft dit verslagjaar veel inzet gepleegd op het opstellen van een Plan C, voor het geval voortzetting van de pensioenadministratie bij MN Services op termijn niet haalbaar is. Hierop wordt later nader ingegaan. Voorbereiding en uitvoering van dit project heeft op zorgvuldige wijze plaatsgevonden.

Het bestuur heeft dit verslagjaar een (interne) zelfevaluatie gehouden. In 2021 zal de driejaarlijkse zelfevaluatie onder leiding van een externe partij plaatsvinden. De zelfevaluatie voor alle van alle organen zal met dezelfde externe partij plaatsvinden. De zelfevaluatie staat voor Q2 2021 voor alle fondsorganen op de rol.

De RvT heeft begin 2020 de actiepunten uit zijn eigen zelfevaluatie met het DB besproken. In overleg zijn vervolgens dit verslagjaar meer gezamenlijke RvT-DB vergaderingen belegd en is invulling gegeven aan beider behoefte om enkele keren per jaar een gezamenlijke benen-op-tafel-sessie te houden. De RvT constateert met genoegen dat deze aangepaste werkwijze zorgt voor verdere vergroten van de informatie-uitwisseling t.b.v. het toezicht, alsook voor het verder versterken van de dialoog.

Het stakeholdermanagement is complex wat betreft MN met de uitbestedingsrelatie enerzijds en de aandeelhoudersrelatie anderzijds. Het bestuur is zich bewust van de complexiteit van deze dubbele verhouding en draagt er zorg voor de positie per geval goed te definiëren. De RvT constateert dat het bestuur invulling heeft gegeven aan ons aandachtspunt de verschillende relaties met stakeholders vast te leggen in een overzicht naar aard, frequentie en rol. Dit betreft naast MN bijv. ook de relatie met sociale partners, de aangesloten werkgevers, DNB en AFM, de PR en RvT, de waarmerkend actuaris, sleutelfunctiehouders en de compliance officer.

3. Balansbeheer en risicomanagement

Het jaar 2020 was op het gebied van balansbeheer en beleggingen een bijzonder hectisch jaar als gevolg van de coronacrisis die ook de financiële markten hard raakte. Deze hectiek weerspiegelde zich in de ontwikkeling van de actuele UFR dekkingsgraad, die het jaar begon op 113,8% om slechts drie maanden later dramatisch gedaald te zijn tot 104,5%. Mede door massale steunmaatregelen van overheden en centrale banken zette daarna gelukkig het herstel in, waardoor de actuele UFR dekkingsgraad het jaar eindigde op 112,6%, slechts 1%-punt lager dan aan het begin van het jaar. De beleidsdekkingsgraad daalde door dit verloop van de actuele UFR dekkingsgraad echter iets meer, namelijk van 112,1% tot 109,2%, en bleef daarmee onder het Vereist Eigen Vermogen dat ultimo 2020 111,5% bedroeg. Hierdoor verkeert het pensioenfonds evenals vorig jaar in een reservetekort en blijft een herstelplan noodzakelijk.

Het bestuur heeft in deze hectiek dicht op de bal gezeten. De aanvullende maatregelen t.a.v. het beleggingsbeleid in geval van een lage dekkingsgraad (i.c. een actuele UFR dekkingsgraad lager dan 107,5%) waartoe in 2019 was besloten, werden sneller dan gehoopt van toepassing en vervolgens ook doorgevoerd. In het bijzonder betrof dit de verhoging van de renteafdekking. Naarmate de dekkingsgraad herstelde, is het weer verlagen van de renteafdekking naar het oorspronkelijk strategisch niveau in het restant van 2020 slechts deels doorgevoerd. De RvT heeft dit proces kritisch gevolgd. De RvT heeft begrip voor de overwegingen die het bestuur had om het terugbrengen van de renteafdekking niet als automatisme door te voeren, waaronder de aanvankelijk verminderde liquiditeit op de relevante financiële markt en het tijdelijk verhoogde balansrisico door de hoge volatiliteit op de beurzen. De RvT heeft het bestuur voorts als aandachtspunt meegegeven na te denken over de impact van de wijziging van de UFR-methodiek de komende jaren - welke een significante autonome daling van de actuele UFR dekkingsgraad tot gevolg zal hebben - met name of dit tot een aanpassing moet leiden van de aanvullende maatregelen en/of de dekkingsgraden waarbij deze in werking treden.

Naast alle hectiek is in 2020 de laatste stap gezet naar de strategische allocatie waartoe in 2018 op grond van een ALM-studie was besloten. De allocatie van de returnportefeuille is in 2020 verhoogd tot 40%, die van de matchingportefeuille verlaagd tot 60%, waarmee de portefeuille in lijn is gebracht met het strategisch beleid. Voor 2021 staat de volgende ALM-studie op de rol.

Evenals over 2019 merkt de RvT ook over 2020 op dat het rendement op de matchingportefeuille het rendement op de verplichtingen niet kon bijhouden. Dit kwam in 2020 met name door het sterk oplopen van kredietopslagen op de voor de matching ingezette beleggingsinstrumenten ten opzichte van de swaprente die de basis is voor de waardering van de verplichtingen. Met name in het eerste kwartaal was dit effect zeer negatief voor het pensioenfonds, de overige kwartalen lieten een gedeeltelijk herstel zien. De RvT blijft aandacht vragen voor dit zogenaamde spreadrisico.

De RvT is verheugd te constateren dat ondanks de uitdagingen van de coronacrisis een outperformance van 0,17% is gerealiseerd op de beleggingen ten opzichte van de norm (een rendement van 8,67% op de beleggingen versus een normrendement van 8,50%).

Het risicobeheer is op een volwassen niveau aanbeland. Er is sprake van een uitgewerkt integraal risicomanagement proces waarbij het three-lines-of-defence-model is geïmplementeerd. Het risicodenken is geïntegreerd in het besluitvormingsproces van het bestuur door middel van risicoparagrafen en risico-opinies. De sleutelfunctiehouder risicobeheer levert op kwartaalbasis een integraal risicomanagement (IRM) rapportage op, welke door het bestuur wordt besproken alsook aan de RvT wordt toegezonden. De sleutelfunctiehouder risicobeheer kwijt zich naar de mening van de RvT serieus van zijn taak. Hij wordt daarbij adequaat ondersteund door de eigen 2e lijns risicomanager van het pensioenfonds. Daarnaast wordt ook gebruik gemaakt van de risicomanagementfunctie van MN. Het is daarbij van belang te bewaken dat de toets door MN ook relevant is voor het pensioenfonds, dat wil zeggen bestuurlijk van aard en specifiek voor Bpf Koopvaardij is. De 2e lijn is niet aanwezig bij overleggen van portefeuillehouders. De RvT meent dat het toegevoegde waarde kan hebben wanneer dit op ad hoc basis wel gebeurt en geeft het bestuur mee dit in overweging te nemen.

In september 2020 heeft het bestuur in het kader van IORP II het Eigen Risicobeoordelingsbeleid (ERB-beleid) vastgesteld. Uitvoering van de ERB zal in 2021 plaatsvinden.

De Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) 2020 is in 2020 in samenwerking met de externe compliance officer voorbereid en in november 2020 door het bestuur vastgesteld.

Wat betreft IT risico's baart met name het project NPS van MN zorgen. Deze zorgen zijn in 2020 verder toegenomen, met name door het besluit van PME om de pensioenadministratie per 1 januari 2022 niet meer door MN uit te laten voeren. Het pensioenfonds is zich hier terdege van bewust en is op adequate wijze betrokken bij het project. De toegenomen zorgen betekenen wel dat die betrokkenheid is opgeschaald (zie elders in dit rapport).

4. De voorbereidingen op c.q. invoering van de wijzigingen in verband met het Pensioenakkoord

In 2020 zijn de eerste stappen gezet om uiterlijk 1 januari 2026 het nieuwe pensioencontract te kunnen uitvoeren als pensioenfonds.

Omdat de sociale partners bepalen welke van de twee mogelijke pensioenregelingen binnen het nieuwe pensioencontract van toepassing wordt voor de sector, zijn er al enkele (kennis)sessies met hen geweest. Deze gesprekken worden uiteraard de komende tijd vervolgd. Dit zal zeker het geval zijn als in de loop van dit jaar nadere wetgeving en regelgeving over het nieuwe contract beschikbaar is.

Daarnaast is er eind 2020 binnen het bestuur een werkgroep 'Pensioenakkoord' gestart. Één van de eerste taken is een plan van aanpak vaststellen waarbij het uiteindelijke doel is de overgang naar het nieuwe contract zo geruisloos mogelijk uit te kunnen voeren.

In de pensioenregeling en de uitvoering daarvan zijn er nu enkele punten die al in 2021 kunnen gebeuren en waarmee de (uitvoering van de) pensioenregeling simpeler wordt. Te denken valt hierbij aan het (verder) terugdringen van handmatige processen als ook het optimaliseren van de pensioenregeling zodat bij het overgaan naar het nieuwe contract dat vloeiender zal zijn.

De RvT juicht het toe dat het bestuur een (projectmatige) structuur heeft ingericht voor de overgang naar het nieuwe pensioencontract en dat ook al gestart is met verder versimpelen van de pensioenregeling en de uitvoering daarvan. Ook het belang van gezamenlijk optrekken van de betrokken belanghebbenden (bestuur, sociale partners, PR en RvT) wordt door de RvT onderschreven.

5. Algemene gang van zaken

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de uitvoering van de pensioenregeling bij één uitbestedingspartner, MN Services, ondergebracht. Via contracten zijn o.a. de gemaakte afspraken, de gevraagde performances en de tarieven vastgelegd. Het bestuur wordt door MN via o.a. maand- en kwartaalrapportages op de hoogte gehouden van de performance. Tevens bereidt MN bestuursnotities voor die, via het bestuursbureau en vervolgens via de Portefeuillehouders of het Dagelijks Bestuur, op de bestuurstafel belanden. Deze notities betreffen o.a. voorstellen over wijziging van de pensioenregeling naar aanleiding van (wettelijke) ontwikkelingen in het pensioenveld.

De RvT vindt dat het bestuur met deze inrichting in zijn algemeenheid 'in control' is. Tevens is de RvT van mening dat de fondsdocumentatie op orde is.

De RvT spreekt hierbij zijn waardering uit over de transparante wijze waarop het bestuur de RvT informeert en in staat stelt bij bestuursvergaderingen aanwezig te zijn en te spreken met externe betrokkenen bij het pensioenfonds.

Naleving Code Pensioenfondsen

Het bestuur past de Code Pensioenfondsen toe en doet daarvan verslag aan de hand van de acht thema's die in de Code zijn opgenomen.

De RvT heeft kennisgenomen van het overzicht over de naleving van de Code Pensioenfondsen door het fonds en constateert dat het pensioenfonds de Code naleeft of daar waar er van wordt afgeweken, dit nader toelicht in het jaarverslag.

Pensioenbeleid en juridische zaken

Vanwege de lage rente zou de premie in 2021 onvoldoende zijn voor de financiering van de jaarlijkse pensioenopbouw. Daarom hebben de sociale partners, na overleg met het pensioenfonds, besloten de pensioenopbouw in 2021 te verlagen. Het bestuur heeft deze wijziging getoetst aan uitvoerbaarheid, communiceerbaarheid en evenwichtigheid en heeft daarna besloten tot opdrachtaanvaarding van de wijziging.

Tevens heeft in 2020 een wijziging in de premievaststelling plaatsgevonden, die vanaf de premievaststelling 2021 wordt toegepast. Met die wijziging wordt nog meer aan de evenwichtigheid van de premie binnen het pensioenfonds voldaan.

De RvT heeft geconstateerd dat het bestuur het proces voor beide wijzigingen zorgvuldig heeft doorlopen en daarbij de diverse belangen evenwichtig heeft afgewogen.

In 2020 zijn ook enkele wijzigingen in diverse juridische beleidsdocumenten vastgesteld. Het betreffen o.a. het incasso- en boetebeleid, de bewaartermijnen van documenten, en het omgaan met een attestatie de vita (= internationaal bewijs van in leven zijn).

De RvT vindt het een goede zaak dat het bestuur beleidsdocumenten regelmatig beoordeeld en deze up-to-date houdt.

Begin 2021 is het Klachten- en geschillenreglement van het pensioenfonds gewijzigd. Met name is de regeling nu eenvoudiger en ook laagdrempeliger, zodat een eventuele klager preciezer weet wat te doen voor het indienen van een klacht.

De RvT juicht vereenvoudiging en laagdrempeligheid voor de deelnemer toe.

Missie, visie, strategie

De missie en visie van het pensioenfonds zijn in 2020 niet veranderd t.o.v. de jaren ervoor. De strategie (met bijbehorende risicohouding) ter realisatie van de missie is nog steeds conform datgene dat vastgelegd is in het strategiedocument 2017-2021. De belangrijkste ambities na de evaluatie in januari 2020 zijn onveranderd: verlagen van de structurele kosten voor pensioenbeheer, een overrendement van minimaal 110 basispunten ten opzichte van de verplichtingen en samenwerking met andere maritieme pensioenfondsen. Dit laatste heeft nog niet tot resultaten geleid. Jaarlijks vindt er een evaluatie van de strategie plaats.

Over de missie, visie en strategie rapporteert het bestuur jaarlijks in het jaarverslag.

In de loop van 2020 is het bestuur zich meer en meer gaan bezighouden met de strategische risico's van het pensioenfonds t.a.v. de toekomstbestendigheid. Daarbij komen punten aan de orde als het nieuwe pensioencontract, houdbaarheid van de financiële opzet, afhankelijkheid van MN Services. Eind 2020 kwamen deze risico's nog meer in beeld vanwege het vertrek eind 2021 van een grote klant (PME) bij de huidige pensioenbeheerder MN Services. Daarmee blijven er vanaf 2022 twee klanten (PMT en ons pensioenfonds) over, die overigens onderling sterk verschillen qua grootte.

MN Services is door dit vertrek momenteel met een strategische (her)oriëntatie bezig waarover in april 2021 richting beide pensioenfondsen meer duidelijkheid komt. Niettemin heeft het bestuur zelf ook de verantwoordelijkheid om voor de toekomst van het pensioenfonds de juiste keuzes te maken. Het in 2020 gemaakte "Plan C", dat ook met de toezichthouder DNB besproken is, heeft de focus op de toekomstbestendigheid nog sterker gemaakt.

De RvT juicht het toe dat er een gedetailleerd "Plan C" gemaakt is. Dit plan zal in 2021 nog verder uitgewerkt worden. In diverse aparte sessies met de RvT zijn de concepten van dit plan besproken. De RvT waardeert de openheid en samenwerking met het (dagelijks) bestuur bij deze en ook andere onderwerpen op de bestuursagenda.

Uitbesteding pensioenbeheer

Het pensioenfonds heeft het pensioenbeheer al jaren uitbesteed bij MN Services. De afspraken hierover zijn contractueel vastgelegd. Via schriftelijke dan wel mondelinge rapportages wordt het bestuur van de performance van de uitbesteding op de hoogte gehouden. Het bestuur is zich onverminderd en in toenemende mate bewust van het belang van het in control zijn met betrekking tot de uitbesteding.

De RvT heeft geconstateerd dat de jaarlijkse evaluatie van de uitbestedingsrelatie voor het pensioenbeheer in maart 2020 heeft plaatsgevonden. De score was over het geheel iets lager dan de laatste jaren. Punten ter verbetering zijn 1) beter voldoen aan de SLA-normen en 2) het aantal incidenten en de impact daarvan en 3) de kennis en ervaring bij MN.

De kwaliteit en de tijdigheid van de rapportages is een punt dat verbeterd is.

De RvT vindt het, net als het bestuur, belangrijk dat het bestuur scherp blijft op de relatie met de pensioenuitvoerder en dat er gestreefd wordt naar continue verbetering.

Voor zijn toekomstbestendigheid in het kader van het nieuwe pensioenstelsel is het pensioenfonds in belangrijke mate afhankelijk van de uitvoerder. De daarvoor benodigde veranderingen in systemen en processen bij MN Services, Nieuwe Pensioen Stroom (NPS) geheten, blijven al jaren de nodige uitdagingen en vertragingen kennen.

De RvT constateert dat aan de ene kant het bestuur de juiste rol inneemt richting MN: betrokken en vertegenwoordigd, maar ook met de afstand die hoort bij een gezonde klant-leveranciersrelatie.

Aan de andere kant zijn er in 2020 de nodige NPS-ontwikkelingen geweest waarbij sommige onderdelen tijdig en goed opgeleverd zijn, en andere onderdelen vertraagd zijn. Ook heeft er een governance wijziging m.b.t. de aansturing van NPS plaatsgevonden. Deze ontwikkelingen hebben bij de RvT de zorgen over een goede en tijdige uitvoering van NPS niet kleiner gemaakt in het afgelopen jaar.

De RvT heeft geconstateerd dat het bestuur zich in 2020 intensief heeft bezig gehouden met het vorig jaar als aandachtspunt meegegeven "Plan B" (inmiddels "Plan C" geheten). Dit plan is met name bedoeld om zich goed en tijdig voor te bereiden op de toekomst van het pensioenfonds in relatie tot de huidige pensioenuitvoerder (zie ook het onderdeel "Missie, visie en strategie" eerder in deze rapportage)

6. Uitbesteding Vermogensbeheer/fiduciair beheer

De RvT heeft voorts geconstateerd dat ook de jaarlijkse evaluatie van de uitbestedingsrelatie voor het vermogensbeheer heeft plaatsgevonden. Dit is eveneens in maart 2020 aan de orde geweest. De totale score van de daartoe gehanteerde balanced score card is ruim voldoende en iets hoger dan het jaar daarvoor (75,7% vs 74,7%). De meeste onderliggende scores zijn in lijn met het jaar daarvoor. Het onderdeel 'uitvoeren' scoort lager, onder andere door het niet adequaat reageren door MN op de overschrijding van de bandbreedte van de renteafdekking in augustus 2019, een punt waar de RvT ook in zijn rapportage over 2019 bij heeft stil gestaan. Het onderdeel 'performance' scoort daarentegen hoger dan het jaar daarvoor, door de verbeterde relatieve performance die door MN is behaald. De RvT is van mening dat het bestuur in zijn beoordeling de juiste accenten heeft gelegd.

Pas medio november 2020 is MN met een voorstel gekomen voor aanpassing van de tariefstructuur en de tarieven voor 2021-2023, welke in zouden moeten gaan per 1 januari 2021. De RvT is het eens met het bestuur dat de (te) late agendering door MN een zorgvuldige behandeling van een dergelijk belangrijk voorstel niet in de weg moet staan.

Een deel van de matchingportefeuille van het pensioenfonds wordt discretionair beheerd. Daarvoor is een bewaarbank (custodian) aangesteld. Deze wordt gemonitord, maar een brede evaluatie van de custodian in vergelijking met andere aanbieders heeft sinds de oorspronkelijke aanstelling nog niet plaatsgevonden. De RvT had vorig jaar het bestuur aangeraden een dergelijke evaluatie voor 2020 te agenderen en dit vervolgens periodiek te blijven doen. Het bestuur is hier door alle bijzondere ontwikkelingen begrijpelijkerwijs in 2020 nog niet aan toegekomen, maar heeft dit op de agenda staan voor het eerste kwartaal van 2021.

7. Evenwichtige belangenafweging

De evenwichtige belangenafweging heeft bij de beleidsvorming en bij de besluitvorming voldoende aandacht van het bestuur. In de door het bestuur gehanteerde voorleggers wordt, voor zover van toepassing, standaard de invloed van een besluit voor verschillende groepen deelnemers/werkgevers benoemd. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de besluitvorming over de beleggingsmix, de premievaststelling en het toeslagenbesluit. Ook wordt hier in de verslaglegging expliciet aandacht aan besteed. De jaarlijkse haalbaarheidstoets, een wettelijk voorgeschreven toets- en monitoringsinstrument is ook dit jaar uitgevoerd en vastgesteld.

De RvT is van mening dat het hele bestuur zich naar het belang van het pensioenfonds als geheel richt. Tevens is zij van mening dat bij de relevante bestuursbesluiten evenwichtige belangenafweging voldoende aan de orde komt.

8. Communicatie

Er wordt op een correcte manier uitvoering gegeven aan het communicatiebeleidsplan 2019 – 2021. De communicatie is in overeenstemming met de wettelijke vereisten en gaat een stap verder dan alleen voldoen aan wet- en regelgeving.

In 2020 zijn bijvoorbeeld een nieuw werkgeversportaal en het nieuwe magazine “Op Koers” geïntroduceerd. De website is in 2020 volledig vernieuwd, waarbij ook weer aandacht is besteed aan het Engelstalige deel van de website. Verder zijn er verbeteringen doorgevoerd in Mijnkoopvaardij en de Pensioenplanner.

Voor 2021 wil het bestuur specifieke aandacht geven aan o.a. de lagere pensioenopbouw in 2021 en ook aan het nieuwe pensioencontract dat uiterlijk in 2026 ingevoerd moet zijn. Verdere digitalisering van processen rondom pensioneren staat ook in 2021 op de planning.

De RvT ziet door bovengenoemde punten dat het bestuur voortdurend bezig is de deelnemers te informeren maar ook om de communicatie naar de deelnemers verder te verbeteren en aan te passen.

Den Haag, 19 mei 2021

M.J. Hoekstra
Voorzitter

E.E. Hagen

J.A. Kuijsten

Reactie van het bestuur op de aanbevelingen van de raad van toezicht

Het bestuur bedankt de raad van toezicht voor haar inzet in en het positieve verslag over 2020 en zal ook in 2021 rekening houden met de door de raad van toezicht genoemde aandachtspunten.

Naam	Nevenfunctie	Bezoldiging
Bestuur		
H.J.A.H. Hijlkema	Nautilus International Beleidsadviseur	Onbezoldigd
	Bpf. voor de Rijn- en Binnenvaart (voorzitter bestuur)	Bezoldigd
	Vereniging Zee-Risico 1967 (werknemers voorzitter)	Bezoldigd
	Stichting Scheepvaart (werknemers voorzitter)	Bezoldigd
	International Seafarers Protection Fund (ISPF) (bestuurder)	Onbezoldigd
	Stichting Sociaal Maritieme Voorzieningen Scheepvaart (werknemers voorzitter)	Onbezoldigd
	Rotterdam Port Welfare Committee (bestuurder)	Onbezoldigd
	Stichting Flag of Convenience office the Netherlands (bestuurder)	Onbezoldigd
	Stichting De Zee (bestuurder)	Onbezoldigd
	Lid beleggingscommissie O&O fonds Zeescheepvaart ¹³	Bezoldigd
	Lid beleggingscommissie OWM Zeerisico 1996 U.A.	Bezoldigd
	Lid beleggingscommissie Vereniging Zeerisico 1967	Bezoldigd
Lid beleggingscommissie OWM AZVZ	Bezoldigd	
R. Kloos	Global Director Fleet Services Fugro	Bezoldigd
A.W.P.M. Zimmerman	Vereniging Deelnemers Nedlloyd Pensioenfonds (Bestuurslid/secretaris)	Onbezoldigd
	Lid beleggingscommissie O&O fonds Zeescheepvaart	Bezoldigd
	Lid beleggingscommissie OWM Zeerisico 1996 U.A.	Bezoldigd
	Lid beleggingscommissie Vereniging Zeerisico 1967	Bezoldigd
	Lid beleggingscommissie OWM AZVZ	Bezoldigd
M.H.W. van Dam	Senior National Secretary Nautilus International.	Bezoldigd
	Bestuurder Stichting Scheepvaart	Onbezoldigd
	Bestuurder vereniging Zeerisico '67	Onbezoldigd
	Bestuurder Stichting NOK	Onbezoldigd
	Bestuurder Stichting Huyskensfonds	Onbezoldigd
	Bestuurder Stichting Zeerisico 1996	Onbezoldigd
	Bestuurder Maritiem Platform Gepensioneerden	Onbezoldigd
R.M. Eltingh	Manager Compensation & Benefits Department Royal Wagenborg	Bezoldigd
	Ad Twice	Bezoldigd
C.C. van der Sluis	Bestuurslid St. Pensioenfonds KPN	Bezoldigd
	Voorzitter RvT Stichting Pensioenfonds Provisium	Bezoldigd
	Extern lid RMC bij pf AKZO Nobel	Bezoldigd
	Adviseur VO pf SPOA	Bezoldigd

¹³ De vier beleggingscommissies van de sectorfondsen waar de heren Hijlkema en Zimmerman lid van zijn, vergaderen gezamenlijk. De vacatievergoeding bestaat om deze reden uit één vergoeding (en niet vier aparte vergoedingen).

G.X. Hollaar	Hoofd Arbeidszaken van de Koninklijke Vereniging van Ned Reders (KVNR) Rotterdam	Bezoldigd
	Voorzitter Stichting De Zee Rotterdam	Onbezoldigd
	Bestuurslid van de Stichting Leerstoel Rederijkunde	Onbezoldigd
	Plaatsvervangend voorzitter raad van commissarissen Anker Insurance Company n.v.	Bezoldigd
	Bestuurslid/penningmeester van de Stichting Maritime Awards Gala (duo)-voorzitter van de Vereniging van Werkgevers in de Handelsvaart Rotterdam	Onbezoldigd
	Lid van cao-onderhandelingssteams van Vereniging van Werkgevers in de Handelsvaart Rotterdam Netherlands Maritime Employers' Association Rotterdam	Onbezoldigd
	Sociaal Maritiem Werkgeversverbond Rotterdam en Maritime Employers' Association Neptune Rotterdam	
	Werkgeverslid van de commissies vergunningen niet-EU-zeevarenden RAZ RTO en RTK Rotterdam	Onbezoldigd
	Secretaris van de Commissie Arbeidszaken KVNR Rotterdam	Onbezoldigd
	Lid Raad van Advies van Stichting Maritiem Strategisch en Technologisch Onderzoek `Matso` Delft	Onbezoldigd
	M.M. Verheul	Bestuurslid Pensioenfonds Flexsecurity
Lid Raad van Toezicht Pensioenfonds VLEP		Bezoldigd
DGA ICC BV		Bezoldigd
P.G. van der Horst	DGA Holee Maritime BV	Bezoldigd
	Vice-voorzitter Vereniging van Nederlandse oud-Loodsen	Onbezoldigd
L.M. Verbove-Kuijntjes (Aspirant)	HR Manager P&O NSF BV	Bezoldigd
	Voorzitter Raad van Toezicht VCH (Veiligheids certificaat Havens)	Onbezoldigd
L. Mese (Aspirant)	Bestuursbureau pensioenfonds DHL	Bezoldigd
Raad van toezicht		
M.J. Hoekstra	Bestuurslid St. Het Nederlandse pensioenfonds	Bezoldigd
	Voorzitter raad van toezicht Heineken Pensioenfonds	Bezoldigd
	Lid Raad van Toezicht Pensioenfonds TNO	Bezoldigd
	Lid Raad van Toezicht PDN	Bezoldigd
	Lid bestuur Vitp	Onbezoldigd
E.E. Hagen	Bestuurslid St Pfd's Yara Nederland (vanaf 1 september 2020)	Bezoldigd
	Bestuurslid resp. vereffenaar Stichting Pfd's Equens	Bezoldigd
	Lid raad van toezicht St. Bpf. voor de Rijn- en Binnenvaart	Bezoldigd
	Lid raad van toezicht Pfd's Openbare Bibliotheken	Bezoldigd
	Lid raad van toezicht St. Pensioenfonds PostNL	Bezoldigd
	Lid raad van toezicht St. Pensioenfonds Cargill B.V.	Bezoldigd
	Lid auditcommissie Pfd's KLM-Cabinepersoneel	Bezoldigd
Extern beleggingsadviseur St Pfd's DSM Nederland (vanaf 1 april 2020)		
J.A. Kuijsten	n.v.t.	

Jaarrekening

**Stichting Bedrijfspensioenfonds
voor de Koopvaardij**

2020

Jaarrekening

BALANS PER 31 DECEMBER (na resultaatbestemming)

		31-12-2020	31-12-2019
ACTIVA		x € 1.000	x € 1.000
Beleggingen voor risico pensioenfonds			
* Vastgoedbeleggingen	(1)	338.483	327.612
* Aandelen	(2)	662.489	629.074
* Vastrentende waarden	(3)	3.467.982	3.180.908
* Derivaten	(4)	409.420	222.678
* Overige beleggingen	(5)	127.039	102.179
		<hr/>	<hr/>
Totaal beleggingen		5.005.413	4.462.451
Vorderingen uit hoofde van beleggingen	(6)	3.400	3.544
Overige vorderingen en overlopende activa	(7)	8.659	8.443
Overige activa			
* Liquide middelen	(8)	104.069	173.585
		<hr/>	<hr/>
Totaal activa		5.121.541	4.648.023

PASSIVA		31-12-2020 x € 1.000	31-12-2019 x € 1.000
Stichtingskapitaal en reserves	(9)		
* Algemene reserve	(10)	42.407	49.151
* Algemene reserve prepensioen	(11)	1.531	2.496
* Solvabiliteitsreserve	(12)	470.879	471.163
* Solvabiliteitsreserve prepensioen	(12)	4.278	4.498
* Bestemmingsreserve premie egalisatiedepot	(13)	-	7.850
		<hr/>	<hr/>
Totaal stichtingskapitaal en reserves		519.095	535.158
Technische voorzieningen			
* Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	(14)	4.092.137	3.792.977
* Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds - prepensioen	(15)	37.198	36.273
* Voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds - AIP	(16)	652	784
* Overige technische voorzieningen	(17)	227	225
		<hr/>	<hr/>
Totaal technische voorzieningen		4.130.214	3.830.259
Langlopende schulden	(18)	28.666	28.144
Verplichtingen uit hoofde van beleggingen	(19)	440.856	251.776
Overige schulden en overlopende passiva	(20)	2.710	2.686
		<hr/>	<hr/>
Totaal passiva		5.121.541	4.648.023

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET BOEKJAAR

BATEN	2020	2019
	x € 1.000	x € 1.000
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers) (21)	55.615	58.549
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds (22)	368.546	555.283
Overige baten (23)	575	6.678
Totaal baten	424.736	620.510
LASTEN		
Pensioenuitkeringen (24)	133.267	133.947
Pensioenuitvoeringskosten (25)	6.182	6.334
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen (26)		
voor risico pensioenfonds		
* Pensioenopbouw	58.814	51.218
* Toeslagen (per 1 januari 2021 respectievelijk 2020)	-	15.563
* Rentetoevoeging ¹⁾	- 12.263	- 7.983
* Onttrekking voor uitkeringen	- 132.470	- 132.862
* Onttrekking voor uitvoeringskosten	- 4.046	- 4.077
* Wijziging marktrente	447.043	468.014
* Wijziging uit hoofde van waardeoverdrachten	23	- 195
* Aanpassing schattingswijziging	- 44.958	-
* Wijziging overige actuariële uitgangspunten	-	-
* Overige mutaties	- 12.190	- 7.198
Totaal mutatie voorziening pensioenverplichtingen	299.953	382.480
Mutatie overige technische voorzieningen (27)	2	-
Saldo overdrachten van rechten (28)	202	186
Overige lasten (29)	1.193	961
Totaal lasten	440.799	523.908
 Saldo van baten en lasten	 - 16.063	 96.602
Bestemming saldo boekjaar:		
Algemene reserves ²⁾	- 6.744	64.519
Algemene reserve prepensioen	- 965	- 1.560
Solvabiliteitsreserve	- 284	28.279
Solvabiliteitsreserve prepensioen	- 220	14
Bestemmingsreserve premie egalisatiepot ³⁾	- 7.850	5.350
	- 16.063	96.602

1) De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,324% (2019: -0,235%). Dit is de 1-jaarsrente per 1 januari 2020. Voor deze rente wordt uitgegaan van de rentetermijnstructuur (RTS) zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank (DNB).

2) Inclusief de overige statutaire reserves.

3) De mutatie van het premie egalisatiepot via de resultaatbestemming 2020 is inclusief een additionele toevoeging uit het resultaat 2020 ten gunste van de premiedekking 2020.

KASSTROOMOVERZICHT

	2020 x € 1.000	2019 x € 1.000
Pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	52.951	57.812
Ontvangsten waardeoverdrachten	790	1.211
Betaalde pensioenuitkeringen	- 132.128	- 133.028
Betaalde afkopen	- 802	- 945
Betaalde waardeoverdrachten	- 1.039	- 1.350
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	- 7.920	- 7.218
Overige ontvangsten en uitgaven	- 119	- 1.356
Totale kasstroom uit pensioenactiviteiten	- 88.267	- 84.874
Beleggingsactiviteiten ¹⁾		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	3.183.938	3.172.572
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	75.457	86.174
Aankopen en verstrekkingen van beleggingen	- 3.248.052	- 3.166.131
Betaalde kosten vermogensbeheer	- 4.346	- 3.903
Totale kasstroom uit beleggingsactiviteiten	6.997	88.712
Netto kasstroom	- 81.270	3.838
Koers- en omrekenverschillen op liquide middelen	- 2.712	2.671
Totale kasstroom	- 83.982	6.509
De mutatie in geldmiddelen bestaat uit de volgende balansposten:		
Liquide middelen	104.069	173.585
Verplichtingen in rekening-courant aan bancaire instellingen	- 23.430	- 8.964
Stand per einde boekjaar	80.639	164.621
Stand per einde vorig boekjaar	164.621	158.112
Mutatie in geldmiddelen	- 83.982	6.509

1) De kasstromen in verband met beleggingsactiviteiten zijn inclusief de beleggingsstromen voor de VPL- en AIP-verplichting.

ALGEMENE TOELICHTING

Algemeen

Activiteit Het doel van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij, statutair gevestigd en kantoorhoudend aan de Planetenweg 5, 2132 HN te Hoofddorp (hierna 'het fonds'), is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de branche Koopvaardij aangesloten werkgevers.

Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199579.

**Overeenstemmings-
verklaring** De jaarrekening is opgesteld op basis van in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en de wettelijke bepalingen inzake de jaarrekening, zoals deze zijn vermeld in Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfonds.

Referenties In de balans en staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen. Via deze referenties wordt verwezen naar de toelichting op de balans en de staat van baten en lasten.

Verbonden partijen Als verbonden partijen worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, of rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen. Ook statutaire directieleden of andere sleutelfunctionarissen van het fonds en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Mn Services N.V. De Stichting Mn Services Administratiekantoor, voorheen houder van de prioriteits aandelen, bezit 95% van het aandelenkapitaal van Mn Services N.V.. De overige 5% is in handen van het fonds.

Er zijn geen transacties van betekenis met verbonden partijen die niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het vereiste inzicht.

*Transacties met
(voormalige) bestuurders* Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de pensioenuitvoeringskosten in de staat van baten en lasten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

Continuïteitsparagraaf De financiële crisis die door de uitbraak van de COVID-19 is ontstaan begin 2020 heeft vooralsnog geen noemenswaardige gevolgen voor de pensioenaanspraken en pensioenrechten van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds. Ook de gevolgen voor de operationele activiteiten van het fonds, waaronder pensioenuitvoering en vermogensbeheer zijn (als gevolg van de COVID-19 uitbraak) beperkt. De grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling in deze jaarrekening zijn dan ook gebaseerd op de veronderstelling van de continuïteit van het fonds.

Schattingswijzigingen

*Aanpassing
Prognosetafel AG 2020* In 2020 heeft het Actuarieel Genootschap (AG) de "Prognosetafel AG 2020" gepubliceerd. Het bestuur heeft besloten de technische voorzieningen en premies van het fonds vanaf 31 december 2020 te baseren op deze prognosetafel. Dit heeft geleid tot een daling van de technische voorziening per 31 december 2020 met 2,28% (94.086 duizend Euro).

*Aanpassing
correctiefactoren* Het bestuur heeft daarnaast besloten om gelijktijdig met de wijziging van de gehanteerde prognosetafel ook de fondsspecifieke leeftijdsafhankelijke correctiefactoren aan te passen die op de prognosetafel worden toegepast. Dit heeft geleid tot een stijging van de technische voorziening per 31 december 2020 met 1,27% (52.246 duizend Euro).

Schattingen en veronderstellingen De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Opname van een actief of een verplichting Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta De jaarrekening is opgesteld in Euro's: de functionele en presentatievaluta van het fonds.
Transacties, vorderingen en schulden Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkelingen en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

Vergelijking met voorgaand boekjaar De gehanteerde grondslagen van waarderingen en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar, tenzij anders vermeld.

Grondslagen voor de waardering

Algemene waardering De beleggingen en de voorziening pensioenverplichtingen zijn gewaardeerd op reële waarde, tenzij hierna anders is vermeld. Per categorie is aangegeven hoe deze waarde is bepaald. De overige balansposten zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, tenzij anders vermeld. Alle bedragen in de balans luiden in duizenden Euro's.

Beleggingen

Algemeen De beleggingen zijn gerubriceerd naar de aard van de financiële instrumenten.

In de toelichting is de aansluiting op de indeling volgens het strategisch beleggingsbeleid van het fonds weergegeven. Deze laatste indeling is gehanteerd in de kerncijfers en het bestuursverslag. De beleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, waarbij de reële waarde de boekwaarde benadert.

Voor de meerderheid van de financiële instrumenten van het fonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen, of noteringen afgeleid van de markt. Echter bepaalde instrumenten, zoals vastgoed, participaties in hypotheekfondsen en bepaalde derivaten zijn gewaardeerd door gebruik te maken van waarderingmodellen en -technieken. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen.

Voor financiële instrumenten zoals vorderingen en verplichtingen uit hoofde van beleggingen geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden.

Participaties in beleggingsfondsen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen. Bij gemengde beleggingsfondsen wordt qua waardering aangesloten bij de hoofdcategorie in het desbetreffende fonds, bepaald op basis van reële waarde.

Derivaten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

Beleggingen die op contractbasis worden uitgeleend, blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die geldt voor beleggingen.

Vastgoedbeleggingen Onder de post vastgoedbeleggingen zijn opgenomen:

- * Directe vastgoedbeleggingen, inclusief vastgoedbeleggingen in ontwikkeling;
- * Indirecte vastgoedbeleggingen.

Directe vastgoedbeleggingen De eerste waardering van een vastgoedbelegging vindt plaats tegen de verkrijgingsprijs, inclusief de transactiekosten. Na eerste verwerking vindt de waardering plaats tegen reële waarde. De reële waarde is gebaseerd op door onafhankelijke deskundigen verrichte taxaties. Er wordt gebruik gemaakt van vijf verschillende gerenommeerde taxatiekantoren, waarbij de gehele vastgoedportefeuille om de drie jaar gerouleerd wordt tussen de taxatiekantoren. De gehele vastgoedportefeuille wordt één keer per (medio) jaar met een desktop review getaxeerd, en eenmaal per (ultimo) jaar volledig getaxeerd (inclusief bezoek van alle objecten). In de tussenliggende kwartalen worden objecten met grote contractmutaties extern getaxeerd. Resultaten door wijziging in reële waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord. Bij de waardering wordt gebruik gemaakt van de huurkapitalisatiemethode, Discounted Cash Flowmethode (DCF) en de vergelijkingsmethode. De taxaties worden hierbij uitgevoerd door vastgoed gecertificeerde taxateurs. Bij de taxaties is gewerkt volgens de richtlijnen van de Royal Institution of Chartered Surveyors (RICS), Morgan Stanley Capital International (MSCI), International Valuation Standard (IVS) en het Nederlands Register Vastgoed Taxateurs (NRVT). De taxateurs hebben bevestigd dat ze ten behoeve van de taxaties de gevraagde informatie ontvangen hebben en door het Fonds is verklaard dat het Fonds alle relevante informatie aan taxateurs heeft aangeleverd.

Beleggingen in direct vastgoed waarvoor een onvoorwaardelijke verkoopovereenkomst tot stand is gekomen doch die aan het eind van het verslagjaar nog niet geleverd zijn, zijn gewaardeerd tegen de overeengekomen verkoopprijs.

Beleggingen in directe vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen reële waarde, gebaseerd op taxaties verricht door onafhankelijke deskundigen. Elk kwartaal wordt circa 25% van de vastgoedportefeuille extern getaxeerd door een erkende taxateur conform de richtlijnen van de vermogensbeheerder, die aansluiten bij de ROZ/PD-index. Het overige deel van de portefeuille wordt gewaardeerd op basis van interne indexering, gebaseerd op externe taxaties per sector per kwartaal. Ten aanzien van de waardering per jaarultimo is voor de objecten die niet extern getaxeerd zijn, in het laatste kwartaal een update van de externe taxateur ontvangen.

Indirecte vastgoedbeleggingen Onder de post indirecte vastgoedbeleggingen zijn opgenomen:
* Participaties in beursgenoteerde vastgoedmaatschappijen
* Participaties in niet beursgenoteerde vastgoedbeleggingsinstellingen.

Participaties in beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Participaties in niet-beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde ultimo boekjaar ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen in de periode tot balansdatum, waarbij de onderliggende vastgoedbeleggingen zijn gewaardeerd op reële waarde die in de meeste gevallen is ontleend op basis van onafhankelijke taxatie, en in enkele gevallen aangevuld met schattingen van het management van het vastgoedfonds. Bij niet beursgenoteerde indirecte vastgoedbeleggingen worden periodieke analyses van resultaten uitgevoerd, evenals analyse van de gecontroleerde jaarrekeningen van de indirecte vastgoedbeleggingen, en vergelijking met de waardenopgaven van de fondsmanagers. Niet in alle gevallen zijn gecontroleerde jaarrekeningen beschikbaar voor vaststelling van de jaarrekening.

Aandelen Onder de post aandelen zijn verantwoord:
* Niet beursgenoteerde aandelen;
* Participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in aandelen.

Niet beursgenoteerde aandelen Onder niet beursgenoteerde aandelen is opgenomen het 5% belang in Mn Services N.V. gevestigd aan de Prinses Beatrixlaan 15 te Den Haag. Deze deelneming is gewaardeerd tegen reële waarde. Hiervoor wordt een specifiek waarderingmodel toegepast op grond van verwachte cash flows die contant zijn gemaakt met een disconteringsvoet van 7,42%.

Participaties in Beleggingsinstellingen Niet aan een beurs genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde op basis van de door de vermogensbeheerder van dat fonds laatste afgegeven intrinsieke waarde, zijnde een benadering van de reële waarde.

Vastrentende waarden De post vastrentende waarden bestaat uit:
* Obligaties en leningen op schuldbekentenis met een variabele of vaste rente;
* Participaties in beleggingsinstellingen die beleggen in vastrentende waarden, waaronder bankleningen;
* Participaties in hypotheekfondsen;
* Deposito's.

Obligaties en leningen op schuldbekentenis Obligaties zijn gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers op balansdatum inclusief de lopende interest ultimo jaar. Leningen op schuldbekentenis zijn gewaardeerd tegen reële waarde op basis van de contante waarde van toekomstige kasstromen, verdisconteerd tegen de rente op staatsobligaties met vergelijkbare looptijden inclusief eventuele opslagen, behorende bij het risicoprofiel van de leningen.

Participaties in Beleggingsinstellingen Participaties in beleggingsinstellingen worden gewaardeerd tegen de beurskoers op balansdatum. Voor niet aan een beurs genoteerde fondsen betreft het de reële waarde op basis van de door de vermogensbeheerder van dat fonds laatste afgegeven intrinsieke waarde, gecorrigeerd voor kasstromen die na de peildatum van de waardering hebben plaatsgevonden, zijnde een benadering van de reële waarde.

Via participaties in beleggingsinstellingen wordt ook belegd in bankleningen. De waardering hiervan betreft de reële waarde die bestaat uit de door de vermogensbeheerder van dat fonds laatste afgegeven intrinsieke waarde. De beheerder bepaalt deze waarde op basis van marktanalyses (een schattingsmodel met input gegevens van brokers).

Participaties in hypotheekfondsen Participaties in hypotheekfondsen zijn gewaardeerd tegen reële waarde. Voor participaties in hypotheekfondsen is dit de berekende intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Deposito's Deposito's worden gewaardeerd tegen reële waarde op balansdatum inclusief lopende interest. Deze is gelijk aan de netto contante waarde van de toekomstige kasstromen.

Derivaten Derivaten zijn financiële instrumenten die zijn afgeleid van meer traditionele producten als aandelen en obligaties. De post derivaten bestaat uit:

- * interest rate swaps;
- * valutatermijncontracten.

De ultimo jaar bestaande rechten en verplichtingen worden per derivatencontract gesaldeerd. Positieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd onder derivaten. Negatieve posities uit hoofde van derivatencontracten ultimo verslagjaar worden gepresenteerd onder verplichtingen uit hoofde van de beleggingen.

De nominale waarde van derivaten geeft het bedrag aan waarover het contract is afgesloten. De reële waarde is de waarde als het contract ultimo jaar zou worden verkocht of teruggedraaid. De waarde wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingmodellen. Voor de rentederivaten betreft dit het intern theoretisch waarderingmodel, welke de contractgegevens van de swappositie en relevante yieldcurves gebruikt om de waarde van de swappositie te bepalen. Voor de valutaderivaten wordt de waarde op afloopdatum bepaald door de nominale waarde te vermenigvuldigen met de wisselkoers op de afloopdatum van het contract minus de contractueel vastgelegde koers. Voor de afloopdatum wordt de wisselkoers op afloopdatum geschat met behulp van de verwachte wisselkoersmutaties in de markt, welke tot uitdrukking komen als 'forward tics' (de verwachte mutaties in wisselkoersen op basis van de renteversillen tussen de betrokken valuta's. De verwachte kasstromen worden contant gemaakt tegen de relevante yieldcurve, waarbij de curve van de betrokken valuta gebruikt wordt.

Futures worden gewaardeerd tegen de laatst verhandelde dagprijs op de beurs waarop de future is genoteerd, waarbij de prijzen van de onderliggende waarden zijn gewogen.

De credit support annexen (CSA-contracten) hebben betrekking op derivatencontracten. De openstaande vorderingen en verplichtingen van de derivatencontracten worden periodiek per tegenpartij gesaldeerd. Bij een saldo boven de contractueel vastgestelde grens wordt er onderpand gestort aan c.q. ontvangen van de tegenpartij. De ultimo jaar bestaande rechten en verplichtingen worden per tegenpartij gesaldeerd, waarbij een positief saldo per tegenpartij op de actiefzijde van de balans terecht komt (onder vorderingen uit hoofde van beleggingen) en een negatief saldo per tegenpartij op de passiefzijde van de balans (onder verplichtingen uit hoofde van beleggingen).

Overige beleggingen Onder de overige beleggingen zijn opgenomen:

- * Participaties in hedge funds
- * Infrastructuur

Participaties in hedge funds en infrastructuur worden gewaardeerd tegen een benaderde reële waarde. De waardering vindt plaats tegen het pro-rata aandeel van de investering in het eigen vermogen van het beleggingsfonds. Deze waardering komt tot stand door de externe vermogensbeheerder, wordt minimaal eenmaal per jaar gecontroleerd door een externe accountant, en is gebaseerd op de volgende waarderingmethode voor onderliggende individuele investeringen:

- * Vergelijking met de actuele waarde van een ander financieel instrument dat vergelijkbare kenmerken heeft;
- * Netto contante waarde berekeningen (discounted cash flow);
- * Waarderingsmodellen.

Vorderingen uit hoofde van beleggingen De post vorderingen uit hoofde van beleggingen betreft vooral de waarde van onderhanden zijnde beleggingstransacties met een looptijd korter dan 1 jaar die tegen reële waarde gewaardeerd zijn.

Overige vorderingen en overlopende activa De overige vorderingen en overlopende activa zijn bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde en bij vervolgwaaarding gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Daar er geen sprake is van agio of disagio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de vorderingen, onder aftrek van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid.

De achtergestelde lening aan de deelneming Mn Services N.V. is gewaardeerd tegen de aflossingswaarde, die gelijk is aan de reële waarde.

Liquide middelen Onder de liquide middelen worden opgenomen de kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds en zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Stichtingskapitaal en reserves De post stichtingskapitaal en reserves is bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen (inclusief de technische voorzieningen en overige voorzieningen) volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

Algemene reserve Deze reserve dient ter opvang van mutaties in de solvabiliteitsreserve, voor financiering van toeslagen en het dekken van andere algemene risico's.

Jaarlijks wordt, nadat de voorziening pensioenverplichtingen, alle overige technische voorzieningen en alle overige reserves op een voldoende peil zijn gebracht, het resultaat van het fonds ten gunste dan wel ten laste van de algemene reserve gebracht.

Algemene reserve prepensioen Deze reserve dient ter opvang van mutaties in de prepensioenregeling, voor financiering van toeslagen en het dekken van algemene risico's ten aanzien van de prepensioenregeling.

Solvabiliteitsreserve en solvabiliteitsreserve prepensioen In de jaarrekening wordt aansluiting gezocht bij de uitkomsten van de toereikendheidstoets. De hoogte van beide solvabiliteitsreserves is minimaal gelijk aan nul en maximaal gelijk aan de grens die in het Financieel Toetsingskader is gesteld voor het Vereist Eigen Vermogen. Het totaal van beide solvabiliteitsreserves samen is gelijk aan het Vereist Eigen Vermogen (uitgaande van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie).

Bestemmingsreserve premie egalisatiedepot De post bestemmingsreserve premie egalisatiedepot is gevormd op basis van een besluit van de sociale partners. Deze reserve bestaat uit een positief verschil tussen de feitelijke premie en de gedempte kostendekkende premie, eventueel aangevuld met overig resultaat, en staat ter beschikking van de sociale partners om te gebruiken voor premiedekking. Deze bestemmingsreserve is geen onderdeel van het vermogen ten behoeve van de dekkingsgraad.

Technische voorziening De omvang van de technische voorziening wordt gebaseerd op de contante waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen. Deze zijn gebaseerd op de ultimo verslagjaar opgebouwde pensioenen van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, alsmede de totaal te bereiken pensioenopbouw van arbeidsongeschikte deelnemers met een premievrije pensioenopbouw. De voorwaardelijke toeslagverlening maakt geen onderdeel uit van de pensioenverplichtingen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Het fonds kent twee regelingen waarvan de bijeengebrachte middelen vanwege de aard van die regelingen apart geadmistreerd worden. Het betreft de WAO-gat (AIP) verzekering en de prepensioenregeling. In de balans zijn de voorzieningen pensioenverplichtingen met betrekking tot deze regelingen apart verantwoord.

Kansstelsels De sterftেকansen zijn ontleend aan de "Prognosetafel AG 2020" van het Actuarieel Genootschap. Hierop wordt voor zowel mannen als vrouwen tot de leeftijd van 60 jaar en vanaf de leeftijd van 100 jaar een correctiefactor van 100% toegepast. Hierdoor worden de sterftেকansen voor deze groep mannen en vrouwen per saldo dus niet gecorrigeerd. Voor zowel mannen als vrouwen tussen de leeftijd van 60 en 100 jaar worden leeftijdsafhankelijke correctiefactoren toegepast op de sterftেকansen uit de prognosetafel.

Tot en met vorig verslagjaar waren de sterftেকansen ontleend aan de "Prognosetafel AG 2018" van het Actuarieel Genootschap. Hierop werd voor zowel mannen als vrouwen tot de leeftijd van 62 jaar en vanaf de leeftijd van 100 jaar een correctiefactor van 100% toegepast. Hierdoor waren de sterftেকansen voor deze groep mannen en vrouwen per saldo dus niet gecorrigeerd. Voor zowel mannen als vrouwen tussen de leeftijd van 62 en 100 jaar waren leeftijdsafhankelijke correctiefactoren toegepast op de sterftেকansen uit de prognosetafel.

- Gehuwdheidsfrequenties* Voor de tarieven van het nabestaandenpensioen zijn gehuwdheidsfrequenties (beter: partnerfrequenties) in acht genomen. Er wordt uitgegaan van de tabel “CBS 2016, inclusief samenwonenden”. Op leeftijd 67 jaar is de gehuwdheidsfrequentie op 1 gesteld. Vanaf leeftijd 67 jaar neemt de gehuwdheidsfrequentie vervolgens af met de sterftkans van de medeverzekerde. Voor deelnemers geboren na 1936 en voor 1950 bedroeg de gehuwdheidsfrequentie op leeftijd 60 jaar 1 en loopt de gehuwdheidsfrequentie vanaf leeftijd 60 jaar af met de sterftkans van de medeverzekerde. Voor deelnemers geboren voor 1937 bedroeg de gehuwdheidsfrequentie op leeftijd 60 jaar 0,758 voor mannen en 0,722 voor vrouwen en loopt de gehuwdheidsfrequentie af met de sterftkans van de medeverzekerde. Bij de berekeningen is steeds aangenomen dat de medeverzekerde partner van een mannelijke verzekerde een vrouw is die vier jaar jonger is, terwijl is aangenomen dat een vrouwelijke verzekerde een vier jaar oudere mannelijke medeverzekerde partner heeft.
- Invaliditeitspensioenen* Voor ingegane invaliditeitspensioenen is de netto voorziening pensioenverplichtingen (VPV) gesteld op de contante waarde van het toegekende invaliditeitspensioen. Bij de vaststelling van de voorziening voor ingegane invaliditeitspensioenen wordt geen rekening gehouden met een revalidatiekans.
- Wachttijdvoorziening* Tot 31 december 2020 werd jaarlijks 1% van de bruto doorsneepremie gereserveerd in een zogenaamde wachttijdvoorziening (IBNR). Deze voorziening maakt deel uit van de VPV. Indien de wachttijdvoorziening op enig moment meer bedraagt dan drie keer een jaarreservering, ofwel 3% van de bruto doorsneepremie van dat jaar, valt het meerdere vrij ten gunste van het resultaat van het fonds. De ondergrens voor de wachttijdvoorziening tot 31 december 2020 was twee keer de jaarreservering, ofwel 2% van de bruto doorsneepremie. Vanaf 1 januari 2021 wordt jaarlijks 2% van de bruto doorsneepremie gereserveerd, bedraagt de ondergrens 4% van de bruto doorsneepremie en bedraagt het maximum 6%.
- Niet opgevraagde pensioenen* Voor het ouderdompensioen wordt de voorziening van een niet opgevraagd ouderdompensioen 5 jaar na het reguliere ingangsjaar op nul gewaardeerd. In 2020 is de voorziening van de niet opgevraagde ouderdompensioenaanspraken vrijgevallen van deelnemers die in 1950 geboren zijn. Het reglementaire ingangsjaar van deze ouderdompensioenaanspraken (ingangleeftijd 65 jaar) voor deze groep was 2015. Als desbetreffende deelnemers echter in de toekomst alsnog hun pensioen opvragen wordt het volledige bedrag met terugwerkende kracht tot 2015 uitgekeerd. De bijbehorende voorziening wordt dan weer in de VPV opgenomen. Voor de niet opgevraagde ingegane partnerpensioenen geldt dat, indien een partnerpensioen 5 jaar na overlijden van de deelnemer nog niet is opgevraagd, de desbetreffende voorziening op nul wordt gewaardeerd.
- Rekenrente* Ten behoeve van de VPV wordt als rekenrente de actuele rentetermijnstructuur gehanteerd, zoals die door De Nederlandse Bank (DNB) gepubliceerd is.
- De pensioenen zijn continu betaalbaar verondersteld. De netto VPV voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen wordt gesteld op de contante waarde van de op de balansdatum verworven tijdsevenredige aanspraken, met inbegrip van de verhogingen per 1 januari na de balansdatum.
- Opslagen* De voorziening voor niet ingegaan en ingegaan levenslang ouderdompensioen wordt verhoogd met 0,45% in verband met de reglementaire overlijdensuitkering ter grootte van één maanduikering bij overlijden na ingang van het ouderdompensioen.
- De opslag voor de excassokosten in 2020 is 3% (2019: 3%).
- Ter bepaling van de netto VPV voor niet ingegane wezenpensioenen wordt geen afzonderlijke voorziening vastgesteld. In plaats daarvan wordt het uitgestelde nabestaandenpensioen behorend bij het uitgesteld ouderdompensioen voor deelnemers jonger dan 67 jaar op 102,0% van zijn waarde gesteld (2019: 102,0%).
- Toeslagen* De per 1 januari van het volgende jaar toegezegde toeslagen op de aanspraken en pensioenrechten zijn opgenomen in de VPV. Per 1 januari 2021 is er geen toeslag verleend (per 1 januari 2020: 0,41%).
- Groepering, leeftijdsbepaling* Op de balansdatum wordt voor de groepen actieve deelnemers, gewezen deelnemers met uitgestelde rechten en personen voor wie het pensioen is ingegaan, gesplitst per geslacht, de aanspraken samengevoegd voor personen geboren in hetzelfde jaar. Per aldus gevormde categorie wordt de leeftijd gesteld op het verslagjaar minus het geboortjaar plus een half.
- Het niet ingegane ouderdompensioen van deelnemers die hun tijdelijk pensioen ontvangen wordt onder de categorie pensioengerechtigden verantwoord in plaats van onder de categorie actieve en gewezen deelnemers.

Overige technische voorzieningen De post overige technische voorzieningen bestaat uit de voorziening voor gemoedsbezwaren die gewaardeerd is tegen de reële waarde. Indien een aangesloten werkgever of werknemer gemoedsbezwaren heeft tegen elke vorm van verzekeren, wordt de betaalde premie op een separate bankrekening geboekt en aangemerkt als spaarsaldo. Premie en rente worden toegevoegd en uitkeringen onttrokken over een periode van minimaal 15 jaar en maximaal 25 jaar. Het rentepercentage wordt vastgesteld op basis van het behaalde rendement uit het jaarverslag over twee boekjaren terug, verminderd met 0,5% administratiekosten. Dit resultaat wordt op 0,25% naar beneden afgerond.

Langlopende schulden Onder de langlopende schulden zijn opgenomen de VPL-verplichting ten aanzien van 15-jaars inkoop en de AIP-verplichting.

VPL De VPL-verplichting ten behoeve van de sociale partners heeft betrekking op actieve deelnemers met voorwaardelijke aanspraken.

Op basis van de overgangsregeling van het Sociaal Akkoord van 2004 heeft het fonds een arbeidsvoorwaardelijke toezegging gedaan, waarbij de toekenning en financiering plaats zal vinden gedurende een periode van 15 jaar. De toezegging zal daadwerkelijk plaatsvinden op de ingangsdatum van het pensioen of aan het einde van deze 15-jaars periode. Om de financiering hiervan gelijkmatiger in de tijd te laten verlopen, is een verplichting opgenomen.

De VPL-verplichting bestaat uit:

- * geheven en ontvangen premie minus het benodigde bedrag voor toekenning, rekening houdend met een opslag ter grootte van het Minimaal Vereist Eigen Vermogen;
- * een toevoeging gebaseerd op het netto beleggingsrendement van het fonds.

De VPL-verplichting is gewaardeerd tegen reële waarde, die bestaat uit het saldo van de hierboven vermelde posten. Gezien de aard van deze verplichting is er geen specifieke verschuldigde rentevergoeding opgenomen in de staat van baten en lasten.

In 2020 is de benodigde koopsom (inclusief solvabiliteitsopslag) onttrokken voor onvoorwaardelijke toekenning van de aanspraken voor gerechtigden met geboortjaar 1961 (in 2019: 1960). Het besluit tot onvoorwaardelijke toekenning van de aanspraken voor geboortjaar 1961 is in 2020 genomen.

AIP De AIP-verplichting betreft de WIA-hiaatverzekering. Het fonds heeft deze verzekering vanaf 1 januari 2012 in eigen beheer.

De AIP-verplichting bestaat uit:

- * een toevoeging gebaseerd op het netto beleggingsrendement van het fonds;
- * een onttrekking (toevoeging) van het benodigde bedrag in verband met de toename (afname) van de voorziening pensioenverplichtingen;
- * een onttrekking (toevoeging) in verband met de toename (afname) van de solvabiliteitsreserve AIP.

De AIP-verplichting is gewaardeerd tegen reële waarde, die bestaat uit het saldo van de hierboven vermelde posten. Gezien de aard van deze verplichting is er geen specifieke verschuldigde rentevergoeding opgenomen in de staat van baten en lasten.

Verplichtingen uit hoofde van beleggingen De post verplichtingen uit hoofde van beleggingen betreft onder meer de verplichtingen inzake derivaten zoals beschreven onder derivaten.

Overige schulden en overlopende passiva De overige schulden en overlopende passiva omvatten de posten verschuldigd aan externe partijen en zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde en bij vervolgwaardering gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Daar geen sprake is van agio of disagio of transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde van de schuld. De nominale waarde van een schuld is de hoofdsom die wordt genoemd in de overeenkomst waaruit de schuld is ontstaan.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

- Algemeen** De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de technische voorziening. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat. De baten en lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.
- Premiebijdragen (van werkgevers/ werknemers)** Hieronder zijn opgenomen de over het boekjaar in rekening gebrachte en te brengen premies en koopsommen.
- Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen** Onder de beleggingsopbrengsten zijn opgenomen de directe en de indirecte beleggingsopbrengsten, onder aftrek van de kosten van vermogensbeheer.
- Directe beleggingsopbrengsten* De directe beleggingsopbrengsten hebben betrekking op opbrengsten uit beleggingsfondsen, intrest en dividenden onder aftrek van de aan de beleggingen toe te rekenen kosten, alsmede de huren verminderd met de exploitatiekosten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.
- Indirecte beleggingsopbrengsten* De indirecte beleggingsopbrengsten hebben betrekking op gerealiseerde en ongerealiseerde waardestijgingen of waardedalingen.
- Kosten vermogensbeheer* De kosten van vermogensbeheer worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Exploitatiekosten van direct vastgoed zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.
- Transactiekosten* Transactiekosten bij de verkoop van beleggingen worden verwerkt als onderdeel van de gerealiseerde waardeveranderingen.
- Overige* De overige kosten in verband met beleggingen bestaan uit rebates van beleggingsfondsen en worden toegekend aan de periode ze betrekking hebben.
- Overige baten** De overige baten zijn opgenomen voor de aan het boekjaar toe te rekenen bedragen.
- Pensioenuitkeringen** De pensioenuitkeringen betreffen de aan pensioengerechtigden uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.
- Pensioenuitvoeringskosten** Hieronder zijn opgenomen de aan het boekjaar toe te rekenen werkelijke kosten. Voor pensioenuitvoeringskosten die hun oorsprong in het verleden hebben, maar waarvan de uitgaven pas in de toekomst zullen plaatsvinden, is een reservering getroffen.
- Operationele lease* Het pensioenfonds heeft een leasecontract, zijnde de huur van een pand in Hoofddorp, waarbij de voor- en nadelen die aan het eigendom verbonden zijn, niet bij het pensioenfonds ligt. Dit leasecontract wordt als operationele leasing verantwoord onder de algemene pensioenuitvoeringskosten. De leasebetalingen worden, op lineaire basis, onafhankelijk van het gebruik, over de looptijd van het (huur)contract verwerkt in de staat van baten en lasten.
- Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen** De mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen is opgesplitst in een aantal onderdelen. Deze onderdelen worden hieronder toegelicht.
- Pensioenopbouw* Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale aanspraken ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.
- Toeslagen* De toeslagen betreffen het effect van indexering en overige toeslagen op de voorziening.
- Rentetoevoeging* De pensioenverplichtingen zijn opgerent met -0,324% (2019: -0,235%). Dit is de 1-jaarsrente per 1 januari 2020, berekend over de gehele pensioenverplichting. Voor deze rente wordt uitgegaan van de rentetermijnstructuur (RTS) zoals gepubliceerd door DNB.
- Onttrekking voor uitkeringen* Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder "onttrekking voor uitkeringen" opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat benodigd is voor de uitkeringen in de verslagperiode.

Onttrekking voor uitvoeringskosten Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging marktrente Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder 'wijziging marktrente'. Ultimo 2019 bedroeg de uit de toen gehanteerde rentetermijnstructuur af te leiden fondsspecifieke gemiddelde interne rekenrente 0,72%. Per einde 2020 was deze gemiddelde interne rekenrente op basis van de per die datum geldende rentetermijnstructuur gedaald naar 0,19%.

Wijziging uit hoofde van waardeoverdrachten Als wijziging uit hoofde van waardeoverdrachten is opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Aanpassing schattingswijziging De wijziging grondslagen hebben betrekking op incidentele wijzigingen van de regelingen en/of incidentele wijzigingen in actuariële grondslagen en/of methoden.

Overige mutaties De resterende mutaties van de voorziening zijn opgenomen onder overige mutaties.

Saldo overdrachten van rechten Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken.

Overige lasten De overige lasten zijn opgenomen voor de aan het boekjaar toe te rekenen bedragen.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode, waarbij onderscheid is gemaakt tussen kasstromen uit pensioen- en beleggingsactiviteiten.

De geldmiddelen bestaan uit de mutatie van de posten Liquide middelen en Schulden bij bancaire instellingen. De mutaties in het kasstroomoverzicht zijn afgeleid uit de staat van baten en lasten en de balansmutaties.

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2020

ACTIVA

BELEGGINGEN VOOR RISICO PENSIOENFONDS

De onderstaande mutaties hebben plaatsgevonden:

Verloop beleggingen 2020 x € 1.000	Stand per 1 januari	Aankopen en investerings	Verkopen en aflossingen	Waarde- mutatie	Overige mutaties *	Stand per 31 december
Vastgoedbeleggingen						
Directe vastgoedbeleggingen	273.171	25.883	- 20.900	9.504	-	287.658
Indirecte vastgoedbeleggingen	54.441	-	-	-3.616	-	50.825
	327.612	25.883	- 20.900	5.888	-	338.483
Aandelen						
Niet-beursgenoteerde aandelen	3.006	-	-	244	-	3.250
Participaties in beleggingsinstellingen	626.068	3.703	-	29.468	-	659.239
	629.074	3.703	-	29.712	-	662.489
Vastrentende waarden						
Obligaties	1.778.659	2.259.068	- 2.018.104	26.559	170	2.046.352
Leningen op schuldbekentenis	338	-	- 71	4	- 1	270
Participaties in beleggingsinstellingen	1.064.574	42.491	- 5.000	-19.220	-	1.082.845
Participaties in hypotheekfondsen	291.348	30.000	- 9.085	6.074	- 818	317.519
Deposito's	45.989	882.111	- 907.111	0	7	20.996
Repo's ("Repurchase" contracten)	-	175.000	- 175.000	0	-	-
	3.180.908	3.388.670	- 3.114.371	13.417	- 642	3.467.982
Derivaten						
Derivaten (gesaldeerd) **	193.943	-	- 46.767	259.706	1.279	408.161
Overige beleggingen						
Participaties in hedge funds	1.807	-	- 1.756	-51	-	-
Infrastructuur	100.372	31.886	-	-5.219	-	127.039
	102.179	31.886	- 1.756	-5.270	-	127.039
Totaal	4.433.716	3.450.142	- 3.183.794	303.453	637	5.004.154
Derivaten met een negatieve waarde **	28.735					1.259
Totaal beleggingen	4.462.451					5.005.413

* Onder overige mutaties is meegenomen de mutatie in lopende interest en nog te ontvangen dividenden.

** Derivaten (gesaldeerd) betreft het saldo van positieve en negatieve derivatenposities. De positieve posities zijn onderdeel van de balanspost Beleggingen voor risico van het fonds en de negatieve posities zijn gerubriceerd onder de Verplichtingen uit hoofde van beleggingen.

Verloop beleggingen 2019 x € 1.000	Stand per 1 januari	Aankopen en investeringen	Verkopen en aflossingen	Waarde- mutatie	Overige mutaties *	Stand per 31 december
Vastgoedbeleggingen						
Directe beleggingen	237.726	12.115	- 415	23.745	-	273.171
Indirecte beleggingen	45.941	-	-	8.500	-	54.441
	283.667	12.115	- 415	32.245	-	327.612
Aandelen						
Niet-beursgenoteerde aandelen	2.742	-	-	264	-	3.006
Participaties in beleggingsinstellingen	481.622	9.842	-	134.604	-	626.068
	484.364	9.842	-	134.868	-	629.074
Vastrentende waarden						
Obligaties	1.814.336	999.605	- 1.145.371	118.524	- 8.435	1.778.659
Leningen op schuldbekentenis	417	-	- 68	-11	-	338
Participaties in beleggingsinstellingen	731.191	269.142	-	64.241	-	1.064.574
Participaties in hypotheekfondsen	246.880	45.500	- 18.504	17.689	- 217	291.348
Deposito's	15.981	1.580.713	- 1.550.697	-	- 8	45.989
Repo's ("Repurchase" contracten)	-	394.000	- 394.000	-	-	-
	2.808.805	3.288.960	- 3.108.640	200.443	- 8.660	3.180.908
Derivaten						
Derivaten (gesaldeerd) **	58.435	-	28.913	106.308	287	193.943
Overige beleggingen						
Participaties in hedge funds	76.329	-	- 76.700	2.178	-	1.807
Infrastructuur	88.320	3.224	-	8.828	-	100.372
	164.649	3.224	- 76.700	11.006	-	102.179
Totaal	3.799.920	3.314.141	- 3.156.842	484.870	- 8.373	4.433.716
Derivaten met een negatieve waarde **	9.011					28.735
Totaal beleggingen	3.808.931					4.462.451

* Onder overige mutaties is meegenomen de mutatie in lopende interest en nog te ontvangen dividenden.

** Derivaten (gesaldeerd) betreft het saldo van positieve en negatieve derivatenposities. De positieve posities zijn onderdeel van de balanspost. Beleggingen voor risico van het fonds en de negatieve posities zijn gerubriceerd onder de Verplichtingen uit hoofde van beleggingen.

Het 'totaal beleggingen' is inclusief 19.565 duizend Euro (2019: 19.804 duizend Euro) in verband met 15-jaars inkoop (VPL) en 9.101 duizend Euro (2019: 8.340 duizend Euro) in verband met AIP. Hiervoor zijn geen specifieke beleggingen uitgezet, zodat deze niet apart weergegeven kunnen worden. Zie ook de toelichting op post 18 Langlopende schulden.

RISICO MARKTWAARDEBEPALING

De beleggingen zijn gewaardeerd op reële waarde. Niet voor alle beleggingsinstrumenten zijn frequente marktnoteringen beschikbaar. Dat levert een hoger risico op ten aanzien van de benadering van de waardering van een belegging. In de volgende tabel is het totale belegd vermogen van 4.672.026 duizend Euro uitgesplitst naar vier niveaus van waardering. Dit betreft het belegd vermogen, inclusief de vorderingen en verplichtingen uit hoofde van beleggingen en de liquide middelen.

De participaties van het fonds in beleggingsfondsen van MN die beleggen in aandelen, vastrentende waarden en infrastructuur zijn in onderstaande tabel geplaatst onder andere methode. Uitgangspunt hierbij is dat de waardering niet door MN, maar door de onderliggende beleggingsfondsen zelf gebeurt. MN verwerkt de waardering die ontvangen wordt van de externe manager.

Voor de waardering op netto contante waarde van leningen op schuldbekentissen en derivaten wordt gebruik gemaakt van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen die worden gevuld met marktconforme parameters. Leningen op schuldbekentissen worden contant gemaakt tegen de relevante yieldcurve met opslagen.

De waardering van het direct vastgoed in Nederland gebeurt op basis van taxaties uitgevoerd volgens de richtlijnen van de Royal Institution of Chartered Surveyors (RICS), Morgan Stanley Capital International (MSCI), International Valuation Standard (IVS) en het Nederlands Register Vastgoed Taxateurs (NRVT). Ultimo jaar wordt de gehele vastgoedportefeuille volledig getaxeed (inclusief bezoek van alle objecten). Bij de waardering wordt gebruik gemaakt van zowel huurkapitalisatie- als de Discounted Cash Flowmethode (DCF). De waardering van de materiële vastgoedbeleggingen is gelet op de huidige marktomstandigheden een belangrijke schattingspost. Het risico bestaat dat materiële aanpassingen zich kunnen voordoen in de waardering in het volgende boekjaar.

Voor niet-beursgenoteerde fondsbeleggingen in vastgoed en infrastructuur wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportage, gecorrigeerd voor kasstromen in de periode vanaf de balansdatum van de fondsrapportage tot de balansdatum van de jaarrekening. De rapportages zijn niet door een accountant gecontroleerd en/of de periode van deze rapportages loopt niet synchroon met het boekjaar van het pensioenfonds. Om onzekerheden ten aanzien van de waardering te mitigeren, vindt voor aanstelling van een beheerder een selectieprocedure inclusief due diligence plaats. Na aanstelling worden de beheerders zorgvuldig gemonitord. Daarnaast wordt jaarlijks achteraf een aansluiting gemaakt met de gecontroleerde jaarrekeningen van deze fondsen. De waardering kan hoger of lager zijn, maar is gezien de mitigerende maatregelen naar inschatting niet materieel voor het vermogen en het resultaat.

De beleggingen in infrastructuur, hedgefonds en andere beleggingen via beleggingsfondsen, waaronder de hypotheke, (die bestaan uit participaties in hypothekefondsen) zijn opgenomen onder andere methode. Het uitgangspunt hierbij is dat de waardering niet door MN, maar door de onderliggende beleggingsfondsen zelf gebeurt.

Onder andere methode zijn bij vastrentende waarden (beleggingsinstellingen) de bankleningen opgenomen. Deze lopen via de externe manager Babson die de waarde van de bankleningen bepaalt op basis van marktanalyses (een schattingsmodel met input gegevens van brokers). Daarnaast is bij niet-beursgenoteerde aandelen de deelneming in Mn Services N.V. vermeld. Hiervoor wordt een specifiek waarderingsmodel toegepast op grond van verwachte cash flows.

Voor de waardering van de derivaten wordt gebruik gemaakt van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen die worden gevuld met marktconforme parameters. De toekomstige kasstromen van de rentederivaten worden contant gemaakt tegen de EONIA curve of de ESTR curve. De toekomstige kasstromen van de valutaderivaten worden conform het contract afgezet tegen huidige marktprijzen van die kasstromen in de betrokken valuta.

Tabel: Marktwaardebepaling (x € 1.000)		31-12-2020			
Beleggingscategorieën	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto contante waarde	Andere methode	Totaal
Vastgoedbeleggingen					
Directe vastgoedbeleggingen	-	287.658	-	-	287.658
Indirecte vastgoedbeleggingen	-	-	-	50.825	50.825
Aandelen					
Niet-beursgenoteerde aandelen	-	-	-	3.250	3.250
Participaties in beleggingsinstellingen	-	-	-	659.239	659.239
Vastrentende waarden					
Obligaties	2.046.352	-	-	-	2.046.352
Leningen op schuldbekentenis	-	-	270	-	270
Participaties in Beleggingsinstellingen	-	-	-	1.082.845	1.082.845
Participaties in hypotheekfondsen	-	-	-	317.519	317.519
Deposito's	-	-	20.996	-	20.996
Derivaten					
Derivaten (saldo positieve en negatieve posities)	-	-	408.161	-	408.161
Overige beleggingen					
Participaties in hedge funds	-	-	-	-	-
Infrastructuur	-	-	-	127.039	127.039
Totaal	2.046.352	287.658	429.427	2.240.717	5.004.154
Niet in de beleggingscategorieën meegenomen onderdelen van het belegd vermogen:					
Vorderingen inzake Credit Support Annexen					-
Verplichtingen inzake Credit Support Annexen					-409.450
Kortlopende vorderingen beleggingen					3.400
Kortlopende schulden beleggingen					-6.717
Liquide middelen positief					104.069
Liquide middelen negatief					-23.430
Totaal belegd vermogen					4.672.026

Tabel: Marktwaaardebepaling (x € 1.000)	31-12-2019				
Beleggingscategorieën	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	Netto contante waarde	Andere methode	Totaal
Vastgoedbeleggingen					
Directe vastgoedbeleggingen	-	263.220	-	9.951	273.171
Indirecte vastgoedbeleggingen	-	-	-	54.441	54.441
Aandelen					
Niet-beursgenoteerde aandelen	-	-	-	3.006	3.006
Participaties in beleggingsinstellingen	-	-	-	626.068	626.068
Vastrentende waarden					
Obligaties	1.778.659	-	-	-	1.778.659
Leningen op schuldbekentenis	-	-	338	-	338
Participaties in Beleggingsinstellingen	-	-	-	1.064.574	1.064.574
Participaties in hypotheekfondsen	-	-	-	291.348	291.348
Deposito's	-	-	45.989	-	45.989
Derivaten					
Derivaten (saldo positieve en negatieve posities)	-	-	193.943	-	193.943
Overige beleggingen					
Participaties in hedge funds	-	-	-	1.807	1.807
Infrastructuur	-	-	-	100.372	100.372
Totaal	1.778.659	263.220	240.270	2.151.567	4.433.716
Niet in de beleggingscategorieën meegenomen onderdelen van het belegd vermogen:					
Vorderingen inzake Credit Support Annexen					-
Verplichtingen inzake Credit Support Annexen					-210.758
Kortlopende vorderingen beleggingen					3.544
Kortlopende schulden beleggingen					-3.319
Liquide middelen positief					173.585
Liquide middelen negatief					-8.964
Totaal belegd vermogen					4.387.804

	31-12-2020	31-12-2019
	x € 1.000	x € 1.000
(1) VASTGOEDBELEGGINGEN		
Onder vastgoedbeleggingen zijn per 31 december begrepen:		
Directe vastgoedbeleggingen	287.658	273.171
Indirecte vastgoedbeleggingen	<u>50.825</u>	<u>54.441</u>
Waarde 31 december	<u>338.483</u>	<u>327.612</u>

De waarde van de directe vastgoedbeleggingen zijn inclusief de huurincentive van 25 duizend Euro (2019: 4 duizend Euro).

De vastgoedbeleggingen in ontwikkeling ultimo 2020 zijn 25.512 duizend Euro (2019: 10.895 duizend Euro) en zijn verantwoord bij directe vastgoedbeleggingen. De fase van ontwikkeling van vastgoedbeleggingen is afgerond wanneer het object volledig is opgeleverd.

(2) AANDELEN

De post aandelen bestaat uit:

Niet-beursgenoteerde aandelen	3.250	3.006
Participaties in beleggingsinstellingen aandelen*	<u>659.239</u>	<u>626.068</u>
Waarde 31 december	<u>662.489</u>	<u>629.074</u>

* Participaties in beleggingsinstellingen aandelen betreffen fondsen die beleggen in beursgenoteerde aandelen.

Er worden aandelen uitgeleend door beleggingsinstellingen waarin het fonds participeert. Dit zijn dus géén effecten die rechtstreeks deel uitmaken van de beleggingsportefeuille van het fonds, maar 'pro rata' berekend zijn. Voor het uitlenen van deze stukken ontvangt de desbetreffende beleggingsinstelling collateral als onderpand. Zie ook de toelichting op kredietrisico in de risicoparagraaf. De opbrengsten van het uitlenen van de stukken worden binnen de beleggingsinstelling herbelegd. Deze opbrengsten hebben een positief effect op de participatiewaarde van de beleggingsinstelling.

Er wordt per 31 december 2020 niet direct belegd in premiebijdragende ondernemingen (2019: ook niet).

De post niet-beursgenoteerde aandelen betreft een 5% belang in Mn Services N.V. gevestigd te Den Haag.

(3) VASTRENTENDE WAARDEN

De post vastrentende waarden bestaat uit:

Obligaties en leningen op schuldtekententis	2.046.622	1.778.997
Participaties in beleggingsinstellingen	1.082.845	1.064.574
Participaties in hypotheekfondsen	317.519	291.348
Deposito's	<u>20.996</u>	<u>45.989</u>
Waarde 31 december	<u>3.467.982</u>	<u>3.180.908</u>

Er worden obligaties uitgeleend door beleggingsinstellingen waarin het fonds participeert. Dit zijn dus géén effecten die rechtstreeks deel uitmaken van de beleggingsportefeuille van het fonds, maar 'pro rata' berekend zijn. Het fonds leent dus niet zelf rechtstreeks stukken uit. Voor het uitlenen van deze stukken ontvangt de desbetreffende beleggingsinstelling collateral als onderpand. De opbrengsten van het uitlenen van de stukken worden binnen de beleggingsinstelling herbelegd. Deze opbrengsten hebben een positief effect op de participatiewaarde van de beleggingsinstelling.

(4) DERIVATEN

De door middel van derivaten verkregen posities zijn in de balans gesplitst weergegeven. De positieve posities uit hoofde van derivatencontracten zijn opgenomen onder de post Derivaten (als onderdeel van de Beleggingen). De negatieve posities zijn opgenomen onder de post Verplichtingen uit hoofde van beleggingen.

Per 31 december betreft het de volgende posities:

Derivaten (4)	409.420	222.678
Verplichtingen inzake derivaten (19)	<u>- 1.259</u>	<u>- 28.735</u>
Saldo positie in derivaten	<u>408.161</u>	<u>193.943</u>

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid maakt het fonds gebruik van financiële derivaten. Derivaten worden in beginsel defensief gebruikt om risico's af te dekken en om flexibel (tijdelijk) te kunnen inspelen op veranderende marktomstandigheden. Voor wat betreft de risicoafdekking worden derivaten specifiek ingezet ten behoeve van afdekking van het renterisico (rente swaps) en afdekking van het valutarisico (valutatermijncontracten). De omvang waarin deze instrumenten zijn ingezet blijkt uit de volgende tabel.

De met betrekking tot de beleggingsportefeuille door middel van derivaten per saldo verkregen posities op balansdatum zijn als volgt te specificeren naar onderliggende waarde:

Beleggingscategorie en soort instrument (activa en passiva gesaldeerd ¹⁾ x € 1.000	31-12-2020			
	Nominale waarde ²	Reële waarde		
		saldo ¹	positief	negatief
<i>Vastrentende waarden</i>				
Renteswaps	1.066.900	394.116	394.116	-
<i>Valuta</i>				
Valutaderivaten	642.046	14.045	15.304	- 1.259
Totaal derivaten (per saldo)		408.161	409.420	- 1.259

Beleggingscategorie en soort instrument (activa en passiva gesaldeerd ¹⁾ x € 1.000	31-12-2019			
	Nominale waarde ²	Reële waarde		
		saldo ¹	positief	negatief
<i>Vastrentende waarden</i>				
Renteswaps	1.168.100	194.936	219.009	-24.073
<i>Valuta</i>				
Valutaderivaten	467.341	- 993	3.669	-4.662
Totaal derivaten (per saldo)		193.943	222.678	-28.735

¹⁾ Het betreft saldo posities van activa en passiva en dus niet de exposure (die in totaal is verantwoord onder Derivaten respectievelijk Verplichtingen uit hoofde van beleggingen).

²⁾ De nominale waarde geeft het absolute bedrag aan waarover het contract is afgesloten. De reële waarde is de waarde als het contract ultimo jaar zou worden verkocht of teruggedraaid.

	31-12-2020 x € 1.000	31-12-2019 x € 1.000
(5) OVERIGE BELEGGINGEN		
Onder de overige beleggingen zijn per 31 december begrepen:		
Participaties in Hedge funds	-	1.807
Infrastructuur	127.039	100.372
Waarde 31 december	127.039	102.179

Participaties in Hedge funds zijn geliquideerd in mei 2020.

TOTAAL BELEGGINGEN

Relatie jaarrekening en beleggingsbeleid

De beleggingscategorieën zoals opgenomen in de jaarrekening wijken af van de categorieën zoals die worden gehanteerd in het beleggingsbeleid van het fonds. In de jaarrekening worden de beleggingen gepresenteerd naar de aard van de financiële instrumenten. In het bestuursverslag worden de beleggingscategorieën gepresenteerd conform de wijze waarop het (strategisch) beleggingsbeleid wordt vormgegeven. Het betreft vooral de toerekening van de derivaten en vorderingen en verplichtingen uit hoofde van beleggingen. Uit het volgende overzicht blijkt de aansluiting tussen de jaarrekening enerzijds en het beleggingsbeleid anderzijds:

Post x € 1.000	Jaarrekening	Beleggingsbeleid 31-12-2020				
		Totaal	Matching		Return Portefeuille	
			Vastrentende waarden	Vastrentende waarden	Aandelen	Vastgoedbeleggingen
Vastgoedbeleggingen	338.483	-	-	-	338.483	-
Aandelen	662.489	-	-	662.489	-	-
Vastrentende waarden	3.467.982	3.467.982	-	-	-	-
Derivaten	409.420	409.420	-	-	-	-
Overige beleggingen	127.039	-	-	-	-	127.039
Vorderingen*	3.400	3.257	-	10	133	-
Verplichtingen*	- 440.856	- 439.669	-	-	- 1.187	-
Liquide middelen**	104.069	104.069	-	-	-	-
Totaal	4.672.026	3.545.059	-	662.499	337.429	127.039
Portefeuillesamenstelling ultimo 2020		75,9%	0,0%	14,2%	7,2%	2,7%

* Vorderingen respectievelijk verplichtingen uit hoofde van beleggingen. De verplichtingen zijn inclusief negatieve posities uit hoofde van derivatencontracten ad 1.259 duizend Euro (2019: 28.735 duizend Euro) en de verplichtingen aan bancaire instellingen ad 23.430 duizend Euro (2019: 8.964 duizend Euro).

** De liquide middelen bestaan uit directe vorderingen op bancaire instellingen.

	31-12-2020 x € 1.000	31-12-2019 x € 1.000
(6) VORDERINGEN UIT HOOFDE VAN BELEGGINGEN		
Onder de post vorderingen uit hoofde van beleggingen zijn per 31 december opgenomen:		
Kortlopende vorderingen	3.400	3.544
Totaal	3.400	3.544

Alle vorderingen uit hoofde van beleggingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

(7) OVERIGE VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

Onder de post overige vorderingen en overlopende activa zijn per 31 december begrepen:

Te vorderen premiebijdragen op werkgevers	7.765	7.542
Overige overlopende activa	894	901
Totaal	8.659	8.443

* Te vorderen premiebijdragen op werkgevers

De samenstelling per 31 december is als volgt:

Te vorderen premiebijdragen	2.761	1.398
Nog te verrekenen premiebijdragen	5.684	6.324
	8.445	7.722
Voorziening voor oninbare vorderingen	- 680	- 180
Bedrag van de vorderingen na aftrek van de voorziening	7.765	7.542

Het verloop van de voorziening voor oninbare vorderingen is als volgt:

Voorziening 1 januari	- 180	- 290
Afboekingen	- 119	267
Mutatie via resultaat	- 381	- 157
Voorziening 31 december	-680	-180

De mutatie via resultaat betreft de benodigde onttrekking of dotatie die nodig is om de voorziening voor oninbare vorderingen te muteren naar de benodigde eindstand. De toename van ad 500 duizend euro wordt met name veroorzaakt door het voorzien van in rekening gebrachte aanmaankosten en boete.

* Overige overlopende activa

Per 31 december bestaan de overige overlopende activa uit:

Langlopende vordering	750	750
Vooruitbetaald pensioenuitvoerder	48	26
Nog te verrekenen uitkeringen	-	52
Diverse vorderingen en overlopende activa	96	73
Totaal	894	901

De langlopende vordering per 31 december betreft:

Achtergestelde lening aan deelneming Mn Services N.V.	750	750
Totaal	750	750

De achtergestelde converteerbare lening aan de deelneming Mn Services N.V. heeft een eeuwigdurende looptijd. Er zijn geen tussentijdse aflossingen vastgelegd. De rente bedraagt 3,5% en dient jaarlijks aan het eind van het kalenderjaar te worden voldaan.

De overige vorderingen en overlopende activa, met uitzondering van de langlopende vordering, hebben een resterende looptijd korter dan een jaar. De eerste waarde benadert de reële waarde gegeven het kortlopende karakter van de vorderingen en overlopende activa, en het feit dat waar nodig een voorziening voor oninbaarheid is gevormd.

(8) LIQUIDE MIDDELEN

De liquide middelen ad 104,1 miljoen Euro (2019: 173,6 miljoen Euro) betreffen posities in rekening-courant bij bancaire instellingen en sight deposits. De schulden in rekening-courant aan bancaire instellingen zijn verantwoord onder de verplichtingen uit hoofde van beleggingen. Het saldo van liquide middelen (actief) en schulden bij bancaire instellingen bedraagt 80,6 miljoen Euro (2019: 164,6 miljoen Euro). De liquide middelen staan ter vrije besteding van het fonds.

De liquide middelen zijn als volgt te verdelen:

Saldi in rekening-courant ten behoeve van vermogensbeheer	80.393	149.659
Sight deposits	3.125	3.109
Saldi in rekening-courant ten behoeve van pensioenbeheer	20.551	20.817
Totaal	104.069	173.585

Ultimo 2020 heeft het fonds bij ING Bank N.V. een (intraday-) kredietfaciliteit van 15 miljoen Euro. Hiervan werd ultimo 2020 en 2019 geen gebruik gemaakt.

PASSIVA

(9) STICHTINGSKAPITAAL EN RESERVES

Het stichtingskapitaal bedraagt 545 Euro en uitgedrukt in duizenden Euro is het niet zichtbaar in de jaarrekening.

Vermogenspositie

Het aanwezige eigen vermogen bestaat uit het totaal van de algemene reserves en de solvabiliteitsreserves.

Ultimo 2020 bedraagt het totale vermogen van het fonds 4.649 miljoen Euro (2019: 4.365 miljoen Euro). Het fonds heeft een bestemmingsreserve premie egalisatiedepot waarvan de waarde geen onderdeel van het vermogen ten behoeve van de dekkingsgraad is. Per einde 2020 is deze bestemmingsreserve gedaald tot nihil (2019: 7.850 duizend Euro). Op basis van het vermogen en de technische voorzieningen kan de dekkingsgraad als volgt worden berekend:

	31-12-2020	31-12-2019
	x € 1.000	x € 1.000
Totale vermogen	4.649.309	4.365.417
Af: Bestemmingsreserve premie egalisatiedepot	-	7.850
Vermogen ten behoeve van de dekkingsgraad	4.649.309	4.357.567
Totaal technische voorzieningen	4.130.214	3.830.259

Dekkingsgraad, solvabiliteit en herstelplan

Dekkingsgraad	112,6%	113,8%
Beleidsdekkingsgraad	109,2%	112,2%
Aanwezig eigen vermogen ten behoeve van dekkingsgraad	519.095	527.308
Minimaal vereist eigen vermogen	170.330	159.062
Vereist eigen vermogen	475.157	475.661
Minimaal vereist eigen vermogen (in percentage)	104,1%	104,2%
Vereist eigen vermogen (in percentage)	111,5%	112,4%

Voor de berekening van het vereiste vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model.

De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020 bedraagt 109,2% (2019: 112,2%). De beleidsdekkingsgraad is vastgesteld als het voortschrijdende gemiddelde van de dekkingsgraden van de 12 maandeinden over de periode januari tot en met december.

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat het eigen vermogen ultimo boekjaar 1,1%-punt hoger is dan vereist. De solvabiliteit van het fonds op grond van de beleidsdekkingsgraad ultimo boekjaar is niet toereikend (2,3%-punt lager). Daarom heeft het fonds een herstelplan als bedoeld in artikel 138 en 140 van de Pensioenwet opgesteld, dat op 31 maart 2021 is ingediend bij de toezichthouder.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN. Bij het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten lasten wordt als eerste de benodigde mutatie van de bestemmingsreserve premie egalisatiedepot verwerkt. Vervolgens wordt de benodigde mutatie van de solvabiliteitsreserves verantwoord, waarna het totaal van beide solvabiliteitsreserves samen gelijk is aan het vereist eigen vermogen. Tenslotte wordt de benodigde mutatie van de algemene reserve prepensioen verwerkt, waarna het resterende saldo van baten en lasten wordt toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve.

Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten lasten over 2020 is opgenomen onder de staat van baten en lasten. Dit voorstel is verwerkt in de balans.

	31-12-2020	31-12-2019
	x € 1.000	x € 1.000
(10) ALGEMENE RESERVE		
Het verloop van de algemene reserve is als volgt:		
Beginstand	49.151	- 15.368
Resultaatbestemming	<u>- 6.744</u>	<u>64.519</u>
Totaal	<u>42.407</u>	<u>49.151</u>

Het saldo van baten en lasten bedraagt 16.063 duizend Euro (last). Per saldo is 1.469 duizend Euro onttrokken aan de specifieke algemene reserve prepensioen en aan de solvabiliteitsreserves en 7.850 duizend Euro onttrokken aan de bestemmingsreserve (ten behoeve van premie egalisatie). Het resterende negatieve saldo van 6.744 duizend Euro is via de resultaatbestemming onttrokken aan de algemene reserve.

(11) ALGEMENE RESERVE PREPENSIOEN

Het verloop van de algemene reserve prepensioen is als volgt:

Beginstand	2.496	4.056
Mutatie: bestemming saldo van baten en lasten	<u>- 965</u>	<u>- 1.560</u>
Totaal	<u>1.531</u>	<u>2.496</u>

(12) SOLVABILITEITSRESERVES

Het totale vereist eigen vermogen van 475 duizend Euro (2019: 476 duizend Euro) is als volgt over twee solvabiliteitsreserves gesplitst:

* Solvabiliteitsreserve (algemeen)

Het verloop van de solvabiliteitsreserve is als volgt:

Beginstand	471.163	442.884
Mutatie: bestemming saldo van baten en lasten	<u>- 284</u>	<u>28.279</u>
Totaal	<u>470.879</u>	<u>471.163</u>

* Solvabiliteitsreserve prepensioen

Het verloop van de solvabiliteitsreserve prepensioen is als volgt:

Beginstand	4.498	4.484
Mutatie: bestemming saldo van baten en lasten	<u>- 220</u>	<u>14</u>
Totaal	<u>4.278</u>	<u>4.498</u>

(13) BESTEMMINGSRESERVE PREMIE EGALISATIEDEPOT

Het verloop van de bestemmingsreserve is als volgt:

Beginstand	7.850	2.500
Toevoeging op basis van feitelijke premie	-	-
Toevoeging op basis van feitelijke premie vorig jaar	-	66
Toevoeging ten laste van de AIP-verplichting	<u>-</u>	<u>6.600</u>
Toevoeging via bestemming saldo van baten en lasten	<u>-</u>	<u>6.666</u>
Subtotaal	7.850	9.166
Vrijval ten gunste van premiedekking - regulier	- 7.850	- 1.250
Vrijval ten gunste van premiedekking - additioneel	<u>-</u>	<u>- 66</u>
Vrijval via bestemming van baten en lasten	<u>- 7.850</u>	<u>- 1.316</u>
Totaal	<u>-</u>	<u>7.850</u>

In 2020 is in totaal 7.850 duizend Euro vrijgevallen (2019: 1.316 duizend euro) ten gunste van de premiedekking 2020 (zie post 21).

(14) VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN VOOR RISICO VAN HET PENSIOENFONDS

Kenmerken pensioenregeling

De door het fonds verzekerde pensioenregeling kan worden gekarakteriseerd als een voorwaardelijk geïndexeerde opbouwregeling.

De pensioenregeling voorziet in ouderdomspensioen ten behoeve van deelnemers en gewezen deelnemers en in (het bijzonder) partnerpensioen (weduwen, weduwnaars en wezen) ten behoeve van de nagelaten betrekkingen, waaronder tevens geregistreerd partnerschap en aangemelde partners worden begrepen.

De pensioengrondslag wordt bepaald door het loon te verminderen met een franchise. Er is sprake van een maximum loon. De franchise en het maximum loon worden jaarlijks, per 1 januari, aangepast overeenkomstig de ontwikkelingen van de algemene prijs- en loonontwikkeling.

Samenstelling en verloop voorziening pensioenverplichtingen

De technische voorzieningen zijn in 2020 toegenomen met 300 miljoen Euro (2019: toegenomen met 382 miljoen Euro). De samenstelling en de ontwikkeling van de voorziening is als volgt nader toe te lichten.

De voorziening pensioenverplichtingen kan per 31 december als volgt worden gespecificeerd naar groep van deelnemers:

	31-12-2020		31-12-2019	
	aantal	bedrag x € 1.000	aantal	bedrag x € 1.000
Actieve deelnemers	4.932	1.106.360	5.232	1.002.560
Pensioengerechtigden	28.828	1.973.592	29.505	1.912.878
Gewezen deelnemers	19.282	892.996	19.046	767.064
Subtotaal (exclusief kostenopslag)		3.972.949		3.682.502
Kostenopslag (3,0%)		119.188		110.475
Totaal	53.042	4.092.137	53.783	3.792.977

Per 31 december 2019 is de voorziening pensioenverplichtingen berekend uitgaande van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De daarvan afgeleide marktrente bedraagt ultimo 2020 0,19% (2019: 0,72%).

	2020		2019	
		x € 1.000		x € 1.000
De ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen in het verslagjaar kan als volgt worden gespecificeerd:				
Stand 1 januari		3.792.977		3.411.883
Pensioenopbouw	58.813		51.158	
Toeslagen (per 1 januari 2021 respectievelijk 2020)	-		15.410	
Rentetoevoeging	- 12.144		- 7.901	
Onttrekking voor uitkeringen	- 130.508		- 131.198	
Onttrekking voor uitvoeringskosten	- 3.966		- 4.006	
Wijziging marktrente	444.164		464.611	
Wijziging uit hoofde van waardeoverdrachten	25		- 165	
Aanpassing schattingswijziging	- 44.951		-	
Overige mutaties	- 12.273		- 6.815	
Mutatie van de voorziening		299.160		381.094
Voorziening 31 december		4.092.137		3.792.977

De overige mutaties zijn inclusief 1.956 duizend Euro (2019: 2.865 duizend Euro) ten behoeve van onvoorwaardelijke aanspraken in verband met VPL.

De regeling is kort beschreven in de Algemene toelichting. De belangrijkste posten van de mutatie van de voorziening pensioenverplichting zijn toegelicht bij post 26 van de Staat van Baten en Lasten.

(15) VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN VOOR RISICO VAN HET PENSIOENFONDS - PREPENSIOEN

De ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen prepensioen kan als volgt worden gespecificeerd:

Stand 1 januari		36.273		34.756
Pensioenopbouw	1		60	
Toeslagen (per 1 januari 2021 respectievelijk 2020)	-		150	
Rentetoevoeging	- 117		- 80	
Onttrekking voor uitkeringen	- 1.848		- 1.540	
Onttrekking voor uitvoeringskosten	- 77		- 67	
Wijziging marktrente	2.863		3.378	
Wijziging uit hoofde van waardeoverdrachten	- 2		- 30	
Aanpassing schattingswijziging	- 7		-	
Overige mutaties	112		- 354	
Mutatie van de voorziening		925		1.517
Voorziening 31 december		37.198		36.273

	2020 x € 1.000	2019 x € 1.000
(16) VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN VOOR RISICO VAN HET PENSIOENFONDS - AIP		
De ontwikkeling van de voorziening pensioenverplichtingen AIP kan als volgt worden gespecificeerd:		
Stand 1 januari	784	915
Toeslagen (per 1 januari 2021 respectievelijk 2020)	-	3
Rentetoevoeging	- 2	- 2
Onttrekking voor uitkeringen	- 114	- 124
Onttrekking voor uitvoeringskosten	- 3	- 4
Wijziging marktrente	16	25
Wijziging uit hoofde van waardeoverdrachten	-	-
Aanpassing schattingswijziging	-	-
Overige mutaties	- 29	- 29
Mutatie van de voorziening	-132	-131
Voorziening 31 december	652	784

(17) OVERIGE TECHNISCHE VOORZIENINGEN

Spaarfonds gemoedsbezwaren

De ontwikkeling van het spaarfonds gemoedsbezwaarden kan als volgt worden gespecificeerd:

Stand 1 januari	225	225
Toevoeging premie werkgevers	2	-
Mutatie van de voorziening	2	-
Voorziening 31 december	227	225

31-12-2020
x € 1.000

31-12-2019
x € 1.000

(18) LANGLOPENDE SCHULDEN

De post langlopende schulden bestaat volledig uit de verplichting in verband met VPL (15-jaars inkoop) en de verplichting in verband met AIP:

VPL-verplichting	19.565	19.804
AIP-verplichting	9.101	8.340
Totaal	28.666	28.144

VPL-verplichting

Het verloop van de VPL-verplichting is als volgt:

Beginstand	19.804	19.812
Onttrekking wegens inkoop onvoorwaardelijke aanspraken	- 1.956	- 2.865
Toevoeging netto beleggingsrendement	1.717	2.857
Mutatie VPL-verplichting	-239	- 8
Totaal	19.565	19.804

De VPL-verplichting wordt door het fonds jaarlijks naar de situatie per eind oktober getoetst op toereikendheid. Naar aanleiding daarvan heeft het bestuur besloten om per 1 januari 2021 de voorwaardelijk toegezegde VPL-aanspraken te verhogen met 4,49%.

De onttrekking wegens inkoop komt ten gunste van de premiebijdragen en dient als dekking van de toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen. De toevoeging van het netto beleggingsrendement van 1.717 duizend Euro is 8,67% van de VPL-verplichting per 1 januari 2020 na aftrek van de in 2020 benodigde inkoop voor onvoorwaardelijke aanspraken. In 2020 en 2019 is er niet specifiek premie geheven voor voorwaardelijke toegezegde aanspraken.

	31-12-2020	31-12-2019
	x € 1.000	x € 1.000
<i>AIP-verplichting</i>		
Het verloop van de AIP-verplichting is als volgt:		
Beginstand	8.340	13.036
Mutatie wegens inkoop onvoorwaardelijke aanspraken	15	3
Mutatie wegens solvabiliteitsopslag AIP	22	22
Toevoeging netto beleggingsrendement	724	1.879
Onttrekking ten gunste van premie-egalisatiedepot	<u>-</u>	<u>- 6.600</u>
Mutatie AIP-verplichting	761	- 4.696
Totaal	<u>9.101</u>	<u>8.340</u>

De onttrekking wegens inkoop komt ten gunste van de premiebijdragen en dient als dekking van de toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen. De toevoeging van het netto beleggingsrendement van 724 duizend Euro is 8,67% van de AIP-verplichting per 1 januari 2020. In 2020 en 2019 is er niet specifiek premie geheven voor AIP.

Ultimo 2019 is aan de AIP-verplichting 6.600 duizend euro onttrokken ten gunste van het premie-egalisatiedepot. Deze vrijval is in de staat van Baten en Lasten verantwoord via de post Overige baten (23).

(19) VERPLICHTINGEN UIT HOOFDE VAN BELEGGINGEN

Onder de post verplichtingen uit hoofde van beleggingen zijn per 31 december opgenomen:

Verplichtingen uit hoofde van Credit Support Annexen (CSA)	409.450	210.758
Verplichtingen inzake derivaten	1.259	28.735
Verplichtingen in rekening-courant aan bancaire instellingen	23.430	8.964
Kortlopende schulden beleggingen	<u>6.717</u>	<u>3.319</u>
Totaal	<u>440.856</u>	<u>251.776</u>

De post verplichtingen uit hoofde van CSA betreft ontvangen cash collateral (zekerheden).

Er worden stukken uitgeleend (aandelen en obligaties) door beleggingsinstellingen waarin het fonds participeert. Voor het uitlenen van deze stukken ontvangen de desbetreffende beleggingsfondsen collateral als onderpand. Het onderpand heeft gemiddeld een waarde van 105,2% van de uitgeleende stukken. Het aandeel van het fonds in de waarde van het ontvangen onderpand ultimo 2020 was circa 45 miljoen Euro (2019: 33 miljoen Euro). De collateral via stukken is niet in de balans opgenomen.

De rekening-courant positie met bancaire instellingen staat tegenover de liquide middelen (post 8).

Alle verplichtingen uit hoofde van beleggingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

(20) OVERIGE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA

Onder de post overige schulden en overlopende passiva zijn per 31 december opgenomen:

Verschuldigde loonheffing	2.286	2.299
Nog toe te kennen rechten inzake waardeoverdrachten	-	47
Overige nog te betalen kosten	<u>424</u>	<u>340</u>
Totaal	<u>2.710</u>	<u>2.686</u>

Alle overige schulden en overlopende passiva zijn kortlopende schulden en hebben een resterende looptijd korter dan een jaar. De eerste waarde benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter van de schulden.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA

Verstreckte kredietfaciliteit

Het fonds heeft in 2019 aan deelneming Mn Services N.V. (MN) een kredietfaciliteit verstrekt van 1,1 miljoen Euro. De kredietfaciliteit loopt tot en met 31 december 2024. Er zijn geen beperkingen gesteld aan opnamen en aflossingen door MN. Per 31 december 2020 (2019: idem) werd er geen gebruik gemaakt van deze faciliteit. MN vergoedt een bereidstellingsprovisie ter grootte van 50 basispunten per kalenderjaar over het niet opgenomen deel.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Investeringsverplichtingen

Ultimo 2020 staat voor 26,3 miljoen Euro aan toekomstige verplichtingen uit in verband met vastgoedbeleggingen (2019: 17,3 miljoen Euro).

Het fonds heeft een verplichting van 272 miljoen Euro afgegeven inzake het Nederlandse Hypothekenfonds. Eind 2020 is hiervan 242 miljoen Euro opgenomen (ultimo 2019: 213 miljoen Euro). De verwachting is dat de resterende verplichting van 30 miljoen Euro in de komende jaren wordt opgevraagd.

Uitlenen effecten (via beleggingsinstellingen)

Ultimo 2020 was er 45 miljoen Euro aan effecten uitgeleend (2019: 33 miljoen Euro) via beleggingsinstellingen waarin het fonds participeert. Dit zijn dus géén effecten die rechtstreeks deel uitmaken van de beleggingsportefeuille van het fonds, maar 'pro rata' berekend zijn. Voor het uitlenen van deze stukken ontvangen de desbetreffende beleggingsinstellingen collateral als onderpand. De opbrengsten van het uitlenen van de stukken worden binnen de beleggingsinstelling herbelegd. Deze opbrengsten hebben een positief effect op de participatiewaarde van de beleggingsinstelling.

Huurovereenkomst Hoofddorp

Het pensioenfonds heeft een huurovereenkomst afgesloten voor de locatie in Hoofddorp. Deze overeenkomst is voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van vier maanden. De geschatte verplichting voor het komende jaar bedraagt 22 duizend Euro. De verplichting voor de periode één tot vijf jaar bedraagt 68 duizend Euro. Na vijf jaar is de resterende verplichting naar verwachting nihil. Voor de huur van het pand is geen bankgarantie afgegeven. Er is geen sprake van een verplichting tot herstel na afloop van het gebruik van de door het pensioenfonds gehuurde ruimtes op de locatie.

Uitvoeringsovereenkomsten

*** Administratiekosten MN**

Voor het voeren van de administratie van het fonds is een administratieovereenkomst met Mn Services N.V. afgesloten. De overeenkomst is aangegaan voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van twee jaar. De jaarlijkse kosten variëren, maar liggen tussen de 4 en 5 miljoen Euro (exclusief btw en projecten).

*** Vermogensbeheer MN**

Met de vermogensbeheerder Mn Services Vermogensbeheer B.V. is een fiduciaire beheerovereenkomst voor onbepaalde tijd aangegaan en die kan per direct beëindigd worden door middel van een aangetekende brief. De jaarlijkse kosten variëren maar bedragen circa 7 miljoen Euro. Naast het beheer door Mn Services Vermogensbeheer B.V. wordt de hypotheekportefeuille beheerd door Syntrus Achmea Real Estate & Finance.

RISICOPARAGRAAF

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. In het bestuursverslag is ingegaan op de risicobereidheid ten aanzien van strategische en operationele risico's en op het beleid ter beheersing van de risico's. Onderstaand wordt meer kwantitatieve informatie betreffende deze risico's weergegeven.

BELEID EN RISICOBEEHER

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten zijn:

- * Beleggingsbeleid
- * Premiebeleid
- * Herverzekeringsbeleid
- * Toeslagverleningsbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie geeft inzicht in de pensioenverplichtingen en verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's. Op grond van de analyses stelt het bestuur het strategisch beleid vast. Dat strategisch beleid betreft het beleggingsbeleid, premiebeleid en toeslagbeleid.

Het strategisch beleid wordt jaarlijks en indien nodig meer frequent door het bestuur gebruikt voor het vaststellen van de beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid.

Onvoorziene omstandigheden

Als onderdeel van de standaard risicobeheersing van het pensioenfonds (het fonds) beschikt uitvoerder MN over continuïteitsplannen waarin onder meer vermeld is wat er minimaal nodig is aan medewerkers en systemen om de dienstverlening te kunnen voortzetten tijdens onvoorziene omstandigheden. In 2020 had de COVID-19 uitbraak effect op de risicobeheersing van het fonds.

De continuïteitsplannen zijn voor pensioenuitvoering, vermogensbeheer en IT getoetst aan de extra risico's van de COVID-19 uitbraak en in orde bevonden. Het fonds volgt en bewaakt de marktgevolgen en economische gevolgen die de COVID-19 uitbraak heeft en de impact daarvan op het fonds. Dit gebeurt in samenwerking met MN. In het algemeen is de conclusie dat het effect op de risico's voor het fonds beperkt waren, deels vanwege getroffen mitigerende maatregelen (door het fonds en de overheid) en deels door de reactie op de financiële markten in 2020, en dat de dienstverlening aan de werkgevers en deelnemers 'gewoon' is doorgegaan zonder dat de continuïteit in gevaar is geweest.

Voor wat betreft het effect van de COVID-19 uitbraak op de risico's van het fonds geldt in 2020:

- * Operationeel (S8)
 - Het fonds en MN hebben de schok goed kunnen opvangen en snel om kunnen schakelen van werken op kantoor naar werken thuis. MN heeft een stresstest gedaan, die uitwees dat de infrastructuur voldoende krachtig was om de omschakeling naar vooral thuiswerken te kunnen ondersteunen en de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen;
 - MN heeft een centraal coördinatieteam opgezet en teams zijn gesplitst en grotendeels thuis gaan werken om het besmettings- en verspreidingsgevaar te verminderen. Daarbij is extra aandacht besteed aan de vitaliteit van de medewerkers en aan de beheersing van mogelijk verhoogde risico's op het gebied van cybersecurity en fraude;
 - Mede als gevolg van de maatregelen, zijn de uitkeringen steeds correct, tijdig en gecontroleerd uitbetaald en zijn alle verplichte wettelijke aanpassingen tijdig doorgevoerd in de systemen;
 - Het fonds heeft snel kunnen inspelen op vragen van werkgevers over verlichting van de premielast, door een coulant vorderingsbeleid te hanteren. Het betalingsgedrag van de werkgevers bleek echter gedurende het jaar niet wezenlijk te veranderen door de nieuwe economische situatie, mede dankzij de ondersteuning via de overheidsmaatregelen.
- * Marktrisico (S1 t/m S5, S8, S10)
 - De coronapandemie leidde tot grote onrust op de internationale financiële markten, vooral in het eerste kwartaal daalde de waarde van de beleggingsportefeuille in korte tijd, met name de liquide beleggingscategorieën. Door de juiste crisisprotocollen te activeren, kon regie worden gehouden op de ontwikkeling van de portefeuilles. De snelheid waarmee de markten weer opveerden, was direct terug te zien in de waarde van de beleggingen. Daarbij is het risico voor het fonds relatief beperkt door de matching van renterisico's tussen de beleggingen en de verplichtingen;
 - Door adequaat bijsturen zijn de strategische grenzen van het beleggingsbeleid in 2020 niet of zeer kort overschreden.

* Verzekeringstechnisch (S6)

De risico's van langlevens, overlijden en arbeidsongeschiktheid (zie de toelichting op S6) worden beïnvloed door de effecten van de COVID-19 uitbraak in 2020: er is sprake van oversterfte en mogelijk meer langdurig zieken. Voor het fonds geldt dat het resultaat op sterfte in 2020 circa 1,3 miljoen euro hoger is dan in 2019 (circa +18%). Dit is inclusief het effect van de oversterfte. Daarmee is het verzekeringstechnisch risico niet sterk beïnvloed door COVID-19 en is er ultimo 2020 geen wijziging van de voorziening pensioenverplichtingen nodig (geen schattingswijziging IBNR).

* Liquiditeitsrisico (S7)

Het doel van het liquiditeitsbeleid is om de optimale hoogte van de benodigde liquiditeitspositie te bepalen, waarbij in de beleggingsportefeuille aan alle betalings- en onderpandverplichtingen kan worden voldaan, zonder dat er een teveel liquide middelen wordt aangehouden. In de eerste helft van 2020 golden uitzonderlijke marktomstandigheden. Met name bij het verslechteren van de marktliquiditeit en een verhoogde mate van volatiliteit in bepaalde delen van de financiële markten bleek het wenselijk meer liquiditeiten aan te houden. Om hierin te voorzien, is in het nieuwe beleid rekening gehouden met twee regimes: (1) normale marktomstandigheden en (2) hoog-volatiële markten. In het hoog-volatiliteitsregime worden er meer liquide middelen aangehouden. Ultimo 2020 was het aandeel van liquide beleggingen in de portefeuille vrijwel even groot als ultimo 2019.

In het vervolg van de risicoparagraaf zijn de risico's van het fonds toegelicht zonder verder rekening te houden met COVID-19.

SOLVABILITEITSRISICO

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen en het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Voldoende vermogen houdt niet alleen in dat het vermogen ten minste gelijk is aan de verplichtingen. Er moet ook sprake zijn van een toereikende algemene reserve voor het opvangen van tegenvallers. Die tegenvallers kunnen te maken hebben met de ontwikkeling van de rente en de koersen op de financiële markten, maar ook met actuariële zaken (zoals de levensverwachting van deelnemers) of de inflatie (bij oplopende inflatie nemen de kosten toe om de pensioenen waardevast te houden).

In het Besluit Financieel Toetsingskader pensioenfondsen (FTK) is in artikel 12 gesteld dat een fonds een vereist eigen vermogen berekend volgens een standaardmodel waarin rekening wordt gehouden met risico's voor de gehele balans (activa en passiva). Een fonds wijkt af van het standaardmodel als het risicoprofiel van het fonds niet voldoende aansluit op de uitgangspunten van het standaardmodel.

Het pensioenfonds past het standaardmodel toe. Via deze 'standaardmethode' toetst het pensioenfonds of er voldoende vermogen aanwezig is om beschermd te zijn tegen de hierboven vermelde risico's. In de standaardmethode wordt elk risico omgerekend naar een bepaalde vermogens eis. De combinatie van deze factoren geeft de vereiste solvabiliteit. Omdat de risico's onderling gecorreleerd zijn - sommige risico's zullen zich naar verwachting tegelijkertijd manifesteren terwijl andere risico's dat nu juist niet doen - vindt nog een aftrek vanwege diversificatie plaats.

Op grond van het standaardmodel bepaalt het fonds het geldende vereiste eigen vermogen. Het toepassen van het standaardmodel leidt tot een adequate inschatting van het totale risicoprofiel van het fonds. Het fonds bepaalt het vereist eigen vermogen op basis van de strategische beleggingsmix op balansdatum. Bij toepassing van het standaardmodel heeft het fonds ultimo 2020 op basis van de strategische beleggingsmix een vereist eigen vermogen van 11,5% van de voorziening pensioenverplichtingen (2019: 12,4%) nodig.

De volgende tabel laat de uitkomsten van het standaardmodel per risicofactor zien.

Vereist eigen vermogen (x € 1.000)		
Risicofactor	Solvabiliteit (na iteratie)	
	ultimo 2020	ultimo 2019
Technische voorzieningen: volgens jaarrekening (a)	4.130.214	3.830.259
S1 Renterisico (inclusief inflatie)	7.065	35.427
S2 Aandelen- en vastgoedrisico	294.415	276.261
S3 Valutarisico	114.107	107.197
S4 Grondstoffenrisico	-	-
S5 Kredietrisico	219.152	226.670
S6 Verzekeringstechnisch risico	102.558	94.227
S7 Liquiditeitsrisico	-	-
S8 Concentratierisico	-	-
S9 Operationeel risico	-	-
S10 Actief beheer risico	7.305	7.430
Subtotaal van alle risico's	744.602	747.212
Diversificatie-effect	-269.445	-271.551
Vereist eigen vermogen (b)	475.157	475.661
Solvabiliteitseis (c = b / a)	11,5%	12,4%
Vereist eigen vermogen (art. 132 Pensioenwet) (d = a + b)	4.605.371	4.305.920
Aanwezige vermogen (e)	4.649.309	4.357.567
Surplus (f = e - d)	43.938	51.647

Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix in de evenwichtssituatie.

Het aanwezige vermogen bestaat uit het stichtingskapitaal en de (niet bekleemde) reserves. Zie ook de toelichting op de balanspost Algemene reserve.

Eind 2020 is het aanwezige vermogen 43.938 duizend Euro hoger/lager dan het vereist eigen vermogen (2019: 51.647 duizend Euro hoger). Per eind 2020 is de beleidsdekkingsgraad 109,2% en dus lager dan de vereiste dekkingsgraad van 111,5%. Het fonds heeft hierdoor geen toereikende solvabiliteit en is bezig met het opstellen van een herstelplan wat uiterlijk 31 maart 2021 bij de toezichthouder ingediend moet worden.

RENTERISICO (S1)

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van veranderingen in de marktrente. De doelstelling, binnen het beleid van het fonds, is om een deel van het renterisico in de nominale portefeuille af te dekken, afhankelijk van het niveau van de 20-jaars swaprente. De renteafdekking van het fonds per 31 december 2020 is 71,2% op basis van de actuele rentetermijnstructuur (2019: 64,4%).

De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duratie. Het betreft de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren.

Duratie (x € 1.000)	Ultimo 2020		Ultimo 2019	
	Waarde*	Duratie	Waarde	Duratie
Duratie van de vastrentende waarde (voor derivaten)	2.778.917	4,3	2.488.733	4,4
Duratie van de vastrentende waarde (na derivaten)	2.778.917	13,4	2.488.733	11,0
Duratie van de (nominale) pensioenverplichtingen	4.129.987	18,5	3.830.034	17,7

* Betreft vastrentende waarden uit de matchingportefeuille ten behoeve van het afdekken van het rente-effect in de technische voorziening. De vergelijkende cijfers zijn aangepast.

Bovenstaande tabel laat zien dat de duratie van vastrentende waarde na derivaten lager is dan de duratie van de pensioenverplichtingen, namelijk 13,4 versus 18,5 jaar. Dit betekent dat de beleggingen minder gevoelig zijn voor renteverandering dan de pensioenverplichtingen. Bij een rentestijging daalt de waarde van de verplichting procentueel harder dan de beleggingen en bij een rentedaling stijgt de verplichting harder.

Het verschil in rentegevoeligheid tussen de beleggingen en de verplichtingen kan ook zichtbaar worden gemaakt door de invloed op de dekkingsgraad van een renteschok van 100 basispunten (= één procentpunt):

Rente schok	1% daling	Stand 31/12/2020	1% stijging
Vermogen t.b.v. dekkingsgraad (x € 1.000)	5.381,5	4.649,3	4.106,4
Technische voorzieningen (x € 1.000)	4.875,9	4.130,2	3.535,0
Dekkingsgraad	110,4%	112,6%	116,2%

Naast de rentederivaten vormt de portefeuille langlopende staatsleningen een belangrijk onderdeel van de matchingportefeuille. De matchingportefeuille heeft als doel de ontwikkeling van de verplichtingen als gevolg van rentebewegingen te volgen. Daarom is de looptijd van de portefeuille zoveel mogelijk aangepast aan de looptijd van de verplichtingen. De beschikbaarheid van staatsleningen is voldoende tot een looptijd van circa 30 jaar. Staatsleningen met een looptijd van 30 jaar zijn ook geschikt om verplichtingen die langer lopen dan 30 jaar af te dekken. Dat komt door de hoge correlatie van de rente op de lange looptijden.

Afhankelijk van het niveau van de marktrente hanteert het fonds een beleid, zoals opgenomen in het beleggingsplan, om het renterisico van een deel van de verplichtingen af te dekken. Bij een stijging van de rente wordt een groter deel van de verplichtingen afgedekt.

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

Looptijd (x € 1.000)	Ultimo 2020		Ultimo 2019	
	Waarde	%	Waarde	%
Resterende looptijd 0 tot 3 jaar	1.123.072	32	883.697	28
Resterende looptijd 3 tot 5 jaar	392.079	11	363.682	11
Resterende looptijd 5 tot 10 jaar	611.159	18	656.051	21
Resterende looptijd 10 tot 20 jaar	900.582	26	814.460	26
Resterende looptijd langer dan 20 jaar	441.090	13	463.018	14
Totaal	3.467.982	100	3.180.908	100

AANDELEN- EN VASTGOEDRISICO (S2)

Het aandelen- en vastgoedrisico (marktrisico) is het risico dat de waarde van deze zakelijke waarden verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. De strategie van het fonds met betrekking tot het beleggingsrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen zoals vastgelegd in het beleggingsplan. Het marktrisico wordt op dagelijkse basis beheerd door vermogensbeheerders in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall- marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Marktrisico heeft betrekking op winsten en verliezen die kunnen ontstaan door ongunstige marktbevingen die samenhangen met de handel in, of het aanhouden van, een positie in financiële instrumenten. Het marktrisico wordt voornamelijk gemitigeerd door het diversificeren van de beleggingsportefeuille ofwel het spreiden van de beleggingen over sectoren en regio's.

De onderstaande tabel geeft de spreiding weer van de aandelen- en vastgoedportefeuille van het fonds naar sectoren:

Sectorverdeling aandelen & vastgoed (x € 1.000)	Ultimo 2020		Ultimo 2019	
	Waarde	%	Waarde	%
Financiële instellingen	100.633	10	137.236	14
Handel- en industriële bedrijven	68.663	7	60.437	6
Nutsbedrijven	30.628	3	37.802	4
Vastgoed	338.483	34	327.612	34
Andere instellingen	462.565	46	393.599	42
Totaal	1.000.972	100	956.686	100

Het totaal aan aandelen en vastgoed in de beleggingsportefeuille ultimo 2020 is circa 20% (2019: 21%). De samenstelling wijkt in 2020 1%-punt af met 2019.

De onderstaande tabel geeft weer de spreiding van de aandelenportefeuille van het fonds naar regio's:

Regionale verdeling aandelen (x € 1.000)		
Regio	Ultimo 2020	Ultimo 2019
Aandelen Europa	217.641	223.034
Aandelen Noord Amerika	212.035	191.888
Aandelen Verre Oosten	51.295	49.894
Aandelen Opkomende Markten	181.518	164.258
Totaal	662.489	629.074

De volgende tabel geeft de spreiding van de vastgoedportefeuille naar direct en indirect en naar binnen- en buitenland weer:

Verdeling vastgoed (x € 1.000)	Ultimo 2020	Ultimo 2019
Direct/indirect		
Direct vastgoed	287.658	273.171
Indirect vastgoed	50.825	54.441
Totaal	338.483	327.612
Binnen-/ buitenland		
Nederland	298.091	284.907
Europa (exclusief Nederland)	40.392	42.705
Totaal	338.483	327.612

Uit de onderstaande tabel blijkt de spreiding van de direct vastgoedportefeuille naar sectoren:

Sectorverdeling vastgoed (x € 1.000)	Ultimo 2020		Ultimo 2019	
	Waarde	%	Waarde	%
Woningen	236.125	69	237.687	72
Winkels	23.840	7	22.690	7
Kantoren	1.920	1	1.655	1
Overige	76.598	23	65.580	20
Totaal	338.483	100	327.612	100

In het standaard risicomodel wordt een standaardschok gebruikt om de benodigde buffer voor het aandelen- en vastgoedrisico (inclusief hedge funds) te bepalen. De schok wordt hieronder weergegeven waarbij geen rekening gehouden wordt met correlatie-effecten tussen verschillende onderdelen in S2:

Standaardschok aandelen en vastgoed (x € 1.000)	Ultimo 2020		Ultimo 2019	
	Waarde	%	Waarde	%
Aandelen	280.157	7	217.058	6
Vastgoed	46.046	1	42.830	1
Hedge funds	-	0	42.074	1

De schok op aandelen (inclusief beursgenoteerd vastgoed) bedraagt 30% tot 40% (niet-beursgenoteerd zoals infrastructuur: 40%) van de waarde, met een gemiddelde van 33%, en voor vastgoed 15%. De schok voor Hedge funds bedraagt 40%.

VALUTARISICO (S3)

Het valutarisico betreft het risico dat de waarde van de beleggingen en verplichtingen vermindert als gevolg van veranderingen in vreemde valutakoersen. Aangezien de pensioenverplichtingen van het fonds in Euro luiden en een aanzienlijk deel van de beleggingsportefeuille in vreemde valuta, loopt het fonds valutarisico. De voor het fonds belangrijkste valuta zijn de Amerikaanse Dollar, het Britse Pond en de Japanse Yen. Het strategisch beleid van het fonds is om valutapositionen in het Britse Pond en de Japanse Yen voor 90% af te dekken. Voor de Amerikaanse Dollar wordt in de matchingportefeuille 100% en in de returnportefeuille 78% afgedekt.

Het totaalbedrag dat buiten de Euro wordt belegd bedraagt ultimo jaar circa 28% (1.265.574 duizend Euro) van de beleggingsportefeuille. In totaal is 13% van de totale beleggingen buiten de Euro niet afgedekt. Per einde boekjaar is de marktwaarde van de uitstaande valutaderivaten 14.045 duizend Euro (2019: 993 duizend Euro negatief). Het valutarisico, met de positie voor en na afdekking door valutaderivaten, is ultimo 2020 als volgt weer te geven:

Valuta-afdekking 2020 (x € 1.000)	voor	afdekking valutaderivaten	na (netto positie)	%	reële waarde valutaderivaten
Euro	3.325.813	642.046	3.967.859	87	14.045
Amerikaanse Dollar	705.574	-548.286	157.288	3	-
Zweedse Kroon	20.090	-	20.090	-	-
Noorse Kroon	2.835	-	2.835	-	-
Britse Pond	92.451	-73.593	18.858	-	-
Japanse Yen	23.465	-20.167	3.298	-	-
Overige	421.159	-	421.159	10	-
Totaal	4.591.387	-	4.591.387	100	14.045

Vanaf 2020 is het totale vermogen in de tabel valuta- afdekking exclusief verplichtingen in rekening-courant aan bancaire instellingen (23.430 duizend Euro). De vergelijkende cijfers zijn hierop aangepast (8.964 duizend Euro).

De valutapositie voor en na afdekking door valutaderivaten is ultimo 2019 als volgt weer te geven:

Valuta-afdekking 2019 (x € 1.000)	voor	afdekking valutaderivaten	na (netto positie)	%	reële waarde valutaderivaten
Euro	3.131.817	467.341	3.599.158	85	-993
Amerikaanse Dollar	593.882	-379.421	214.461	5	-
Zweedse Kroon	13.667	-	13.667	-	-
Noorse Kroon	2.834	-	2.834	-	-
Britse Pond	88.780	-87.920	860	-	-
Japanse Yen	3.773	-	3.773	-	-
Overige	388.430	-	388.430	10	-
Totaal	4.223.183	-	4.223.183	100	-993

De slotkoersen van de belangrijkste valuta zijn:

Valutakoersen	Ultimo 2020	Ultimo 2019
	slotkoers	slotkoers
EUR/GBP	0,89510	0,84735
EUR/JPY	126,32545	121,9877
EUR/USD	1,22355	1,12250

In het standaard risicomodel wordt een standaardschok gebruikt om de benodigde buffer voor het valutarisico te bepalen. De standaardschok voor valuta is gebaseerd op een 20% daling op de feitelijke portefeuille voor ontwikkelde valuta en 35% voor opkomende valuta. De schok wordt hieronder weergegeven:

Standaardschok valuta (x € 1.000)	Ultimo 2020		Ultimo 2019	
	Waarde	%	Waarde	%
Valuta	117	109,7%	122	110,6%

GRONDSTOFFENRISICO (S4)

Grondstoffen ofwel commodity's vormen een beleggingscategorie waarin veelal via index futures en swaps wordt geïnvesteerd in energie (olie), metalen, edelmetalen en agro producten. Het grondstoffennisico betreft het risico op fluctuaties in grondstofprijzen. De beleggingen in grondstoffen zijn in 2020 en 2019 nihil.

KREDIETRISICO (S5)

Kredietrisico is het risico op financiële verliezen doordat een tegenpartij in gebreke blijft om aan haar verplichtingen te voldoen, bijvoorbeeld als gevolg van faillissement of betalingsonmacht. Dit kunnen verplichtingen zijn tot het betalen van rente, maar het kan ook om de terugbetaling van de uitgeleende bedragen zelf gaan. Het kredietrisico wordt primair beperkt door te beleggen in bedrijven of staten met een hoge kredietwaardigheid.

Het kredietrisico wordt gemitigeerd door spreiding van de vastrentende waarden naar regio en sector.

In onderstaande tabel is de verdeling naar kredietwaardigheid weergegeven zoals deze door internationale rating agencies wordt toegekend. Het betreft de portefeuille vastrentende waarden die als volgt naar rating is gesplitst:

Rating S&P en Moody's (x € 1.000)	Ultimo 2020		Ultimo 2019	
	Waarde	%	Waarde	%
AAA	1.317.419	38	826.727	26
AA	465.508	13	747.672	24
A	574.160	17	516.841	16
BBB	621.551	18	618.286	19
Lager dan BBB	430.189	12	413.565	13
Geen rating	59.155	2	57.817	2
Totaal	3.467.982	100	3.180.908	100

Onder geen rating is onder andere de hypotheekportefeuille opgenomen. De hypotheekportefeuille heeft geen officiële rating.

De samenstelling van de vastrentende waarden kan als volgt worden samengevat:

Samenstelling van de vastrentende waarden (x € 1.000)			
Soort	Ultimo 2020		Ultimo 2019
	Credit spread	Waarde	Waarde
Langlopend Europese staatsobligaties	-0,2%	968.796	975.365
Bedrijfsobligaties	0,5%	438.820	428.179
Non Euro staatsobligaties	0,0%	-	-
Vastrentend-hoogrentend EU obligaties	3,2%	75.557	60.544
Vastrentend-hoogrentend US obligaties	3,3%	65.780	56.817
Obligaties opkomende markten	4,2%	361.531	380.499
Kortlopende staatsobligaties	-0,1%	836.980	559.699
Bankleningen	4,0%	141.157	138.535
Bedrijfsobligaties USD	0,5%	240.576	242.617
Subtotaal obligaties en beleggingsinstellingen		3.129.197	2.842.255
Zakelijke hypotheke	3,8%	45.040	56.758
Overige hypotheke	1,4%	272.479	235.568
Subtotaal hypotheke		317.519	292.326
Leningen op schuldbekentenis	0,5%	270	338
Deposito's		20.996	45.989
Totaal		3.467.982	3.180.908

De creditspread is een maatstaf voor kredietrisico en geeft de opslag aan die de markt vraagt boven de risicovrije rente. Hoe hoger deze opslag, hoe hoger de markt het kredietrisico op een partij beoordeelt en hoe hoger de vergoeding (de spread) is die de markt wil ontvangen voor het nemen van dit kredietrisico. De credit spread is bepaald ten opzichte van de relevante swapcurves in de desbetreffende valuta van de obligatie.

De durations en credit spreads van Europese staatsobligaties, langlopende obligaties en bedrijfsobligaties zijn specifiek bepaald voor deze beleggingsfondsen. Voor alle overige vastrentende waarden (overige beleggingsfondsen en discretionaire portefeuilles) zijn deze gegevens op basis van benchmarks vastgesteld.

De langlopende Europese staatsobligaties zijn uitgegeven door landen. Obligaties kunnen luiden in verschillende Europese valuta.

De Emerging Markets obligaties zijn uitgegeven door landen in opkomende regio's zoals Latijns Amerika, Azië, Pacific en Afrika.

De vastrentend-hoogrentende portefeuilles bestaan uit hoogrentende obligaties uitgegeven door het bedrijfsleven. De hoogrentende obligaties hebben over het algemeen een lagere rating dan "Investment grade".

De bankleningen zijn, in tegenstelling tot bedrijfsobligaties, leningen aan bedrijven met duidelijke convenanten en/of onderpand. Vanwege het onderpand zijn bankleningen vergeleken met een 'gewone' obligatie van hetzelfde bedrijf minder risicovol aangezien bankleningen hoger in de kapitaalstructuur staan. Dit geeft bankleningen een betere uitgangspositie in het geval van faillissement of herstructurering ten opzichte van andere schuldeisers en met name aandeelhouders.

Deposito's en kortlopende staatsobligaties worden aangehouden om tijdelijke overtollige liquide middelen kortstondig uit te zetten.

Voor wat betreft de hypotheekportefeuille wordt het kredietrisico zoveel mogelijk beperkt door het zwaartepunt van de portefeuilleconstructie te leggen op hypotheke met een Nationale Hypotheek Garantie (NHG) en met een Loan To Value (LTV) van maximaal 90%. De marktwaarde is 272 miljoen Euro (2019: 236 miljoen Euro). Dat bestaat voor 270 miljoen Euro uit verstrekte leningen (2019: 233 miljoen Euro) en voor 2 miljoen Euro (vooral) uit liquiditeiten (2019: 3 miljoen Euro).

Ultimo 2020 heeft het pensioenfonds voor in totaal 242 miljoen Euro (2019: 213 miljoen Euro) gestort in het Nederlands Hypotheken Fonds. Dit fonds heeft ultimo 2020 hypothecaire geldleningen verstrekt. Van de verstrekte hypothecaire geldleningen is voor 270 miljoen Euro (2019: 213 miljoen Euro) aan het pensioenfonds toegewezen. Een eventueel verschil is vooralsnog als liquiditeiten en nog uit te geven hypothecaire geldleningen aangehouden door het hypotheekfonds.

De verdeling van 248 miljoen Euro naar looptijd NHG en LTV ultimo 2020 is in de volgende tabel gespecificeerd:

Samenstelling Hypothecaire leningen in het Nederlands Hypotheken Fonds (x € 1.000)						
Looptijd	Ultimo 2020					
	NHG	LTV <60%	LTV <60%-80%	LTV <80%-90%	LTV >90%	Totaal segment
Variabel	248	1.238	248	-	-	1.734
5 jaar	149	743	248	149	-	1.289
10 jaar	6.039	8.910	9.257	4.950	990	30.146
15 jaar	1.881	8.168	6.930	2.228	-	19.207
20 jaar	45.689	21.129	49.352	19.206	3.465	138.841
25 jaar	3.143	11.634	3.960	2.351	-	21.088
30 jaar	18.686	7.425	5.693	2.896	495	35.195
Totaal	75.835	59.247	75.688	31.780	4.950	247.500

Ultimo 2019 is de samenstelling als volgt:

Samenstelling Hypothecaire leningen in het Nederlands Hypotheken Fonds (x € 1.000)						
Looptijd	Ultimo 2019					
	NHG	LTV <60%	LTV <60%-80%	LTV <80%-90%	LTV >90%	Totaal segment
Variabel	213	1.065	426	639	-	2.343
5 jaar	213	639	213	213	-	1.278
10 jaar	5.323	3.406	5.535	5.961	1.135	21.360
15 jaar	1.916	8.516	7.026	2.981	-	20.439
20 jaar	39.599	12.774	41.516	18.522	7.096	119.507
25 jaar	3.406	10.006	3.194	2.129	-	18.735
30 jaar	15.968	4.897	4.045	3.619	709	29.238
Totaal	66.638	41.303	61.955	34.064	8.940	212.900

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruikgemaakt van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor het reduceren van beleggingsrisico's. De portefeuillestructuur en het risicoprofiel, berekend inclusief de economische effecten van derivaten, dienen zich binnen de door het bestuur vastgestelde grenzen (limieten) te bevinden. Het fonds gebruikt derivaten hoofdzakelijk om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken. Eén van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico. Dit is het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met te goeder naam en faam bekend staande partijen. Bovendien wordt de kredietwaardigheid van tegenpartijen dagelijks gemonitord door Mn Services Vermogensbeheer BV. Het kredietrisico op derivaten wordt beperkt door zogeheten 'collateral management', waarbij liquide middelen of ontvangen/uitgeleende stukken worden gebruikt als onderpand ter bescherming tegen het kredietrisico.

Derivaten versus Collateral (CSA) (x € 1.000)	ultimo 2020		ultimo 2019	
	Derivatenposities	409.420		222.678
Verplichtingen inzake derivaten	-1.259		-28.735	
Totale derivatenpositie		408.161		193.943
Totaal uitgegeven liquide middelen	-		-	
Totaal ontvangen liquide middelen*	-409.450		-210.758	
Totaal uitgegeven obligaties	-		5.165	
Totaal ontvangen obligaties	-		-	
Totaal gegeven zekerheden		-409.450		-205.593
Resteert		-1.289		-11.650

* Het betreft uitgeleende onderpanden.

De collateral via cash is verantwoord op de balans via post 19 en het vergelijkend cijfer is hierop aangepast.

Er worden stukken uitgeleend (aandelen en obligaties) door beleggingsinstellingen waarin het fonds participeert. Voor het uitlenen van deze stukken ontvangen de desbetreffende beleggingsfondsen collateral als onderpand. Het onderpand heeft gemiddeld een waarde van 105,2% van de uitgeleende stukken. Het aandeel van het fonds in de waarde van het ontvangen onderpand ultimo 2020 was circa 45 miljoen Euro (2019: 33 miljoen Euro). De collateral via stukken is niet in de balans opgenomen.

In het standaard risicomodel wordt een standaardschok gebruikt om de benodigde buffer voor het kredietrisico te bepalen.

De standaardschok is gebaseerd op een stijging van de kredietopslag voor elke lening in de feitelijke portefeuille.

Afhankelijk van de credit rating bedraagt de opslag tussen de 0,60% en 5,30%. De schok wordt hieronder weergegeven:

Standaardschok krediet (x € 1.000)	Ultimo 2020		Ultimo 2019	
	Waarde	%	Waarde	%
Krediet	229	107,0%	241	107,5%

VERZEKERINGSTECHNISCHE RISICO'S (S6, ACTUARIËLE RISICO'S)

Het verzekeringstechnisch risico bestaat uit risico's van negatieve resultaten op de verzekeringstechnische (actuariële) grondslagen die worden gebruikt voor de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortlevens), arbeidsongeschiktheid en toeslag.

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen. Door toepassing van de AG-prognosetafel 2020 waarin een verwachte verbetering van de overlevingskansen is begrepen met adequate fondsspecifieke correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico voor een belangrijk deel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk meer nabestaandenpensioen moet toekennen dan waarvoor door het fonds voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit van deelnemers en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen. Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen deze risicopremie en de werkelijke lasten wordt verwerkt via het resultaat van het fonds. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien.

Het toeslagrisico omvat het risico dat de ambitie van het bestuur om toeslagen op pensioen toe te kennen in relatie tot de algemene prijsontwikkeling niet kan worden gerealiseerd. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, beleggingsrendementen, looninflatie en is tevens afhankelijk van de hoogte van de dekkingsgraad van het fonds. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

Omdat pensioenen veelal worden uitgekeerd vanaf de 67-jarige leeftijd is in de onderstaande tabel de ontwikkeling opgenomen van de verwachte gemiddelde levensduur voor een 67-jarige:

Actuariële grondslagen - verwachte levensduur				
67-jarige	2020	2019	2018	2017
mannen	85,6	85,7	85,6	85,7
vrouwen	88,3	88,4	88,3	88,7

LIQUIDITEITSRISICO (S7)

Onder liquiditeitsrisico wordt verstaan het risico dat er op enig moment onvoldoende liquide middelen in het fonds aanwezig zijn om aan de korte termijn verplichtingen te voldoen. Het liquiditeitsrisico wordt door het fonds beheerst door in het beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Voor de korte termijn maakt het fonds gebruik van een liquiditeitsprognose waarbij rekening wordt gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Een van de liquiditeitsbehoeften van het fonds komt voort uit het doen van pensioenuitkeringen. Aangezien het saldo van de premie-inkomsten en de pensioenuitkeringen negatief is (de betaalde uitkeringen zijn hoger dan de ontvangen premies), is er maandelijks een netto uitstroom van liquide middelen. Deze netto uitstroom is goed voorspelbaar en vormt daardoor een relatief beperkt risico. In de liquiditeitsprognose wordt van te voren geanticipeerd op komende onttrekkingen uit het belegd vermogen.

Een andere liquiditeitsbehoefte vloeit voort uit het gebruik van derivaten. Bij een ongunstige marktbeving kan hieruit een liquiditeitsbehoefte ontstaan in de vorm van het storten van onderpand. Dit risico is deels gemitigeerd doordat er naast kasmiddelen ook obligaties als onderpand kunnen dienen. Daarnaast heeft het fonds een beleid ingeregeld om te waarborgen dat er voldoende middelen aanwezig zijn om aan de onderpandverplichtingen te voldoen. Tot slot zijn er in de portefeuille voldoende liquide beleggingen aanwezig (onder andere staatsobligaties) die omgezet kunnen worden in liquiditeiten.

Uit het bovenstaande blijkt dat er geen verhoogd liquiditeitsrisico aanwezig is. In de solvabiliteitstoets worden hier dan ook geen additionele buffers voor aangehouden.

In totaal is 16% van de totale beleggingen illiquide (2019: 16%). Het betreft een deel van de vastrentende waarden (participaties in hypotheekfondsen, onderhandse leningen) en zakelijke waarden (infrastructuur, vastgoed, aandelen en de deelneming in Mn Services).

CONCENTRATIERISICO (S8)

Concentraties van risico's kunnen zich voordoen als gevolg van risico's ten opzichte van een debiteur of ten opzichte van een groep debiteuren met zodanig vergelijkbare kenmerken dat hun mogelijkheden om aan hun verplichtingen te voldoen naar verwachting op vergelijkbare wijze worden beïnvloed door veranderingen in economische of andere omstandigheden. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen.

Om concentratierisico's in de beleggingsportefeuille te beheersen maakt het fonds gebruik van diversificatie over landen, regio's, sectoren en tegenpartijen. Hierover zijn afspraken contractueel vastgelegd met de vermogensbeheerders en het bestuur monitort op kwartaalbasis de naleving hiervan. Hierdoor worden de concentratierisico's in voldoende mate beheerst in het reguliere beleggingsproces. Er worden geen additionele buffers opgenomen in de solvabiliteitstoets.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Ultimo 2020 zijn in de beleggingsportefeuille de volgende posten met een omvang groter dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

Debiteur	Grote posten			
	Ultimo 2020		Ultimo 2019	
	waarde x € 1.000	in percentage van balanstotaal	waarde x € 1.000	in percentage van balanstotaal
<u>Vastrentende waarden:</u>				
Nederlandse staat	573.798	11,2	420.557	9,0
Duitse staat	459.047	9,0	166.185	3,6
Finse staat	161.638	3,2	92.438	2,0
Ierse staat	152.373	3,0	105.516	2,3
Spaanse staat	109.868	2,1	85.251	1,8
Portugese staat	109.220	2,1	86.897	1,9
Oostenrijkse staat	96.266	1,9	103.932	2,2
	1.662.210	32,5	1.060.776	22,8

OPERATIONEEL RISICO (S9)

Een operationeel risico is een risico dat samenhangt met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting of procesuitvoering. Voorbeelden van operationele risico's zijn: verwerking, uitkering/betaling/settlement, informatie, productontwikkeling, kosten, personeel, fraudegevoeligheid en preacceptatie/transactie.

In tegenstelling tot sommige risico's die een pensioenfonds bewust wil lopen (zoals marktrisico) hebben operationele risico's alleen een negatieve impact op het bereiken van de doelstellingen. Vandaar dat operationele risico's zo veel mogelijk beperkt worden, tenzij een verdergaande reductie onevenredig veel inspanning en kosten met zich meeneemt.

In de beleidsregels uitbesteding pensioenfondsen staan voorwaarden omschreven waar een pensioenfonds aan moet voldoen bij de uitbesteding van zijn bedrijfsprocessen. Voor het fonds zijn de beleidsregels van toepassing omdat zowel de pensioenadministratie als het vermogensbeheer zijn uitbesteed. De beleidsregels schrijven onder meer voor dat het fonds het beleid vaststelt met betrekking tot de beheersing van risico's van uitbesteding. Hiertoe is het uitbestedingsbeleid vastgelegd via afspraken met de uitvoerder.

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering van de vermogensbeheerder en pensioenuitvoerder. Dat gebeurt onder andere door middel van performancerapportages, SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402-rapportages). Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het fonds hiervoor geen additionele buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

ACTIEF BEHEER RISICO (S10)

Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die door portefeuillemanagers worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuilles. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van een tracking error. Deze tracking error meet de mate van afwijking tussen het rendement van een beleggingsportefeuille en het rendement op een benchmarkportefeuille. Een lage tracking error impliceert dat het rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hogere mate van actief risico. Een portefeuille wordt als actief aangemerkt als deze een tracking error groter dan 1% heeft.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER HET BOEKJAAR 2020

BATEN			2020	2019
			x € 1.000	x € 1.000
(21) PREMIEBIJDRAGEN (VAN WERKGEVERS EN WERKNEMERS)				
De post premiebijdragen risico pensioenfonds bestaan uit:				
	<i>werknemersdeel</i>	<i>werkgeversdeel</i>		
Verplichte verzekering	26.781	26.781	53.562	55.474
Prepensioen	- 1	- 1	- 2	81
Voortgezette verzekering	57	57	114	133
Gemoedsbezwaren	-	-	-	- 1
Subtotaal feitelijke premie	26.837	26.837	53.674	55.687
Bij: Inkoop VPL-aanspraken			1.956	2.865
Bij: Inkoop AIP-aanspraken			- 15	- 3
Totaal			55.615	58.549

De feitelijke premie betreft de door het fonds via adequate premiëstelling opgelegde premiebijdrage. De hierboven vermelde feitelijke premie is exclusief het effect van premie egalisatie. Op basis van afspraken met de sociale partners is eind 2020 van de over 2020 gefactureerde premie geen bedrag toegevoegd aan de bestemmingsreserve premie egalisatiedepot (2019: nihil). Wel is er in 2020 vanuit deze bestemmingsreserve 7.850 duizend Euro vrijgevallen ten gunste van de premiedekking (2019: 1.316 duizend Euro).

In de post premiebijdragen 2020 is voor een bedrag van 1.067 duizend Euro (last) aan premiebijdragen uit voorgaande jaren opgenomen (2019: 1.198 duizend Euro).

In 2020 is specifiek voor VPL en AIP geen premie geheven. De langlopende schuld in verband met de VPL-verplichting is voor 1.956 duizend Euro aangewend ter financiering van de onvoorwaardelijke aanspraken die in de voorziening pensioenverplichtingen zijn opgenomen (2019: 2.865 duizend Euro). Voor de AIP-verplichting is dat -/ - 15 duizend duizend Euro (2019: -/ - 3 duizend Euro). Exclusief het effect van de inkoop VPL-aanspraken en AIP-aanspraken bedraagt de feitelijke premie 53.674 duizend Euro (2019: 55.687 duizend Euro).

Kostendekkende premie

Het fonds hanteert in het beleid een gedempte kostendekkende premie. Over 2020 bedraagt deze ex-ante bepaalde toetspremie 61.469 duizend euro (ex-post kostendekkende premie: 61.510 duizend Euro). De feitelijke premie over 2020 bedraagt 53.674 duizend Euro, exclusief het effect van premie egalisatie.

De premie op basis van de actuele DNB RTS per 31 december is bepaald op basis van de grondslagen en de rentetermijnstructuur aan het begin van het boekjaar. De kostendekkendheid van de premie is gebaseerd op het twaalfmaands gemiddelde van de door DNB gepubliceerde RTS per 30 september van het voorafgaande boekjaar. Voor wat betreft de kostendekkende premie 2020 is uitgegaan van dat het twaalfmaands gemiddelde van de RTS per 30 september 2019, en het Vereist Eigen Vermogen per dezelfde datum (op basis van strategische beleggingsmix). De uitkomst op grond van deze (gemiddelde) RTS per 30 september is als gedempte premie aangemerkt.

De kostendekkende premie kan achteraf als volgt worden becijferd:

Kostendekkende premie x € 1.000	Ex-ante gedempte		Ex-post gedempte		Ex-post zuivere	
	(gem.) RTS 30 september (toetspremie)		(gem.) RTS 30 september		DNB RTS per 31 december	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019
Totale lasten pensioenopbouw	53.174		53.243	48.961	58.583	51.300
Kostenopslag	1.701		1.665	1.726	1.665	1.726
Solvabiliteitsopslag	6.594		6.602	6.316	7.275	6.669
Totaal	61.469	[1]	61.510	57.003	67.523	59.695

[1] Vanaf 2020 is de ex-ante kostendekkende premie van toepassing als toetspremie. Tot en met 2019 was de ex-post kostendekkende premie de toetspremie.

In de totale lasten pensioenopbouw zijn opgenomen de jaarinkoop en de risicopremies. De solvabiliteitsopslag zorgt ervoor dat door de inkoop van nieuwe aanspraken de dekkingsgraad niet verwaterd, maar op het benodigde peil blijft. Deze solvabiliteitsopslag hangt af van het vereiste vermogen en bedraagt voor het fonds primo 2020 12,4% (primo 2019: 13,0%). Per 30 september 2019 bedraagt de solvabiliteitsopslag 11,4% en per 30 september 2018 was dat 12,9%.

Feitelijke versus (gedempte) kostendekkende premie

Premie x € 1.000	Ex-ante gedempte (gem.) RTS 30 september (toetspremie)		Ex-post gedempte (gem.) RTS 30 september		Ex-post zuivere DNB RTS per 31 december	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019
	Feitelijke premie	53.626		53.674	55.687	53.674
Mutatie premie egalisatie depot:						
- regulier	7.850		7.850	1.250	7.850	1.250
- additioneel [1]	-		-	66	-	66
Verschuldigde premie [2]	61.476		61.524	57.003	61.524	57.003
Kostendekkende premie	61.469		61.510	57.003	67.523	59.695
Saldo	7	[3]	14	-	- 5.999	- 2.692

[1] Ultimo 2019 is er een additionele vrijval van 66 duizend euro uit het premie egalisatie depot. Zonder de extra vrijval was er een premietekort van 66 duizend euro geweest.

[2] Het subtotaal met de verschuldigde premie betreft de premie voor de toets op de kostendekkende premie.

[3] Vanaf 2020 is de ex-ante bepaalde gedempte kostendekkende premie (RTS 30 september) de toetspremie.

De ex-ante feitelijke (verschuldigde) premie ter dekking van pensioenopbouw (61.476 duizend Euro) is hoger dan de kostendekkende toetspremie FTK van 61.469 duizend Euro. Ook de ex-post feitelijke (verschuldigde) premie ter dekking van pensioenopbouw (61.524 duizend Euro) is hoger dan de ex-post gedempte kostendekkende premie (61.510 duizend Euro). Het verschil met de ex-ante vergelijking is gering. De zuivere kostendekkende premie op basis van de DNB RTS per 31 december (67.523 duizend Euro) is hoger dan de ex-post feitelijk (verschuldigde) premie.

De premiebijdragen van werkgevers en werknemers worden gebaseerd op de RTS per 30 september en hebben in 2020 geen bijdrage geleverd aan de vereiste solvabiliteitspositie van het fonds (2019: nihil).

(22) BELEGGINGSRESULTATEN VOOR RISICO PENSIOENFONDS

De beleggingsresultaten (op de fondsportefeuille) kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Beleggingscategorie x € 1.000	2020				
	Direct resultaat	Indirect resultaat	Kosten	Overige baten	Totaalresultaat
Vastgoedbeleggingen	10.591	5.888	- 1.412	-	15.067
Aandelen	3.774	29.712	56	-	33.542
Vastrentende waarden	46.880	10.704	- 2.778	-	54.806
Derivaten	12.628	259.706	- 165	-	272.169
Overige beleggingen	2.221	- 5.269	- 47	-	- 3.095
Subtotaal	76.094	300.741	- 4.346	-	372.489
Toerekening algemene kosten aan beleggingsresultaat					- 1.502
Netto rendement toegerekend aan de VPL-verplichting					- 1.717
Netto rendement toegerekend aan de AIP-verplichting					- 724
Totaal					368.546

Het indirect resultaat is 2.712 duizend Euro lager (2019: 2.671 duizend Euro hoger) dan de waardemutaties in het verloop van de beleggingen op de balans. Dit betreft het resultaat liquide middelen, aangezien de balanspost liquide middelen geen onderdeel is van de post beleggingen.

Beleggingscategorie x € 1.000	2019				
	Direct resultaat	Indirect resultaat	Kosten	Overige baten	Totaalresultaat
Vastgoedbeleggingen	9.901	32.245	- 1.293	-	40.853
Aandelen	3.858	134.868	- 184	-	138.542
Vastrentende waarden	50.773	203.114	- 2.332	-	251.555
Derivaten	10.045	106.308	- 65	-	116.288
Overige beleggingen	3.224	11.006	- 29	-	14.201
Subtotaal	77.801	487.541	- 3.903	-	561.439
Toerekening algemene kosten aan beleggingsresultaat					- 1.420
Netto rendement toegerekend aan de VPL-verplichting					- 2.857
Netto rendement toegerekend aan de AIP-verplichting					- 1.879
Totaal					555.283

Onder de beleggingskosten zijn begrepen de "directe beheerkosten" waarvoor facturen zijn ontvangen. Tevens is een reservering getroffen voor de kosten die betrekking hebben op 2020, maar waarvoor nog geen facturen zijn ontvangen. Ten slotte is een deel van de algemene (bestuurs) kosten toegerekend aan de beleggingskosten.

De kosten die vermogensbeheerders direct ten laste van beleggingsinstellingen hebben gebracht zijn niet apart als kosten verantwoord, maar wel begrepen in het indirect resultaat. Dit verklaart het verschil met de in het bestuursverslag verantwoorde (deels geschatte en deels berekende) kosten van vermogensbeheer.

Onder Overige baten worden de rebates op de MN Beleggingsfondsen verantwoord. Dit dient ter compensatie van de (bruto) beheervergoedingen in de MN Beleggingsfondsen die in het indirect rendement verantwoord zijn. In 2020 waren de rebates nihil (2019: nihil).

De kosten van vermogensbeheer over 2020 kunnen als volgt worden uitgesplitst naar categorie:

Beleggingscategorie x € 1.000	2020			
	Beheer- kosten	Performance gerelateerde kosten	Overige kosten	Totaal kosten
Vastgoedbeleggingen	1.281	-	-	1.281
Aandelen	-	-	-	-
Vastrentende waarden	1.111	-	-	1.111
Overige beleggingen	-	-	-	-
Fiduciair kosten	1.977	-	-	1.977
Kosten bewaarloon	-	-	- 23	- 23
Totaal	4.369	-	- 23	4.346

De kosten van vermogensbeheer over 2019 kunnen als volgt worden uitgesplitst:

Beleggingscategorie x € 1.000	2019			
	Beheer- kosten	Performance gerelateerde kosten	Overige kosten	Totaal
Vastgoedbeleggingen	1.197	-	-	1.197
Aandelen	-	-	-	-
Vastrentende waarden	1.335	-	-	1.335
Overige beleggingen	-	-	- 643	- 643
Fiduciair kosten	2.014	-	-	2.014
Kosten bewaarloon	-	-	-	-
Totaal	4.546	-	- 643	3.903

In de uitsplitsing van kosten vermogensbeheer zijn de fiduciaire kosten en de kosten bewaarloon separaat gepresenteerd. Bij de verdeling van de kosten naar beleggingscategorieën zijn de niet direct toewijsbare kosten toegerekend naar rato van het belegd vermogen.

De kosten vermogensbeheer zijn exclusief de transactiekosten, die deel uitmaken van de aan- en verkoopprijzen, en daardoor onderdeel zijn van het indirect resultaat. Over 2020 zijn er geen transactiekosten gefactureerd aan het (pensioen) fonds omdat het fonds belegt in beleggingsfondsen.

De indirecte transactiekosten zijn 3.895 duizend Euro (2019: 3.055 duizend Euro). Dit betreft voor 2.410 duizend Euro (2019: 2.129 duizend Euro) transactiekosten inzake vastrentende waarden die gefactureerd zijn aan het beleggingsfonds en betrouwbaar zijn vast te stellen. Voor de berekening wordt gebruik gemaakt van een spread (op basis van de gemiddelde spread per kwartaal). De overige indirecte transactiekosten van 1.485 duizend Euro (2019: 926 duizend Euro) zijn niet direct gefactureerd aan het beleggingsfonds en daardoor geschat op grond van aannames en niet betrouwbaar vast te stellen.

Relatie jaarrekening en beleggingsbeleid

De beleggingscategorieën zoals opgenomen in de jaarrekening wijken af van de categorieën zoals die worden gehanteerd in het beleggingsbeleid van het fonds. In de jaarrekening worden de beleggingen gepresenteerd naar de aard van de financiële instrumenten. In het bestuursverslag worden de beleggingscategorieën gepresenteerd conform de wijze waarop het (strategisch) beleggingsbeleid wordt vormgegeven. Het betreft vooral de toerekening van de derivaten en vorderingen en verplichtingen uit hoofde van beleggingen. Uit het volgende overzicht blijkt de aansluiting tussen de jaarrekening enerzijds en het beleggingsbeleid anderzijds:

Post x € 1.000	Jaarrekening	Beleggingsbeleid 2020			
	Totaal	Vastrentende waarden	Aandelen	Vastgoed- beleggingen	Overige beleggingen
Vastgoedbeleggingen	15.067	-	-	15.067	-
Aandelen	33.542	-	33.542	-	-
Vastrentende waarden	54.806	54.806	-	-	-
Derivaten	272.169	272.169	-	-	-
Overige beleggingen	- 3.095	-	-	-	- 3.095
Totaal	372.489	326.975	33.542	15.067	- 3.095

In geval beleggingsinstrumenten in meerdere beleidscategorieën voorkomen, worden de beleggingsresultaten pro-rata toegerekend op basis van de eindejaarsverdeling. Beleggingskosten worden toebedeeld aan de beleidscategorieën voor zover van toepassing. Niet aan beleggingsinstrumenten toe te rekenen kosten worden pro-rata toegerekend op basis van de eindejaarsverdeling.

	2020 x € 1.000	2019 x € 1.000
(23) OVERIGE BATEN		
De post overige baten bestaat uit:		
Vrijval AIP-verplichting	-	6.600
Mutatie solvabiliteitsopslag AIP	- 22	- 22
Overige	597	100
Totaal	575	6.678

De vrijval AIP-verplichting in 2019 (6.600 duizend euro) is in 2019 via de resultaatbestemming toegevoegd aan het premie-egalisatiepot.

LASTEN

	2020 x € 1.000	2019 x € 1.000
(24) PENSIOENUITKERINGEN		
De post uitkeringen is als volgt opgebouwd:		
Ouderdomspensioen	98.806	100.050
Partnerpensioen	31.404	30.879
Prepensioen	1.718	1.513
Wezenpensioen	190	190
Invalideitspensioen	107	141
Overige	240	229
Subtotaal uitkeringen	132.465	133.002
Afkoopsommen	802	945
Totaal	133.267	133.947

De post "Overige" betreft vooral slotuitkeringen die worden uitgekeerd aan de nabestaanden in de maand na overlijden.

(25) PENSIOENUITVOERINGSKOSTEN

De post pensioenuitvoeringskosten is als volgt opgebouwd:

	2020	2019
Administratiekosten pensioenregeling	5.146	5.438
Advies- en actuariskosten	564	437
Accountantskosten	75	63
Bestuurskosten	1.546	1.452
Overige kosten	353	364
Totale algemene kosten	2.538	2.316
Aan beleggingsresultaat toegerekende kosten	- 1.502	- 1.420
Subtotaal	1.036	896
Totaal	6.182	6.334

Administratiekosten pensioenregeling

De kosten van de pensioenuitvoering ad 6.182 duizend Euro (2019: 6.334 duizend Euro) zijn exclusief de beleggingskosten. De uitvoering van het vermogensbeheer en de pensioenregeling is net als voorgaande jaren uitbesteed.

Algemene kosten

De algemene kosten hebben deels betrekking op vermogensbeheer. De algemene kosten die direct betrekking hebben op vermogensbeheer zijn in de jaarrekening toegerekend aan de beleggingskosten. Van de niet direct toewijsbare algemene kosten is in de jaarrekening 75% toegerekend aan de beleggingskosten. Van de totale algemene kosten (4.040 duizend Euro) is daardoor 1.502 duizend Euro (2019: 1.420 duizend Euro) toegerekend aan de beleggingskosten (post 22).

Bezoldiging

Onder de bestuurskosten is onder andere opgenomen de bezoldiging van de bestuurders. Deze bezoldiging is als volgt te specificeren:

Bezoldiging x € 1.000	Vacatie 2020	Vacatie 2019
Bestuur	428	378
Verantwoordingsorgaan	43	44
Raad van Toezicht	46	55
Totaal	517	477

Het fonds heeft een bestuursbureau, maar heeft daartoe in 2020 en 2019 zelf geen personeel in dienst.

De onafhankelijke accountant is Ernst & Young Accountants LLP. Op grond van artikel 382a Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) is de vermelding van de honoraria van de onafhankelijke accountant als volgt (vóór toerekening aan de beleggingskosten):

Soort honorarium x € 1.000	2020			2019		
	EY- Accountants LLP	Overig	Totaal	EY- Accountants LLP	Overig	Totaal
Onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten	75	-	75	63	-	63
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-	-	-	-	-	-
Totaal	75	-	75	63	-	63

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij het fonds zijn uitgevoerd door Ernst & Young Accountants LLP. Alleen de kosten voor dienstverlening uitgevoerd in het boekjaar worden in de staat van baten en lasten verantwoord.

(26) MUTATIE VOORZIENING PENSIOENVERPLICHTINGEN VOOR RISICO PENSIOENFONDS

In 2020 is de voorziening pensioenverplichtingen met 300 miljoen Euro toe/afgenomen (2019: 382 miljoen Euro toegenomen). De mutatie onderdelen van de voorziening pensioenverplichtingen zijn weergegeven bij de toelichting op de balanspost voorziening voor pensioenverplichtingen (post 15). De volgende mutaties in de voorziening pensioenverplichting kunnen als volgt nog aanvullend worden opgesplitst:

Wijziging marktrente

De gewijzigde marktrente heeft een grote invloed op de mutatie van de voorziening. Het gaat hierbij om de omrekening van de rentetermijnstructuur primo verslagjaar naar de rentetermijnstructuur ultimo verslagjaar. Voor wat betreft 2020 betreft het de omrekening van een benaderde rekenrente van 0,72% naar 0,19% ad 447,0 miljoen Euro (last). In 2019 betrof de omrekening van 468,0 miljoen Euro (last), exclusief het effect van de schattingswijziging (zie ook de toelichting op post 14).

	2020 x € 1.000	2019 x € 1.000
Pensioenopbouw		
Pensioenopbouw basisregeling	58.813	51.158
Pensioenopbouw prepensioenregeling	<u>1</u>	<u>60</u>
Totaal	<u>58.814</u>	<u>51.218</u>

De VPV wordt ultimo jaar in principe verhoogd met de toeslagen die primo het volgende boekjaar zijn toegekend. De toeslagen worden toegepast als en voor zover de middelen van het pensioenfonds dit naar het oordeel van het bestuur toelaten. Het bestuur neemt hierover jaarlijks een besluit. Gezien de financiële positie van het pensioenfonds in 2020 heeft het bestuur besloten om de aanspraken en pensioenrechten van enerzijds actieven en anderzijds niet-actieven en pensioengerechtigden per 1 januari 2021 niet te verhogen (per 1 januari 2020: +0,41%, toename van de 15.563 duizend Euro)

Wijziging uit hoofde van waardeoverdrachten

Inkomende waardeoverdrachten individueel	951	1.311
Uitgaande waardeoverdrachten individueel	<u>- 928</u>	<u>- 1.506</u>
Totaal	<u>23</u>	<u>- 195</u>

(27) MUTATIE OVERIGE TECHNISCHE VOORZIENINGEN

Onder de overige technische voorziening zijn de volgende mutaties opgenomen:

Spaarfonds gemoedsbezwaarden	<u>2</u>	<u>-</u>
Totaal	<u>2</u>	<u>-</u>

(28) SALDO OVERDRACHTEN VAN RECHTEN

Onder het saldo overdracht van rechten is opgenomen:

Inkomende waardeoverdrachten individueel	- 790	- 1.211
Uitgaande waardeoverdrachten individueel	<u>992</u>	<u>1.397</u>
	<u>202</u>	<u>186</u>

(29) OVERIGE LASTEN

Onder de overige lasten zijn opgenomen:

Mutatie van de voorziening voor oninbare vorderingen	381	157
Bankrente	728	713
Andere lasten	<u>84</u>	<u>91</u>
Totaal	<u>1.193</u>	<u>961</u>

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkinggraad heeft. Het effect van de nieuwe UFR-methode op de 1 januari 2021 dekkinggraad was 0,04% negatief.

ACTUARIËLE ANALYSE

	2020	2019
	x € 1.000	x € 1.000
De actuariële resultaten over het verslagjaar kunnen als volgt worden gespecificeerd:		
<i>Resultaat op premie</i>	1.275	3.977
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	368.547	555.283
Rentetoevoeging	12.263	7.983
Wijziging marktrente	<u>- 447.043</u>	<u>- 468.014</u>
<i>Resultaat op beleggingen</i>	- 66.233	95.252
<i>Resultaat op toeslagen</i>	-	- 15.563
<i>Resultaat op sterfte</i>	8.463	7.438
<i>Resultaat op arbeidsongeschiktheid</i>	350	- 3
<i>Resultaat op kosten</i>	- 471	- 531
Werkelijke uitkeringen	- 132.465	- 133.002
Onttrekking voor uitkeringen	<u>131.756</u>	<u>132.006</u>
<i>Resultaat op uitkeringen</i>	- 709	- 996
<i>Resultaat op waardeoverdrachten</i>	- 225	9
<i>Wijziging grondslagen</i>	-	-
<i>Overige resultaten</i>	41.487	7.019
Saldo van baten en lasten	<u>- 16.063</u>	<u>96.602</u>

Het resultaat op premie van 1.275 duizend Euro is inclusief het effect van de vrijval van de bestemmingsreserve ten behoeve van premie egalisatie van 7.850 duizend Euro (2019: 1.316).

De wijziging marktrente in 2020 van -/- 477.043 duizend Euro bestaat volledig uit de wijziging van de RTS in 2020 van 0,72% naar 0,19%. De wijziging marktrente in 2019 van -/- 468.014 duizend Euro bestaat volledig uit de wijziging van de RTS in 2019 van 1,35% naar 0,72%.

Het resultaat op toeslagen over 2020 met betrekking tot de indexering van de aanspraken en pensioenrechten per 1 januari 2021 is 0%. Per 1 januari 2020 was deze indexering 0,41%.

Den Haag, 19 mei 2021

R. Kloos
voorzitter

H.J.A.H. Hijlkema
plv. voorzitter

M.H.W. van Dam

C.C. van der Sluis

R.M. Eltingh

M.M. Verheul

G.X. Hollaar

A.W.P.M. Zimmerman

P.G. van der Horst

Appendix A

Actuariële Verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij te Amsterdam is aan Mercer (Nederland) B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een Actuariële Verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Mercer (Nederland) B.V. beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Mercer (Nederland) B.V. wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 8,3 miljoen. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 1,1 miljoen te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn

zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan wettelijk vereist vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amstelveen, 19 mei 2021

Drs. K. Kusters-van Meurs AAG

verbonden aan Mercer (Nederland) B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij te Hoofddorp gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij per 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2020
- de staat van baten en lasten over 2020
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij (hierna: het pensioenfonds) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 23 miljoen (2019: € 21 miljoen)
Toegepaste benchmark	0,5% van het pensioenvermogen per 31 december 2020 (afgerond), zijnde het totaal van de technische voorzieningen en het stichtingskapitaal en reserves.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Aangezien het pensioenfonds in een herstelsituatie zit, hebben wij een percentage van 0,5% gehanteerd

De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 1,15 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij kent een aantal activiteiten, welke grotendeels zijn uitbesteed aan een externe serviceorganisatie. De financiële informatie van het geheel van deze activiteiten is opgenomen in de jaarrekening van het pensioenfonds.

De controle heeft zich met name gericht op de significante activiteiten:

- vermogensbeheer;
- pensioenbeheer;
- actuariaat;
- financiële administratie;
- bestuur en toezicht.

Wij hebben gebruik gemaakt van een andere accountant bij de controle van de activiteiten inzake vermogensbeheer, pensioenbeheer, actuariaat en financiële administratie en de daaruit voortkomende financiële informatie, welke is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening van Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Koopvaardij. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden, rekening houdend met omvang en risicoprofiel van deze activiteiten, en deze vastgelegd in instructies. Daarnaast hebben wij een kwaliteitsreview uitgevoerd met betrekking tot de uitgevoerde werkzaamheden en de uitkomsten daarvan.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij de significante activiteiten, gecombineerd met zelfstandig verrichte werkzaamheden op het totaalniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van het geheel verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad

Risico	<p>De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.</p> <p>Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft. De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in de toelichting op de balans per 31 december 2020 onder (9).</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.</p>
Onze controleaanpak	<p>Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad. De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2020 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaris gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuariële rapport van de certificerend actuaris en onze controle van de jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven.</p> <p>Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maandsdekkingsgraden:</p> <ul style="list-style-type: none">• Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar betroffen key items: de overgang naar de Prognosetafel AG2020 en de aanpassing van de fondsspecifieke leeftijdsafhankelijke correctiefactoren.• Daarnaast heeft de certificerend actuaris een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerend actuaris.
Belangrijke observaties	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020.</p>

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

Risico	<p>De beleggingen voor risico pensioenfonds (hierna: beleggingen) zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden</p>
--------	---

	<p>gewaardeerd op marktwaarde. Voor een deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (genoteerde marktprijzen). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van onafhankelijke taxaties, netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen.</p> <p>De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij (onafhankelijke) taxaties en netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij het pensioenfonds betreffen dit met name de posities in directe vastgoedbeleggingen en derivaten. De posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen, met name indirecte vastgoedbeleggingen, participaties in hypotheekfondsen en infrastructuur kennen eveneens inherent relatief veel waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente rapportages van de fondsmanagers gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum.</p> <p>Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in de grondslagen voor de waardering en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de balans per 31 december 2020 onder beleggingen voor risico pensioenfonds. Uit deze toelichting blijkt dat per 31 december 2020 € 288 miljoen is belegd in directe vastgoedbeleggingen, € 51 miljoen in indirecte vastgoedbeleggingen, € 408 miljoen (per saldo) in derivaten, € 318 miljoen in participaties in hypotheekfondsen en € 127 miljoen in infrastructuur. Dit betreft 24% van de totale beleggingen.</p> <p>Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.</p>
<p>Onze controle-aanpak</p>	<p>Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2020.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor de posities in directe vastgoedbeleggingen hebben wij de interne beheersingsmaatregelen van het taxatieproces onderzocht en met gebruikmaking van onafhankelijke vastgoedspecialisten voor een selectie van objecten de onafhankelijke taxaties en daarbij gehanteerde uitgangspunten getoetst op basis van marktgegevens (bandbreedtes). • Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen (indirecte vastgoedbeleggingen, participaties in hypotheekfondsen en infrastructuur) hebben wij de waardering geverifieerd aan de hand van de gecontroleerde jaarrekening/opgave 2020 en vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslag en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds. • Voor de posities in derivaten hebben wij de interne beheersmaatregelen van het waarderingsproces onderzocht en met gebruikmaking van onafhankelijke waarderingsexperts integraal de waardering en de daarbij gehanteerde uitgangspunten getoetst. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen geëvalueerd.</p>
<p>Belangrijke observaties</p>	<p>Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2020 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.</p>

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico

De technische voorzieningen waaronder de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds, betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds (de fondsspecifieke leeftijdsafhankelijke correctiefactoren). Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle.

Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen beschreven in de grondslagen voor de waardering en een nadere beschrijving opgenomen in toelichting op de balans per 31 december 2020 onder 14 tot en met 17. Uit deze toelichting blijkt dat (schattings)wijzigingen hebben plaatsgevonden door overgang naar Prognosetafel AG2020 en aanpassing van de ervaringssterfte op basis van nader onderzoek. Volgens deze toelichting zijn de technische voorzieningen hierdoor per saldo € 42 miljoen afgenomen. Voorts is onder het verzekeringstechnisch risico in de risicoparagraaf van de jaarrekening de impact van de ontwikkelingen als gevolg van Covid-19 toegelicht.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.

Onze controleaanpak

Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaris van het pensioenfonds. De certificerend actuaris onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaris heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaris onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2020. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels en de effecten van de wijzigingen hierin, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de technische voorzieningen per 31 december 2020.

- Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaris.
- Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaris en met gebruikmaking van onze eigen actuariële specialist gelet op de besluitvorming van het bestuur, de

	<p>recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. <p>Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.</p>
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2020 of de toelichting van de technische voorzieningen.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag inclusief de Ten geleide, Algemene ontwikkelingen, Beleggingen, Risicoparagraaf, Transparantie van de kosten en de Toekomstparagraaf;
- de rapportage raad van toezicht 2020
- de overige gegevens;
- de Karakteristieken, Pensioenraad: verslag, bevindingen en oordeel, en Bijlage 1: Nevenactiviteiten.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de

jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controle van de jaarrekening als geheel. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de verschillende activiteiten van het pensioenfonds.

Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de activiteiten geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 19 mei 2021

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. S.B. Spiessens RA